1. anhe Hind 10 mrk.

KIVILOMBI INTS
UUED
TALLINNA SALADUSED

Henrik Saar'e kirjastus, Tallinn, 1927
Pealadu: Agentuur „Apollo", Tallinn, Raekoja plats 17

Kiwilombi Ints

Uued
Tallinna saladused

Romaan

Henrik Saare kirjastus.
Tallinn, 1927.

Austud lugejad!

„Tallinna saladused“ 1—7 andeni korjati Tallinna-Harju prefekti O. Tollmoffi määrusel ära.

Nii lugejad, kui ka autor ise ootawad kohtu autoriteetlist otsust nende sisu üle.

Mis puutub aga sõnumisse „Päewalehes“ nr. 29, kus mõista antakse, nagu oleks „Tallinna saladuste“ autor ka kahtlase kuulsusega isik, kes aastaid wanglas on istunud, siis olen „Päewalehe“ selle laimawa sõnumi eest kohtulikule wastutusele wõtnud, sest et mina, Henrik Saar (Kiwilombi Ints), olen kohtu poolt karistamata.

Autor.

Kiusatuste keerus.

Moojes Abramowitsch oli wäikese äri pidaja, kuid ta tegi head „gescheffi", sest ta ei leppinud mitte ainult oma kauplusalaga, waid tegi ka weel muid otse. Teiste juutidega ta kompaniis ei olnud, waid töötas enamiste omal käel, alates nõela-niidi müümisega ja lõpetades kokaiini sisseweo wahelttalituse ning muu kahtlase kaubaga. Sealjuures olgu nimetatud, et ta oli ärilises läbikäimises ka Bendereffi ja Linkiga.

Need olid ka ainult isikud, kelle wastu Abramowitsch — olid asjad nii tumedad, kui tahes — oli „aumees", see on, ei tarwitanud kurjasti nende usaldust. Teised aga, kes ükskõik, mis asjas Abramowitschiga käsikäes mingi asja peale wälja läksid, lootes, et ega juut midagi ette ei wõta, mis ei õnnesta, ja kui saab juut, saawad ka nemad, said alati nii, kui weel wähe andis, pügada. Leppisid mõned ka ainult juudi nõuandmisega, pidid nad ka sellega leppima, et juut hea nõu eest ise kõik hea omale sai, nõusaajatele aga weel lagedam nõutus jäi.

Abramowitsch näis pealt küll kaunis labase loomuga, kuid selle ükskõikse wälimuse warjul peitus temas ka igat wäiksemat asja kaaluw tähelepanelikkus. Preili Ilmi Woog oli töötanud tema juures kõigest kaks nädalat ja selle aja jooksul oli ta otsusele tulnud, et teda kindlasti usaldada wõib.

Iga teine ärimees oleks sarnasele weendumusele jõudes oma teenija kohta teda igapidi hinnanud ja püsiwalt koha peal pidanud, kuid Abramowitschil ei olnud see mõõduandew.

Lööb teenija temal midagi üle wõi mitte, see on täpe, mis ei tähenda. Ainuke nõue, mis Abramowitschil oma teenijate kohta, oli see, et nad pidid olema ilusad. Ja seda Ilmi oli.

Tööpäew lõppes. Jooksupoiss pani luugid kinni.

„Tei jeep weidi jee kauemp!" pöördas Abramowitsch Ilmi poole. „Minul olep teid weel see weidi tarwis."

„Hea küll,“ sõnas Ilmi.

Teised teenijad Frieda ja Elga pilgutasid silma.

„Soovin õnne!“ sõnasid nad Ilmiga jumalaga jättes.

„Milleks?“ küsis Ilmi, sest ta ei aimanud, mida tahtsid nad ütelda.

„Küllap kuulete!“ naeris Frieda.

Ja Elga rahustas:

„Ega meie kadedaks saa. Abramowitschil on raha, et jatkub ka kolme jaoks nagu seni kahe jaoks.“

See ütelus pani juba Ilmi kahtlema. Ta oleks weel edasi küsinud, kuid kaasteenijannad pöörasid kanna pealt ringi ja läksid.

Ilmi istus tagasi omale kohale.

Ja wägisi hakkasid ajud ennustama kahtlast ettepanekut.

— Ei wõi olla! — katsus ta peletada eemale painawaid mõtteid. Sest Abramowitsch oli kogu selle kahe nädala jooksul olnud tema wastu ilma wähemagi kahtlase awalduseta wiisakas, ja kuidas siis nüüd äkki . . .? Seda ei olnud aimata ka ei tema toonis ega wähemaski enesewäljenduses, kui ta teda oli käskinud kauemaks jääda.

Abramowitsch oli läinud oma kabinetti ja uks wahepeal oli kinni.

Ilmi ootas.

Juba olid kõik läinud, ainult jooksupoiss seisis ukse juures, et oodata, mil tuleb wälja lasta Ilmit.

Seal tuligi Abramowitsch, wäljaminekuks riides.

„Sinu weip minna!“ sõnas ta jooksupoisile. „Minu panep ise see uks kinni.“

Jooksupoiss kummardas ja kadus.

Talle näis ka see asi imelikuna, sest need poolteist nädalat, mis ta koha peal, oli ta igal õhtul uksed kinni pannud ja siis wõtmed Abramowitschi kätte annud, kes siis isiklikult weel enne järele katsus, kas uks kinni, — ja alles siis minema läks, täna aga keerab ta iseoma käega uksed lukku.

Abramowitsch wõttis warnast Ilmi palitu ja ligines talle.

„Olep heed, preilid!“ sõnas ta.

„Wabandage!“ kohmetas Ilmi. „Ma jäin ootama, teie lubasite mulle tööd anda?“

„Ai, wai! Mis teed niid weel?! Olep ju juba ehtu,“ nae=

ratas Abramowitsch. „Preili tuleb minuga see restoraan ja me seeb iks ehtusiit.“

„Wabandage! Restoraani ma küll ei tule!“ wastas Ilmi kindlalt.

„Ai wai, kas teie siis teeste mulle wastu veegip?“ sõnas Abramowitsch etteheitwalt. „Mina olep ju tei printsipaal... Mis siis olep, kui minu teid see lahti lasep? Kust wetap tei see uus koht?“

Ilmi waikis.

„Noh, siis lehep mei see kabinett!“

„Mina ei ole mitte niisugune, kes käib mööda kabinette!“

„Waat, seda minu just tahap, et tei ei olep nisek!“ rõõmustas Abramowitsch.

Ilmi waatas juudile näkku ja talle tundus, nagu oleks tahtnud see proowida tema ausust.

Abramowitsch naeratas.

„Teete, mis?“ jatkas ta. „Tei saap keik, mis tei soowip, kui tei olep minu wastu see lahke. Tei meistap — olep lahke...! Minu wetap teil see korter, iks mebliirit tuba... ja seel keib mina waatamas see teid.“

Ilmi silmad läksid suureks.

„Eks olep nii? Tei olep neus?“ meelitas juut.

„Mis te minust arwate?!“ põlastas Ilmi. „Kas arwate, et olen mõni müüdaw naisterahwas?“

„Ai, wai!“ lõi Abramowitsch käja kokku. „Kus jelleg? Kas tei metleb siis, et minu armastap see müüdaw naisterahwas?! Oi, gewalt!... Gott der Gerechter! Mina armastap see meistlik naisterahwas... Nagu olep see tei... Mina wetap teil see korter, annap teil see raga...“

Ilmi nägu läks kurjust ennustawalt tõsiseks.

„Laske mind wälja!“

„Oi! Olep nii hee!“ laotas Abramowitsch juudiliselt käja. „Tei weip ju minna — mina ei wetap teid see wegisi, mina olep iks aumees, iks dshentelmeen... Aga metlep järele... Tei olep ju iks kehw inimene, tei mammi olep wana, teil olep waja see raga ja minu keest weip te saada see raga... Mis teil see tegep?!“

Ilmi oli ärritatud.

„Laske wälja!“

„No, lasep see jalg!“ pahandas juut ja awas ukse. „Aga

pidap tei see meeles — minu olep iks hee mees ja soowip teile see hee, sest tei olep nii iles, aga kui tei ei soowip, siis tei kahetsep."

„Ma tänan!" lõikas Ilmi. „Ma loodan, et ma ei kahetse!"

Ja tahtis wälja astu.

„No, minu itlep, metlep weel!" astus Abramowitsch talle risti ette, kes siiski nagu näis, neidu heaga ära minna ei tahtnud lasta.

Ilmi tukastas ja waatas kurjakuulutawalt juudile otsa; näis nagu oleks tõusnud ta käsi ja löönud kiusajal wastu nägu, kuid Ilmi taltsutas end ja püsis paigal.

Sellest waatest oli aga juudile küllalt, et weenduda oma kawatsuse tagajärjetuses.

„Kas teie lasete mind heaga wälja wõi mitte?" küsis Ilmi end wägisi rahulikuna näidates.

„Oo! Kes olep teid siis keelanud?!" astus Abramowitsch kelnerliku kummardusega uksest kõrwale ja lasi Ilmi wälja.

„Head ööd, härra!" sõnas Ilmi weel pealtnäha wiisakalt, aga südamest äärmise põlgtuse tundega ja läks.

„Heed eed!" sõnas talle juut nagu masinlikult järele ja hakkas siis südame täiega järsu liigutustega oma äri uksi lukustama.

Ilmi tõttas koju nagu tuulil. Tal oli nagu selge, et teda homme lahti lastakse.

Kuid midagi sellesarnast ei olnud mõttes Abramowitschil.

— Ei olep sinu neus see tema, olep sinu neus see homme! — mõtles ta endamisi nagu loomusunniliselt weel eesti keeles.

— Kuhu minna? — Frieda poole...? Elga poole...? — need mõtted wilksatasid korraks juudi peas...

Abramowitsch arwas taipawat, et nii rumalad nad ei olnud, et seda ei märganud, et tal kawatsus on weeta ööd Ilmiga. Ei olnud tal ju mingit põhjust seda kawatsetawat asjaolu nende silme ees maskeerida — juut pidas neid ülewal, nad pidid olema tänulikud ilma wähemagi kadestamise tundeta kellegi wastu.

Kuid nüüd — seda neile näidata, et mingisugune närune Ilmi, kes mitte omast heast tahtmisest ilus, tema, Abramowitschi, soowi tagasi lükanud, wõttis juut kätte ja läks südame täiega koju.

Tema naine, kes oma mehe nii warajast koju tulekut weel ei lootnud, kussutas alles weel magama last, kiigutades, ise

lauldes ja — nagu see juudi emadel wiisiks — lapsele käega selja peale tagudes:

„Gewen a mol a tatige,
a tatige, a tatige;
er hot a schah Kindaleh.
Eine gewen Abromke,
andere gewen Meiske ...
Gekummen greise Berale,
ufgegessen alle Kindaleh,
Kindaleh, Kindaleh! ..." *)

Ta waatas korraks sissetulewa abikaasa otsa; et see waade mingit iseäralist rõõmu oleks awaldanud, ei olnud märgata; Riwa oli sellega juba harjunud, et tema mees ristiinimeste tütreid narrib.

Koguni teisem wastuwõtt oli aga Ilmil. Ema oli juba seda märganud, et tütar minutit seitse kauemaks jäänud, kui üldse jääda oleks wõinud.

Ta ei kahtlustanud aga oma tütart millegis ja sõnas kui see tuppa astunud, juba ise wabandawalt:

„Sul oli täna wist liiati palju tegemist, et hiljaks jäid?"

„Jah, oli tegemist," sõnas tütar üliriideid warna riputades.

„Perenaine käis üüri küsimas," rääkis Ilmi ema edasi. „Ma palusin teda kannatada ja ütlesin, et sa homme palka saad, et sa igal kaheksandamal ja kahekümne kolmandamal palka saad."

— Wõib olla, on see wiimane kakskümnes kolmas? — mõtles ta ja süda läks ärdaks. Et ema ees aga warjata pisaraid, läks ta esikotta.

— — — — — — — — — — — — —

Järgmisel päewal, kui Ilmi tööse läks ja Frieda küsis, kuidas ta juudiga kaubale saanud ning kui siis tema wastanud, et ta juudi ettepaneku tagasi lükanud, naeris Elga:

„No, nii loll sa ikka ei olnud; meiesugustel juba raha üle warwaste ei sulise."

„Sulisegu wõi mitte, aga niisuguse autuse peale mina ei lähe!" kinnitas Ilmi. „Ennem kaotan wõi koha ja närin

---

*) Tõlkes nii, et oli kord isa ja sellel olid lapsed Abromke ja Meiske; tuli suur karu ja pistis kõik lapsed nahka.

ennem oma warbad alt ära, kui nendega niisuguse kullajoone peale astun."

„Ära meile sitta puru silma puista!" naeris Frieda. „Meie oleme asja kursis."

„Noh, eks te näe, kuidas härra ülespidamine tänasest minu wastu muutunud on!" lausus Ilmi trotsitult. „Waat, laseb mind weel täna lahti."

„Wäga wõimalik, et teie seda saawutada suutsite," jõnas Elga, kellele see ka juba enam hinge mahtuda ei tahtnud, et Ilmi end nii puhtaks peab, kuna ta temast sedasama uskus, mis enesest ja Friedast. „Ja kuigi te wast lahti saate, siis, nii ütelda, „pensioni" peale määramisega."

Wiimane lause oli nii uskumapanewalt ja kihwtiselt öeldud, et Frieda juba, sattudes kadedusse, ette heitis:

„Ja mis poolest oled sa meist parem?!"

Ilmi süda pidi purtskama nutust, kuid seal tuli juba Abramowitsch.

Kõigi Ilmi arwamiste wastu ei olnud ta Ilmiga rääkides sugugi tusasem, kui kunagi ennem, õieti oli ta tema wastu weel mesisem.

Abramowitsch andis Ilmi kätte kinnise ümbriku ja sõnas:

„Tei leep see aadress jerele, annap see kiri era, saap seelt iks suur summa raga ja toop see minu kette."

Selles lauses peegeldus nii suur usaldus Ilmi wastu, et Frieda ja Elga kõrwad kikki ajasid ja nende näod omasid nagu millegist kawalast arusaawa ilme.

„Noh, kas meie aru ei saanud?" uuristas Frieda, kui Abramowitsch oma kabinetti oli läinud. „See juudi poolehoid on ju selgesti näha."

Ilmi, kes Abramowitschi poolt oli oodanud oma wastu, kui mitte päris pahast, siis wähemalt tusast olekut, oli selle lahke ümberkäimisega ja usaldusega nagu paigalt löödud. Tal näis, et ta enam mingi asjaga oma süütust kaasteenijate ees warjata ei saa ja waikis haawatuna.

„Kas aadressi peal ei ole mitte sinu enese nimi?!" naeris Elga pilkawalt, kui Ilmi üliriideid selga pannud.

„Noh, waadake siis!" näitas Ilmi neile ümbrikku, pööras siis ümber ja läks wälja.

Minnes kogu tee, tõttas ta nagu põgenedes mingist katku pesast.

Warsti oli ümbrik üle antud, raha wastu saadud ja Ilmi pööras tagasi.

See tee oli juba raskem. Ees ootasid teda Frieda ja Elga kahtlustawad näod. Ja nende hirwitused.

Oli küll waikne ilm ja jahe, aga Ilmi liikus nagu wastu tagasitõukawat tuult, nagu põuase nõrkusega kehas.

Ilma et tähelegi oleks pannud, sigines Ilmi kõrwale keegi lühike paks härra ümarguse läikiwa näoga.

„Preili, kas tohin teid saata?" küsis ta pehme mõnusa baritoniga.

Ilmi nagu jahmatas weidi ja waatas siis tagasitõukawalt wõõrale otsa.

Kuid see ei wähendanud põrmugi oma lahket naeratust näol.

„Teile tuleb see küll imelik ette, ja wõib olla teie ei lähegi kuigi kaugele, aga mul on nii igaw ja ma oleks tänulik, kui ma weidi aegagi kellegiga mõne sõna rääkida wõin," rääkis wõõras härra ja sõnas siis uskumapanewalt. „Ja ma olen teid wist juba kusagil näinud, kas teie ei teeni mitte, noh . . . noh . . . kuidas see nimi oli . . . Wabandage, tunnen teda küll, aga mitte ei tule meelde?"

„Abramowitschi juures."

„Ah, jah, Abramowitschi juures," rõõmustas wõõras nagu oleks see tal ka just praegusel silmapilgul meelde tulnud.

Wõõras waatas Ilmile terasemalt otsa; teda ta Abramowitschi juures küll warem näinud ei olnud.

„Teenite tema juures juba ammu?"

„Teist kuud."

See ütelus pani elawamalt mõtted liikuma wõõra juukstest lagedas peas.

„Noh, mis teil siis wiga!" sõnas ta wäljauuriwalt. „Siis on teil ju kuldne põli. Abramowitsch peab teil ilusa korteri, ostab riideid . . ."

See oli Ilmile juba walus.

„Kuidas?! Kust te selle peale tulete?! Mitte midagi sellesarnast! Wõi kelleks te mind peate?!"

„Andke andeks!" wabandas wõõras wiisakalt. „Sellest nüüd muidugi küll kõwasti ei räägita, aga ma tunnen kahte tema teenijannat, keda ta ülewal peab nagu oma armukesi . . . Ja seda on ta teinud ning teeb iga oma teenijannaga, kes wähegi ilus. Teie olete nagu pilt!"

„Mu härra! Ärge rääkige häbematusi!“ lõikas Ilmi.

„Teie olete tõeste ilus!“ seletas wõõras. „Ja kui ma teie ilu kiidan, ei ole see mingi häbematus. Wõib olla, arwasite seda häbematuseks, et ma teie intiim ellu tungisin.“

„Häbematus on teil minust seda arwata!“ pahandas Ilmi. „Minul ei ole Abramowitschiga mingit intiim elu.“

„Noh, siis see tuleb weel.“

„Ialgi!“

„Noh, ma ei usu, et Abramowitsch nüüd korraga nii tuimaks jäänud ja teile sellekohast ettepanekut ei tee. See tuleb, kui mitte täna, siis homme.“

„Ta tegigi seda juba!“ lausus Ilmi hääles tuntawa põlastusega.

„Ja teie lükkasite tagasi?“

„Ma ei ole mitte mõni lita, waid ausate wanemate laps.“

„Lükkasite tagasi?!“ rõõmustas wõõras nagu kaasatundlikult heakskiitwalt. „See on tubli! See on tubli! ... See on igatahes teile wõimalik selle tõttu, et teie wanemad on rikkad?“

„Sugugi mitte. Mina olen ...“

„Waesest aga ausast perekonnast?“

„Jah. Kahjuks. Wõib olla wõiksin ma muidu kogu selle asja peale käega lüüa. Nüüd pean ma aga toitma ema, sest isa on surnud.“

„Oo! Siis läheb teil warsti raskeks, kui teie Abramowitschi ettepaneku tagasi lükkasite. Siis laseb ta teid tingimata ametist lahti ja kuhu teie siis lähete?“

„Wast leidub mõni koht ...“

„Nüüdsel ajal?! Nüüd kus igalpool koosseise wähendadakse, kus loodetakse näljast sellega üle saada, et ikka enam ja enam inimesi nälgima määratakse.“

„Noh, siis nälgime emaga. Meiesugused on sellega harjunud.“

Wõõras kõndis paar sammu nagu mõttes ja jõnas siis:

„Teie jutust selgub, et teie olete praeguse aja kohta harukordselt puhta hingega naisterahwas. Ja tõesti kahju oleks, kui Abramowitsch teid uulitsale ajaks wõi et teie tema soowidele alistuksite. Juut imeb niisama hästi kui meie higi, ka meie werd!“

„Ta wõib ära osta meie eesti ärimehi, aga mitte mind!“ kinnitas Ilmi.

„Mina olen ka ärimees," lausus wõõras. „Aga mina ei lase end mitte ära osta ega osta ka oma teenijannasi. Teie peaksite selles weenduma."

„Ma ei ütelnud seda sugugi teie kohta," sõnas Ilmi wabandawalt.

„Teate mis," rääkis wõõras nagu alles hea mõtte peale sattudes hooga. „Kui Abramowitsch teid lahti laseb... Ma räägin oma abikaasaga läbi, ta on minu äris juhatajanna — ta leiab teile meie juures koha... Minu nimi on Link ja siin minu aadress — pöörake tingimata meie poole."

Ja wõõras härra ulatas oma nimekaardi.

Ilmi tänas.

Nad läksid weel weidi ja siis pidi Link — nii oli wõõra härra nimi — ära pöörama.

Ilmi läks ja mõtiskelles.

Ta otsustas juba täna proua Linki jutule minna ja kui koha saab, Abramowitschi juurest lahkuda.

Hirm tulewiku eest hakkas nagu waibuma. Kui hästi läheb, ei pruugi tal juba homme enam näha Frieda ja Elga hirwitawaid näguſi.

Tee läks palju rutem ja warsti oligi ta Abramowitschi läwe ees.

Seal märkas ta aga, et ümbrikus tuua antud raha enam tema juures ei ole, et see kadunud.

Ta otsib ja otsib, kuid — ei ja ei!

— Kas ei olnud see wõõras härra wast mõni kelm? — käib tal peast läbi.

Ta waatab nimekaarti.

Ei, wõõras pidi aus inimene olema. Raha wist kaotas ära, puistas teele maha.

Ja nagu tulest põletatud tõttab Ilmi tagasi raha otsima.

— Helde taewas! Mis saab küll siis, kui korraga üles ei leia?!"

Ilmi tõttas.

Peaaegu jooksis.

Kuni selle kohani, kust raha sai ja tagasi...

Aga ei midagi!

— ?!!

Ahastades hingetult rääkis ta Abramowitschile, et ta raha ära kaotanud.

„Kas teie arwap, et minu usup?" hirwitas juut saatanliku ilmega.

„Nii tõesti kui Püha Jumal taewas!"

Ja Ilmi rääkis ära kõik loo, näidates ka Linkilt saadud kaarti; wõib olla, et langes ta koguni kelmi ohwriks.

„Ai, wai! Herr Link ei olep mitte iks kelm!" laotas juut käsa. „Nisek jutt jätap tei see omale! Kui teil ei olep aga enam see raga, siis minu kutsup see politsei!"

See oli meeleheite silmapilk! — Hukkuda wõi . . . alanduda?!

Ja nagu uppuja haarab kinni õlekõrrest, oli Ilmi hädaohus walmis end ennem andma juudi käte wahele, kui et sattuda wangla.

— Mis teeb siis õnnetu ema?! . .

„Andke andeks! Ma olen nõus teie ettepanekuga!" tuli Ilmil nagu surijal rinnust wiimane hääl. „Ärge kutsuge politseid!"

Ja nagu niidetult langes ta armu paludes juudi ette põlwili.

See läks aga telefoni juure ja kõlistas.

Hammasratta all.

On jää kord pragunema hakkanud, siis ei ole tal enam peatust. Ikka laiemale haruneb praguvõrk, ikka laiemaks lähevad praovahed.

Ja nagu jääs, nii hargnesid ka praod Jaani perekondlises elus. Nagu allaveerev lumepall muutub ikka suuremaks ja suuremaks, nii mässub ka vale kuhjudes ikka enam ja enam ümber kord valetama hakkanud inimese, kuni see kord kukkub.

Ja valesse mässunes ka Jaan.

Ta rääkis kodus, et on pidanud olema erakorraliselt öövalvel ja et veel palka ei saanud.

„Hea küll!“ trööstis naine, uskudes mehe juttu ja arvates, et mees tusane sellepärast. „Eks homme saa. Või ülehomme.“

Seal tuli nende tütar. Palja jalu. Seisatas keik tuba.

Jaanil tuli meelde öine unenägu keik seda pöörast sündmustikku. Ahastus mattis ta hinge.

„Sul on ikka veel midagi muud südamel?“ küsis naine. „Sa oled nii rõhutud ja mures?“

Ei tulnud Jaanile pähe muud valet:

„Minu vend on surnud!“

„Millal?“

„Läinud nädalal... Hirmust surma... Gaas ... pürokSiliin... Tal olnud pürokSiliini... See plahvatanud... Ainult lihatombud jäänud järele...“

Jaan kohkus isegi rääkides seda õudset valet.

„Miks ei rääkinud sa seda mulle varem?“

„Ei tahtnud sind kurvastada!“

Ja siis pidi rääkima ta üksikasju — vale vale peale. Higi oli tal otsa ees ja hirm südames, kas naine siiski ei märganud, et ta valetab.

Jaan tundis enese — ta ei ole enam inimene, on waid weel nagu wari, mille wõib ära pühkida wähem kui tõsisõna.

Oo... Ta oli annud kuradile sõrme... Ulatanud kaela ja nüüd wedis silmus koomale.

Järgmisel päewal wõttis ta kassast salamahti raha, wiis koju ja ütles naisele, et see on osa palgast. Kõik ei olla wälja maksetud.

Naine ohkas ja trööstis meest. Käskis kannatada — ehk saab lapsele midagi odawamat jalga osta.

Seal tuli kiri Jaani wennalt.

Naine ei osanud seda kuidagi ära seletada, kuidas sellest kõigest aru saada, kuid ta oli õnnelik, et mehe wend elas.

Kui ta Jaanilt selle kohta seletust päris, ei osanud see midagi ütelda. Lausus aina:

„Mina ei saa ka aru. Minu teada pidi ta olema surnud."

Naise lootus, et mees nüüd muutub elurõõmsaks, ei läinud aga siiski mitte täide.

Jaan oli weel enam rõhutum.

Naine ei saanud oma mehest enam aru. Kuid pärida põhjusi, ta ka ei tihkanud. Ta nägi, kuidas iga ettepantaw küsimus nagu halwas ta meest. Ja armastusest mehe wastu, ei pärinud ta tema kurwastuse põhjusi. Ainult kannatas waikides kaasa.

Mehe ja naise wahele oli aga kerkinud midagi. See oli kartus. Hirm üksteisest kaugele jääda.

Aga mida enam nad seda pelgasid, seda suuremaks lõhenes wahe nende wahel.

Ka ametwennad muutusid suhetes Jaaniga. Ka nemad waatasid kahtlaselt talle otsa.

Wiimaks küsis keegi neist:

„Kas saite ka pahahaiguse?"

Jaan kahwatas. — Kust seda teati?!

Kuid küsija rääkis edasi:

„Eduard arwas nii... Kui teil aga wast juba enne ei olnud... Ta kaebas oma häda ja jutustas teist. Naersime, mis seal ikka!.."

Jaani silmis läks kõik mustaks. Tal tundus, et teda kunagi nii weel ei olnud haawatud.

Ent mitte üksi Jaan ei olnud tõsine oma kaasteenijate naeru all, waid ka Peet Palu. Kuid ta püüdis siiski naeratada, kui

tema poole pöördusid teiste silmad otsides temas kaasnaerjat. Temas ei olnud aga mitte seda sööwat wiha, mis paisus Jaanis.

Seal astus sisse Eduard, kes käinud wäljas asjatalitusel.

Enne kui keegi jahmatadagi sai, haaras Jaan tooli ja lõi Eduardile pähe.

Eduard taatus ja kukkus põrandale purustatud peaga.

Hävitav abi.

„Oleks teadnud varem seda sissemurdmist ette võtta, oleks olnud meie rahadega!" sõnas Arno „Mustale Kuttile", kui nad läksid hommikul just seda sama teed, mida mööda läinud Ilmi. „Kahju ainult, et Toni seda liiga hilja teada sai, et seal kappis suurem summa raha peitus."

„Aga on ka ametnikud!" pahandas „Must Kutt." „Seda nad oskavad rääkida, et kapis raha on, aga seda mitte, et see kohe jälle panka viiakse, et ei maksagi midagi ette võtta."

„Sa unustad ära", naeris Arno, „et ametnikud ei ole mitte meie kaastegelased. Ja väga võimalik, see Jaan, või mis ta nimi oli, ei teadnud seda isegi, et raha ära viidi. Igasugustesse peensustesse ei pühendada ju tervet teenivat personaali."

„Ma sain kõigepealt vihaseks Toni peale", rääkis „Must Kutt."

„Ja asjata. . ."

„Aga nüüd, kus tänases lehes seisab, et raha tõesti kapis oli ja alles päeval enne meie sissemurdmist ära viidi, tunnen ma, nagu peaksin ma end Toni ees vabandama."

„Ilus. Tee seda."

„No?!" imestas „Must Kutt" nii, et koguni seisatas. „Naisterahva ees end vabandada? — Kus sa sellega?! .. Olgu tal tuhat korda õigus, kuid mees ei pea end naisterahva ees alandama!"

Ja „Must Kutt" seisis paigal nii kindla sambana, nagu tahaks ta toestada kogu meessoo au.

„Seda ei ole ju ka vaja!" naeratas Arno. „Toni saab sellest väga hästi aru, mispärast sa vabandada ei taha."

„See on haavav!"

„Võib olla. Aga siis ära tee välja, et see tõesti sind haavab. Ole kõigest sellest üle!"

„Must Kutt“ ei lausunud selle peale sõnagi ja nad läksid waikides edasi.

„No, mis see siis on?“ sõnas Arno ja tõstis maast üles mingisuguse paki.

Järelwaatamisel selgus, et selles suurem summa raha.

„No, küll on nali!“ naeris „Must Kutt.“ „Öösel murra sisse ja leiad eest tühja rahakapi, nüüd aga saad raha otse tänawalt ilma mingi waewata.“

„Saatus armastab ju naljatada inimesega!“ naeris Arno.

„Sellest rahast lähme teeme nüüd üks tubli peatäis kaotaja auks!“ pani „Must Kutt“ ette.

„Ei!“ wastas Arno. „Enne on waja teada, millistel oludel on kaotatud see raha.“

„Ja kust saad sa seda teada?“

„See summa on küllalt suur selleks, et sattuda ajalehe weergudele.“

— — — — — — — — — — — —

Ja tõeste seisis järgmisel päewal lehes, et suut Abramowitsch on laskmud wangistada oma äriteenijanna Ilmi Woogi, kes löönud üle suurema summa raha.

Lehes seisis pikalt ja laialt, kuhu Abramowitsch oli teda raha järele saatnud, ja nii see tee, mida mööda oli läinud süüdistataw Ilmi, kui ka summa, mis oli nimetatatud ajalehes, sobisid wäga, et seda summat, mis leidnud Arno Ilmi poolt kaotatuks pidada.

Sõnum raha kõrwale toimetamisest Ilmi Woogi poolt oli ajalehes kõmuliselt ülespuhutud. Sõnumi kirjutaja oli püüdnud wõimalikult palju ridu teha. Ja selleks oli ta awalikkuse ette toonud mitte ainult Ilmi Woogi enese eluloo, waid ka kirjeldanud tema ema oma, sealjuures muidugi kõlblusjüngrilisel ohates, et waadake, kui aus on ema ja kui langenud wõib olla tütar.

Arnole oli hõlbustuseks see sõnum ainult ses suhtes, et ta nüüd teada sai, kus elab selle süütu kannataja Ilmi ema.

Ta ei kahelnud enam põrmugi, pani palitu selga ja läks summat ära wiima Ilmi ema kätte.

See oli wäike ja wilets korter, kuhu ta lehes seisnud aadressi järele sisse astus.

Murest murtud ja ka tõsisena märgade silmadega elatanud naisterahwas wõttis teda wastu.

Oli Arno ära jutustanud oma tuleku eesmärgi, jai wanake rõõmsaks ja ustus:

„Nüüd saab mu Ilmike priiks! Ma wiin raha ära ja ta saab kohe wabaks! Oleme südamest tänulikud, et Ilmi tõendada saab oma ausust."

Arno istus ja waikis. Lausus siis:

„Mina küll ei soowitaks teile ära wiia raha."

„Kuidas?!" imestas emake. „Teie tahate siis, et minu tütar peaks minema süütana wangla?"

„Wanglast teie teda ei päästa!" rõhutas Arno. „Raha tagasiwiimises nähtakse ainult kahetsust tehtud kuritöö párast. Nähtakse, et teie oma tegu kahetsete ja raha tagasi wiite. See wõiks olla küll pehmendaw asjaolu, kuid et wargusasjus leppida ei saa, siis ei jäe karistus ikkagi tulemata."

„Aga teie wõite ju tunnistada, et teie raha leidsite, et see ärakaotatud oli?!"

Arno laotas käsa.

„Kahjuks ei wõi ma seda teha!"

„Kuidas nii?" kohkus emake. „Ei ole see siis tõsi, et teie selle raha leidsite?"

„Tõsi see küll on, et leidsin, kuid ma ei tohi end segada asjasse. Minust ei ole teile tunnistajat. See teeks asja weel hullemaks. Arwataks nagu töötaks meie käsikäes.

„Kuidas wõiwad nad seda arwata, kui teie Abramowitschi juures ei teeni?!"

„See ei tähendaks midagi", lausus Arno, „kui ma omas eeelus oleksin tunnustud ka nii ausana, kui teie tütar. Kuid mina olen kelm. Minu tunnistajaks tulek wiiks nad ainult arwamisele, nagu oleks teie tütar kahtlases läbikäimises minuga."

Ilmi ema, wana eideke jäi jahmatanult seisma. Selle awalduse kohta ei tulnud tal sõnagi suust.

„Mina räägin seda teie heaks", sõnas Arno weidi aja párast.

„Mis pean ma siis tegema?" küsis eideke hääles tuntawa ahastusega.

„Pidage see raha omale — see kulub teile ära."

„Aga see oleks ju wargus!"

„Mitte nii jämedalt!" rahustas Arno. „See wargus oleks nagu peale sunnitud... Teie tütart peetakse wargaks, ja et mitte ilmaeegu, siis..."

„Ei! Mina mitte raha tagasi!" puhastas eideke jüdant. „Ja kui teie ei taha, et teid tunnistajaks palun, ütlen, et ise leidsin."

„Sellest ei oleks mingit kasu teie tütrele. Ainult juudile. See saaks oma raha kätte, teie tütar aga langeks kohtu alla ikkagi, kui waras."

„Kas siis tõeste enam olemas ei ole õigust?!" ohkas eideke.

„Jah, seda küsiwad nii paljud", sõnas Arno kuiwalt. „Aga ei saa ega saa otsale."

— — — — — — — — — — — —

Nii kui usk usub imetegusid, nii usub ausus usaldust. Kuid nagu jaatuse pilge — nad pettuwad mõlemad.

Ilmi ema läks oma lihtsameelsuses ja wiis kaotatud raha ära ja palus oma süüta tütre eest.

Kuid mis wastas Abramowitsch?

— „Ai wai! Niid toob tei see raga era, mis tei titar see warastab. Arwab, et minu olep iks loll ja usup see tei jutt. Waras tema olep ja wargaks tema seep, ainult minu palup temale iks weiksemp karestus. Raga oli ju see tei kees — see oleb ju selge tunnestus, et ta warastas. . ."

Elust wäljawisatud.

„Kuuled sa, Toni!“ hüüdis Arno ajalehe pealt silmi üles tõstes ja waheriide poole waadates just nagu wõiks ta läbi selle teisele poole hüütawale näkku näha. „See Jaan, kellega sa hiljuti pummeldasid ja kes sulle rääkis, et selles raudkapis pidi olema raha, mille meie ka siis kohe müdina peale lahti murdsime, on inimese ära tapnud!“

„No?!“ kuuldus teiselt poolt waheriiet Toni imestaw hääl.

„Jah!“ — Ja Arno luges oma ütluse kinnituseks ette ajalehe sõnumi:

„Surmaw hoop tooliga pähe!

Julm roim Jakob Kärmeli kontoris! Äriteenija Jaan Ager oma ametwenna Eduard Sile äkki ära tapnud!

Saladusline kuritöö põhjus!

Eila, kui Jakob Kärmeli juures teeniw Eduard Sile wäljast asjatalitusskäigult tagasi tulles kontori astus, kargas talle samas kontoris teeniw Jaan Ager äkki wastu, haaras tooli ja lõi ametwennale pähe. Eduard Sile kukkus maha ja suri ...“

„Aga, waat, kuidas sõnumisaatja kirjutab, et aga enam ridu teha!“ naeris Arno katkestawalt wahele ja luges:

„Õnnetu suri meelemärkusele tulemata, sest tema surm oli silmapilkne ...“

„See oleks niisama“, naeris Arno edasi, „kui keegi kirjanik näiteks kirjutaks: „kuud ei olnud näha, sest päike paistis“ ha-ha-ha!“

„Ja sina saad siin naerda?!“ sõnas Paul etteheitwalt, kes

wiimaste päewade jooksul juba weidi julgemaks oli läinud, oma ümbruse ja ümberolijatega kogenenud.

„Aga miks siis mitte?" imestas Arno. „Wõi arwad sa, et ma peaksin nutma?.. Ei tea mis sugulased wõi kälimehed nad mulle on — niihästi see tapetu, kui tapja!.."

„Paulil on ju õrn süda!" lausus Toni rahulikult, lepitawalt, talle nagu lapsele midagi andeks andwalt.

Arno aga luges edasi:

— „Tapetu Eduard Sile oli poissmees..." —

„No, waata!" hüüdis Toni. „Õnnelik inimene! — Ei jäänud perekonda järele ega..."

— „Tapjal Jaan Ageril on aga naine ja wäike laps..." —

„Kuuled nüüd?!" heitis Paul Tonile ette. „Ja sinu ohwri saatus ei liiguta sind põrmugi?"

„Minu ohwer?" tusanes Toni. „On ta siis sinu meelest minu ohwer?! Mille tõttu?! Et me koos pummeldasime?.. Aga igaüks wõib ju oma rahaga teha, mis ta tahab."

— „Nii tapja kui tapetu on mõlemad waranduseta inimesed..." — luges Arno.

„Kas kuulsid?" wõttis Paul sellest kinni. „Oleks olnud ta rikas, aga tuleb wälja, et ta laristas maha wõõrast raha ja..."

„Tappis enese ära?" hirwitas Arno wahele.

Paul waikis. Nii allalööw oli olnud Arnu toon.

„Oleks ta ära tapnud iseenese, siis oleks wõinud seda arwata, aga ta tormas ju hoopis teisele inimesele kallale."

„Wõib olla, sellepärast, et see teda sisse wedas."

„Aah!" lõi Arno käega ja luges edasi:

„Tapetu Eduard Sile oli eraelus wäga lõbus ja lustiline noormees, Jaan Agerit tunti aga kui waikset tõsist inimest, kelle aususe juures ei kaheldud ja keda usaldada wõidi.

Saladuslise roima põhjus on weel selgitamata."

„Noh, kuuled nüüd?!" hõiskas Toni nagu wõidurõõmsalt. „Pole ainust sõnagi raharaiskamisest."

Paul waikis.

Arno ei teinud ka kogu sellest asjast enam wäljagi ja asus lugema teist uut tükki.

Warsti ilmus Toni wäljaminekuks riides.

„Kuhu sa lähed?" küsis Arno.

„Arsti juure", wastas küsitaw.

„Ah, järelwaatusele ... Aga täna ei ole ju kombluswalwes wastuwõtte päew?"

„Ega ma sinna lähegi", naeratas Toni. „Kui ma nüüd sinna oma nägu näitaks, pantaks mind kohe Weerenni."

„Ah, oled haige?"

Kelmlik järelkiitew muige libises üle Toni näo just kui oleks see asi, millega edwistada.

„Noh, siis on ju selge!" pahwatas Paul.

„Mis sul jälle selge on?" tusanes Toni.

„Kas teie ei kuulnud, et Jaanil on perekond. Eduard wedas ta aga teie juure ja teie andsite hukatuse ta perekonda!"

„Ah, siis see tühine asi on kohe hukatus?" naeris Toni.

Paul muutus weel tõsisemaks.

„Kellele hukatus, kellele mitte. Kaabakale on wangla mugawaks koduks, ausa inimese määrib päew wangistust ära eluks ajaks, öömaja elanik joob mõnutundega denatuuri, teise inimese ajab see aga kohe oksele. Sina waatad pahahaiguse nagu nohu peale ega mõtlegi, millist ahastust sünnitab see ausas abielus!"

„Mis?!" läks Toni näost punaseks. „Wõi sina hakkad mind wõrdlemi kaabakate ja öömaja elanikkudega!"

Ka Arnole ei meeldinud see.

„Pea suu!" sõnas ta käskiwalt. „Sina ei ole wõetud siia mitte mõneks tõuterwenduse instruktoriks, ja pead olema wait ja kuulama mind ja Tonit."

Ja Pauli iseseiswusele kerkiw mõttelend oli uuesti läbi lõigatud.

Toni läks.

— — — — — — — — — — — — —

Süngest hoonest, mille awaus neelab eksinud inimesi ühte lühemaks, teist pikemaks ajaks, mõnda koguni eluse tagasiandmatalt, astus wälja kehwalt riides noor naisterahwas wäikse lapsega käekõrwal, kelle saapakesed narmendasid.

Õnnetu ema kuiwetu nägu oli kahwatu, silmad tühjaks jooksnud pisaraist ja waatasid tumm-tuhmilt, abitult; silmalaud olid rohkest kuiwaks pühkimisest ära hõõrutud, näis nagu oleks ühes pisaratega silma imbunud laugudesse ka naha alla weri.

Lapsuke kõndis nuuksudes ja pisarad weeresid wabalt.

Ta nuttis, et nuttis ta ema ja nutnud ta isa, kes nüüd selles õudses hoones pidi maha jääma.

Miks? . . .

Hingekesele oli nii valus.

Nuteti. Ja ta nuttis.

Südamest.

Ajukesele oli aga see kõik arusaamata.

— — — — — — — — — — — — —

„Ma ütlesin, ilmaaegu viis Ilmi ema raha Abramowitschile ära!" sõnas Arno lõpetades lugemast sõnumit, mis teda näiliselt erutanud ja lehte lauale pannes.

Paul vaikis.

Arno lõi peopesaga kohel oleva lehe lauale kortsudes kokku, tõusis üles ja sõnas:

„Läheme „Musta Kutti" poole!"

Kallaletung juudi preilile.

On tuntud lugu, et pealinna esimesteks moepääsukesteks on ikka juudid. Ja kuna teised mõne wiimase moe karje üle alles pead wangutawad, astuwad juudi preilid ja daamid juba sellega julgelt lagedale.

Moeilmas esimese koha omamist wõimaldab aga neil ka see asjaolu, et raha keerleb enamasti kõik juutide käes. Eestlane oma ausa tööga ei saa ilmaski nii kaugele, kui juut oma kawala **kaubaga.**

Läheb aga eesti ärimees ka mõnda trikki tegema, siis on ta küll, wõib olla, mõneks ajaks miljonäär, aga siis seisab warsti sulus, nagu peru jäär.

Juut aga laseb nagu weealune paat.

Ja kui kellegi omainimese naine wõi tütar on omanud uued ilusad kallid riided wõi moodsa mantli, siis murtakse kohe pead, et kellega ta nüüd on ümber ajanud? Et mees oma naisele wõi isa tütrele meie olude juures midagi sarnast lubada wõiks, seda ei usuta.

Juudi naistega on aga teine asi. Ilmugu juudi preili tänawale nii wärwitult kui tahes ja nii moodsais riideis, kui üldse see kõige uuem mood on, keegi ei arwa tema üle midagi kahtlast.

Teatakse, juut on juudiga ja meie mehed omale sarnast lõbu lubada ei saa, et juudi armukesi pidada, sest üks juudi armuke läheks palju kulukamaks ülewal pidada, kui kümme ristirahwa tütarlast kokku.

Ja nii jalutas ka Rachel Abramowitsch oma kawaleriga Kadriorus wäljaspool igasugust kahtlust.

Rachel oli ilus sirge mustajuukseline juudi neiu. Et ta weidi küüru hoidis, see tuli moodsast käimisest — käed ükstteise peal ees kohal, mida nimetada ei tohi, ja käes wäike nahk käekott, mis weidi ülespoole põlwi kõlkus.

Seistes ja wäikse ilmaga ulatas undruk kuni põlwedeni, käies ja tuule käes lehwides näitas ta uudishimulistele noortemeeste, wanahärrade ja poisikeste pilkudele wabalt kõiki põlweworme kenasusi.

Kleit ise oli õre ja läbipaistew. Aga ainult wastu päikest.

Nägu oli Rachelil paberwalge ja silmad ümbertringi joonistatud nagu pupel. Wäike suuke oli nii teraw-punane, kui neitsilik haaw.

Ka kawaler ise oli moodne poiss.

Rääkisid nad saksa keelt.

Saksa ja wene keelt räägiwad awalikes kohtis need juudid, kes nii wäga oma päritolu alla kriipsutada ei taha.

Ja harwa kuuleb mõnd juudi neidu uulitsal rääkiwat juudi keelt, sest kui kergesti ei jää inimesed kuulatama ja mõni naljahammas hirwitab:

„Ai waii! . . .“

Nii siis läksid nad jutledes — Rachel ja tema kawaler, ega pannud tähelegi, kui korraga nende ette kerkisid nagu maa alt kolm meest.

Need olid Arno, Paul ja „Must Kutt.“

„Pidage!“ sõnas Arno neile ette astudes.

Juudi paarike jahmatas. Siis sõnas juudi noorhärra pahaselt, peaaegu kurjalt:

„Was?!“

„Mis? Passi tahad?“ hirwitas „Must Kutt“. „Oota, kohe saad hundipassi . . . Keera kanna pealt ringi ja tee et sa kaod!“

See oli nii kurjasti öeldud, et paarike aralt ümber pööris ja tagasi minema hakkas.

„Ei! Preili jääb kohale.“

Mõlemad peatusid.

„Mis see peeb tehendama?“ protesteeris juudi noorhärra.

„Ah, wõi weel tehendama?! Küll ma sul teen tehendama! Kas puhud Petlemma poole wõi mitte?“

Seda ei lasknud juudi noorhärra omale enam teist korda ütelda. Nagu udu pani ta linna poole.

„Seisa!“ hüüdis talle Arno järele.

Juut peatas ja et kallaletungijaid ära hirmutada, tegi nagu otsiks ta tagumisest püksitaskust rewolwrit.

See ärritas Arnot. Ta wõttis kepi löögiwalmis pihku ja läks juudi poole.

„Mis sa otsid seal? ütle, mis sa otsid?"

Juut kohkus nii ära, et mõlemad käed üles tõstis.

„Ai, wai! Mette medagi ei otsip, hei Gott, mette medagi!"

„Käed maha!"

Juut lasi käed langeda.

„Aga seda sa tea!" hirmutas teda Arno. „Kui sina peaksid kutsuma kordniku wõi meie peale kaebama, siis tehtakse sulle niisugust kõriorilat, et enam hääletutsugi ei tule. Kas said aru?!"

„Oi waegade, waegade sain aru!" lõdises juut.

„Noh, siis sila nüüd!"

Ja Arno pööras tagasi.

„Must Kutt" tahtis parajasti Rachelile rätikut silma ette köita.

„Hilfe! Hilfe!" karjus Eachel. „Appi! Wegistap!"

„Ei wägista sind keegi, pea aga mokk maas!" rahustas „Must Kutt" jämedalt.

Arno naeris ja sõnas siis:

„Ära seo tal ühtigi kotti pähe — wiimaks sa tõesti ei pane tähele, et ta juut."

„Appi! Lasep lahti! Riiwlid! Mertsukad!" rabeles Rachel.

Arno waatas kawaleri poole. See punus linna suunas.

„Waja ruttu teha!" kiirustas Arno. „See wiimaks toobki meile kordniku kallale."

„Olgu!" lausus „Must Kutt ja sõnas siis Rachelile ähwardawalt. „See nali ei tee teile midagi, aga peaksite teie meie näod meeles pidama ja meie peale kaebama, siis alles hoidke oma nahk, et see mitte Sibkadulla kätte müügile ei satuks."

„Rebi riideid!" käskis Arno Pauli.

Kui see aga niipea hakkama ei jaanud, kähwatas „Must Kutt" talle:

„Oled sa küll üks käperdis!"

Ja rips-raps rebenes juudi preili ilus moodne kleit „Musta Kutti" karukäppade all.

Paul taganes. See, olgugi ettekawatsetud plaan, oli kordasaatmisel liiatigi üllataw.

„Noh, sina? Häbened wõi?" naeris Arno Pauli poole ja rebis siis Rachelil ka sukad pikuti lõhki.

Juudi preili seisis meeleheite ahastuses paigal nagu püstilöödu.

Ja kuna kallaletungijate käed rebisid ta riideid, nii et hilbud pudenesid kui lehed puust, warjas ta kätega oma pühadusi.

„Aitab!" kamandas wiimaks Arno. „Lähme."

Käed lakkasid rebimast wiimaseid riidehilpe ihult ja kallaletungijad kadusid niisama kiiresti, kui nad ilmusidki, jättes waese Racheli peaaegu alasti seisma keset pargi kõnniteed.

See juhmunud seisak wältas silmapilgu, siis püüdes end katta mõningate järelejäänud ribadega, haarates maast lisaks hilpe, hakkas ta pagema põõsaste kaudu ligema autoseisukoha poole.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Äraputkanud kawaler wõis imestada, et ära ei röövitud tal kaasas olewat raha ja Rachel wõis imestada, et rebiti küll puruks ta riided, aga ei rüüwetatud ta au.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Weidi aja pärast läks Arno ühte restoraani ja kõlistas Abramowitschile.

Juut oligi telefoni juures.

„Ütelge," küsis Arno, „kas ka juudi usu järele wanemate patud nuheldakse laste kätte?"

„Mis siis olep?" küsis Abramowitsch.

„Teie wastake, kas nuheldakse wõi mitte?"

„Ai, wai!"

„Kui nii, siis trööstige oma tütart — ta kannatas teie südametuse pärast!"

„Kuidas?!" kohkus juut.

„Küll te ise näete!"

Ja Arno pani telefonitoru warna.

Samal ajal aga tõstis Abramowitschi korteris ta tüljelum Riwa kisa — sulgedest lagedaks katkutud Rachel oli parajasti autos koju jõudnud.

Kui elu on kui kuri uni. . .

Kogu öö ei jaanud Liina magada. Ja kui uinuski silmapilguks, siis elas edasi uninäos sellele kummalisele juhtumisele järgnewaid juhtumusi. Kogu öö wintsles ta painawa jubeduse kaisutuses.

Kuid ka tõusew päike ei toonud midagi eredat.

Tunnete pingutused olid halwanud kogu olemise, nii et ta ka ilmsi liikus nagu unes.

Wahel näiski talle, nagu oleks see kõik olnud waid unes, kuid sealsamas pidi ta wirguma sest mõttest — see kõik oli olnud ilmsi.

Nii selgesti, kui olid tindi jäljed ta riietel, oli ta kokku põrganud õppuriga, kellel käes kaks lahtist tindipotti, siis oli teda kutsutud autosse, kus istusid Bendereff ja Link prouaga ning seal oli pidanud ta jääma nõusse, et ta abiellub Bendereffiga kolme kuu peale.

— Wist tegid nad nalja? — katsus ta mõtelda, kuid sealsamas tulid meelde need ähwardused, millega ta nõusse sunniti.

Ja kuidas kaitseda end Bedereffi kahtlustuste wastu, kuna ta mitte enam neitsi. Olgugi et mitte haige, jäetaks ta ikkagi kombluswalwe alla, ta peab seal end korralikult näitamas käima, nagu iga teine märgitud lita.

Ja kas kosib tema Harry siis teda weel?!

Oo, miks ei hoidnud ta oma süütust?! Nüüd oleks wõinud ta kahtlustajaile uhkelt otsa waadata, näkku naerda . . . Ausa neitsi peale ei saaks keegi näpuga näidata.

Kuid Harry oli nii hea. Ja patt nii magus.

— Kui õige minna Bendereffi juure, teda paluda? — arutas Liina endamisi. — Paluda, et ta oma nõudmisest loobuks. Neidusi on ju nii palju, kuid . . .

Jah, temale oli ainult üks — Harry!

Küll oli ta wastu seisnud, kaua wastu pannud Harry kirg-

listele soowidele, puhtast südamest kinnitanud, et ta kellegist teisest puutumata, et ta end ainult Harryle hoiab, et pärast pulmi, siis ...

Kuid Harry oli ikka ja ikka kinnitanud, et ta seda ei usu, et Liina kui nüüdse aja inimene weel nii kaua — Liina oli waewalt üheksateistkümmend aastat wana — weel neitsi on.

Ei aidanud ei ausõna ega wanded! ...

Siin oli Harry tõesti olnud häbematu — ta ei uskunud oma pruudi sõnu.

Liinale oli aga Harry usaldus kõik — ja ta wääratas.

Nüüd pidi Harry olema weendunud ja miski asi ei keelanud neid enam ühinemast ... Seal äkki see wõimatu juhus!

Ei oleks ju ka midagi sarnast sündinud, poleks ta pidanud juba peaaegu aasta Harry järele ootama. Sest sellel ei olnud weel parajat wõimalust abiellumiseks, weel oli selleks liig wäike ta palk, aga igal ligemal ajal oli oodata selleks soodus ametikõrgendus.

Ja palju, palju kurba pidi ta kogu selle aja jooksul warjama oma wanemate eest, kes uskusid oma head tütart, teda süütuks, kombelikuks pidasid.

Nüüd siis korraga, kus peigmehe ametikõrgendus iga minut saabumisel, pidi juhtuma sarnane kõike loodetawat tulewikku ärasopastaw ootamatus.

Ja Liina heitles kõiksugu mõtetega. Kirus saatust, et see halwanud ta õnne just punga puhkemisel.

Ja kui ta wäsinud kurtmisest, tummast kaeblemisest iseenesega — sest kellegile ei tohtinud ta ju rääkida oma häda — langes ta ahastusse ja nuttis.

— — — — — — — — — — — — — — — —

„Rõõmusta armsam!" hõiskas Harry sisse tormates, elurõõmsam, kui kunagi enne. „Ma sain ametikõrgenduse! Ja nüüd siis, kõige hiljem kolme nädala pärast oleme mees ja naine."

Liina tuksatas keset tuba. Ta tundis, kuidas näost kadus iga wähem kui weretilk, kuidas jalad kippusid nõtkuma.

Harry läks tema juure ja wõttis tal ümbert kinni.

„Aga sa ... sa ei soowi mulle õnnegi?! Sa ei lausu ühtegi sõna?!"

„Oh, see tuleb liig suurest õnnest!" rääkis Liina waewalt kuuldawalt.

„Oled ja siis nüüd nii õnnelik?!" küsis Harry õrnusega hääles ja hellasti silitades oma kallima pead.

Liina tahtis wastata, kuid nutt lämbutas ta hääle.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kuidas pidi waene Liina küll kõigest sellest üle saama? Kelle poole pidi pöörama ta nõu küsimisega?

Oleks olnud tal ometi truu sõbrannagi!

Mida enam ta mõtles ja mõtles, seda segasemaks läks ta pea.

— Nii lähen ma weel wiimati hulluks! — hakkas ta juba kartma.

Ja imelik — kuna naisterahwa pea leiab kõikjugu wõimalikke ja wõimatuid wäljapääseteid igasugusis seisukordis — oli Liina päris nõutu. Ei olnud omaabiks mingit naiselist kawalust.

Wõib olla tuli see sellest, et Liina ei olnud harjunud petmistega, et ta oli liigagi aus.

Ja see ausameelsus wiis ta mõttele — minna ikkagi Benderessi juure temale kõik awasüdamliselt ära rääkida ja teda paluda — ehk jätab oma ettepaneku, õigem pealesunni niisama naljaks.

Ja kui see ei peaks aitama, siis . . .

Siis tunnistab ta Harryle kõik üles ja tulgu siis mis tuleb!

— Saatuse hammaste wahelt ei pääse ükski!

— — — — — — — — — — — — — — —

Liina liikus nagu mingisuguses nõiutud pooluses ilma selge waateta, selge sõnata.

Ja kõige enam hämmastunud oli tema ülewalpidamisest ta ärawalitu, ta peigmees Harry.

Sest igakord kui hakkas ta eietama nüüd juba saabumisel olewaid tulewiku plaane, lootes äratada sära oma pruunbi silmis, jäi see, mida ilusama wäljawaate maalis Harry, seda melankoolsemaks.

— Kas ei taha ta enam mind wõi?! — ebales Harry.

Ei jäänud tütre kurwameelsus warjule ka ema silma eest ja wana hea eideke murdis pead, kas siis tõesti tema silmatera ka on teinud salaja midagi, mille pärast on tal walus, mida peab ta eluaeg salgama oma ema ja oma mehe eest?!

Ta arwas aimawat tütre mure põhjust, kuid ei tahtnud küsida. Ei tahtnud puudutada haawa.

Ja mõtles ning mõtles, et kes wõis küll olla see noormees, kellega pidi ehtima Liina, kes jõudis ära wõrgutada tema ausa tütre ta armastatud peigmehe silma alt.

Ja heal emakesel tulid silma pisarad kujutelles oma tütre häbi, ta truuduse murdu.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

„Ei kokkulepe jääb kokkuleppeks!" kinnitas Bendereff karedusega hääles, kui Liina tema juure oli läinud paluma, et ta oma kawatsusest loobuks. „Kolm kuud ei ole igawik — siis on teil aega küll oma Harryle naiseks minna. Ta lasi teid oodata, oodaku nüüd tema. Ja ärge kartke, et teie minust lahti ei saa. Kohe registreerimise päewal kirjutame notaariuse juures alla, et meie wabatahtlikult lahku lähme, et meie üksteisega läbi ei saa . . ."

„Kuidas seda wõtta — meie alles registreerime ja juba sealjamas ei saa läbi ja lähme lahku," hakkas juba Liina ta asjaiiselt arutama. „See tuleb ju nii loll wälja!"

„Noh, kui teil usaldust on, siis on ju igatahes ilusam, kui meie selle paberi teeme nii umbes kuu aja parast."

„Ja arwate, et minu Harry mind siis weel kosib?!" lõi Liina uuesti nukraks.

„Pruugib tal siis seda teada. Meie wõime endid registreerida mujal, elada need kolm kuud mujal. Wõite talle ütelda, et wiibite kusagil mõne oma onu wõi tädi juures."

„Ja ma pean teda petma!" wangutas Liina abituses pead.

„Noh, siis ärge petke!" sai juba Bendereff tusaseks. „Ütelge talle näkku, et asi on nii ja nii. Teie ei ole ju enam mingi süütus!"

„Aga ma olen tema süütus."

„Noh, olge siis, kuradi pihta — mina teid ei puutu!"

„Aga kas tema usub?"

„Saate ju minu käest summa, mis ta uskuma paneb. Tema oma kehwa palga juures usub sarnase summa tõttu kõik teie mustad walgeks."

Liina nägi, et Bendereff siiski oma plaanist ei tagane.

— Kas siis tõesti ei wõiks nõusse jääda. Teised naised lubawad omale kõiksugu kõrwalteenistused, miks ei wõi siis wastu wõtta summat jäädes sealjuures täiesti ausaks.

„Kui teie nõus ei ole, siis teate küll, mis teiega sünnib ja siis ei kosi teid enam ükski kurat!" ähwardas Bendereff.

„Ja kui suure summa teie annate?“ küsis Liina aralt nagu häbenedes oma küsimust.

„Sada tuhat!“ lausus Bendereff ükskõikselt.

Seda ütles ta nii hoolimatalt nagu ei loeks talle sada tuhat välja wisata mitte kui midagi.

Liina oli üllatatud.

Siis lõi aga weel nagu wäike kahtlus hinge.

„Aga kui teie minust wiimaks ei loobu?“

Bendereff waatas Liinale otsa ja sellest pilgust wõis lugeda nagu oleks talle ta kooselu temaga otse wastik.

„Ei ma mõtlen ... nii ... wormiliselt,“ õiendas Liina. „Lasete mu minna niisama ja ei anna lahutust.“

Mul ei tee mingit lõbu pärast kolme kuud wormilikult teie mees olla. Ka siis kui teie seda paluksite!“

„Aga ... aga miks tahate siis nüüd abielluda minuga?“

„Kihlweo pärast!“

Sealjuures tõusis Bendereff üles, mis Liinale märguks oli, et ta minna wõib.

Abielu kafk.

Ants Ubak astus maha Tallinnast tulewalt rongilt. Ta oli wagunis weidi tukkuma jäänud — sõit kitsaroopalisel teeb ju ka kõige erksama inimese roidunuks, uniseks — ja sellepärast uimane.

Tema naine Salme, kes waksali wastu tulnud, waatas rongi peatamisel kord ühe kord teise waguni poole, et kust ilmub nähtawale mees; juba liigutas ta peas mõte, kas mees wast jälle ka selle rongiga ei tulnud, sest Ants oli muidu alati kärme ja üks esimestest wagunist wäljatulijaist, seal märkaski ta Antsu juba mahaastununa ühest tagumisest wagunist waksali esisele.

Kiirel sammul tõttas Salme mehele wastu, hoides end teiste tulijate warju, et mees teda mitte liiga wara ei näeks. Ja Ants ei märganudki, kuna ta tuli oma ette maha wahtides.

Ta oli tusane.

Puhta wabaõhulisele maapinnale astudes tundis oma peal lasuwat nagu wäljamagamata une kiimalises linna õhkkonnas kaasa tehtud patu.

„Tere, meheke!" kuuldus mahe hääl õige ligidal ja kui Ants silmad üles tõstis, nägi ta Salmet peaaegu enese ees.

„Tere!" wastas mees nagu tabatult möödahiilimise pealt.

„Ma tulin sulle wastu!" naeratas naisuke.

See oli öeldud nii pehmesti, nii õrnalt, et oleks pidanud isegi sulatama jää mehe rinnus, kui see oleks olnud wihane. Kuid olgugi, et Ants tusane mitte naise peale, lausus ta siiski nagu laitwal toonil:

„Tulid mulle wastu? . . . Aga mis siis, kui ma selle rongiga weel poleks tulnud?"

„Mis ikka?!" naeratas naisuke. „Siis oleks jälle tagasi koju läinud ja järgmise rongi wastu tulnud. Ma käisin ka eilaõhtase rongi wastas."

Ants pidi ju koju jõudma juba eilaõhtuse rongiga, kuid ... see kabaree! ..

See öö seal kabarees! ...

Sellest oli ta nüüd wälja tulnud nagu ämbliku wõrgust, millesse mässunud ta kui mõnel meelisegawal näokattepidul oma wennanaise õega — proua Luise Kärmeliga.

Ja ta oli pahane enese peale. Pahane, et kaotanud pea ja lasknud kirel, kui hiigla nägemata nahkhiirel oma üle liiua tiiwad.

On aga inimesel tujatuju, siis nagu pakitseb see tal sees ja ajab kellegi peale wäljawalama tuska.

„Ah, wõtaks tont kõike seda pealinna elu!" kirus ta nagu norimise alguks.

See ei ütelnud aga weel midagi ära naisele ja see küsis:

„Ei saanud oma asju weel nii ruttu ära ajada?!"

Ants waikis.

Pidi ta hakkama kiruma asjaajamist? — Sellepärast oleks wõinud ta wabalt juba eila õhtul kodus olla.

Ei. Asjaajamise manamine oleks olnud wäiklane kõrwalepõiklemine, mis ikkagi südant ei oleks lahendanud; see kipitas edasi ja tegi tuju weel jõhkramaks.

„Ma ju tean, et pealinnas asjaajamine nii kiiresti ei lähe!" häälitses naisuke rahustawalt.

Oleks asi tõesti asjaajamiswiiwituses seisnud, mees oleks naisukest ta suuremeelsuse eest suudelnud, kuid nüüd ajas see awameelne andestamine hinge weel enam sappi.

Ja waikides läksid nad läbi waksali korridori.

Käsipuu külge kinnitseotult ootas neid hobune kerge kaheistmelise wedruwankri ees.

See andis jälle põhjust Antsu tujasele hingele jamamiseks.

„Sa oled ka naljakas!" sõnas ta naisele etteheitwalt. „Kibedal tööajal wõtad sa hobuse töö juurest ära!"

Jälle libises lepitaw mahe naeratus üle naise näo.

„Ära pahanda meheke! Aga ei olnud ju hobuse jaoks mingit tööd!"

Ja see oli öeldud jälle nii õrnalt, nii paitawalt, et Antsu tujatuju nagu sameti alla mattis.

Sõideti waikides.

Tee oli kallak ja istujad kaldusid wastu üksteist.

Ja igakord kui mees naise peale kaldus, naeratas see kelmikaselt talle. Mees aga oli tõsine.

Ta pidi juba keelama naisukest naeratlemast, kuid suutis end weel taltsutada.

— Ja ei ole ju ometi tema millegis süüdi! — sai mees enesest wõitu. — Ta oli mu wastu hea, usus, et ka mina tema wastu olen olnud ... hea.

Seda oli walus mõtelda. Ja jälle kerkis hinge wiha, jälle tung seda wälja walada.

Hobune komistas millegi üle.

See katkestas Antsu hinge paisu. Ta haaras piitsa ja lõi hobust.

Lõi julmilt, kuna silmis wilkus tigedus.

„Ants, miks sa lööd?!“ haaras Salme ta käest kinni ja takistas teist hoopi.

„Miks ei waata ta siis ette?!“ wihastas Ants ja tahtis wabastada kätt uueks löögiks.

„Jäta'nd järele!“ rahustas naine. „Iga elaw olewus komistab ju!“

See ütelus wõttis jõu Antsu käest.

Ta waatas naisele otsa. — Teab siis ta juba aimata, et ka ta mees ... komistanud?!

Kuid naise pilk oli selge, awameelne, ilma tagamõtteta.

„Teine kord tulen ma sinuga kaasa — ma ei lase sul linnas nii pahasse tujju sattuda!“ naeratas naisuke nagu wäikse etteheitega hääles.

See tegi Antsu meele ärdaks. — Jah, oleks Salme kaasas olnud, siis ei oleks seda nurjatust juhtunud.

„Jah, tule jah!“

Ja nagu oleks wiha jäämägi hinges korraga sulanud, wõttis ta naisel ümbert kinni ja suudles teda.

Silmadesse tungisid pisarad.

Et neid warjata, wõttis ta ninarätiku ja et saada wõimalust silmi pühkida, katsus ta tehtult ,aewastada.

See ei tulnud küll kuigi hästi wälja, ei kuigi loomulikult, kuid oli siiski põhjuseks silmi pühkida.

„Miks?! Minu suudlus ajab sind aewastama?!“ tegi Salme end tigedaks ja noomis siis naljaka etteheitwusega: „Wististi oled sa juba linnas peenemate daamide musust saanud, et minu matsinaise musu enam ei maitse!“

See oli jälle nagu torge waikiwasse haawa.

Ants ei teadnud esialgu, mis teha, siis tuli ette, et peab olema wihane.

„Mis?! Kelle naljusid ma olen saanud?!“ torises ta.

„Oo, ära pahanda meheke!“ patsutas Salme talle lepitawalt põse peale. „Ma niisamuti ... nalja pärast. Ma ju tean, et sa oled mulle truu!“

„Tore nali ...“ pomises Ants weel ja waikis siis.

„Sa oled pahema jalaga woodist wälja astunud, pead uuesti woodi minema, oma tusatuju maha magama ja uuesti rõõmsana ärkama. Nagu alati. Parema jalaga!“

Seda rääkis Salme rahustades meest nagu suurt last.

Kuid siis kartes, wast wõib ta meest kogemata haawata, waatas ta mehele kelmlikult otsa ja naeratas:

„Ma tean, sa ei saanud üksi hästi magada, ilma minuta. Meie oleme woodis nii kokku harjunud.“

Ja kui ka nüüd mees ikka weel tõsisena püsis, mõtles Salme, et ta saawutab Antsu naeratuse sellega, kui ütleb:

„Kas sa siis linnast mõnda ei leidnud, kes minu aset oleks täitnud?!“

Kuid heatahtlise naeratuse asemel muutus mees weel tusasemaks.

„No, ma tänan!“ wastas ta sapikalt.

Ja Antsu waimusilma ette kerkis proua Luise kui ta naise „asetäitja.“

Lihaw nagu hülge. Kelle külge Ants ei uskunud, et ta puutub, kuid kes siiski kabaree kiimaluse keerus ta peruks tegi ja pärast kabinetti weel oma juure koju wiis.

„No, ma tänan!“

— — — — — — — — — — — — — — —

Naisterahwale on teinekord ka kõige pisemast asjakesest küll, et pikka uurimist ette wõtta. Ja kui naine kord midagi uurib, siis uuristab ta nii nagu mõni prowokaator.

Esialgu ei annud Salme sellele kuigi suurt tähelepanu, et mees linnast tulles oli tusane, mõtles, et see halwa une süü, aga kui Ants enese wälja magamud järgmisel ööl — päewasest magamisest ei tulnud midagi wälja, sest tusk oli kangem, kui uni — ja tema olek ikkagi salapäraseks jäi, nimelt oma tagasihoidlikkuse poolest naise wastu, hakkas naine oma meest juba huwitusega jälgima.

Ja päewal märkas Salme teraw silm kohe, et Ants enam rüh-

kiwat tööd teeb kui kunagi enne ja tema naiselik salakawalus ütles kohe:

— Sellepärast, et sinu jaoks wähem aega üle jääks! . . .

Ja mida enam mees tööga naisest kaugemale hoida püüdis, seda enam kippus see talle nagu kiuste ligi. Ja iseäranis ohtrate kallistustega.

Ta tahtis näha, kas need mehele juba ei ole wastumeelsed.

Mees oli naise wastu wiimse wõimaluseni õrn, püüdis aga siiski naise pilgu alt wälja, mis nüüd iseäranis läbipuuriw tundus, kuna mehe hingel abielus keelatud ehmine.

„Kallis naisuke!" ütles mees talle wiimaks, olles nii lahke, nii õrn kui wähegi wõis. „See kõik on sinust nii wäga armas, aga mul on paraku kibe töö. Ma ei lähe ju sinu juurest kuhugi, et sa mind nagu enne lahkumist õrnustega üle kallad. Ma hakkan juba kartma, et see head ei tähenda! . ."

Ja wiimaste sõnade juures wabistas Antsu ka päris tõesti hirm.

„Oo, ära pahanda!" lepitas naisuke. „Ma ei tülita sind töö juures enam. Aga kui töö läbi on, kui meie kahekesi oleme. . ."

„Siis tahan ma rahus magada!" oleks Ants ütelnud, aga naise wallatu naeratus hoiatas teda haawamast.

Naine suudles teda ja läks siis nagu hüpeldes mant, ise edwistades:

„Pärast! Pärast!"

Niisugune lustilikkus tuletas Antsule meelde mitte harilikku öö täis und. Ants tundis, et tulemas öö . . . täis armu.

Need ööd olid ilusamateks hetketeks tema abielus, kuid . . . kuid täna ta nagu kartis. Oli arg tung eemale hoida öisest armatsemisest.

Nagu määrituma tundis ta enese nüüd naise wastu.

Oli walus. Kuid maha selle walu suruma pidi.

— Aga ma käisin ju enne abiellumist ka teiste naisterahwastega läbi — arutas ta endamisi. — Mis on see siis nüüd teisemat? Ei saa ju ta sellest aru, kui ma talle ise seda ei ütle. . . Ja wähe, mis inimene ei wõi ehhida, ja kui seda ehimist suurukš waikida, ära unustada suuta, siis poleks teda nagu olnudki. . .

Nii ütles küll mõistus, aga tunnetes painles ikkagi nagu mingi kahtlus.

— Ega proua Luise ometi haige olnud?! — tõi see kahtlus hirmu Antsule pähe.

Ants wõpastas. — See oleks midagi koledat — anda naisele puhta truuduse wastu roostet, mäda...

— Ei wõi olla! — trööstis ta end. — Luise ju abielunaine. Mis ütleks siis ta mees?!..

Kuid olgugi, et Ants selle omale rahustuseks wõttis, ei rahustanud see teda ikkagi.

— — — — — — — — — — — — — —

... Rauuh, rauuh... — käisid wikatid ja kastest hõbene rohi langes kaari märja tumerohelise heinana.

Ants ja ta pere niitsid.

Ka Salme.

Niites Antsu kannul kiskusid nagu wägisi ta silmad kaari pealt mehe peale.

Oli midagi, mida ära seletada ei suutnud, millest Salme aru ei saanud.

Juba wiis aastat olid nad koos elanud, kuid niisugusena polnud ta weel näinud Antsu.

Tõsi, küll oli läinud ööl Ants talle armas olnud, kuid selles armastuses oli olnud paljugi nii tehtut — näis nagu oleks Ants wiibinud oma mõtetes mujal, mitte oma naisukese kaisus.

— Kas ei ole ta linnas mitte mõne teise peale silma wisanud? Kas ei ole teda mõni teine ära wõrgutanud?..

Ja seda just nüüd, kus on oodata järeltulijat, kus warsti käes on aeg, kus ta mehele kuudeti keelduma peab...

Kui siis see teine...

— Oo! Ma lööks tal wõi pea otsast maha! — wihastas Salme ja hakkas nagu häwitawa õhinaga heina maha lööma.

Kuid ka Ants ei olnud mõtteist waba.

Kahtlustus prowa Luise suhtes piinas ikka enam ja enam.

— Aga kui ta mehega enam kokku ei elagi? Magawad kumbki ise woodis... Siis ei ole ime... Ja käib läbi, kellega juhtub...

See mõte oli nii halwaw, et Ants seisatas.

Salme wikat neelas aga ikka ahnemalt ja ahnemalt rohtu ja ligines Antsule.

... Rauuh, rauuh ... kostis juba Antsu seljataga.

Ants wõpastas mõtteist ja pööras peaga.

Salme niitis wikati suhu wahtides.

„Pea! Ära kanda löö!"

Salme peatas ja waatas üles. Tema pilk oli wihane.

Ants waatas arusaamatusega ta poole.

„Kas oled juba wäsinud?" küsis Salme lõikawalt.

„Ei!" wastas Ants, „Jäin pisut seisatama..."

„Ah? Mõtlesid oma kallikese peale?" tuli Salmel juba nagu läbi hammaste.

Ants jahmatas. — Teadis siis Salme juba juhtumisest proua Luisega?!

See pani juba were tarretama.

„Aga..." hakkas ta kogelema ilma, et isegi oleks teadnud, mida ütelda.

„Niida ruttu ehk ma raiun sul kanda!" kärkis Salme. Ja see oli tema esimene wihast julm hääl kogu selle wiie aasta kestel.

Nagu löödud ori pööras Ants ümber ja hakkas niitma kõigest jõust.

Ta tundis, kuidas kartsid kannad, sest waewalt sammu kaugusel raius Salme wikat rohinal lopsakat rohtu.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Kaste oli kadunud.

Lõuna päike kerkis ikka kõrgemale ja kõrgemale ja leegitses ikka enam ja enam.

Heinaliste käes waheldusid wikatid rehadega.

Päew warem rõukku kogutud hein laotati weel maha kuiwama, kus see päikese käes kiskus krõbedaks.

Hommikul maha niidetud heina pealt oli kadunud kaste, kaar pealt elutuks luitunud ja kui ümber pöörati, siis nagu awanes tumeroheline märg süda — loo alla langenud kastest.

Salme oli läinud koju lõunat tegema.

Ants hingas kergemalt nagu oleks kadunud ta kannult kuri ähwardus. Kuid kahtlus pures endiselt hinge.

Ja juba arwas ta tundwat midagi kummalist.

Niidu ääres oli paks männik.

Ants lõi reha püsti ja läks sinna.

Iga sammuga ligemale metsatukale tuksus kiiremini ta süda.

— Kas siis tõeste ta wenna naise õde, auwäärt abielu naine oli haige?!.

— — — — — — — — — — — — — — —

On hädaohte, mille saabumisel tundub eelaimdus, kahtlus...

Inimene just nagu ootaks õnnetust.

Oled aga tabatud, siis kaotad pea.

Ja Ants istus nõutult kännule. Nagu juhmilt waatasid tema klaasistanud silmad tumedasse metsatühjusse.

Kahtlust ei olnud.

— Kui ma nüüd jelle edasi andsin Salmele! — wabistas teda äkki ahastaw mõte. — Siis on katk majas! ..

Ja mis saab siis?! ..

Purustatud elu juures.

Kohtusaal oli rahwast täis, sest arutamisele oli tulemas kõmuline asi — Jakob Kärmeli kontoriteenija Eduard Sile tapmine kaasteenija Jaan Ageri poolt.

See tapmine ei olnud enesest küll mingi kõmuline sündmus — lihtsalt hoop tooliga pähe ja walmis — palju enam huwi äratawamaid roima kirjeldusi on ajalehed täis igapäew — sarnane lihtne tapmine oleks muidu olnud päris tähelepanematu asi, oleks lehed aga ka awaldada teadnud põhjust, mispärast see roim sündis.

Teati seda, et Jaan Ager oli korralik teenija ja heas läbikäimises tapetu Eduard Silega, niisama kui teiste ametwendega, aga mis asi sundis teda tõstma tooli ja teisele pähe lööma, jäi saladuseks.

Ja kus midagi salapärast, seal ka hulka uudishimulisi.

Nii siis ei olnud ime, et kohtusaal kuulajatega täitus.

Kuid mainitud asi ei olnud ka mitte üksi, waid kohus oli parajasti eelmise asja üle otsust tegemas.

Süüpingis walwe all istus weel alles noor naisterahwas, ilus õrn-pruunijuukseline neiu kahwatu näo ja äranutetud silmadega. Tema näos ei olnud ainustki kurihingelist joont, näis nagu nutaks ta leinas oma surnud ema, isa wõi wenna, õe järele.

Aga ometi rippus ta peakohal suur süüd — lapsetapmine.

See oli tema saatusline eksisamm, et ta oli andunud oma peigmehele enne abielu sõlmimist. Kui ta siis talle oma emakssaamisest rääkis, sundis peigmees teda loodet kõrwaldama.

Hämmastaw oli see nõue olnud neiule. — Miks pidi ta häwitama idu, kelle pärast üldse abiellutakse? Mis mõtleb siis ta peigmees üldse abielust, kui ta ei salli lapsi? . .

Ja kuidas astub ta jelle Kolgata teele, kui ta seda, mis kannab südame all, juba nii wäga armastab.

Ta palus ja palus. Palus oma tulewase lapse pärast.

Ja peigmees halastaski wiimaks. Kuid mitte täitsa.

„Hea küll!“ oli ta ütelnud. „Kui sünnib poeg, siis abiellume, kui tütar, siis jäe lapsega tüdrukuks!“

„Miks?“

„Litasi on isegi ilmas küll ja küll, juure ei ole neid enam waja!“

„Aga see oleneb ju meist endist, wanemaist, millise kaswatuse me talle anname — temast wõib saada kõige eeskujulisem inimene!..“

Küll oli neiu püüdnud rääkida, kuid — asjata.

Noormees oli jäänud oma sõna juure kindlaks ja kinnitanud seda wandega.

Igatahes lootis ta sellega oma pruudi peale mõjuda, et see woobuks loodest.

Kuid ema armastus wõttis üle. Ja neiu palus Jumalat, et sünniks poeg.

— Peaks ometi Jumalast poeg sündima!“ — mõtles ta alati. Mõtles kuni ise uskuma hakkas, et nii sünnibki, et Jumal tema palwet kuuleb ja saatus halastab.

Alatasa mõtles ta selle tunni peale, mil ta oma rinnale wõib suruda o m a poega.

Muutunud oli aga peigmees. Selles, et pruut wõrsuwat idu kõrwaldada ei tahtnud, nägi ta sõnakuulmatust, armupuudust pruudi poolt. Ja jäi ta wastu külmaks.

Tõotas aga siiski oma lubadust täita — kosida, kui sünnib poeg.

Pruudi wanemad märkasid peigmehe jahenemist ja andsid tütrele mõista, et kui ta neile seda häbi teeb, et peigmehest mahajäetult lapsega tüdrukuks jaab siis nemad teda enam tütreks ei tunnista.

Tütar aga oli kindel oma Jumala peale, et sünnib poeg.

Aeg läks. Ja sai täis.

Kuid nagu saatuse pilge, nagu oleks Jumal maha jätnud oma eksinud lapse — sündis tütar.

Küll lootis pruut, et peigmees muudab oma otsust, kui waatab maimu sinisilmadesse, kuid mitte nähagi ei tahtnud see oma wõsu.

Ja ütles äral.

— Oleks ma talle wale sõna saatnud, et on poeg, wast oleks ta siiski lapse silmi all end pehmendanud ja leppinud! — mõtles neiu. Kuid oli juba hilja.

Ja nüüd tuli torm wanemate poolt.

Mahajäetud! Äratõugatud! Wäikse lapsukesega, kel alles elu ees! ..

Ja mis elu wõib olla äratõugatul wõi tema lapsel?!

Ahastus! Meeleheide! — Nagu silmus pigistas silmad pimedaks.

Ja siis sündis see.

Meelemõistusetalt saabus roim, mille pärast ta süüpingil ja ootab oma teenitud karistust.

Wahel waatab ta rahwa poole. Ta otsib kedagi.

Kuid seda ei ole.

Ainult inimesed, wõõrad inimesed sosistawad, et kus wiibib küll lapse isa? Miks ei karistata teda kui õnnetu kuriteole tõukajat.

Küll on ilmunud wanemad ja waatawad kurblikult tütre poole, nagu tahaks nad paluda andeks oma julmust.

Kuid tütrel ei ole nende jaoks troosti; ta on ise lohutamata leinas oma waimukese järele, keda ta nii wäga armastanud ja kelle ta siiski tapnud.

Kohtusaali tulewad Toni ja Paul. Kuna enam ei ole wabu kohti, jäewad nad seisma ukse juure.

„See seal ongi wist Jaani naine!" sõnab Paul näidates Tonile ühe noore naisterahwa peale esimeses reas, kellel wäike lapsuke kõrwal.

„Lähme waatame!"

„Aga Toni, kuidas meie läheme heast peast talle näkku wahtima?"

„Noh, teeme, nagu otsiks meie waba kohta."

„No, lähme."

Nad läksid. Kuid Toni uudishimu ei saanudki wäga rahustatud.

Silmapilgul kui nad sinna jõudsid, küsis lapsuke:

„Mamma, kas papa tuleb täna koju?!"

Ja kui parajasti ema trööstides last kummardas, kõlas kell.

„Kohus tuleb, palun püsti tõusta!" hüüdis kohtuteener.

Paul ja Toni pöörasid tagasi endisele kohale, ilma et nad süüaluse Jaani naist nii näost oleks näinud, kui soowisid.

„Eks pärast näe!" rahustas Paul.

Kohus tuli!

Olid kohtunikud lawa taga istet wõtnud, luges eesistuja otsuse.

Neiu mõisteti kaheteistkümneks aastaks sunnitööle.

Wanemad puhkesid nutma.

„Hilja nutawad!" sõnas keegi kuulajate hulgast. „Oleks pidanud nutma siis, kui kuritegu weel tegemata oli."

Karistatu tõusis twikudes, waatas korraks nagu hullumeelse ilmetusega wanemate poole, lasi siis pea norgu ja läks ühe käega wastu seina tugenedes walwe wahel ära.

Wanemad nuuksusid, mitmed ohkasid, kahetsesid nii, et kohtuteener pidi meele tuletama rahu.

Arutusele tuli Jaan Ageri süüdistusasi Eduard Sile tapmises.

Sunnitööle saadetawa neiu asemele toodi Jaan.

„Papa, tule siia!" hüüdis lapse hääl.

Õnnetu ema kummardas waigistades lapse manu. Seal tuli ka kohtuteener ja tuletas meelde, et rahurikkumise pärast saalist wälja ka wiiakse.

Nii mõnelegi ärdale inimesele tõi see süüta lapse hääl pisara silma, aga kes hoopis murdus, oli ta isa, Jaan ise.

Pilk oma trööstimata omakste poole, ja ahastuses langes Jaan süüpingile.

Kui ta käest seletust päriti, keeldus ta seda andmast.

„Mis jaoks seda weel?!" küsis ta lootusetult ja istus.

Kuid kohus oli teisel arwamisel ja algas tunnistajate ülekuulamist.

Kõige esimesena andis tunnistust Peet Palu.

Tema meelest oli surmawa hoobi põhjuseks see asjaolu, et tapetu süüaluse elu kuristikku wiinud. Nimelt, tapetu enese jutustuse järele meelitanud ta süüaluse kabareesse, kus nad koos ühe lõbunaisterahwaga pummeldanud. Seal lasknud nad kõik süüalusel maksta. Et ta aga wäga joobnud olnud, siis teinud seda tema loal ta rahakotiga see lõbunaisterahwas. Ja kui see omale tasu saawutanud, siis pannud ta kaks tuhandelist sajamargalise sisse ja küsinud siis tukkuwalt süüaluselt, kas ta seda omale wõtta wõib. Teine muidugi nägi, et ainult sada marka ja lu-

bas. Et süüalune nii oma waewaga teenitud palgast lahti sai, oli raske hoop tema perekonna elule, kuid roopast wälja wiis teda igatahes see, et ta ka weel sellelt lõbunaisterahwalt, kelle juurde teda wedas tapetu, paha haiguse sai. Ja siis kuni seniajani olnud ta ühel waikne ehk küll, pealt näha, kannatanud, aga kui ta näinud, et ta häbistaw häda teistele ametwendele teada, et teda naerdakse, wõtnud wiha tema üle wõimust ja et tapetu just weel silmapilgul juhtunud uksest sisse astuma, saanud see talle saatuslikeks.

Edasi iseloomustas tunnistaja süüalust, kui korralikku töömeest, keda tema ametis usaldati. Ta oli karskbane selle sõna aujamas mõttes, aga et ta tookord kabareesse kukkus, wõis, tunnistaja arwates, wast tulla sellest, et tapetu teda mingi wiguriga oma mõju alla sai ja enesega kaasatulema sundis.

Umbes samasuguseid seletusi andsid ka teised kaasteenijad, ainult nii palju selgus juurde, et süüalune ka wõõrast raha, nimelt Jakob Kärmeli kontori oma, kus ta teenis, kõrwaldanud.

Muidu iseloomustajid kõik tunnistajad süüalust niisuguseна, et nad temast igatahes seda ei oodanud.

Aga kuna Peet Palu kuritöö põhjuse suhtes omale weel mõningaid oletusi lubas, läksid teised sellest mitteteadlikku õlakehitamisega mööda.

Kõige wiimasena esines tunnistusega äriomanik Jakob Kärmel ise.

Mis tapmisesse puutub, siis uskus ta, et kui niisugune korralik mees nagu seda Jaan Ager, kellegi tappis, siis pidi see tapetu ise ka selles süüdi olema.

„Süüalune oli õiglane inimene!“ kinnitas Kärmel. „Ja ma ei usu, et ta kellegi wastu oleks tõstnud kätt ilma tõsisema põhjuseta.“

Küsimuse peale, kas tunnistaja ei aima mingisugusi põhjusi, wastas Kärmel, et ta ilma kindla aluseta midagi arwama ega aimama ei hakka ja nii siis siin ei tea ta muud uskuda, kui et k a a l u w pidi see põhjus igatahes olema.

„Kas täitis süüalune teie wastu oma ülesannet korralikult?“ küsis eesistuja.

„Täitsa kui aumees!“

„Teie raha ta iialgi ei kõrwaldanud?“

„Ei!“

Siin hakkas asi huwitama prokuratuuri esitajat prokuröri abi.

„Nii siis, teie ütlete, et ta teie raha ei kõrwaldanud — ma tuletan meelde teie wannet — kuna siin terwe rida tunnistajaid teadsid rääkida, et ta kassast teie raha kõrwaldanud."

Kärmel wääntas nägu. Näis, et see asi talle ei meeldinud.

„Ma ei julge seda kinnitada, et ta oleks kõrwaldanud", hakkas ta arendama. „Jah, ta wõttis küll, nii ütelda weidi, kuid wäga wõimalik, wast weel minu huwides. Wõib olla oleks ta paari päewa pärast tagasi pannud ja siis poleks üldse sellest juttu olnud. Ja üldse, kui ta ka poleks seda raha tagasi pannud, see summa oleks minu kohta selleks liig wäike, et sellest juttu teha."

„Aga kui tunnistaja olete annud wande kõike awaldada, mitte midagi salata!"

Kärmel wääntas jälle nägu.

„Ma mõtlesin, et waja awaldada ainult seda, mis ühenduses tapmisega. Kui ta aga minu raha kõrwaldas, siis oleks ta pidanud tapma mind ehk ennast, aga mitte Edward Siiet. Ja siis, siin ei süüdistata teda mitte raha kõrwaldamises, waid inimese tapmises. Huwitab see raha kõrwaldamine aga härrasid kohtunikke, siis ütlen, et see ei sündinud küll minu käsul, aga kui süüalune seda raha wõttis, siis, usun, täiesti minu huwides, sest ta oli ustaw töömees.

„Aga teie oma teenijaist on, kes tunnistasid, et ta kõrwaldanud raha mitte teie huwides?"

„Mh", mümises Kärmel, ja näis, et see asi hakkab teda tüütama. „Ma ei saa aru, kellel wõib minu raha kohta enam arwamist olla, kas minul enesel wõi kellegil teisel. Surnutest ei tohi rääkida paha, aga ma ütlen, süüalune ei olnud mitte sugugi niisugune, kui tapetu, kes mind tihti peale pettis. Ah, mul ei ole enam midagi muud ütelda! .."

Ja oli näha, et Kärmel ei tahtnud enam midagi ütelda.

Küll esitasid talle nii prokuröri abi kui adwokaat küsimusi, kuid Kärmel andis wõimalikult põiklewad wastused.

Kuulajate hulgas tekkis juba Kärmelile hea poolehoid.

„Waat', kus peremees, kes oma teenijat maha ei tee!"

„Püüab koguni weel ta eest seista seal, kus teine tallaks!"

„Ja ütleb, et las' warastagu peale — see wäike summa ei tähenda talle midagi!"

Kuid kest seda kiitust kõlas ka waikne, kuid kõike seda kiitust ärasööw wastuwaidlew hääl:

„Miks ei maksa ta siis paremaid palke, kui tal iga summa ei tähenda?!"

Tunnistajate ülekuulamine oli läbi. Prokuröri abi, alles weel noor mees, algas süüdistuskõnet.

Niipea kui ta suu lahti tegi, langesid rasked süüdistused nagu wasarahoobid süüdlase pea pihta.

Ta nõudis süüdlasele wõimalikult raskemat karistust, sest inimene, kes nii wastutusrikkal kohal, kus woli tegemist teha rahaga, nagu olnud seda süüalusel härra Kärmeli juures, peab ka oma sammude summas olema ettenägelik. Üheski kõrwalisest mõjust ei tohiks olla juttugi.

Kuid niihästi, kui tegi süüdistaja süüaluse omas kõnes iseseiswaks inimeseks, kel omal pidid olema omad silmad, oma mõistus, nii tegi kaitsja ta teistest kaasteenijaist, peaasjalikult tapetust ärarippunuks.

Pidi olema tõesti mingi alus surwele, et täiesti muidu inimene awaldas nõusolekut minna pummeldama. Kuid ka see alus pidi olema kuritahtline, sest tema peremees Jakob Kärmel ise iseloomustas teda kui usaldatawat truud teenijat, kes wäljaspool igat kahtlust.

Selle ülekohtu läbi pidi siis süüalune kannatama mitte ärateenitud piina, mis igatahes osutus nii rängana, et otse hullukss ajas. Sest kuidas oleks muidu mõeldaw olnud see niisuguse kannatliku, rahuarmastaja inimese poolt, nagu seda süüalune.

Palus oma kaitsealusele wõimalikult pehmemat karistust.

Süüalusele anti lõpusõna.

See tõusis nõrgalt, näost kahwatu.

„Härrad kohtunikud!" algas ta. „Ma tunnistasin enese süüdi ja uskusin, et sellest aitab, aga kuna mina nüüd nende tunnistuste waral nagu alasti kistud olen, siis ei taha ma ka enam waikida. Mind neelawad raudsed wärawad, kust ei pääse ilma kõrwu enam ükski hääl ja mul oleks täiesti ükskõik, mida mõteldakse, mida räägitakse minust wäljaspool neid seinu, aga siiski walus on kui otsitakse sinu kohta tõde oletusis. Ma warjasin seda, ma warjasin seda oma truu naise eest, kes istub nüüd lapsega siin kuulajate seas, kellele oli minu samm suureks õnnetuseks ja kellel ei ole warsti, kuhu oma pead panna . . ."

Nende abikaasa sõnade peale puhkes nutma Jaani naine. Nutsid weel mõned teised.

Ka Toni nuttis.

Ja parajasti, kui ta silmi pühkis, peatas Jaani waade ta peal.

„Ma tean", rääkis Jaan edasi, „et õnnetu on ühes minuga ka see lõbunaisterahwas, kes minult raha wälja meelitas. Oleks ta teadnud, kes olen mina — ta ei oleks seda mitte teinud."

Jaani hääl, mis oli alguses ahastaw, nagu appihüüd, muutus nüüd waikseks kurbuseks, ja oma ette waadates jätkas ta edasi:

„Minu ametiwend, kelle ma tapnud, tuli härra Kärmeli juure alles hiljuti. Ta oli wäga laiameelne ja hooletusetujuline noormees. Ja see ei olnud ka ime, sest tal polnud perekonda. Ta wõis kogu oma palga wabalt kas maha juua wõi läbi lõbutseda, kuna mina ei teadnud, kust saada raha lisaks, et katta oma hädatarwilisi wäljaminekuid.

Seal ühel palgapäewal kutsus see, kelle ma tapnud, mind kabaresse. Ütles, et see ei tähendawat midagi, et ma perekonna inimene, et seal käia mehed naistega ja emad tütardega. Ja et mul ei pruukida maksta, tema katwat arwe.

Ma ajasin wastu, et mis mõte on sellel, kui mina tema, kes ta niisama wäikese palgaline, kui minagi, kulul hakkan kulutama. Ta wastas, et mis mõte sellel elul üldse olla, ja kas mina arwawat, et ta elawat ainult omast palgast?! Tema õpetawat ka mind, kuidas wõida teenida raha kõrwalt.

See näis küll kõik wäga meelitaw, kuid kõrtsi õpetustesse uskusin ma wähe.

Tema aga ajas peale kui uni.

Ja siis pidin ma just ütlema lause, mis sai mulle saatuslikeks, et naine ootab mind koju.

Tema kohe: „Ahaa! Teie kardate naist? Kas ütelda ei oska, et töö oli kauem?!" Ja siis seletas, et wõida teha ka kas wõi mingi sellesarnane tunnistus — wõi naine aru saada . . ."

„Oh, sa petis!" kuuldus ütlewat kedagi naisterahwast tapetu kohta.

Kohtuteener ajas kõrwad kikki ja waatas kuulajate poole, et kuhu minna korrale manitsema sosistajat.

Jaan aga rääkis edasi:

„Ma ütlesin, et naist petta ikka ei wõi. Ja see osutuski trumbiks tema käes. Juhtusin ma weel wastu puiklema, pani ta hõiskama, et ma naise käpa all, et ma tossike, et ma üldse mees ei olla.

Kui ma ütlesin, et see ei tule käpa all olemisest, waid et südametunnistus ise käsib seda, siis naeris ta, et minu südametunnistusel olla seljas seelik.

Ma uskusin, mu naine saab aru, ta andestab mind, ma lähen ainult weidikeseks kaasa, ainult seks, et näidata, et olen mees, et ma mitte pole naise käpa all, kuid selle järelandlikkusega sattusingi ma otse hammasratta alla, mis mind ikka sügawamale ja sügawamale kiskus.

Ma jõin. Poleks ma mitte joonud, ma oleks ikkagi ta meelest olnud naise käpa all, olgugi, et läksin kaasa.

Jõin ja joobusin. Ja unustasin end libu kaisutusis.

Kas mõtlete, et oleks teinud seda kaine peaga?!

Et ma raha kõrwaldasin, on õigus, sest mu raha kadus sinna kabaree-müülkasse, aga mu naine ja lapsuke nälgisid."

„Homme päew saadan ta naisele need kakstuhat üksjada marka ära!" pomises Toni. „Oleks ma teadnud, et waene, ma poleks temaga jannanudki."

„Ja arwad sa, et see toob tagasi ta perekonnale kaotatud õnne?" küsis Paul.

Jaani hääl oli juba hoopis nõrkenud.

„Ma tahtsin näidata, et ma pole naise käpa all, kuid ... kuid sattusin walwe käpa alla!" nuuksus ta ja langes istmele.

Tema wiimast sõna peeti lõppenuks. Kohus tõusis üles ja läks otsust tegema.

„Lähme!" ütles Toni Paulile rusutud häälel. „Ärme ootame otsust! Ma ei wõi näha seda südantlõhendust! ..."

Juudi pigistamine.

Abramowitschil oli kohtus adwokaat, Ilmi ei saanud selgeks teha oma süütaust ja osawa pealekäija tõttu sai ta süüdi mõistetud ning algas teekond wangla.

Küll tormas weel ta emake üles pingilt kohtunikku paluma, et Jumala eest tema laps on süüta, seda wõida kinnitada ka keegi härra, kes praegu kohtus.

Ja seal tahtis eideke näidata Arno peale.

„Kes?" küsis kohtunik nutwalt eidekeselt, olgugi, et otsus tehtud.

„See seal . . ." ja eideke tahtis näidata, kuid seda, keda ta näidata tahtis, polnud enam saalis.

Arno oli juba ära.

„Ära läinud!" kaebas õnnetu ema. Ja langes siis põlwili kohtulaua ette:

„Halastage niisamutigi!"

— — — — — — — — — — — — — —

„Noh, see nummer ei olnud ilus!" sõnas Arno endamisi, kui ta kohtu uksest wälja astunud. „Selle eest peab wana Abramowitsch weel maksma, et nahk susiseb . . . Mis häda oli tal kimbutada õnnetut tütarlast, kuna ta oma raha auga kätte sai . . . Oota sa põrgu koogi küpsetaja, küll meie sind pigistame, nii et su raswakõht sulle küüruks muutub."

Arno oli tõsine. Wihane. Wõis olla kindel, et ta oma kawatsusest ei loobu.

Ta seadis sammud „Musta Kutti" poole.

„Noh, et sa õnnetu süüta neiu, ema toitja, wangla saatsid, siis wõta aga härr von Moses ema toitmine oma kanda!" otsustas ta.

Aga kui Arno kord midagi otsustas, siis selle juure ka jäi.

— — — — — — — — — — — — — —

„Ilus on sinule kirjutada küll, et saada sinna või sinna raha“, seletas „Must Kutt“, „aga mine raha järele, leiad eest politsei!“

„Oo! Oh sa mäleta! Ei juut lähe abi otsima politseist!“ naeris Arno. „Nagu kurat risti, nii kardab juut politseid.“

„Noh, kui sa seda arwad, siis misjaoks nõuda, et ta toimetaks raha sinna või sinna, pühkmekasti või puuõõnsusse — las' toob isiklikult kohe kätte.“

Arno mõtles.

„Jah, ega laita ole ... Ütleme, Kadriorgu. Seal on kohe näha, kui kusagilt liginemas politsei!“

„Igatahes. Ja kui meie märkame politseid, aga juudile ei ligine, ei saa politsei ka meile midagi teha.“

„Tõsi ta nüüd küll“, arutas Arno. „Aga on ka olemas salapolitsei ja sel sa juba igat agenti ei tunne. Ma arwan, kõige parem oleks, kui meie saadaksime Pauli. Kukub sisse, kukub sisse — ega's meie naht wastuta!“

„Aga kas ta wahest meid wälja ei anna?!“

„Ah, seda kardad? ... Ta ei tohiks küll seda, aga ega usku ka ole. Tead, kõige parem oleks, kui meie laseksime selle ähwarduskirja kirjutada temal.“

„No, temal ikka. Mingu siis seletama, et weel teised kampas. Ise kirjutad, ise läinud, ise püütud.“

„Siis läheme meile, paneme ta kirjutama!“ sõnas Arno.

„Mistarwis?! Ei kuula ta sinu sõna wõi?! ... Ütle, et kirjutagu ja peab kirjutama. Muidu on tal minuga tegemist!“

See „Musta Kutti“ ähwardus tundus Arnole Pauli kohta liigsena ja ta naeratas:

„Ah, arwad, et ta nulle ei alistu wõi?!“

„Aga ma saan siiski oma lubatud tasu?“ küsis „Must Kutt“ silmi pilgutades. „Kaasteadmise eest?“

„Saad, saad!“ rahustas teda Arno. „Meie kirjutame sinu osa wõrd rohkem.“

„No, siis on tops! Ja kui juut raha ei saada, wõtan mina tema pehmeks tegemise oma peale.“

Sealjuures näitas „Must Kutt“ oma jõumeheliku rusikaid just kui poleks Arno neid warem näinud.

Siiski tundus Arnole, nagu oleks „Must Kutt“ aram kui

kunagi enne ja talle näis ülekohtusena, et „Must Kutt" nõuab osa, kuna riik jääb ikkagi Pauli kaela.

Aga noh, nagu kelmide wahel kunagi . . .

— — — — — — — — — — — — — —

„Mis otsus küll tabab seda õnnetut!" ohkas Toni teel koju Jaani protsessilt.

„Seda on raske ette aimata", wastas Paul. „Igatahes pehmendawaid asjaolusid arwesse wõetakse nii, et temaga seda kõige julmimat ei sünni — teda ikka ära ei hukata."

„Ja arwad?"

„Mõistetakse sunnitööle."

„Sunnitööle?! . . . Ja kauaks?"

„Muidugi pikemaks ajaks. Näed lapsetapja, samuti pehmendawate asjaolude juures igatahes, sest see ema ei näinud nii wäljagi, et temas oleks peitunud tapja instinkt, sai kaksteistkümmend aastat — tema saab siis, suure inimese tapmise eest, muidugi rohkem."

„Sunnitööd enam kui kaksteistkümmend aastat! See on ju julmim kui surm. Mõtle, see waewlemine!"

„Aga ta saab siiski, wõib olla, näha oma perekonda . . ."

„Sunnitöölisena . . . On see lohutaw talle wõi ta perele?! . . . Mõtle see hingepiin nende kauade aastate wältel oma naise ja lapse pärast — surm ei tunneks seda enam! Ja leiab naine senikS uue toe, uue mehe, aga seal ilmub tema . . . sunnitööline! . . . Tõesti, sunnitöö on meie aastaaja inkwisitsioon."

Paul waikis silmapilgu ja wastas siis:

„Kui waadata karistatu poolduseisukohalt, siis küll. Ma ei taha kedagi haawata, aga igale kelmile on ju kohus ka inkwisitsioon . . . Sa räägid, et parem ta ära hukata . . . Aga inimkond peab ju igast oma liikmest kasu saama, ka siis, kui see on mõrtsukas. Pikema aegne sunnitöö on ju niisamuti kui ära tapmine. Awalikule elule on see inimene kadunud. Otsekui ära hukatud. Mahalastuna wõi ülespoodunа oleks ta kadunud kasuta, aga sunnitöölisena peab ta toimima riigile kasulikke töid. Et ta kannatab, mis sellest? Temaga ei tohi kaastundmus enam arwestada. Mõnel surijal on ka hingeheitmine walus ja waewaline, aga ta pääseb sellest ja sellepärast peab ta kannatama surmaeelset piina. Sunnitööline samuti. Ta on niisama hästi kui surmamõistetu, ja kas tunneb surija siit ilmast lahkumisel piina enam wõi wähem,

see ju lunastakse kõik surmaga. On hing läinud, ei kaeba ta enam walu üle, ja seistes tema laiba juures oleme meie wabad, nagu poleks tema seda walu üldse tunnudki. Sest kõik, mis möödunud, et mitte just ütelda, nagu poleks seda olnudki, on waid mälestus... Mida raskem kannatus, seda, kuidas ütelda, auwäärsem mälestus. Ka sunnitöölisel."

Toni raputas waikselt pead. Siis sõnas:

„Sa ei mõtle selle peale, et inimkond ei waata sunnitöölise minewiku, kui mingi kangelase, eneseohwerdaja saatuse peale. Sunnitöölisest eemaldub igaüks. Ja ma usun, ta naisel on walusam tunda, et ta mees on sunnitööl, kui et ta mees on ärahukatu."

„Aga hukkamõistmine tähendaks tema täielist roimariks tunnustamist. Sunnitöö — see on kergendus. Kõik näewad, et ta mitte nii suur süüdlane ei ole, kui arwati, kuid wabaks ei wõi ju lasta ühtegi tapjat, ka siis, kui roim kõige kogematum."

„Ah!" lõi Toni käega. „Inimesed tungiwad sul nüüd peensustesse küll! ... Otsus on otsus. Ainult seda wõiwad nad imestada — kas siis inimtapmise pärast tõesti rohkem ei saa?! Et olid pehmendawad asjaolud, see eemalseisjate südameteni ei ulata."

Paul kehitas õrnalt õlgu.

„Jah, see on nii ... Aga tead sa, paljud ei kanna sunnitööd üldse wälja ja surewad sinna. Wäga wõimalik, et ka tema. Wõta teda juba nüüd surejana, kel ees küll pikk hingeheitmine, kuid kes siiski sureb. Wõta teda juba nüüd elust lahkununa ..."

Toni waatas Pauli otsa ja ta silmis wilkusid pisarad.

„Hea on ütelda, pea teda surnuks, kui hinges tõesti tunne on, et oled tema hukatuse kaassüüdlane."

„Ma saan aru ja ütlesin seda sulle kohe. Kuid sureja juures ei aita kahetsemine!"

„Aga mis pean ma siis tegema, et lunastada ojatki süüd?! ahastas Toni.

„Tuleb tema eest tasuda heaga neile, kes elawad."

Toni waikis.

Ta mõtles, ta annab osa saadawast rahast õnnetu perekonnale, kuid, nad on aussad, kas wõtawad nad wastu raha, mis saab Toni patusel teel ...

— Ja kui äkki mõnes summas on jällegi teise inimese hukatus nagu nüüdki! — käis Tonil peast läbi.

See mõte ajas teda ahastama.

Kõrwus aga nagu kumises:

„Pööra ümber! Pööra ümber!“

Kuid Toni ei mõistnud, milles seisaks see õige ümberpööramine.

Kui nad koju jõudsid, ootas neid Arno juba.

Oli talle kohtukäik ära räägitud katkendlikelt Toni ja asjalisemalt Pauli poolt, wõttis ta wastu selle nagu igapäewase asja.

See oli walus Tonile ja ta läks oma poole.

„Sa kirjutad ühe kirja!“ sõnas Arno, kui nad Pauliga kahekesi jäid.

„Mina? Mis kirja?“

„Ähwarduskirja juut Abramowitschile.“

„Ähwarduskirja?“ kohkus Paul. „Aga kui ta selle politsei kätte annab?!“

„Noh, siis seisame mina ja „Must Kutt“ selle eest head, et ta selle eest hea karistuse saab.“

Paul ebales, wiiwitas.

Olgugi, et otse wastu rääkida ei julenud.

„Istu!“ käskis Arno. „Mulle meeldib, et kuuldakse sõna!“

Ja alandlikult nagu ori, asus Paul laua juurde.

„Kirjuta!“

Paul wõttis paberi ja sule.

„Wäga austatud härra Moses Abramowitsch!“ ütles Arno ette ja Paul kirjutas. „Karistatud teie juba olete, nagu teate, oma tütre kaudu. Nüüd tuleb teil aga maksta ka kahjutasu. Selleks ilmuge homme kell 11 hommikul Kadrioru lossi ette ja wõtke wõimalikult suurem summa raha kaasa. Keegi meist astub teile ligi ja nii, kui ta seda teilt küsib, annate teie talle rahasumma üle. Hoidke aga selle eest, et teie ei teata asjast politseile. Kui teie seda teete, et ligineda teile seekord üldse, sest kas politsei asjasse segatud wõi mitte, on meile kohe selge; teie ei pääse aga meie käest järgmisel soodsal silmapilgul mitte nii kergesti, kui teie tütar. Seda pidage meeles. Teie ei kauple küll mitte nahkadega, aga oma naha hinda peaksite ikka teadma.“

Paul kirjutas ja käsi wärises nõrgalt. Tal oli aimdus, nagu kukuks ta selle kirja läbi sisse, satuks wangla.

— Aga mis sest! — mõtles ta endamisi. — Pääseb wast weel mõnest suuremast kuriteost, mida muidu pärast weel kaasa tegema peab.

Arno seisatas. Mõtles weidi ja sõnas siis:

„Sooh! Aitab. Allkirja pole tarwis. Ehk, tead mis. Tee oma näpu jälg!"

Paul ehmatas.

„Aga siis woidakse mind tabada!"

„Tühja kah! Käekirja järele wõidakse niisamuti tabada. On aga all sõrme jälg, siis hirmutab see juudi niiwõrd ära, et, näe, meie ei karda midagi, olge head, kui soowite — näpu jälg!"

Paul waikis.

„Wõi on sinu näpu jälg juba kriminaalis olemas?" küsis Arno, kui nägi, et seda wiimast Paulil raske täita oli.

„Seda küll mitte!"

„Noh, mis sa siis kardad?! Kust teatakse, et selle nägu wajutaja just oled sina? Ilmas on ju nii palju näppe. Siis peawad nad kõik näpud korrast läbi wõtma... Ole ikka mees ja ära karda raudtee masinat!"

Ei aidanud — Paul tegi sõrme õrnalt tindiga ja wajutas alla.

„Niiwiisi, niiwiisi!" kiitis Arno. „Ikka ametlikult, ikka ametlikult... Ja nüüd kiri ümbrikusse, aadress peale ja wiid postile..."

— — — — — — — — — — — — — —

Kui Abramowitsch selle kirja sai, ehmatas ta wäga.

Hea weel, et ta lõunat söömata oli, muidu oleks hirmuga weel kõht lahti läinud ja...

„Ai wai! Ai wai!" hädaldas ta.

Ja kui keegi wõõras, kel tema juure asja, sisse astus ja keretas, wastas Abramowitsch nagu ära küpsetud:

„Ai wai!"

Rüwetud ihu, puhas hing.

Noorus andestab.

Ja peab seda soojaks inimlikkuseks — kannatada ja siis andestada.

Nii oli ka Peet Paluga.

Ta oli saanud külge Tonilt häbiwäärse märgi, paha haiguse, kuid siiski tundus Toni talle nii omane, et ta talle, kui oma ligidasele kõik andestas.

Üldse on mehi kahte laadi. Ühed waatawad nagu ülewalt alla naisterahwa peale, kui see neile andunud, teised hakkawad pidama teda selle tõttu just nii ligidaseks.

Wiimaste hulka kuulus Peet.

Ta oli käinud järjekindlalt arsti juures end rawitsemas, kannatanud nii ihulist kui ka ainelist piina, kuid see soe südamlik tundmus, mis oli tal kohe alguses Toni wastu, oli jäänud püsima.

Ta armastas Tonit.

Ta teadis, et Toni käinud läbi sajandete teiste meestega, sai aru, et see on uhkuseks mehele, kui keegi ei wõi näidata näpuga ta naise peale, et waat', see on mulle andunud, kuid armastus oli siiski nii tugew, et ta Toni suhtes sellest eelarwamisest wabanes.

Mine tea, milline oli olnud Toni elu, mis oli tõuganud teda sellele teele. Wõib olla, oli see kõik tõsi, mis jutustanud talle Toni „Moskwa" wõõrastemajas, et teda langetud, mitte et ta langenud ise.

Ta mõtles, wõib olla, sest et ta wahepeal oli kuulnud, et lõbunaisterahwad mõtlewad wälja oma minewikke selleks, et neid, kellele nad jutustawad, kes nende minewiku üle huwitatud, ärrastada.

— Ja kui see poleks nii, — mõtles Peet. — Iga inimene on oma saatuse ohwer. Ja on siis Toni süüdi selles, et saatus istu-

tanud temasse nii wõimsa kire, mis wiinud wälja teda hariliste inimeste roopast . . .

Peet oli walmis andestama kõik, kui ainult Toni armastaks teda.

— Armastaks südamest. Mitte raha eest.

— Ja kaigi esmalt raha eest . . . — juurdles ta. — Wiimaks ikka harjuks ta temaga ja nad oleksid ligidased.

Kuid ka mõistus ei lahku kaugele südamest. Ja nimelt uskus nüüd Peet, et kõige wooruslikum naine, see oleks see, kes juba maha joosknud oma kiili aja, kes on tüdinenud huwist meeste kire iseäralduste järele ja näeb õnne waid waikses kodus.

— Toni peaks, igatahes, juba olema tüdinud sest ümberajamisest! — mõtles ta. — Ta ei loobu ainult sellest sellepärast, et wajа elada. Ja kui keegi kindlustaks talle kodu, ta heidaks igal õhtul rahulikult oma waiksesse woodi, kui et läheks tänawale wõi lokaali meelitama omale ööseltsilist, kelle wälimus ajab wahel talle peale okse, kuid keda on waja selleks, et elada. —

Ja Peet, kes kunagi õhtuti ei liikunud Wirus, ei käinud öölokaalides, hulkus ringi nüüd, kui kuutõbine, et ainult leida Tonit.

— Kas ei ole mitte teda keegi juba ära wõtnud? — liikus tal mõttes, kui ta õhtul hilja uulitsale astus, kus wilkusid laternate tuled.

Ja ta teadis, et see wõtja on ainult tänaseks, et ta walab wälja oma kire, nagu joodik wäljakäigukohta okse, ja läheb siis edasi ilma, et ta küsib, mis ütleks sees rüwetatud naisterahwa hing, kas tunneb ta ka end inimesena wõi on ta kohe loodud himujahutuse abinõuks.

Niiwiisi otsis ta kaua aega asjata uitades tänawal ja läbi käies öölokaale, sest Toni töötas pea enamiste koduste kunnidega.

Piinawaks läks see juba Peetil, sest mite kusagil ei kohtanud ta otsitawat.

— Wist juba Weerennis, — mõtles ta ühel õhtul.

Ja seal tabas ta end juhmina. Miks ei tulnud ta warem selle mõtte peale. Ta oli saanud Tonilt haiguse, tähendab, Toni oli haige. Ja kuna nad iga nädal korralikult kaks korda endid peawad käima näitamas, siis arusaadaw, et Toni kui haige, prostitutsiooni wabaturult kõrwaldati.

— Imelik, et ei tulnud ma selle mõtte peale warem! — noo-

mis end Peet ja oli tusane oma lolluse peale, et ta otsinud asjata inimest, kes niipea haigemajast wälja ei saa.

Ta otsustas katkestada otsimist nädalaks paariks — sest nii kaua wältas ka tema enese terwise kordaseadmine. Ja ta liikus ainult weel uurides Toni järele tänawail, olles weendumuses, et ta teda niipea ei kohta.

Seal aga ühel õhtupoolikul jalutades juba ilma mingi eesmärgita Wirus, tuksatas ta korraga — wastu tuli Toni kellegi teise naisterahwaga, kel wärwitud nägu nagu kompweki pilt.

Ka Toni tuksatas. Weel meeles oli tal Jaan Ageri protsess, kus ta mänginud telgitagust osa.

Kohtus oli näinud ta ka Peet Palut kui tunnistajat, ja samale Peet Palule, kahtles ta, kas mitte ei annud ta edasi haigust samuti, kui Jaanilegi.

Oleks Toni mitte märganud Peeti, temast mööda läinud, see oleks ehk hakanud käima ta kannul, otsima juhust, mil hakata rääkima, kuid et ta ise tukastas, see andis üle waimlise ühenduse ja Peet peatas teda:

„Wabandage, preili, mul on teile paar sõna ütelda."

Toni peatas, hoidis kuid siiski kõwasti kinni oma naabrinnast, sest ta teadis, et haiguse edasiandmised karistatakse tawaliselt rusikahoopidega, on aga kõrwal pealtnägija, siis taltsuneb ka kõige wihasem kallaletungija.

„Olge head!" wastas Toni õrna wabinaga hääles.

„Aga ma palun", rääkis Peet edasi. „Nelja silma all... nagu tookord..."

Sõna „too kord" andis Tonile wäga selgelt mõista, et Peet mäletab ööd „Moskwas" ja kui ta siis neljasilma all saawutas haiguse, siis tahab ta seda neljasilma all tasuda.

Olgugi, et hirm löögi eest, kuid siiski ei tahtnud ta end näidata arana ja sõnas:

„Olge head, kas siin samas? Minu sõbranna eemaldub silmapilguks."

„Ei!" wastas Peet. „Mitte siin uulitsal."

„Läheme „Moskwa"?" küsis Toni näha soowides, kas selle öö meeldetuletamine ei ärata mitte noormehes wiha. „Wõi „Koitu"? — Seal on odawam."

Kuid Peedi näos ei peegeldunud sugugi meeldetuletust tost ööst.

„Ei!" wastas ta. „Mitte nii nelja silma all, waid ma ta-

hakas rääkida nelja silma all kusagil kõrtsis, kus ümberringi suur müra, kuid meie kahekesi waiksed ..."

Toni nägi, et Peedi näos ei peegeldunud midagi tigedat. — Wõib olla, — arwas Toni — ei saanudki ta minult haigust ... oli see saatuse halastus tema wastu.

Ja kuna Peet soowis wiibida kõrtsis nelja silma all, sõnas Toni oma kaaslannale märku andes, et nad lahkuwad:

„Nii siis, homme jälle samuti kui täna. Nägemiseni!"

„Nägemiseni!" wastas kaaslanna.

Ja nagu nõudis wiisakus, kummardas ka Peet tema ees, kuid sõnas sealsamas Tonile, kui selle kaaslanna eemale läinud:

„Wõib olla, et homme mitte niisamuti, kui täna."

Julge tütar.

Kui Moses Abramowitsch raha wäljapressimise kirja kätte sai, sattus ta nii paha tujju, et oli isegi walmis kas wõi sealiha sööma ehk risti ette lööma, et aga mitte raha wälja anda. Kirja politseile näidata, seda ei tulnud talle ettegi, sest praegu kimbutas teda politsei ühenduses kuritarwitusega tolliwalitsuses. Juut oli küll jäljed ära katnud, teinud nii ilusa juudiliku libedusega, et keegi talle pihta hakata ei saanud, kuid see politsei majas käik, juba see röövis temalt rahu. Ja juba ettekawatsetud soe öö Frieda pool kukkus plaanist wälja.

Juut luges ja luges kirja. Selles oli kaks asja, mis sundisid murdma pead, mis panid kohkuma.

Esiteks see, et ta pidi wiima raha isiklikult, ja teine, et wõimalikult palju . . .

Kui suur on see wõimalikult palju? Ei wõi ju wiia Moses Abramowitsch kõike oma raha tagawara ähwardajate hambu.

Ja ise minna? . . .

Juut teadis, et kui keegi mõne juudi wastu eksib, juuti teotab wõi kiusab, siis ühinewad kõik juudid, nii suur kui nende kamp on ja annawad kiusajale salaja walu . . . Ja kas nüüd ei kawatse siis need läbi peksta teda, auwäärt Moses Abramowitschi, kes oma sissetulekut riigi ees kõigest poole maha salgab?!

Et ähwardaja seljataga seisis mõni salk, selles oli juut kindel. Ei rebinud ju puruks riided ta tütrel ka mitte üks isik, waid neid oli olnud kolm.

Kellele kaebada?

Politseile?

See oli kirjas ära keelatud ja selle eest wõis mine tea, mis Jerusalemma mantli saada.

Kaasa kutsuda teisi juute?

Kuid olgu nii suur ühistunne kui tahes juutel isekeskis, selle sammu peale nad ei riskeeriks.

Ja Moses Abramowitsch oli kimbus.

„Ai wai! Ai wai!" hädaldas ta ise.

Katsus siis isegi palwet lugeda, kuid rihmaotsad ei sobinud ...

— — — — — — — — — — — — — — — —

Arno, „Must Kutt" ja Paul jalutasid Kadriorus ja ootasid juuti tulema rahaga ja selle tulekusse nad ei kahelnud.

Kadriorg oli erakorraliselt tühi inimestest ja linnud lõõritasid rõõmsa hooga nagu wõiks nad nüüd wabalt seda awaldada üksteisele, mis inimeste liikwel olekul wõimata.

Kõik kolm ootasid üksteisest lahus.

„Niipea kui sa näed mõnda juudi nägu, siis kohe lähened!" hüüdis „Must Kutt" Paulile.

„Jah!" kinnitas Arno. „Ja kui pole see mitte see, siis kutsume meie su ära."

Jõudis määratud tund. Kuid keda weel polnud näha, see oli Moses Abramowitsch.

„Ei tule, kurinahk!" hüüdis „Must Kutt" üle põõsaste. „Laseb wist ennast mujal üles passida."

„Aga politseid ei ole ta ka nähtawasti saatnud, sest ei ole näha kusagil hinge ei wormis, ei erariideis."

Ja kuna teised manasid, oli Paul selle mitteilmumisega wäga rahul.

— Kas ta siiski ei annud seda kirja politsei kätte?! — kartis ta mõttes.

Läks weel mõni minut, siis hüüdis Arno:

„Sõbrad! See on ju tema tütar, kes sealt tuleb!"

„Kust?" huwitus „Must Kutt."

„Näed!" noogutas tuleja poole peaga Arno.

„Seesama, kellel meie riided hilpudeks rebisime."

„Must Kutt" waatas ja naeruwine libises üle tema näo.

„Tahab wist, et meie selle ka puruks rebiksime... Wist on trikoo alla pannud?"

„Noh, seda meie igatahes ei tee", otsustas Arno. „Aga teate, mis... Kõnnime kõik kordamööda lahus talle wastu. Paul läheb kõige ees, siis Kutt, mine sina ja kõige wiimasena lähen mina ise temast mööda. Aga hoidke, et teie tema poole ei pööra.

Ei tee ta temaga tegemist, ärge tehke ka teie temast wäljagi. See on kindel, et ta saadetud isa poolt, kuid siin peitub mingi konks."

„Noh, mis sa arwad, et löön talle külge wõi?!" naeris „Must Kutt." „Ära karda. Räägitakse, et juudi naisterahwa weri olla niisugune, et kui kristlik meesterahwas puutub, siis kohe haige."

„Ah, kuula nüüd rahwajutte!" naeris omakorda Arno. „Läti neidude kohta rägitakse ka nii mõndagi, mis tuletab meelde hobuse kaela, aga mina oma kogemuste järele — ma elasin kaks aastat Riias — wõin kinnitada, et see on lori. Peale hobuse ei kaswata keegi lakka."

Rahel, Abramowitschi tütar oli juba kaunis ligi.

„Noh, Paul, mis sa waatad?! kähwatas Arno. „Mine temast mööda."

Paul läks.

Juudi neiu kohale jõudes, teretas ta teda aupaklikult, just kui oleks nad wanad tuttawad.

Kuid juudineiu ei teinud sellest wäljagi.

„Ha-ha-ha!" naeris „Must Kutt." „Paul arwas, et see oli wist küll noobel tutwussobitamine, kui meie tal riideid rebisime."

„Noh, Paul hoidus ju delikaatselt tagasi!" naeris ka Arno kaasa ja käskis siis „Musta Kutti."

„Must Kutt" läks. Kõndis mööda kiinduwa pilguga, kuid ka temast ei teinud juudineiu wälja.

„See on igatahes mingi püünis!" arwas Arno ja hakkas liikuma wastu õige tasa.

Ta tegi nagu ei näeks ta üldse wastutulejat.

„Wabandage!" peatas korraga juudineiu tema ees. „Minul olep teile iks sena!"

„Palun wäga!" kumardas Arno.

„Olep nii hee, kas tei sadap minu papale see kiri, milles neuap see raga?"

„Jah, mina", noogutas Arno peaga.

Rachel Abramowitsch wõttis käekotist wälja mingi ümbriku, ulatas Arnole ja sõnas:

„Noh, olep siis nii hee."

Arno waatas ringi ja wõttis siis wastu ümbriku. Krobistas näpu wahel jaselles krabises paberraha.

„Tänan!" pomardas ta ja tahtis edasi minna.

„Aga wassen sii woos!" peatas teda juudineiu. „Minu tahap reekida teiega see nelja silma all . . ."

„Palun wäga!"

„Kuid mette siin . . ."

Oli näha, et juudineiu millegis kõhkles.

Arno tammus ka jalgel, et sealjuures wahti saada waadata ringi.

„Must Kutt" ja, temast tükk maad eemal, Paul seisid paigal ja pidasid silmas Arnot ning juudineidu.

„Nad wõiks parem hoolsamini silmitseda ümbrust!" mõtles Arno.

Kas oli tema näos tundunud mingi kindlusetus wõi juudineiu tähele pannud ta silmapaistwaid ringiwaateid, kuid juudineiu naeratas ja küsis:

„Minu meistap, tei kardab see poletsei? Eks olep?"

„Kuidas nii?" juhmunes Arno.

„Noh, tei waatap see ring, kardap, et mei teid see sesse weap? Oo, nain!"

Ja ta naeratas.

Arnol oli piinlik.

„Aga kus meie siis räägime?" küsis ta. „Kas jalutame edasi?"

„Oi, nain!" naeratas juudineiu. „Mulle meeldip see parem, kui mei lehme ja istume see cafee!"

— Oo! — mõtles Arno. — See on wist üks trikk. Meie läheme ja istume ning siis tuleb politsei . . . Juudipreilil on kaasas ähwarduskiri ja minu käes saadud raha . . . Aga lori! See ähwarduskiri ei ole ju teps kirjutatud minu käega ja mulle ei tee nad midagi . . .

Juudineiu nägi, et Arno wiiwitas ja sõnas siis lahkesti, wõimalikult südamliku tooniga:

„Wabandap! Weib olla, tei ei olep mette kaasas see raga . . . Olep see mureta, minu maksap."

„Mis te nüüd, preili!" naeratas Arno. „Seda ei wõi ma omale lubada, et keegi wõõras naisterahwas minu eest arwed maksab. Ja siis teeb mulle suurt meelehead olla nii ilusa preili kawaler, kui teie."

„Ah, nii?" naeratas Rachel. „Ah, siis sellepärast rebisitegi

mul riided seljast pukuks, et ma olen ilus. Tahtsite wist näidata minu keha ilu terwele ilmale?!"

Lause lõpp oli öeldud nagu wäljakutsuwalt.

Arno waatas Racheli otsa.

Selle poos oli uhke. Näos hõõgas erutuspuna.

Pilk oli, mis nagu lõi Arnot; iga kiirg nagu piits, piitsahoobina.

Arno tundis, et paraku oli see juudineiu temast üle. Ta waatas mujale ja tegi siis teist juttu.

„Wabandage, kas meie ei läheks mitte siiasamasse kontsertaeda?"

„Oo, nain!" naeratas Rachel. „Seidab mei see linn ... see kabenett!"

Arno liigutas kulmi, kehitas õrnalt õlgu ja sõnas siis naeratades:

„Ilus! Läheme!"

Nad pöörasid linna poole.

Enne „Musta Kutini" jõudmist tuli Arnole meelde, et waja õige oma kaaslastele nalja teha.

„Wabandage, preili, kas tohin teile pakkuda oma käsiwart?" pööras ta wiisaka kummardusega Racheli poole.

„Oi, minu tenab wäga!" naeratas juudineiu ja wõttis Arnol käe alt kinni.

Nii „Must Kutt" kui Paul seisid paigal nagu tulbad, nagu auwahid ja lasksid imestawate nägudega paarikese mööda minna.

Olgugi, et Arno nende poole ei waadanud, aimas ta juba, nägi waimus, milliste nägudega teda saadawad seltsilised. Ja ta siida sees naeris.

Juudineiu kõndis sirgesti, pea püsti uhke ilmega.

Oli paarike möödunud, läks „Must Kutt" Pauli juure, müksas teda, kuna see minejaile weel üksisilmi järele waatas, ja sõnas:

„Liigume järele! Näeme, kuhu see patsiirung wälja weab."

Paul wangutas pead ja nad jälgisid samm-sammult.

Kuid mitte kauaks. Autode seisukohal astusid jälgitawad autosse ja sõit läks linna poole.

„Sooh! Sõidawad wist registreerima!" naeris „Must Kutt". „Näis, mis sest „armuloost" wiimaks saab?! ..."

Juudineiu kurikawal plaan.

Auto peatas restoraani ees. Arno hüppas seest wälja ja aitas maha tulla Rachelil.

See käskis autojuhil oodata.

Arno laskis juudineiul minna ees ja see küsis kohe kabineti. Nad juhatati teisele korrale.

Kui kelner tellimist ootama jäi, sõnas Rachel Arnole:

„Olep nii hee, tellip, mis tei soowib ... Minu peab iks weike minut see era keima ..."

„Mh", pomises Arno ja lausus siis: „Palun wäga, olge nii head!"

Ei passinud ju küsida, kuhu tahab ta minna, sest kus mujal naisterahwas restoraani kohas ikka käib.

— Wõi läks omale abiwäge tooma! — mõtles Arno. — Toob mulle siia mõne trobikonna kaela, ja ma üksi ...

Lõi aga siis mõttes käega:

— Ah, toogu! ...

Kelner nägi, et Arno teda tähelegi ei pane, kumardas weel kord ja tegi häält:

„Soowite ehk söögikaarti?"

„Söögikaarti?" wabanes Arno mõtteist ja tõstis pea. „Lubage!"

Kelner wõttis põuetaskust söögikaardi ja ulatas:

„Olge head!"

„Ehk mis!" lõi Arno kärsituks. „Mis ma sest kaardist uurin?... Kaks seapraadi, suurem karahw wiina ja neli õlut!"

„Kaks seapraadi?" imestas kelner, sest kaaslanna oli ju juut.

„Jah! ... Kaks seapradi ... Ma ütlesin ju wist küllalt selgesti ... Ja siis wiina, õlut!"

Ja sealjuures tagus Arno wiimaste sõnade juures nagu rõhutades kaks korda wastu lauda.

„Kuulen!" mumardas kelner ja lahkus.

Endamisi mõtles ta aga:

— No, see teile praad saadetakse nüüd küll wurhwiga tagasi... Las' see preili aga näeb enne, mis talle ette pannakse. Waat', kähwatab weel, et wiidagu mõlemad tagasi...

Kuid, mis sest temal, kelneril?! Tellitud on, maksma ikkagi peawad. Laseb sooja hoida ja annab mõnele teisele ette — oma poolteistsada marka puhast.

Kui Rachel ülewalt kabinetist alla tuli, läks ta saali ja waatas ringi.

Otsitawat mitte leides, wõis märgata tema näol wäikest erutuspilwitust.

Seal märkas ta, et üks uks wiib tagumisse saali. Ta läks ja nägu lahenes kohe.

Seal istus ühe laua taga keegi teine juudineiu, nägu tundmatuseni nooreks wärwitud ja jõi kohwi.

„Aa! Niina!" rõõmustas Rachel ja tõttas tema juure.

Rachel istus lauda ja hakkas Niinale andma mingisuguseid juhatusi, ise sealjuures näpuga shestikuleerides. Niina kuulas ja lubas peanoogutamisega.

Ülewal ootas Arno. Ja osalt kärsitusest, näis talle, et Rachel kauaks ära jääb.

Kelner tõi õlle, wiina ja nõud.

Arnol oli küll piinlik, kuid küsis siiski:

„Kas preili sõitis?"

„Ei. Auto seisab alles."

„Räägib telefoniga?"

„Ei."

„Mh."

Kelner seisatas nagu ootes, et tema käest küsitakse weel.

„Wõite minna!"

„Kuulen!"

Kui kelner kabinetist lahkunud, walas Arno õlleklaasi wiinatäis ja jõi selle ära. Süütas siis wastu seinatapeeti, wõttis pudelist lonku õlut peale, pühkis klaasi laudlina äärega kuiwaks ja jäi uuesti ootama.

Rachel tuligi.

„No, küll lasksite aga mul oodata!" sõnas Arno kergendusohkega südant lahendades.

„Oi, minu wabandab waegade!" naeratas juudineiu, tuli ja istus laua taga olewale sohwale.

Arno walas õlut.

„Terwiseks!" tõstis ta klaasi.

„Prosit!" lõi juudineiu klaasi kokku ja jõi.

Oli wäikene waikus, mida ei rikkunud Racheli mahe naeratus, sest Arno ei waadanud tema poole.

„Teie pidite mulle midagi rääkima?" tuletas Arno talle meelde, ise klaasipõhjaga mööda laudlina ringi wedades.

„Oi, kannatab see weidi!" naeratas Rachel. „Minu ei saab nii kohe! ... Kas mei ei joob enne iks wiin?"

Ja Rachel walas pitsidesse wiina.

„Aga meil ei ole weel suupistet ..."

„Ei olep wiga! Minul olep hee bonbonks ... Shokolaad-bonbonks."

Ja Rachel otsis oma käekotis.

Arnol näis, nagu waliks ta eriti tema jaoks, mida anda.

— No, nii naiiw ma ei ole! — wangutas Arno pead. — Et ma seda kohe söön ...

Rachel wõttis wälja kaks suurt paberis kompwekki, pani ühe Arno ja teise oma ette.

„Prosit!" tõsti juudineiu klaasi.

„Prosit!" wastas Arno, nad lõid kokku ja jõid.

Rachel hakkas kompwekki lahti tegema, kuna Arno klaasi sisse õlut walas, et seda peale juua.

„Kas tei ei armastab see bonbonks?" küsis Rachel oma kompweki koorimisel peatudes.

„Ma wõtan parem õlut peale!" — Ja jõi.

Juudineiu pistis kompweki suhu ja naeris:

„Aa, wai! Kas tei kardab, et mina teid see era kihwtitab? Ai, wai, Gott der Gerechter! ... Kui tei see kardab, siis minu wetab tagasi see bonbonks ja annab teile iks teene."

Ja Rachel wõttis käekotist uue kompweki ja pani Arno ette.

„Selle aga seeb minu ise!"

Arnol oli weidi piinlik.

„Aga nüüd wõiksite juba rääkida, miks teie mind siia kutsusite?" sõnas ta.

„Oi, olep nii hee ja kannatab weel weidi!" palus juudineiu naeratades. „Minu ei jaab weel ... Ei olep, noh see ... nastrojeenie ... noch kain Stimmung!"

„Ja millal tuleb see „stimmung"?"

„Kui mei weel weidi joome!"

„Ilus!" noogutas Arno ja walas wiina.

„Oi, kill olep tei iks hekiline!" naeratas Rachel. „Kas teil ei olep see aeg wai?"

„Noh, aega on . . ." wastas Arno ja imestas isegi, miks ta nii närwiline.

„Terwiseks!"

„Prosit!"

— Kihwt see ikka ei wõi olla ja kui siin sees on mõni muu wahend, siis saan ma kohe selle algmõjust aru . . . — arutas Arno endamisi, kooris antud kompweki lahti ja pistis suhu. Ei waatanud pealegi, et kas on jälge, kust „midagi sisse willitud" wõi mitte.

„Kas nüüd weel kahtlete, et ma teid ei usalda?" küsis Arno õlut sisse walades.

„Oo, nain!" naeratas Rachel. „Mina ei kahtleb ka see enne, mina tegeb see nale."

Seda üteldes wõttis ta wälja kollase klaaspurgikese, milles oli walge pulwer.

See oli wiiegrammiline kokaiini purgike. Sildist tundis Arno ära, et see oli „Merck."

„Siis oleb enam lebus!" naeratas Rachel Arno otsa. „Soowib tei ka?"

„Tänan wäga! Olge head!" — Ja Arno wõttis paberossi ja murdis nuusutamiseks selle „stumli."

Rachel aga wõttis käekotist wäikese noakese, mille küljes küünepuhastuse abinõud, tõstis wäikese nikkellusikaga, millega aetakse lahti küüne wahesi, pulbrit omale otse nina alla ja nuuskas. Ühe käie ühte ja teise käie teisse sõõrmesse.

„Noh, ulatab kesi!" pööras ta Arno poole.

Arno ulatas käe ja Rachel tõstis kaks tublit portsu.

Olgugi, et Arno näinud, et Rachel nuusutas, katsus ta, pisut keeleotsale pannes, enne järele, kas ikka õige kokaiin. Juudineiu wõis ju tema seltsis end tulla ära kihwtitama.

Kuid kokaiin oli puhas.

Oli wõetud, siis istusid nad weidi aega mõnuledes mõju ootusest.

Ja see mõju ei lasknud oodata kaua.

„Teete, mis?" pööras korraga juudineiu ettepanekuga Arno poole. „Tuleb istub tei see minu kerwale, siis olep intiimim."

Arno, kelles ka juba kadunud eelarwamised, oli nõus.

„Noh, kas teie nüüd ütlete mulle, miks kutsusite mind siia?" küsis ta.

„Jaa! Sellepärast, et tei mulle meeldib . . ."

See kompliment tegi Arno kohmetuks.

Kuid juudineiu keelepaelad olid walla.

„Tei tegep kill mulle paelu paha, aga mina . . . mina siiski . . . armastab teid! . . ."

Ja nihkus Arnole ligemale.

Arno peas ajasid äkki kõiksugu mõtted suure kiirusega üksteist taga.

Juudineiu wõis rääkida õigust. Sest tihtigi hakkab naisterahwale ka tinukas midagi meeldima, ja kui naisterahwale meeldib meesterahwas oma kanguse wõi toorusega, siis ta kui januneb selle mehe järele, uskudes ka tema kire wõimusesse ja soowides alistuda sellele.

Seda teadis ka Arno ja tuli otsusele, et miks ei peaks ta mitte wõtma, kui see seda wäärt ja end ise pakub.

Kelner tõi praed.

Pani lauale aeglaselt nagu ootaks, et öeldakse: „wiige teine tagasi!"

Kuid kumbki lauas istujaist ei waatanud prae peale ja kelner lahkus toast, toodudst mitte midagi tagasi wiies.

„Kas joome?" küsis Arno, kes enesepingutusest wabanenud, sest nüüd arwas ta sest kummalisest olukorrast aru saawat — et Rachel tahtis ju waid teda ja enam mingid muid tagamõtteid.

Ta walas klaasid täis. Tõstis:

„Terwiseks! Prosit"

Nüüd alles waatas Rachel lauale ja nägi seal oma ees sea praadi.

„Ai!" ehmatas ta. „Siga!"

„Kes?" küsis Arno, kuna käsi, mis hoidis klaasi, wajus.

„Neete!" — Ja Rachel näitas prae peale põlgawa ilmega nagu oleks see midagi wastikut, jälki.

„Hea soolane suutäis!" tähendas Arno. „Wenna ihu."

„Aga mina ei seeb see mette!"

„Mina jälle söön. Ja kui teie armastate sealiha sööjat, siis sööte kaasa temaga ka ta toitu!"

„Oi, minu tengib waegade, kuid mina ei tahab kohe see seek! Kui minu nuusutab, siis mina ei seeb ..."

„Noh, kui nii, siis nii", kehitas Arno õlge. „Ka mina ei taha süüa. See kokaiin wiib wist ka näljasel söögiisu ära."

„Kas olets kei siis neljane?" küsis juudineiu osawõtlikult. „Sei seeb ja minu waatab niisanuti ..."

„Mis te mõtlete?!" tusanes Arno piinlikkusest, et Rachel temast seda arwata wõis. „Ma lasen kohe ära wiia!"

Ja Arno tõusis püsti.

— Nüüd on moment! — käis juudineiul peast läbi. Moment täita oma mõeldud plaani.

„Ai! Warten Sie!" peatas Rachel. „Tellima juba üks konjak. Üks „Martell." Mit see tee."

„Hea küll!" sõnas Arno ja läks kellanupu juure, mis oli seinas ukse kõrwal.

Seda oli küllalt selleks, et Rachel jõudis wõtta oma käekotist wäikese pudelikese ja sellest lasta hea portsu tumekollast wedelikku Arno klaasi.

Kui Arno jälle ümber pööras, oli juudineiul senikS juba pudelikene peidetud; naeratawal näol tõstis ta õllepudeli ja walas täis klaasid.

„Joome seni üks clu!" sõnas ta ise waadates otsa Arnole nii naiiwilt, nagu oleks temas wõõras iga kawalus.

Joodi.

Kelner tuli. Rachel andis tellimise — „Martell" ja tee ...

Kelner kummardas ja läks.

Rachel teadis, et waja on enne hakata liginema Arnole, õrnõrnalt teda enne õnge wõtta, kui awaldab mõju sissejoodetud wahend, sest äkiline kirepuhang wõiks äratada ikkagi kahtlust.

Ja ta nuusutas, et sattu enam tujju.

„Nuusutab, Schatz!" ulatas ta siis ka Arnole, ja litsus end talle weel enam ligi. Armunuisena, õhutawalt.

Ei läinudki kaua — ju lõõmas ka Arno kirg.

Ta haaras metsikult, nagu inimahw käte wahele Racheli.

Seal tuli kelner ja tõi konjaki ja tee.

Arno hoidus tagasi. Ta tundis, et see talle raske.

Kuid ka Rachel wõitles enesega. Ta teadis, millise sihiga ta oli siia kutsunud Arno — selleks, et teda häwitada — kuid nüüd... nüüd oli Arno hakanud talle meeldima, tema kirg kiskus nagu nä-

gomatu ämbliku wõrk juudineidu ikka enam ja enam oma wõimuhaardesse.

— Ta on langedane! — kees Racheli mõtteis segi tundmustega. — Ei peaks ma siis mitte ise nautima enne seda silmapilku?...

Ta teadis, et on ülim aeg lahkuda kabinetist, kuni weel kelner sees. Lahkub see, siis ei pääse ka tema enam Arno lõwistest kaisutusest.

Kuid ... oli nagu mingi wõimas iha, mis hoidis kinni Racheli.

Kelner oli lauale pannud konjaki ja tee ning tahtis minna.

— Ei! Ma ei andu! — käis Racheli peast läbi. — Ma lahkun toast! ...

Ja ta hüüdis kelneri:

„Pidage!"

See pööras ümber.

„Teie soowite?"

„Wiige need ära. Meie ei söö!" — ja Rachel näitas praede peale.

— Ma arwasin seda kohe! — naeratas kelner endamisi.

Ja hakkas toitu tagasi kandikule panema.

Iga käetõstega ligines see silmapilk, lühines aeg järelmõtelda. Rachel tundis, et ta kiiresti otsustama peab. Aga kuidas?! — Sellest ei saanud ta jagu.

Mõistus käskis nii, aga tundmused painasid teisiti.

Ja tihtigi on tundmused wägewamad, kui mõistus.

Nii ka nüüd ...

Kui kelner nõudega toast wälja läks, ei hüüdnud Rachel teda enam tagasi.

— — — — — — — — — — — — — —

All tagumises saalis ootas aga Niina.

Ta oli alles äsja Riiast sõitnud. Elades seal „lõbusa daamina", oli ta saawutanud prostitutsiooni julmima karistuse — süfilise.

Et sellega oli riskantne elada Riias, kus selle „pärliga" sisse kukkuda wõis, siis sõitis ta Tallinna oma kooliõe Racheli juurde, et ennast rahus rawitseda.

Kuid, mis ootas teda selle igatsetud rahu asemel?

Oli ta oma häda ära rääkinud Rachelile, tuli see kohe oma juudi praktilikkuses mõttele, kuis sõbrannat kasutada.

— Las' annab edasi tõwe Arnole! ... Las' annab see teistele eestlastele!

See oli põrgulik nõu.

Kuigi kill mitte uus, sest sellega mindi wälja juba Napoleon esimese häwitamiseks.

Ja nüüd wõtas ja ootas Niina all, mil tuleb Rachel ja kutsub teda üles, korda saatma kihwtisit plaani, mil seal juba ettewalmistatud pind, himule ülesärritatud isalõwi.

— — — — — — — — — — — — — —

Kuhu läks aga kelner lahkudes kabinetist?

Mitte kaugele, sest ta terane pilk oli märganud, mis sees oodata.

Ta oli kandiku ukse kõrwale maha pannud ja waatas ukse sees olewasse salaauku.

Ja nagu pea igal inimesel on sees see kuradlik tahe teisi eksitada, nii oli see ka kelneris, ja parajal silmapilgul, enne — koputas ta uksele:

„Kombluswalwe tuleb!"

Nagu wälgust rabatud, oli Rachel Arno kätest wäljas ja läwel.

„Olep nii hee!" löötsutas ta kelnerile. „Leheb see all, mina maksab see arwe. Ja kutsub see sebranna, kes istub see tagumeses saalis."

„Palun wäga!" kummardas kelner, wõttis uksekõrwalt maast kandiku ja tuli tõttawa juudineiu järel alla.

Kui Arno alla tuli, sõitis trepi eest minema auto, milles istusid Rachel ja tema sõbranna Niina.

Arno astus uulitsale ja süütas ärasõitjate suunas.

Halwatud elu.

Ants seisis tujuhalwawa tõsiasja juures — ta oli haige. Ja sai aru, et mida hiljemaks jääb arstiabi, seda ropema kuju omab tõbi.

Kuid kus wõtad sa maal arsti?!

Ja kui teadki ise rohtu, ei wõi minna tooma külaapteegist, siis teawad warsti naerda kõik ümberkaudsed.

Maarahwas januneb ju nii wäga selle järele, mida üksteisele rääkida.

Salme pani tähele mehe tuju muutust ja uskus, et mehega midagi linnas on juhtunud. Ta ei teadnud aga aimata, mida, ja sellepärast oli ta arwamine mehe suhtes palju süütum, kui oli asi tõepoolest.

Naine mõtles oma naiiwsuses, et mees wast proua Luise pool mõnda linna preilit näinud ja sellesse armunud.

Ja tundis südame piina, et, igatahes, waid kerged kombed ja pildiks wärwitud nägu olid, mis wõrgutasid ta lihtsameelse mehe.

— Ja kui seal wast joodi ka . . . — arutas ta endamisi. — Wana Kärmel on napsuwõtja mees . . .

Tema kahtlust kriipsutas weel alla see, et mees sellest kuidagi rääkida ei tahtnud, kuidas weetnud ta aja Kärmelite juures.

Kui nüüd aga mees weel ütlema juhtus, et ta ühe hädalise toimingu linnas unustanud, et ta kiiresti weel linna peab sõitma, oli naisel salatuli takus.

— Tingimata kallikest waatama! — uskus ta. Ja wihastas endamisi: — Nüüd on linnas kallike, mis nüüd weel hoolida talust! . . .

Ta meeleolu oli haawatud, ta tuju tusane.

Mehega ei rääkinud ta muud kui mõned sõnad kõige hädalisemate asjade üle!

Ja mehele oli see kergenduseks. Kui kergesti oleks pärimised tal wiinud alt jalgealuse.

Öösel magasid seljad wastamisi.

— Muidugi! — mõtles naine. — Nüüd on tal linnas südametäht ja nüüd olen ma talle ükskõik! . . .

Ja kui mees uinus, nuttis naine kibedasti. Nuttis oma kaduwa õnne pärast.

Sest mis wäärtus on kõigel sel talul ja rikkusel, kui puudub kesk seda elu ühiselt wastutukfuww truu süda?!

Kui koitis hommik ja Ants tõusis, küsis Salme lõikawalt:

„Noh, sõidad linna?"

„Jah, ma pean!" wabandas Ants argtusega hääles. „Asjatoimetamisi."

Salme oli ka asemelt üleval, awas kummuti ja wiskas Antsule puhta särgi ja aluspükstid.

„Need asjatoimetamised nõuawad wast puhast pesu!"

Ants jahmatas. — Teab siis ta naine juba.

„Mistarwis?!" kogeles ta. „Ei ole tarwis!"

„Ma ei taha seda, et sa oma uue ärawalitu, mõne linnapreili juurde lähed tööst higise pesuga!" rääkis naine sööwa sapiga. „Ma ei taha, et niisugune arwama hakkaks, nagu oleks sul laisk naine, nagu ei suudaks see hoolitseda isegi selle eest, et mehel puhas pesu oleks! . . ."

Ants rahunes weidi. Naine kahtles, kuid mitte seda, mida kartis kahtlewat teda tema. Seda hullemat. Ja see rahustas.

Kahtlus truudusemurdmises ei hirmutanud teda nii, sest seda wõis ta ju tagasi jõudes linnast suurendatud armu ja tähelepanelikkusega warsti jälle heaks teha.

— Wõiks kiruda end ja oma pettumust ja kinnitada, et oma naisest ei ole ikka paremat.

Ja ses rahustawas mõttes hakkas Ants wahetama pesu. Selja naise poole pöördes, sest Salme ei lahkunud toast.

Oli Ants wahetanud pesu, haaras Salme selle ja äraminnes wiskas weel toaukse pealt:

„Ma ei taha, et iga lita minu mehe eest hoolitsemises kahtleb!"

Ses hädas tundis raskesti haawatu walu ja ülekohtuselt haawatu wiha.

— — — — — — — — — — — — — —

Linnas oli Antsu esimene teekond tohtri juurde.

„Jumala pärast! Tehke mind kohe terweks!" palus Ants. „Andke mingit niisugust kanget rohtu."

Arst naeratas:

„Kui ma seda wõiksin, siis oleks ma ju imetegija! Siis wõiksin ma teenida miljonisi, sest mis loeb mõnel kapitalistil miljon, kui aga silmapilk terwis tagasi ja sekeldused ära."

Ja Ants kuulis omaks suureks ehmatuseks, et rawitsemine wõtab aega terwelt kaks nädalat. Ja sealjuures ei tohi teha keharaputawat tööd.

Kuidas wõib ta talu peal loobuda tööst?!

Kus on lagedas talus see salakoht, kus käia arstima?!

Ja kuidas warjata naise eest, kuna see ropp tõbi roojastab pesu?!

Siis kohkus Ants.

— Mis siis, kui nüüd naine juba märkaski?! . . .

— — — — — — — — — — — — — —

Tige wiha waldab Antsu.

Ta läheb proua Luise juurde . . . Sõimab! Sõimab! . . . Ja peksab kõik pihuks ja puruks . . .

Nii nagu pudeneb nüüd tema abielu õnn.

Ja ta läks.

Kuid on, mille ees kahwatab meesterahwa wiha. See on naisterahwa naeratus.

Ja naeratawal näol wõttis wastu teda proua Luise.

„Oo, tere tulemast!" hõiskas ta. „Jälle linnas?! . . . Kuidas käsi käib?"

„Mis ta käib! . . ." porises Ants tusaselt sumbutud wihaga.

„Jah, ajad on halwad!" lidistas proua Luise. „Olge head, istuge!"

Ants istus tänamata.

„Wõi on terwis paha?“ uuris proua Luise edasi.

See oli nagu ässitus.

„Mis teie mulle andsite?!“ kähwatas Ants proua Luise peale.

„Millal?“ küsis see, nagu ei teaks ta midagi.

„Teie andsite mulle paha haiguse!“ karjus Ants püsti tõustes.

„Tss!“ keelas proua Luise näpuga.

Sel liigutusel oli niiwõrd mõju, et Ants istus.

„Ah, teil on nohu? Ha-ha-ha!“ naeris proua heledasti. „Kuid teate, mis? Mitte minu peale ärge karjuge! Teie ise tegite sea tüki. Mitte mina ei annud teile, waid teie mulle. Pidage meeles, ma olen aus abielu naine!“

„Ja kust wõtsin selle mina?!“ laotas Ants käsa.

„Teie juures pole see ime!“ sädistas proua Luise. „Teie olete meesterahwas, elate maal . . .“

„Waat, sellepärast, et elan maal, mitte linnas!“

„Maatüdrukud on aga rumalad — omal haigus küljes ja mõtlewad, et see nii peab olemagi, et see tuleb raskest tööst, ärawenitamisest . . .“

„Aga ma ei ole ühegi talutüdrukuga läbi käinud!“

Siin tundis proua Luise, et on waja wõtta kõrgemat tooni.

„Ja mis teie mõtlete, et mina käin läbi igaühega?! wihastas ta. „Kui mitte külatüdrukuilt, siis saite oma naiselt!“

„Ja tema? Sai pühast waimust wõi?“

„Noh,“ naeratas proua Luise riiwatwalt. „See püha waim wõis olla ka mõni tõistrepere Juss wõi Att. Ega külapoisid talutüdrukuist targemad ole.“

See oli haawamine, mis keewa ajas. — Oleks teotatud weel teda, Antsu, kuid tema armastatud, truud naist! — Ja wiha tegi pimedaks . . .

„Appi, appi!“ karjus proua Luise Antsu hoopide all.

Kisa peale jooksis sisse teenija.

Ants hoidus tagasi.

„Kutsuge politsei! See härra tungis mulle kallale ja tahtis mind ära wägistada!“ hädaldas proua Luise ja teenija tõttas wälja.

Ants seisatas keset tuba. Ja rääkis siis hirwitawa ilmega:

„Ära wägistage? . . Las' tuleb politsei! Las' tuleb! Ütlen, et ajate meestega ümber, wõõraste meestega — las' wõetakse teid walwe alla, kui ilus!"

„Kuidas wõite teie seda rääkida?" kuulis Ants korraga seljataga tugewa meesterahwa hääle.

Ta pööras ümber. Sissetulija oli Jakob Kärmel ise.

„Ah, teie olete, härra Kärmel", leegitses Ants wihast weel mitte jahtudes. „Huwitab see teid? Siis teadke, et teie naine andis mulle paha haiguse!"

Kärmel ajas käed püksitaskutesse ja waatas Antsu otsa nagu küsiwalt, et mis sellega siis ütelda.

„Paha haiguse andis mulle!" karjus Ants.

„Kuulen küll .. Noormees, ma olen hea kuulmisega!"

„Ja kust sai ta selle, kui mitte . . ."

„Minult!" katkestas Kärmel.

„Ma ei ütle seda . . ."

„Aga mina ütlen, et minult!" Ja sealjuures tähendas Kärmel näpuga omale rinna peale: „Minult!"

Ants oli hämmastunud.

„Ja see on meie perekonna asi!" rääkis Kärmel rahulikult edasi. „Kes käskis aga teid nina wahele pista? Meie abielu wara riisuma . . ."

Wiimane lause oli öeldud nii sapiselt, et Ants pea longu lasi.

Proua Luise pea oligi longus.

„Ja nüüd tehke, et minema saate!" käskis Kärmel.

Sõna lausumata pööras Ants ümber ja lahkus toast.

Kärmelid jäid kahekesi.

— — — — — — — — — — — — — — — —

On käes hädaoht, siis muutub inimene hoolimatuks, tuimaks.

Ja selle asemel, et tõtata koju, puhtsüdamlikult ära rääkida ja hädast ära hoida naist, weetis Ants linnas päewi, nawitses end roht rohu peale ja uskus, et wast Jumal halastas Salme peale ja hoidis teda.

Kuid kodus . . .

Ahastus mehe kaduwa armastuse pärast waheldus weel õudsema ahastusega.

Mees oli jätnud pesu . . .

Naise silmad tõrkusid nägemast!

Oo! Ta ei oleks lausnud sõnagi, oleks andestanud kõik, poleks mees mitte edasi annud talle.

Ehk ka seda oleks ta kannatanud, kui oleks see juhtunud enne... enne seda...

Aga nüüd...!

Kui sünnib lapsuke roostega silmis!

Kui sööb rooste silmad .. Ja need enam ei näe!...

— Oo, mul ei ole enam midagi siin ilmas! — murdus Salme ahastuses.

Lootustes petetud.

Õhtul, kui saabub pimedik, muudab liikumine Wiru tänawal ka oma ilme; päewane kord tohmates rüselew, kord nagu peata aelew rahwahulk muutub pea ühtlaseks läbi iseenese edasi tagasi sõeluwaks inimahelikuks, kes harwa kohati katkestub, harwa kusagil kuhjaneb. See on tawalik huwideta seltskond, koosseisew peaasjalikult päewatöölistest, kelle palk ei luba laiemaid meelelahutusi ning kes harrastawad jalutamist Wiru tänawal kui ajawiidet, kui tujurahustawat sporti. Olles eemal kõmuliste päewasündmuste waatepiirist, eraldatud wabriku kiwiseintega wõi ladude plankaedadega, otsiwad nad lohutust kirewas inimkarjas, kohates tuttawaid, waates wastutulewate nägusi, püüdes kinni möödaminewate kõnedest kõmukatkendisi ja tundes mõnu oma iseenese waba kodaniku isikust, hetkeks mitte wajades tunda oma ülemust, mitte kedagi pooldada wõi karta, waid nauti seda suurt üskõiksuse tunnet, mida lubab inimesele ta ilmetus. Wahuna selles inimwoos liiguwad ka seltskonna seginemisel siginenud wullikesed, elukutselised uitajad ja ööliblikad. Esimesi ära tunda ses paeluwas inimhulgas wõib aga ainult see, kes juba mõnda aega öist liikumist Wiru tänawal tähele pannud, teiste kontuurid on aga kohe silma torkawad. Ööliblikad käiwad enamiste kahe-, kolmekesi kampas ja eemal selja taga, tähelepanematalt wõõraste wahele kadudes, jälgiwad neid nende hooldepoisid, nõnda nimetatud „kassid", olles iga silmapilk walmis oma hoolealuste kaitseks kakelusse astuma.

Tihti täitub tänaw lõbulesaist nii maldawal määral, et harilik kodanik, kes sel ajal weel asja pärast ruttab, inimpaisu läbipääsematuse tõttu kesktänawat astuma peab ja seal nobedasti libisema, et mitte sattuda woorimeeste hobuste wõi auto alla.

Mida hilisemaks läheb aeg, seda ühetoonilisemaks muutub

liikumine; lahkuwad puhtjalutushuwilased ja jääwad pakkujad ning ostjad, kes automaatselt kestwas inimjahis. Poolpime kõwer tänaw on nagu mingi hiigla kaubahoone esikoda, kus püütakse enne järgu üksteisest ette jõuda. Kino passaashide all, ja neid on terwelt kolm, kus waatekastide tuled sajuna walgust tänawale kallawad, seisatawad need öiseid läbielamusi otsiwad meesterahwad, kellel ei puudu teatud ilutunne, et waadata möödaminewaile naisterahwastele näkku ja ära märkida neist, keda jälgida, sest eemal tänawapimeduses ei küüni seletama silm wärwitud nägude soowitawat tasapinda.

Hilisel wiimul, kui järeljäänud weel elukutselised ja asjaarmastajad, kuuldub kohati lõbus naer ja kõnelagin; seal kusagil wärawa all on omad poisid ja plikad koos ning ladistawad pilduudes igale poole lendsõnu ja hüüdeid urgaste shargoonis; sealt põiktänawast tuleb juba joobununa mõni Tibu-Liisu wõi Põrgu-Roosi (neil kõigil on isekeskis oma sõimunimed), wastates tänawpubliku naeru all wägisõnadega oma kaastundliku tutwuskonna pilkawate wäljahüüete peale; seal on „plangualuste" (registreeritud awalikkude naisterahwaste) järelluuraja pikk kojamehe wälimusega „kubjas" mõne arstilisest järelwaatusest eemalehoidja tabanud ja linnawaht wiib selle politseisse kinni . . .

Wahel kestab inimturu börse tänawal kuni hommikuni. Kuigi mõned linnud lahkuwad, leides omale ööks „mehi", tuleb tänawail tillumaile lisa kinnipantawatest kabareedest, kus tarwilisi wäljawaateid mitte kõigi jaoks polnud. Tagasi tulewad ka need, kes läinud ainult „aja" peale. . . Ainult siis, kui wälislaewad sadamas, kui inglased linnas, on tänawad warsti tühjad ja ainult himurunised otsijad, tummad nagu warjud, uitawad lootusetalt ringi. Neil päewil mängib siis ka Wiru tänawal sterlingnael kuningat ja omalinnalane on lõbuneiu silmis niisama wäike ja wäärtuseta, kui see päewal ümberpöördult.

Hoolimata sellest et inimturg nii pealetikkuwalt rikas enesepakkumisega, ei rahulda ta siiski paljuid naistekütte. Ja see on paratamatu, sest on liik meesterahwaid, kes leiawad, et läbikäimine awalikkude naisterahwastega ja, pealegi weel raha eest, ei sünni kokku nende eluoskusega, et on küllalt harilisi kiimalusesilmetuid naisterahwaid, keda ei ole waja osta, waid püüda kui selle ala sportlane saaki. Ning need kirgisased, uitades ringi jessamas lõbujanuliste parwes, hiiliwad ainult naisterahwaid, kes ei kuulu tuntute hulka.

Kuid kui jätaks rahule nad neid tunturidki! — Oo, ei! . . .

Olles uhke oma ausa kodaniku tunde peale ei jäta nad riiwamata neid õdesi, kes on langenud saatuse tigedal soowil ja kes nüüd liiguwad weel kui elaw kaup end ise pakkudes, et saawutada mõnisada marka päewast eluülespidamise raha.

Ja olles ise sealjuures kõlbluse kaitsest linnupriid.

Sest kuna ausal naisterahwal öisel wiiwul läbiminek Wirust üksinda, ilma saatjata on tülikas, on see lõbunaisterahwal seda enam pahaohtlik. Teda wõidakse loopida nagu orawat, kui ei ole kaitsemas „oma poissi“, nõnda nimetatud „kassi“, kes olekski kohe platsis oma rusikatega, kui kallale kiputakse ta hoolealusele sõnaga wõi teoga. Peetakse ju lõbunaisterahwast sellekski usikesekski, keda arwatakse wõida tallata.

Ja nii siis — ei liikunud Wirus üksi ka Toni. Tema saatjaks, tema „kassiks“, kes nagu kannupoiss mõned sammud eemal tema järel liikus, oli Paul.

Kuid tal polnud põrnugi „kassi“ wälimust. Ta jälgis nii aralt, nii pelglikult, nagu kardaks ta häbi wõi kellegi mõnitawat sõna.

Ta ei olnud sugugi jõuetu poiss, kuid selles harjumata kohusetäitmises tundis ta enese halwatuna. Ja nagu pageda tahtis ta selle mõtte eest, et temal peaks waja tulema tarwitada rusikaid.

See tuli sellest, et teda oli sellele ülesandele Arno poolt sunnitud. — Teda, õrna hingega inimest sellele julmile tuuramisele.

„Harjuta end ka kord mõistlikuks kawaleriks!“ oli aga Arno ise poolpilkawalt ütelnud.

Toni sammus taja ükskõikselt, näkku waadates seistpärastele meesterahwastele ja soojemat pilku heites neile, kelle wälimus peegeldas taskus olewat warandust.

„Ha! Preili!“ peatas korraga tema ees keegi pakkukõhuline isand.

Toni wiskas kiire pilgu üle tema, tundis ta ära ja peatas.

Pakkukõhulisega seltsines weel keegi teine isand.

„Kas sõidame?“ küsis esimene. „Teeme üks pummelung!“

Toni naeratas.

„Härradel on tuju laristada? Wist hommikuni?“

„Ha-ha-ha! Kas peate hommikul turule minema?“ naeris teine härra.

„Oi, ei. Seda mitte.“

„Kuidas, kui teid siis nii huwitab, kas just hommikuni? Wõib olla, läheb üle hommiku ja teine öö weel takka järele."

„No, see on siis tore!" sõnas Toni lepitawalt. „Aga siis peame ju teile preili weel kutsuma?"

„Kutsuge jah!" oli esimene isand nõus. „Aga ikka niisugune, kellest midagi kibedat külge ei jäe."

See ütelus riiwas Tonit. Ta teadis, et ta ise weel mitte päris terwe ei ole.

„Shenni, pea kinni!" peatas ta korraga ühte möödaminewat pikka brünett preilit.

See lasi ühe teise preilikese käe alt lahti ja tuli Toni juurde.

„Kas laristada tahad?" küsis Toni pöörates Shenni poole, kes waikselt tumma ilmega waadates ligemale tuli ilma, et oleks teretanudki.

„Läheb walla!" sõnas see siis kuiwalt nagu ükskõikselt.

„Siis sõidame!" pööras Toni härrade poole.

„Lähme!" oldi nõus.

„Oodake, ma räägin paar sõna!" peatas Shenni, tõttas selle preilikese juure, kellega nad kõndinud, rääkis sellele paar sõna ja tuli siis tagasi.

„Ütle Arturile!" sõnas ta weel üle õla tagasi.

Preilike, kellega ta koos kõndinud, tammus nüüd üksinda edasi, kuna lõbutsema sõitew seltskond auto järele ringi waatas.

Paul seisis ja waatas. — Mis teha nüüd, kui see seltskond kuhugi läheb, kas kõndida järele? — Ja kui astub kuhugi kõrtsi, üksikusse kabinetti, weedab seal terwe öö, kas siis ikka wahti pidada?

Paul oli ju omas uues kutses nii saamatu.

Ta waatles tähelepanuga isandaid ja jõudis siis otsusele:

— Nende wanahärrade poolt ikka midagi karta ei ole.

Seltskond ei näinud ühtegi waba autot mööda minewat ja hakkas autode seisukoha poole sammuma.

Paul kõndis pisitasa järele.

Toni hoidis paksukõhuga isandal käealt kinni ja nad läksid lõbusasti juttu ladistades ees. Teine paarike kõnis järel.

„Kas sõidame Liiwale?" küsis paksukõhuga isand.

„Sõidame!" oli Toni nõus, pööras siis üle õla järgnewa paari poole ja küsis heledalt:

„Lapsed, kas läheme Liiwale!"

Kuna järelkäijad seda ükskõikselt jaatasid, oli Toni hüüd nagu

walga hoop ühele noormehele, kes seisis walgustud kino waatekasti juures. Ainsast pilgust oli küllalt, et hüüdjas ära tunda Tonit.

See noormees, kes hämmastunult suuril silmil wahtima jäi, oli Peet Palu.

— Kuidas?! Toni sõidab Liiwale? ... Ja niisuguste himulihunikkude ning teise lõbunaisterahwa seltsis?! ... Ja Toni ise kutsub weel! ...

Paarid läksid edasi.

Nagu mingi jõud kiskus Peedi jalad maast üles ja wedas teda minema nende järele.

Peet tundis, kuidas sees kees, kuidas südames tagus, kuidas weri kuumendas ja ajas pingule sooni nagu poodawal, kel kaelas silmus.

Oli rusuwalt walus, et teda petetud, petetud kui lapselikku kergeusklikku poisikest.

Lõbuööle sõitjad jõudsid autodeni.

Juba awas autojuhi käsi tõlla ukse.

— Weel wiimane silmapilk! — käis Peedil peast läbi. — Astuda Tonile risti ette ja karjuda talle näkku: „Tuleta meelde, mis sa lubasid! Kas nii pead sa oma sõna?!“ —

Kuid jalad ei kuulanud. Wist kartsid nad, et need sõnad ei tule üle petetud noormehe huulte.

Seltskond kadus autosse ja sõit läks.

Peet jäi maha nagu soolasammas.

Tal oli häbi. — Toni oma teguwiisiga oli talle näkku hirwitanud! ...

Paul, kes teda tähelegi ei pannud, waid nägi, et Toni ühes teistega autosse istus ja Liiwale sõitis, lõi käega ja läks koju.

Peet uitas ikka tänawal weel kaua, kaua. Tal oli nii walus, nii walus, et naisterahwas, kellesse ta armunud, teda pettis ...

— Wõi ei ole tõesti enam neil ühelgi, ka Tonil enam mingisugust sõnapidamist, mingit autunnet?!

Ta ei lähe enam Toni juurde. Ta kirjutab pika ärda, südamliku kirja, et kuidas wõis Toni, kes ta talle annud lubaduse alata uut ausat elu, murda oma sõna.

Ta oli haawatud teadmisest, et keegi roputujulise paksunaha häbemata himu rüwetab täna öösel Tonit, keda ta hakanud armastama, just kui oleks see olnud weel seni kõigist puutumata neiu.

Isehakkanud ristiisad.

Järgmisel päewal pärast wahejuhtumist juudineiuga läks Arno „Musta Kutti" poole.

„Noh, kutsud kihlusele?" küsis „Must Kutt" naeratades. „Või on need juba läbi?"

„Näen ma siis nii mõne armunud poisinolgi moodi wälja?" küsis Arno wastu.

„Must Kutt" jättis selle sõnawahetuse niisama ja küsis uuesti:

„Läks sul eile see autosõit kaua?"

„Oo, ei."

„Seda ma arwasin, et see, mis niisuguse hurraaga algab ikka kaua kesta ei wõi. Aga ... kas sõitsite ainult autos wõi mujal ka?"

Arno jutustas ära kogu loo, nii kui see temale näinud. Et tema hoopis Niina ohwriks pidi langema, sellest ei olnud tal muidugi aimu.

„Jaa! See on kummaline lugu!" lausus „Must Kutt" tõsist nägu tehes. „See juudiplika on siis ikka sind tõsiselt armastama hakanud."

„Mine saa aru!" kehitas Arno õlgu. „Aga „Joosepiks" tahtis ikka mind wõtta küll see preili „Potiwar."

„Ajalugu kordub!" naeris „Must Kutt". „Aga sina? Oleks oma kuue talle jätnud ja ise sääred teinud?"

„Seda mitte ... Aga wõtaks tont! Äkki hüüti ukse tagant, et komblusewalwe tuleb! ... Preilike muud kui alla ja autosse. Aga kui ta ära sõitis, oli tal weel keegi teine mustapeaga, wististe ka juudi preili kaasas ... Kust ta selle leidis, ei tea."

„Wast oli see minu jaoks sinna ette tellitud", naeris „Must Kutt". „Ja teie, kuradid, ei wõtnud mind kaasa!"

„Ära kahetse!" rahustas Arno teda. „Ainult suurem müdin oleks põgenemisel olnud."

„Noh, ja mis?" huvitas „Musta Kutti" kohtamise peaeesmärk. „Raha ikka tõi?"

„Raha tõi. Ja kaunis hea pataka."

„Noh, ja siis? Kas jagame ka?"

Arno waatas „Mustale Kutile" otsa. Ja sai aru, et sel inimesel on rahasaamise himu ligemal hingel, kui kaastundmus.

„Wõib ka!" sõnas ta siis kergelt õlgasi kehitades. „Sa wõid oma osa saada. Mina oma osa küll ei wõta."

„Miks?"

„Noh, meie pidime ju selle rahaga minema Ilmi emale tegema jõuluwanakest."

„Mis jõulud sul nüüd's on?"

„Noh, ütleme, et meie jõulud. Meie ei pea ju üldse seadusest kinni ja on's siis kalender midagi kangemat?"

„Seda küll", lausus „Must Kutt" aeglaselt ja, et warjata oma rahasaagi soowi, rääkis edasi: „Ilmi ema saab oma osa ja meie wõtame oma osad. Ega sina pole ju ka kõrbes rahwasöötja."

Arno sai aru, et „Mustal Kuttil" piinlik on üksi rahast osa saada, et ka tema wõtma peaks — lõwiosa jääks muidu kannataja emale.

„Noh, hea küll", sõnas ta. „Olen nõus. Iga töö wäärib palka. Olgu see wõi heategu. Ja mina wõtan oma osa."

„Tubli!" rõõmustas „Must Kutt", lohutud sellest teadmisest, et ta nüüd rahumeelega osa wäljapressitud summast tasku panna wõib.

„Millal meie siis läheme?"

„Kohe täna."

„Ja kuidas meie seda teeme, astume rapsti uksest sisse ja säh — wanamutt, meie tõime sulle raha!?"

„Iga asi annab ju ennast ära seletada."

„Aga tead mis?!" hõiskas „Must Kutt". Ja ta silmist oli näha, et ligemise aitamine teda juba meelitab. „Ütleme, et meie oleme selle preili ristiisad."

„Ristiisad?"

„No, jah."

„Aga meie ei ole ju!"

„No, katsugu vanamutt seda vastu ajada! Seda ta ei julge!"

Arno naeratas. See „Musta Kutti" nii lapsik jutt tuli talle imelik ette.

„Ja siis wiisne tütrele endale „vadajänni"!" rääkis „Must Kutt" õhinal edasi.

„Ah, Ilmile enesele ka midagi wiia?" — Ja nii tundis Arno nagu kohmetust, miks ei tulnud ta warem selle mõtte peale, kuna Ilmi oli ju nii kena tütarlaps.

— — — — — — — — — — — — — —

„Sisse!" hüüdis elatanud naisterahwa hääl, kui Arno oli koputanud.

Arno ja „Must Kutt" astusid tuppa.

Nähes oma ees seda inimest, kes oleks wõinud päästa tema tütre wanglast, kuid seda mitte ei teinud, waldas wanainimest mingi kalk tunne.

„Mis te soowite?" küsis ta sissetulijailt.

„Rahustuge!" sõnas Arno. „Teile mitte midagi paha."

„Tänan wäga!" wastas eideke irooniliselt. „Aga minu tütre lasksite minna rahumeelega süütalt wangla, kuna teie seda ärahoida oleks saanud."

Arno muutus tõsiseks.

„Kuulge!" sõnas ta. „Teie wõite praegu minu peale wiha wälja walada, kuna ma nii loll olin ja teile ütlema tulin, et mina selle raha leidsin, et mina selle teie tütrest kaotatud raha teile peo peale andsin. Oleks ma seda mitte teinud, teie ei kiruks mind praegu. Teie ei teaks mind kiruda ... Ja ütelge, kas keegi kuritegija hakkab kohe kisama oma poolt kordasaadetawast kuriteost? — Kuid mina tulin oma ausa awasüdamega ja teatasin, et ma selle raha leidsin."

Eideke waatas kiwikinniselt.

„Ikkagi teie südametunnistus seda sundis!" sõnas ta.

See oli Arno heatahtmisele liig.

„Ära aja, wanake, tigedat juttu!" ütles ta. „Meie ei ole mitte ilma sündinud selleks, et teid aidata. Ja kui meie seda siiski teeme ja teie seda meist kohustatuks peate, siis wõime meie näidata, et meie seda just kohustatud ei ole."

Seal juures pööras Arno ümber wäljaminekuks.

Nüüd tundis eideke, et ta oli oma heategijat haavanud ja pööras paludes Arno poole:

„Ärge pange pahaks! . . . Mina wana inimene, murega rumalaks läinud. . ."

Arno peatas. Ja rääkis siis:

„Mure on mure, aga ka mures peab inimene tegema wahet, kes tema wastu ja kes tema poolt. Wõib olla, ehk arwate koguni, et mina ise teie tütrelt raha selleks ära warastasin, et teda wangla saata?"

„Oh, ei, mitte seda!"

Ja kui teie mind süüdistate, et ma ükskõikne olin teie tütre saatuse wastu, siis ütelge ometi, mis asi ajas mind ära tooma leitud raha teile?"

„Jah, kas ta ei oleks osanud seda maha juua?" aitas „Must Kutt" omalt poolt kaasa.

Ilmi ema waikis.

„Oletame, et oleks leidnud selle raha keegi teine", rääkis Arno edasi. „See oleks selle raha omale pidanud. Teie tütar oleks aga ikkagi istuma läinud."

„Nii, et istumine oleks ikkagi olnud", rääkis „Must Kutt" kaasa.

„Mispärast ma wahele ei seganud, selleks on mul omad põhjused nagu ka sel, kes raha üldse poleks ära toonud — tal oleks raha omal waja läinud. Et teie aga mitte ilmasüüta ei kannataks, siis tõin ma selle kaotatud raha teile."

„Aga kas ei pidanud ma seda, kui ma tahan olla aus inimene, mitte wiima selle kätte, kelle oma see raha oli?"

„Must Kutt" naeris:

„Jah, teie olite aus. Aga kas see, kelle oma see raha, oli ka aus?"

Kuna Arno ja eideke waikisid, naeris „Must Kutt" edasi:

„Ja nüüd pidime meie tema käest selle ärawiidud raha asemel teile uue tooma, et teie mitte nälga ei jääks, kuni teie tütar istub."

„Kuidas?!" ei saanud eideke aru.

„Siin ta on!" ulatas Arno talle raha. „Seda on nüüd enamgi, kui oli leitud raha."

„Oi, siis pean ma härra Abramowitschi tänama minema!" õhetas eideke.

„Must Kutt" hakkas laginal naerma:

„No seda ärge küll tehke!"

„Miks?"

„Sest et meie selle raha temalt rusikaga wälja pressisime teie kasuks."

„Helde taewas! Aga mis ütleb härra Abramowitsch siis minu tütrele."

Naeruwine libises üle Arno näo.

„Kas teie usute, et Abramowitsch nüüd teda weel oma juure töösse wõtab?"

Eidekе waatas kohkunult Arno otsa.

„Mitte üle oma kontori läwe ei lase tal enam tulla!" rääkis see edasi.

„Aga . . . aga . . ." ahastas eideke. „Ta kannatab ju ilmsüüta."

„Tõsi küll. Aga pole midagi parata. Ainult selle kurbuse lohutuseks hoidke omale see raha."

„Jah", rääkis ka „Must Kutt" omalt poolt. „Meie oleme preili Ilmi ristiisad ja peame teda aitama."

Eideke jäi summil „Musta Kutti" otsa waatama.

Kuid nii „Musta Kutti" kui ka Arno näod olid kohe nii tõsised, et eideke ei julgenud jätta wastu wõtmata raha — mine tea, mis jälle sünnib.

— — — — — — — — — — — — — —

Mitte wähem üllatatud ei olnud ka wangis istuw Ilmi, kui talle „ristiisade" poolt toitu järele wiidi.

Ilma teadmise järele ei pidanud tal ükski ristiisa enam elus olema.

Tundmata iludus.

Peet Palu oli nii alla löödud, nagu ära kohitsetud.

Toni, kellesse ta armunud, kes oli töötanud alata uut ausat elu, oli oma sõna murdnud ja jälle läinud ümber ajama elunautijatega.

Mitu päewa lonkis Peet ringi kui uimane. Nagu inimene, kellelt wõetud ära ta hingeõnnistus.

Ainult wiimasil päewil hakkas ta toibuma.

Kuid ime, nüüd wahelduse temas otsimine temast armastatud Toni järele üldse otsimisega naisterahwa järele.

Ja nii naise jänus kõndis ta juba mitmed õhtud Wiru uulitsal.

— — — — — — — — — — — — — —

Peet pidi parajasti sisse astuma „Ernesti" kohwiku, kui ta nägi tulema ühte daami, kes oma wälimusega teda, nii ütelda, lõi. Wõlus.

Peet tukastas. Kõik mõtted olid korraga peast uhutud, kõik tunded ära lõigatud — waldas teda waid umb joobunud naiseahnus.

Daam jõudis Peedi kohale.

Peet pidi nagu loomusunnilisel kergitama kübarat, seal märkas ta daami kõrwal meesterahwast wäljamaa ohwitseri wormis.

Daam kandis paremas käes pikka peent kollast keppi ja Peedi pilk põrkas wastu paksu kuld laulatussõrmust.

See halwas Peeti. Nagu kallast ületaw laine lükkas teda tagasi.

Ja waatas neile järele, kuni nad ära kadusid nurga taha ja astus siis kohwiku.

Ta tahtis juua, juua ahastusest, et kõik meeldiwad naised on talle kättesaamatud.

— Niisuguse naisega wõiks ikka elada kogu elu aja! — mõtles ta endamisi, kuni kelner täitis tellimise. — Ei leiaks wist wõõrast ilusamat, et oma naisest ära wõõrduda . . .

Peet jõi, wõttis taskust wälja blokmooti ja hakkas sellele joonistama kõiksugu surnuriste ja seapäid.

Niiwiisi ei pannud ta tähelegi, kui see daam, kes üllatanud teda oma iluga kohwiku ees, oli sisse tulnud ja, kaks lauda wahet, tema wastu aset wõtnud.

Daam tellis suhkrujäätist ja waatas üksisilmi Peedi poole.

Daam waatles Peeti.

Peet oli sirge ja tiheda kaswuga noormees. Kiips weri ja julged silmad — need ju naiste igatsetud ilu.

Ja lühikesed ärapöetud wurrulapid nagu nina alla kinni liimitud laiali tiiwadega tolmuliblik — need kõditasid eemalt.

Peet tõstis pea ja märkas daami.

Kohmetas.

Ka daam nagu kohmetas. Ja wõttis wiisakusest suurema täie jäätist suhu.

— Kes on see daam? — hüppas Peedile orawana pähe ja parmuna werre.

Ta jõi lahutuseks klaasi õlut, wõttis siis elumehelikku tõsise ilme ja hakkas waatama näkku daamile, toetades sõrmenukkega lõuga.

Laulatussõrmus daami käes sundis teda olema tõsisena, et mitte haawata ja katki lõigata lootustotsiwat näotutwust.

— Kui ta naerataks! — mõtles Peet. — Kui muigakski! . . .

Kuid daam püsis tõsisena.

Kohwiku tuli keegi musta-hallikirja riides meesterahwas, ratsapiits käes, wiskas pilgu Peedi peale ja ligines siis daami lauale.

„Good morning! How do you do?*) pööras ta koduse ükskõiksusega daami poole.

See waatas üles, tegi wastiku grimassi, lasi siis pea maha ja wastas waewalt liikuwail huulil midagi, millest Peet aru ei saanud.

Juurdetulija meesterahwas muigas ja läks jälle edasi.

*) „Hommikust! Kuidas läheb?“

Peet, kes ingliskeelt ei osanud ja daami pahast nägu nägi, arwas, et wõõrakeelne mees daamile häbematusega ligines; mine tea, mis tähendas see „hudujudu“ niisugune? Ja ta oli walmis, poleks wõõras mitte edasi läinud, wahele segama.

Daam sai aru, et Peet nende kahekõnest pealtwaatajana osa wõtnud ning, wististe, mõnda erilisse arwamisse sattunud, urgitses nüüd nagu haawatuna edasi suhkrujäätist, mis juba, nagu näha, enam ei maitsenud.

Wiimaks tõusis ta üles, jättis kelnerile raha lauale ja lahkus.

— Sellest naisest ma nii ühe wiskega ei loobu! — otsustas Peet, ootas kelneri ära ja lahkus ka.

Kui ta aga uulitsale astus, ei olnud daami enam kusagil näha.

— — — — — — — — — — — — — —

Terwe päewa oli Peet uitanud ringi linna mööda — ära weetnud oma waba päewa, mida ta küsinud oma isiklikste asjade ajamiseks.

Kuid need isiklised asjad ei tahtnud lasta endid ajada. Waade ootas küll ilmuma iga nurka tagant meeli wallanud daami, mõte kujutas ette igakohast juhust temaga tutwunemiseks, kuid . . . daam ei ilmunud! . . .

Peet läks üles Wiruwärawa mäele, leidis seal laste liiwamängu platsi ääres waba aseme ühe sõduri ja wanaeide wahel ning hakkas sealt alla uulitsale wahtima.

Oli juba õhtupoolik ja inimesed liikusid enam sirgemalt.

— Wast istub kohwikus! — käis Peedil tuuleke läbi pea, tühistades, lollistades kõike ta ümberjooksu mööda linna.

Ta tuli mäelt alla.

Nüüd alles tundis ta, et paljusest käimisest jalad päris higised, et sokid jalgu nagu ilastades imewad.

Ta waatas jalgade peale — saapad üleni tolmused.

Sealsamas seiswa saapawiksija toolil kükitas aga ees keegi mustawerd meesterahwas hambad hirewil.

Peet läks üle uulitsa; wärawa torni juures kohe esimese pärna all oli waba saapapuhastaja.

Peet istus.

Waewalt oli aga üle määritud esimesena antud jala saabas, kui ilmus südalinna poolt wõlwi alla daam, keda näinud Peet

kohwiku ees ja keda juhmina otsinud ta mööda linna nagu rahaaukku, nagu sõnajala õit . . .

Kui daam Peedi kohale jõudis, kippus käsi jälle kergitama kübarat, tõesti juba, kuid weel wiimasel silmapilgul taltsutas Peet end — ei ole ju tuttaw.

Daam läks mööda. Peet oleks jälginud, aga — üks saabas pooleli puhastamata ja teine weel koguni tolmune!

Mõned sammud edasi, tuli daamile wastu keegi teine daam. Nad ei teretanud üksteist, rääkisid wastamisi mõned üksikud sõnad ja lahkusid jälle jumalaga jätmata.

Daam teine oli Peedi kohal.

Paksult ülewärwitud nägu tundus alt kangesti nagu ärakõnnmatuna.

— Liblikas! — käis kohades Peedi mõtteis.

Kui saapad puhastatud, kaalus Peet weel silmapilgu, kas minna huupi tuult järele sellele, keda otsinud ta kogu päewa, kes end näitanud silmapilguks ja jälle kadunud, wõi pöörata südalinna, minna sööma õhtust.

Sel silmapilgul jalutas tagasi see teine daam.

Madrus, kes talle wastu läks ühes paari poisikese ohtu noormehega, müksas teda küünarnukiga. Wärwitud daam waatas madruse otsa, siis pettunud trotsitul pilgul tema kaaslasi ja liikus siis ükskõikselt edasi.

— Liblikas! — oli nüüd Peedi kindel otsus. — Tähendab, siis see daam ka . . . .

Ja ta ohkas.

— — — — — — — — — — — — — —

Järgmise päewa widewikul istus Peet jälle kohwikus akna juures ja waatles läbi akna uulitsal käijaid.

Mida enam halliks läks widewik, seda enam tihenes uulitsal inimeste girland.

Peet jõi ja waatas.

Korraga tormas aknast mööda auto, mille sireen oli nagu keeratakse kahekorra kellegi kõri, ja selles autos istus daam, keda Peet seni jäljetult jälginud, ja temaga kaks härrat.

Nagu kohtuotsus oli ära loetud Peedil. Ta kõlistas kelneri, närwitses oodates teda ja katsus ruttu, et uulitsale sai.

Seal leidis ta eest parajasti tühjalt minewa woorimehe.

„Edasi!" hüüdis Peet hüpates troskasse.

Nad sõitsid kuni Wene turuni, kus seisawad autod. Peedi süda, mis pakitsenud aeglasest woorimehe sõidust uulitsal, kus nii kitsas, nii palju üle tee minejaid, wastutulejaid, et Peet neile jalaga oleks annud, ei kannatanud seda sörki enam wälja. Ta hüppas maha, ulatas woorimehele sada marka ja jooksis esimese ettejuhtuwa auto juure.

„Kas sõitis siit mööda hall auto ühe daami ja kahe härraga mõne minuti eest?" küsis Peet närwitsedes autojuhilt, tehes teadmatult liigutust Kadrioru suunas.

Autojuht, kes muidugi midagi tähele ei pannud, kuid nägi, et wõimalus teenida, sõnas kawala wastutulelikkusega:

„Jah, sõitis."

„Kuhu poole?"

„Kadrioru poole."

Autojuht oleks wõinud ütelda ka ükskõik, kuhu poole.

„Järgi sellele!" käskis Peet ja hüppas autosse.

Auto nuuskas ja kihutas.

Autojuht muigas. — Wõib olla, sõitis jälgitaw auto koguni Suure Tartu maantee suunas. Aga wõi mis sest on temal? — Ei leia nad jälgitawat autot Kadriorus, ei leia — pole tema süüd — mine tea, kuhu poole see seniks sealt kihutanud.

Nad jõudsid Kadriorgu.

Ja seal seisiski Kontsertaia ees tühjana hall auto, milles sõitnud jälgitaw daam ja tema kaaslased.

Peet laskis auto wabaks ja läks aeda.

Mäkerdades näppe wahel piletit, läks ta aegamööda pawiljoni poole otsides kedagi silmadega.

Aias ei leidnud ta.

Ta pidi juba trepist üles astuma pawiljoni, kui korraga sealt ilmus just seesama daam, pead ülestõstmata trepilt alla tuli ja aeda nende kahe härra juure istus, kes pealtnäha, joobnud ja keda Peet ära ei tunnud.

„Kes on see daam?" kiheles Peedis. „Ja mis seltskond see temaga on?"

Ja Peet asus nende lähedusse lauda puu warju, et wast midagi nende kõnest kuulda . . .

Tuli kelner. Ja kui see tellitud portsjoni tooma läks ning

Peet üles waatas, märkas ta wastaslaua poole põigiti pilku heites, et daam jälle kadunud.

Peet waatas ringi. Kusagil ei näinud ta teda. — Läks wist pawiljoni, — mõtles Peet. — Küll tuleb tagasi.

Seal nägi ta korraga daami puude wahel aiast wälja minewat.

Peet waatas daami kaaslaste poole. Need ajasid isekeskis juttu ja leppisid millegis käsi pigistades kokku.

Daam jõudis wärawa ette, seal seisew auto hakkas müdisema ja kadus.

Daami kaaslased waidlesid edasi.

Peet otsustas oodata, wast tuleb daam tagasi — järelsõitmiseks polnud wärawa ees enam ühtegi autot.

Läks pool tundi. Härrad läksid rahutuks.

Wiimaks läks teine härra pawiljoni järele.

Läks weel paarkümmend minutit. Üksi jäänud härra tukkus laual ja ajas käega sirutades ümber weinipudeli. Tumepruun märjuke walgus üle laua.

Tukkuja häigas weel kord käega — nüüd oli see koos tordiwahuga.

Otsija härra tuli tagasi. Ta ei olnud sugugi üllatatud oma naabri ülewalpidamisest, waid ärritatud koguni muul põhjusel.

„Kadunud!" pahandas ta.

„Näh?" jõllitas uinakust toibuja.

„Ära läinud!"

„Kuhu?"

„Wõi mina tean ... Jalga lasknud wist."

„Kuidas ta seda tohtis?" protesteeris uinuiits.

„Aga, näe, ära ta on!" laotas tagaotsija käsi.

Edasi Peet enam ei kuulnud, sest sel silmapilgul istusid härrad lauas jälle peadpidi koos ja sosistasid salaja.

Peet ei saanud ikka ei aru ega otsale.

Üle ääre...

Ants Ubak istus wagunis nagu kunstunes. Peale mitmepäewast linnaswiibimist ja rawitsemist sõitis ta nüüd koju.

Ja oleks ometigi haigus waibunud! Aga see on niisugune sõge tõbi, et kui kord külge hakkanud, siis pead läbi põdema, kui lapsed rõuged ja sarlad.

Wõib olla, ei oleks Ants weel mitte koju sõitnud, kuid kaasawõetud raha oli otsas.

Ja nüüd?!

Oma linnaswiibimisega oli liikanud ta asja waid hullemaks.

Wõib olla, ei olnud ta Salmele edasi annud oma nuhtlust ja see ei oleks sõnagi lausunud. Nüüd mitmepäewase äraolemise järele kahtlustab ta aga teda truuduse murdmises, sest juba esimene kord wäitas ta, nagu oleks Antsul linnas armuke, kellele peale ta mõtleb . . .

Oo, oleks olnud armuke, mitte see! . . . — Armukese oleks wõinud maha jätta jalapealt, aga see sööw haigus puurib ja puurib! . . .

— Wast on siiski Jumal hoidnud, et Salme hädast riiwamata! — mõtles Ants.

Ja siis annab ta tõotuse, et ta kunagi ei lähe linna üksi ilma naiseta, et see näeks, et tal ei ole läbikäimist ühegi linna naisterahwaga.

Hea weel see, et naine ei ole kunagi nuusinud ta taskute kallal nii, et ta wõib julgesti tasku jätta pritsi ja rohud.

— Kuid wast nüüd, kus ta kahtleb mehe truuduse juures, otsib läbi taskud, et leida mehe armukese kirje?!

Ants leidis, et siiski julgem on, kui tarwitada ettewaatusabinõud. Neil maja taga, raudtee poolt minnes kohe tee ääres, on wäike kuusik, äärest ümbert ringi kaswanud lepawõsuga, nii et näha ei ole, kas on keegi metsatukakeses wõi mitte. — Sinna läheb

Ants ja peidab mõne puu juure alla pritsi ja rohud. On kodus aga tõesti waikne, siis toob ta need sealt ära ja peab rahumeelega taskus, sest Salme on ju ausameelne ega lähe taskute kallale.

Ja Ants, kes kunagi ei olnud eriti jumalakartlik, palus hinges kõige soojemalt Jumalat, et see teda aitaks ja laseks minna mööda weel selle piksepilwe.

— — — — — — — — — — — — — —

Rong peatas paariks minutiks.

Ants oligi päral.

Ta mõtles: — Wiibin wagunis kuni wiimse wõimaluseni; wast on waksalis tuttawaid, kellega tuleb koos koju minna! . . .

Ants ei tahtnud näha ühtegi wõõrast nägu, kui ta ei olnud teadmisel, mis ütleb ta truu armastatud naine.

Ants wiiwitas. Ja kui rong juba uuesti jälle liikuma hakkas, astus ta waksali esisele maha.

Kuid tukastas kohe. — Waksali esisel nägi ta oma naist.

Ei olnud enam ühtegi kõrwalist teed minna koju — naine oli teda juba näinud ja tuli talle wastu.

Ja enne, kui Ants teretada saigi — mis küll kaunis kahtlane oleks olnud, sest waewalt oleks Antsul mõni sõna üle huulte tulnud — küsis Salme kihwtiga hääles:

„Sa nägid, et ma siin ja ei tahtnud wist enam maha tullagi?!“

„Oo, miks mitte!“ wastas kohmetanud Ants, püüdes teha naeratawa näo. „Sa tulid mulle wastu? Wist käisid juba mitu päewa, sa waeseke?!“

Ants lootis, et naine kas lepineb wõi hakkab uuesti etteheitma linna armukest, kuid Salme jäi tõsiseks ja ütles mehele waid:

„Tule wankrisse — sõidame!“

Ants tundis, et tuleb wahejuhtumine, mis on hirmus kui kohtumõistmine. Mõtles, et naine hakkab pinnima juba teel . . .

Kuid Salme ei lausunud sõna.

Kogu tee sõitsid nad waikides.

Ja alles poole tee peal märkas ta, et hobust juhtis Salme, kuna ta ise istus tema kõrwal nagu eksinud koolijüts. — Kus olid olnud ta käed, et ta ei teinud käsipuude küljest lahti hobust, waid oli seisnud juhmina, kohmetuna, kuna seda tegi ta naine.

Ta piilus salaja näkku naisele. — Naise nägu oli tõsine. Raske aru saada, kas meeleheitlik wõi ükskõikne, sest ka meeleheitlikuses on ükskõiksus.

Nad jõudsid linna ligi, sõitsid mööda kuursitkukast. Ants waatas — kui ta oleks olnud, kui oleks tulnud jala ja peitnud sinna pritsi ja rohud...

Nüüd aga...

Kas tõesti Salme oli talle wastas käinud iga rongil?!

Ta arwas aimawat, et naine siiski puutumata haigusest, et naine waid südamewalus sellepärast, et arwab teda armastawat wööraid naisterahwaid, et ta tunneb enese allatallatuna, et mees on leidnud temast parema... Kuid naiselikuses uhkuses waikib ta, teeb südame külmaks, et mitte näidata end alandatuna ja — nagu kiuste — näidata nagu oleks talle wõõrduw mees ükskõikne.

Ei teadnud ju Ants,et Salme oli tulnud waksali saatma oma wenda, kes oli teda külastanud.

„Wõta hobu rakkest lahti!" sõnas Salme Antsule kalgil toonil, kui nad õue jõudnud, ronis wankrilt maha ja läks tuppa.

— — — — — — — — — — — — — —

Salme läks tagatuppa ja kukkus kummuli woodi.

Nuttis kibedasti. Hoogeti.

Tal oli niisugune elust äralõigatu tunne, kui surnutöölisel. Hinges ei olnud enam wiha, oli waid ääretu abitus. Kui tuli nutt, siis kiskus see otse südame seest, ja siis waikus — täis tumma ahastust, hingelist warjusurma.

Salme ei olnud nende moodsate naiste hulgast, kes naerawad tripperi kui nohu üle. Salme meelest oli see werre põletud tulimärk, samane eluhäwitaw rooste, kui süsikus.

Salme hingele oli wõõras ühepäewa elu, ta unistas tulewikku — kuidas näeb ta õnnelikku emana oma last!

Ja mitte enese pärast ei nutnud ta nüüd — oo, ta oleks annud parem wälja lõigata enese ihust tüki liha! — ta oli meeleäraheitel oma lapse pärast, kellele sündides sattub silma rooste, mis sööb ta nägemise, et kunagi ei saa näha oma ema nägu!

— — — — — — — — — — — — — —

Ants oli peaaegu kindel, et Salme wihane tema peale, arwates, et tal on linnas pruut.

— Oleks ta külge saanud minult haiguse — arutas ta. — Ei oleks ta siis nii külmarahuline.

Ei teadnud ju Ants, et inimene just haua äärel omab kõige

külmema were karwa, kes ahastab lootusetuses. Pea kõik, kes haua äärele jõudnud, on oma lootused matnud.

Nähes, et naine ei räägi temaga, haudus Ants endamisi lootust, et see on waid naise wiha, kes tunneb enese petetuna ja kui selgub, et ta seda ei ole, siis läheb mööda.

Päew läks.

Küll oleks pidanud Ants ka lõunal ennast rohitsema, kuid ta oli kõik see aeg naise silme all ja ta püüdis end näidata wõimalikult süütana.

Tuli õhtu.

Naine oli ametis köögis, et sööki teha perele. Tüdruk pidi aitama muil töödel.

Nüüd leidis Ants paraja aja, et ennast rohitseda.

Nagu mitte midagi poleks olnud, nagu läheks ta oma asjale, läks ta töö juurest kuursikusse.

Kuid äkki, kui Ants parajasti oma rohitsemist toimis, seisis tema ees Salme.

Ants ei pannud tähele, kui oli tulnud ta läbi põõsaste.

„Ah nii!" wirgutas Antsu korraga lõikaw hääl.

Ants ehmatas, prits kukkus, rohi purtskas ja nagu koolipoiss seisis ta oma naise ees.

„Siis see on sinu tänu minu truuduse eest!" ahastas Salme weel. Tema silmis wilkus weel kord meeleheitlik läik ja siis pööras ta ringi ja kadus.

Ants seisis juhmina.

Oleks tulnud naine ja löönud teda, tal oleks olnud kergem. Ta oleks tunnud, ta kannab karistust. Aga nüüd . . .

Ants tundis, et ta saatus hoowab üle ääre . . . Kuhu poole, seda ta ei mõistnud . . .

Inimilu kasutaja.

Peet oli löödud. Ta tundis enese nagu armastaja, kes maha jäetud.

Ta oli armunud Tonisse... Pettunud... Armunud kellegisse tundmata naisterahwasse... Wõib olla awalikusse lõbunaisterahwasse — Peedile oli see ükskõik, kui ainult armastada ja armastatud saada — ja ka seda ta ei leidnud.

Ta eksis uulitsail, kui igatsew keha, kes otsib hinge.

Niiwiisi uitades sattus ta Kinga uulitsale. Tahtis peatuda magasini akna ees, kus müüdi kunstitöid — aastate eest oli seal niisugune magasin — waadelda wäljapandud maale, sest ta mäletab, kuidas istus weel ta meeles sügawate tundmustega seal aknal olew Aiwasowski pildi koopia, mis kujutas wahutawat merd.

Oo, palju, palju kunstipilte oli seal ja noor Peet waatas ja waatas neid hilistel õhtatel, kui oli ju tänawatel pime ja walged weel ainult kaupluste aknad, waatles huwiga ja ei pannud tähele, et temast mööda käisid, tema poole pilku wiskasid „elumaalid", kes on andunud samuti nautimiseks raha eest, kui mõni müüdaw maal, mõni müüdaw maiusroog wõi mõni märgilaskmise kuul, mis kui õnnestab, wõib tuua mõne tühise lõbustuse, kui ei lähe märki, wiib sinult weidi raha.

Nüüd aastate järel jalutas ta jälle samal Kinga uulitsal. Ei olnud enam kunstireproduktsioonide magasini ja ka uitawatest naisterahwastest oli tänaw tühi.

Nagu lukustud kasarmu esikoda.

Peet sammus ja waatles magasinide aknaid, tuletades meelde, mis sest ajast saadik muutunud.

„Poiss, kas läheme meile?" kuulis ta korraga selja taga kellegi kõrisewat, kuid siiski weel õrna häält.

Peet pööras ringi ja nägi oma ees peenikest pikka naisterahwast, kes oma wälimusega tuletas meelde gümnaasiumi wiimaste klasside õppijannat. Ka raamatud olid tal käes.

„Kas lähme?“ küsis neiu uuesti. Ja nüüd nägi Peet, kuidas ta näo ilu oli tublisti kaasa aidatud wärwiga.

„Ei. Mul pole aega!“ lausus Peet ootamatult, ehk tal aja poolest puudu küll ei olnud. „Ma pean siin kedagi ootama.“

Preili pööras minema. Ei lausunud sõnagi. Just kui kana, kes tera pähe noka wahele wõtnud kiwi ja nüüd selle maha jätab.

Peet waatas talle järele.

Tal olid peened sääred ja wäikesed jalad. Näis, nagu oleks ta ainult puudutanud maad, mitte astunud. Undruk oli nii lehwiw, nii tuuline, et näis just, kui oleks see teda kannud.

„Oleks wõinud minna“, kahtles Peet, tundes kuidas talle werre paisub midagi kuuma, pakitsewat... Joowastaw-kanget nagu piiritus.

Kuid preili oli juba eemal ja kadus Kullassepa uulitsa nurga taga.

Peet kõndis talle järele. Kõndis kuni „Kuld Lõwini“, lootes, et see preilike pöörab ümber ja tuleb talle wastu. Kuid seda ei juhtunud.

Peet läks Wiru uulitsale.

Seal kees ja kihises uulits inimestest. Tihedalt kahe-kolmekesi külg-külje wastu käisid inimesed edasi-tagasi. Ükskikud käijad, et pääseda mööda, kui ei olnud aega weniwaks jalutlemiseks, pidid astuma trottuaarilt uulitsale. Kõik nagu tõttasid, nagu läksid kuhugile, kuid näost näha ei olnud neil mingit eesmärki.

Peet kõndis edasi-tagasi.

Ja kui ta oli kõndinud korda paar üle Wiru, pani tähele, et enam osa tänawpublikust teeb sedasama.

Iseäranis silma torkas noorte wärwitud nägudega naisterahwaste rohkus, kes rääkisid isekeskis kalgi häälega, ladistades nagu haned.

Nii mõnelgi korral näis Peedile imelik, kuidas wõiwad neiud nii ilusate nägudega rääkida nii lamedal häälel.

Nagu see paarike seal. Nii ilusad näod, nii ilusad jalad, nii awatlew kõnnak, kuid nagu näkku süllitaw kähisew naer...

See isahanelik ha-ha-ha!

„Kaks wuntsi
läksid mööda Kadruntsi...“

Ja see on weider jutt!

Peet kõndis minema nagu pähe löödud. — Kas siis ilmas tõesti ei ole midagi, mis on nii ilus nagu ta wälja näeb?! . . .

„Tere! Keda ma näen?! astus korraga Peedile teele ette keegi meesterahwas hallis palitus ja laiaäärtega kübaras.

Peet ei tunnud teda kohe ja katsus meelde tuletada, kus ta teda näinud.

Wõõras sai aru Peedi kohmetusest ja naeratas lahkelt.

„Kas sa siis Hugot ei tunne? Ma olen ju Hugo."

„Miks ei tunne!" pumastas Peet weel enam kohmetades, kuid meelde ikkagi ei tulnud.

Õnneks rääkis Hugo ise edasi:

„Kas sa ei mäleta, kui meie kooliõpetaja tahwli peale üles maalisime — oi, oi, lohakas mees! — püksid ripakil, maha kukkumas, nagu ta käis . . ."

Nüüd tuli Peedile Hugo meelde.

Hugo oli üks wallatumatest õpilastest. Aga ta oli wäga, wäga aus poiss ja sellepärast olid nad Peediga sõbrad, sest ühesugused hinged — noortest meestest mõeldud — leiawad ikka üksteist.

Hugol oli head and joonistamises ja kõik ennustasid, et temast ajajooksul tuleb igatahes silmapaistew kunstnik. Ja et ta oli unistaja kõrgemaist ideaalest, siis oli ta nii tihtigi teiste naeru alune, kuid siiski tunti temas mingisugust moraalset ülejõudu, mis tõstis teda kõrgemale teistest.

„Noh, kuidas?" küsis Peet. „Jäid oma andele truuks?"

„Jäin."

„Oled kunstnik?"

Hugo naeratas. Naeratas wõi muidu wäänas mokki, ei wõinud näha Peet, sest nad läksid läbi paksust walgusjoast, mis hoowas ühe kino sissekäigu tuledest, ja sattusid silmimatwasse pimedusse, sest tänawaid Tallinnas ju nii ohtrasti ei walgustata.

„Praegusel ajal on kasulikum müüa puhast lõuendit, kui täismaalitud", sõnas ta.

„Tähendab?" ei saanud Peet aru.

„Jätsin selle töö kus see ja teine!"

„Ei maali enam?"

„Ei."

„Sugugi mitte? Jäädawalt?"

„Ei, ainult ajuti. Kuid siiski toimin midagi, millel siiski palju ühist kujutava kunstiga."

„Ja nimelt?"

„Mõtlen ajawiiteks wälja mõne naiste moe."

„Moe äridele?"

„Ei. Moe ärid saawad oma moed wäljamaalt. Ja nende moed on, nii ütelda, wiisakate prouade ja preilide jaoks, ehk wähemalt, kui nad seda ei ole, siis kes endid sellastena näidata tahawad. Mina aga teen moed nende jaoks, kes just allakriipsutada tahawad, et nad wiisakad ei ole."

„Sa teed nalja?" naeris Peet, aimates seda sellest, et Hugo jutt oli nii ülewoolawalt lõbus. „Niisuguseid moode ei ostaks ju keegi — kes tahaks ilmale näidata, et ta kõlwatu?!..."

„Mh", tegi Hugo. „Kas arwad, et läheb tõesti see mood, mis ilus?... Ei! Läheb see, mis kallis. Ja ime weel, et keegi ei ole tulnud mõttele õmmelda ballikostüümi otsekohe meie paberrahadest."

Nad läksid weidi waikides, siis küsis Peet:

„Aga siiski, sa ei ütelnud, kellele lood sa omad moed — kas naisele?"

„Noh, ütleme, et naisele", oli Hugo nõus.

Oo! Soowin õnne!"

Ja Peet kahmas Hugo käe järele.

„Pea, pea!" tõrkus see kätt andmast. „Näed, laulatussõrmust ju ei ole."

„Oo, see on liigne wormitäitmine!" lõi Peet käega. „Teie olete ju inimene ideaalidega. Ja siis ei ole ju wabaarmastus sugugi hullem seaduslikust abielust, kui aga inimestel on omawaheline truudus..."

„No, jaa", nagu haigutas Hugo, ja oli tunda, et ta selle aine peale enam juttu ajada ei taha.

Ka Peet waikis.

Nad kõndisid weidi ja peatasid ühe kino sissekäigu juures. Ja niisuguse kardawusega just kui tahaksid nad teineteisest lahti saada, et üks läheb kinno ja teine tänawat mööda edasi — kumb kumbagi poole — ükskõik...

Nad hakkasid waatama pilte kino waatekastis. Kõrwuti. Tummalt nagu wõõrad.

„Käisin kord“, kuulis Peet korraga naisterahwa hääle. „Tead seal Brokusmäel, selle wa kingsepa keldris ...“

Peet waatas. Ja tundis ära rääkijas selle naisterahwa, keda kohtanud ta Kinga uulitsal.

„Minu naine“, tutwustas Hugo.

Peet suudles kätt. See oli niisama sõrmuseta. Ja Peedil tundus nii piinlik.

— See Hugo naine! ...

Kuid kui waatas otsa naisterahwale, pehmendas teda palju selle ilu. See ei olnud mitte ainult wärw, waid weidi kaasaaidatud loomulikkus.

„Jaluta weel“, sõnas Hugo.

„Muidugi jalutan.“

„Ja pärast kella ühteteistkümmend muidugi koju ...“

„Jah“, wastas naine ja hakkas mööda Wiru uulitsat edasi minema ilma, et Peediga jumalaga jätnud oleks.

Peedile tuli see imelik ette, kuidas wõis Hugo, peene arusaamisega meesterahwas, wõtta niisuguse, ka kõige wähemaist seltskonna nõuetest mittearusaaja naise.

„Kas läheme kinno?“ küsis Peet uuesti jutuga liginedes, sest see naine oli neid üksteisega nagu wõõrastanud.

„Ei ole just aega“, wastas Hugo.

„Sa tõttad kuhugi ja ma pean sind kinni?“

„Oo, ei. Jalutamise jaoks mul aega on.“

„Aga kinno minna mitte?“

„Ei.“

„Kuidas sest aru saada?“

„Kuidas soowid ...“

Ja Peet märkas Hugo tusast ilmet.

„Sa ära pane pahaks“, sõnas Peet soowides wiia juttu jälle endisesse lahkusesse. „Sa ootad kedagi?“

„Jah.“

„Keda?“ — Kuid kui küsimus juba suust tulnud, sai Peet aru, et ta seda küsima ei oleks pidanud — mis see tema asi ....

„Naist!“ wastas Hugo.

„Naist ...“ — kordas Peet pisitasa. See tuli tal nii imelik ette, et ta nüüd juba muidu ei saanud, kui küsis edasi:

„Kuhu ta siis nüüd läks?“

„Tundi. Ta wõtab raamatupidamise tunde."

„Ahah!" oli Peet rõõmus, et warsti piinlikkuse pilwed lahenewad. Ja ilma, et isegi oleks teadnud, milleks seda waja, küsis ta edasi:

„Aga seal Brotusmäel kingsepa juures, kas käib seal töös?"

„Ei. Seal wõtab ingliskeele tunde."

See oli öeldud niisuguse lihtsusega, rahulise otsekohesusega, et Peet kohe oleks pidanud uskuma jääma. Kuid Peet arwas sellest „inglisfeelest" isemoodi aru saawat.

— Ta wististe ei teagi! — mõtles ta endamisi.

Ja nüüd, kus pea kõik naised petawad mehi, mis imet on seal, kui teeb seda ka Hugo oma — läheb tundide asemel tänawale ja küsib igalt wastutulejalt, nagu Peedilkki:

„Poiss, kas läheme?"

— Wõib olla, on mehe naistel ses suhtes julgem — arwas Peet. — Plika ehk nobitaks ja pantaks nummer sappa.

Seal märkas Peet, et Hugo naine läheb teiselpool uulitsat ühes kellegi paksu mehega, kellel hoiab ta käe alt kinni, südalinna poole.

Naine noogutas peaga, nähtawasti Hugole.

Peet waatas Hugo otsa. Kuid juba oli Hugo wastu noogutanud ja tegi nagu waataks ta mujale.

„Lähme's nüüd peale kinno", sõnas ta Peedile rahulise üksköikse häälega. „Mul nüüd on juba aega . . ."

Peet oli nagu weidi juhmunud — ütelda talle seda wõi mitte? . . . — Wiimaks süski sõnas:

„Sinu naine läks linna poole."

Et kellegi paksu härraga, seda Peet muidugi juure ei lisanud, sest mistarwis . . . Wõib olla, noogutas Hugo naine temale peaga, et ole wakka.

„Jah, ma nägin", wastas Hugo.

Ja see wastus oli nii rahulik, et Peet kohe hämmastas.

— Ta nägi naist wõõra härraga ja ei teinud sellest wäljagi?! . . . —

„Aga kes oli see paks isand?"

Peet tundis, et ta selle küsimisega oli astunud liigse sammu, kuid see oli nagu iseenesest tulnud üle huulte. Ja alles hiljem hakkas edalema, wast Hugo pahandab, et mispärast segab ta wõõrastesse perekondlistesse asjadesse.

Kuid Hugo nimetas täiesti rahumeelega ühe tuntud riidekaupmehe nime.

—Aga sel on ju naine! — käis Peedil peast läbi. — Ja ise käib wõõra naistega!...

Kuid sealsamas ajas taga teine mõte:

— Hugo on ju mees, kena mees, wõib olla tubli mees, aga naine otsib mehi tänawalt...

Peedile näis see ilmaelu olewat keerulisem, kui kunagi arwanud.

„Lähme, lähme."

Hugo läks ees, Peet kannul.

Kassa ees ostis Hugo kaks piletit.

Kui Peet oma pileti eest talle raha ära andma läks, lausus Hugo waid:

„Ära mängi moonakest!"

Ja ei wõtnud raha wastu.

Peet tänas. Tal oli piinlik, et teda kostitati niisuguse tühise asjaga, kui on seda kinopilet — see tundus nagu armuand.

Kinos istusid nad waikides.

Peet murdis enam pead Hugo ja ta naise suhete üle, kui et waatas pilti.

Lõppis eeskawa.

Waikus oli asunud nede wahele ja waikides tulid nad wälja.

Wälja tulles nägi äkki Peet jälle minewat Hugo naist, kuid nüüd juba siitpoolt uulitsat ja tagasitulemise suunas.

Ka Hugo märkas.

„Tead, mis!" sõnas korraga Hugo elawaks saades. „Lähme meile!"

Peet ei saanud esialgu sõnagi suust. Siis lausus:

„Ma nägin, su naine tuli tagasi!"

„Jah, ma nägin", sõnas Hugo. „Ta läheb nüüd koju."

Ja nagu pakitsedes sõnas ta weel:

„Lähme ruttu, muidu läheb ta mujale!"

„Kuidas mujale?" ei saanud Peet aru.

Ja imelik — ometi ta kahtlustas Hugo naist, aga kui talle Hugo midagi ütles, mis seda kahtlustust alla kriipsutas, siis ei saanud ta sellest aru. Wõib olla, tuli see sellest, et Peet tundis waid ühte abielu, nimelt — püha abielu.

Hugo waatas Peedile otsa. Ja sõnas siis:

„Sõber, ma arwan, ma wõin sind asjasse pühendada. Muidu wõtad ja meie ühielu kui pühadust, oled meil nii tagasihoidlik — wõib olla, teed meile küll nalja, aga ise ei saawuta mingit lõbu, sest ei julge peale hakata ..."

Peet peaaegu seisatas. — Tähendab, ikkagi on midagi ...

„Lähme, lähme!" ergutas teda Hugo ja siis rääkis edasi:

„Mina ei ole mitte nii naisemees, kui ärimees. Ja olen weidi kunstnik ka ... Mis sa ütled nu, ütleme, naise riietuse kohta? ... See kostüüm on minu wäljamõeldus! — Kas ei tõsta esile just neid magneete, mis meesterahwast naisterahwa järele just nagu kisuwad? ..."

Hugo nagu ootas kinnitust oma küsimusele, kuid Peedist ei olnud wastajat.

Ja Hugo rääkis edasi:

„Ja siis olen ma ärimees ... Ah, kaswataja ka. Pedagoog!... Ma tõin selle plika külast, ei osanud nuga-kahwelt tarwitada ... Aga waadake nüüd — see riidekaupmees, kes temaga läks, ei häbene temaga terwe kõrtsi publiku ees lauas istumast ... Ehk mis riidekaupmees! Palju suuremaid „ninu" ei leidnud prosta olewat temaga aega wiita. — Ma olen teda nii wälja koolitanud, et ta wiisakuse poolest ei ole nagu mõni kantselei preili ... Ja siis, kas ses asjas, kuidas olla meestega ... noh, ma ei tea, kas sa otsekohesust kannatad, aga ütleme nii, kahekesi ... ka selleks on kunsti tarwis. Ja mis peletab mõne naisterahwa juurest mehed ära? — Et ta on kui mõni maa neiu, nagu lammas ... Ei ole ju, tont teab, mis trikke, aga wastu olla peab oskama ..."

Peet kõndis waikides. Niisuguse sissejuhatuse kohta ei osanud ta midagi lausuda.

„Wõib olla, ei saa sa minust weel aru?" küsis Hugo silmates Peedi nagu abiotsiwat nägu. Ja wastas ise sealjuures:

„Midagi ei saa sa aru. Sa ei usu minust seda. Kuid nii see on. Mina olen ärimees ja, ütleme, sahkerdan sellega, mis on ilmas ilusat, weetlewat, õnnestawat, joowastawat. See on naistega ja mis on nende juures. Mina toon kusagilt maalt mõne waese plika, kellel elu weel waid nii hea, et wõta nöör ja pane kaela, teen tast kultuuri inimese, praeguse aja daami, kes oskab õnnestada mehi — muidugi silmapilguks, naisterahwa õnnestamus kauemaks ei ole kunagi hea — ja wõtta neilt raha. Mina õpetan wälja. Ja talutüdruk, kes püksjagi jalga ei ole saanud,

wõib käia kõige moodsamais riides. Talle annawad raha ka need mehed, kes oma enese naise peale nii wäga napilt kulutawad ..."

„Ah, siis sa ..." tegi Peet enese arusaawaks, jättes lauset paljuütlewalt pooleli.

„Kultiweerin naist eluturu jaoks", aitas Hugo ja küsis siis:

„Wõib olla, mõistad sa mind hukka?"

Peet kiheles, kiheles, kuid wastata ei osanud midagi.

„Aga ütle, kellele teen ma paha? — Meestele? — Just neile walmistabki minustt treneeritud naine lohutust, lõbu, mis, wõib olla, on neil mauutunud tüütusteks oma naise juures ... Nende naistele? — Aga tead, minu naised on ilusad! Walitud! ... Ja ühelgi õigel mehenaisel ei wõiks häbi olla, kui ta mees käib niisuguse kena olewuse juures, aga mitte kus juhtub, et pane wõi talle pähe kott ja omale gaasimask! ... Aga et mehed käiwad, see on paratamatus, sest mehed ja kuked on poligaamilised olewused. — Wõi arwad sa, et ma neid hukutan, keda ma kultiweerin, nii ütelda, maailma meeste jaoks? — Aga tead sa, igas noores inimeses on kirg ... Kuid kumbal juhusel on ta õnnelikum, kas siis kui ta wõib saada lapsega tüdrukuks ehk süüta olewuse hukkamise eest sattuda wangla — mis oskab maaneium armastuses?! — wõi lõbutseda ja ei midagi kanda ... Ja kui ütled, et see lõbutsemine tüütab, wõib läilaks minna, siis, kuradi pihta, igal inimesel peab ju oma töö olema. Ja see on ka töö ..."

„Aga kui see", leidis Peet wastu rääkida, „mis on ülimaks elunaudinguks, muuta tööks, milline ülim elulõbu jääb talle siis weel järele?"

„Aga mood!" jähwas Hugo. „Aga wõimalus kanda ilusaid riideid! ... Wõi kas ei näe sa seda abielunaistegi juures? ... See „nauding" lastakse nii tihtigi abinõuna, et saawutada muud eesmärki."

Waidlew kõnetoon teeb ärrituks ja mida enam ärritub inimene käies, seda tasasemaks jääb tema samm. Ja nii jäi ka Hugo ja Peedi edasiminek ikka enam ja enam aeglasemaks.

Wiimaks peatas Peet.

„Ma lähen siiski koju", sõnas ta ja ulatas Hugole käe. „Nägemiseni!"

„Ära aja lollust!" keelas „Hugo. „Tule käi ära. Waata, kuidas sulle meeldib. Ega sinu käest raha küsita."

Peet waikis. Nagu tummaks halwatud.

„Ära pahanda, nagu pakuks ma sulle armuandi!" lepitas Hugo. „Ei! Seda ei ole. Wõta wastu niisamuti nagu mõni teine pakub sulle naps wiina wõi paberossi. Mina pakun sulle jälle . . ."

„Aga wast ei läinud ta weel koju?" rääkis Peet wahele. „Meie tulime tasa ja kaotasime ta silmist."

„Ei läinud, ei läinud!" rahustas Hugo. „Ehk kui läkski — ta ei ole ju mul ainuke!"

Ja sealjuures naeratas Hugo nagu Mefistofel, kes inimese hinge wälja kaupleb.

„Noh, olgu!" oli Peet nõus ja mõtles endamisi:

— No, wäga närune ei taha ma ka olla . . .

Jah, kas wõi kõik raha paneb ta wälja, et mitte sõbra ees wäetina paista.

„See on tubli!" patsutas Hugo Peedile õla peale.

Nad kiirendasid samme.

Elawa kauba otsad.

„Sa lubasid anda mulle ühe noore plika?" küsis Bendereff, kui ta Arnole istet oli pakkunud. „On ta päris wärske?"

„Ei seda mitte. Kuid noor on ta küll."

„Nihukestest, kes shokolaadi ja hea õhtusöögi eest end unustab?"

„Just."

„Aga niisugused ei ole pahatihti terwed, sest need waesekesed, ütleme, omas süütauses lollikesed sattuwad just nende lõbukarude küüsi, kel oma enese terwisline seisukord on ükskõik, naisterahwa pärast hoidumisest rääkimata."

Arno murdis näppe.

„Õigust ütelda", sõnas ta aeglaselt. „Oli ta ka üks neistsinastest. Ma püüdsin ta kinni juhuslikult, kui ta pagedes käis tohtri juures. Tõin oma poole ja Toni rawitses ta terweks. Keegi ei ütle praegu, et ta haige olnud, muidugi, kui just täpne arstline järelwaatus ... Aga seda ju wist teie talus ei praktiseerita — kui terwe ja asigi seal!"

„Sa oled nii otsekohene!" naeratas Bendereff. „Teed oma kauba maha, ja ei mõtle sugugi selle peale, et sellega palju kaotad."

Arno naeratas. Ja sõnas:

„Jah, kui ma just selle töö juut oleksin, siis muidugi ma ei lausuks sellest sõna. Aga ma nii muu seas. Juhtus ette — ja miks mitte kasutada?"

Bendereffi nägu läks tõsiseks. Oli tunne, et muutub asjalikuks.

„Mina muidugi teen sellest oma järeldused", rääkis ta. „Ja nii kallist ma tema eest anda ei wõi, ku ma oleks andnud ... Üldse on see naisterahwaste müük juba niisugune äri, mis enam ei toida. Igal äril on oma hooaeg, olgu see kuulutuste kontorite

awamine wõi [illegible] süsteem. Nii ka elawa kaubaga. Wanasti wõidi teenida sellega miljonid, aga mitte enam nüüd. Mispärast? Sest et pakkumine ületab nõudmise. Ja ei küüni ju sellega Austraaliani, kes küll naisi wähem kui mehi. Ühe naise sinnatoimetamine maksab enam, kui naine üldse praegusel ajal wäärt. Tsaari ajal oli meilgi naisi, keda peeti sunniwiisil lõbumajades. Kes idioot riskeerib nüüd enam weel sellega, kuna ajalehe kuulutuste kaudu wõid leida müüdawaid naisi nii palju kui tahad. Ja kui tahad olla eriliselt soliidne, siis kuuluta „Päewalehes." Ka seal wõetakse wastu, kui kuulutus just nii läbi ei paista, kui moodne naisterahwa kleit suwel Kadriorus . . ."

„Noh, olgu peale", lõi Arno käega. „Midagi ma ikka saan. Wähemalt kulud tagasi ja Toni waewatasu?"

„Aga mis kunstiga saan ma ta wõrku?" küsis Bendereff.

„Oo, tuleb wabatahtlikult!" naeratas Arno. „Ma olen teda selleks ette walmistanud."

„Kuidas?" imestas Bendereff. „Noor plika ja tuleb wabatahtlikult . . . läheb wabatahtlikult teades kuhu. Siis on ta juba üdini rikutud?"

„Üdini rikutu mitte," wiiwitas Arno. „Aga ikka nagu paljud meie noortsugu. Oleks see aastat kümme-wiisteikümmend tagasi olnud, siis oleks see neiu muidugi alles puutumata olnud ja teda oleks saanud wedada wõrku, nagu waid kunagi lapsukest, kompwekkide ja maiustustega."

„Aga nüüd?"

„Nüüd . . . ütlesin, et kui sa sellele teele kalduwusi omad, siis wõid sa uhkesti ära elada, saawutada toredaid riideid ja juua nii, et jalad lähewad nii pehmeks, et mässi wõi ümber pea."

„Siis on ta juba, nii ütelda, selle töö juut."

„Ei, seda küll mitte. See tähendaks kutselist. Tema on waid asjaarmastaja."

„Wõi mis wahe neil üldse on. Kutseline hoiab wähemalt esialgu oma terwist, asjaarmastajal pole otsa ega aru. No, mis sa ta eest tahad?.... Aga pane tähele, et hinnad ei ole need, mis wanasti . . . Nüüd ületab waba pakkumine nõudmiste turu . . ."

„Ma tean," lausus Arno. „See on meil kodumaal. Aga sinna, kuhu sina neid toimetad, seal ei ole pakkumine suurem — sinna ei minda juba wabatahtlikult. Meil on lõbunaisterahwas siin weel wäliselt chic daam, elab paremini kui mõne riigiametniku

wõi töölise naine, aga seal on ta juba ori. Seal on ta juba perenaise käpa all, kes nagu wampiir imeb wälja temast, õieti laseb imeda, wiimase kui elumahla."

„Ta peabki seda tegema," wastas Bendereff. „Kuidas saab ta tagasi muidu selle raha, mis maksnud tüdruku eest. Ja teenida tahab ta ometi ka. Sada protsenti sarnase riskant asja juures oleks suuremeelsus."

Arno waikis.

„Ja mispärast," rääkis Bendereff edasi. „Mispärast elawad lõbunaisterahwad meil nii chicilt? Sellepärast, et nad pistawad taskku ise need protsendid, mis saab wööral maal nende pidajanna. Nad on wabakauplejannad. Ja siis — needsamad chicid, mis seal kohe pannakse orjama rahwast, nagu wanal tsaari ajal, rubla eest, need on meil kõrguste faworiidid. Waata wahel, milliste suurte ninade autod peatuwad ööseti „Wanemuise" ees."

„Ma mõistan," sõnas Arno. „Ja sellepärast tulekski wälja saata need toredad, jätta järele waid töörahwa omad, sest kui palju on meil ausaid töölisi, kes ei jõua asutada perekondi ja soetada lapsi. Ja nad on ka inimesed, inimliste kalduwustega. Kui palju riigiwargusi sünnib just nende peenete wuhwade pärast. Need koorewad neid „ninasid" ja need nühiwad riiki . . ."

Bendereff naeris.

„Aga waeste inimeste jaoks ei peaks üldse olema niisuguseid naisterhwaid, arwawad meie awaliku elu tooniandjad", sõnas ta siis. „Ega's waene inimene jõua minna kabinetti, kuhu ei küüni waatama selle silm, kellel seda tarwis näha ei ole, see lõbu on rikaste pärast. Waene inimene läheb urkasse ja urgas — see on ju roppus — seal peab teda tabama politsei. Nad ei hooli sellest sugugi, kuidas on selle waese inimese seisukord, wõib olla, on see urgas, mida need elu awalduste hindajad mustaks peawad, sellele waesele inimesele wõrdlemisi palju puhtam, kui nendele suurtele ninadele mõne linnaäärse kõrtsi kabinett."

„Jah", kinnitas Arno. „Tuleb wälja, et ainult Tolstoi massi tarwidusest aru sai. Ta kirjutas, et lõbumajad on rahwale nagu igapäewane leib — ei wõi ju kehwad perekonnad soetada pisikest peret. Ja kuhu peab minema siis mees, see poligaamiline kukk?"

Bendereff lõi käega.

„Kuidas sa seda kõlblust ka ei kääna — rahwa maitse läheb oma rada. Näe, oli aeg, kus elawa kaubaga kauplemine õitses, kus müüdi walgeid orje, see on sunniti naisterahwaid prostituee-

rima, nüüd aga, waat, jaan ma weel juure waewaga teha mõned otsad. Naisterahvaste wäljaweost en gros ei ole enam juttugi."

„Jah, ja tulist on sellega ikka teha äri küll", oli Arno mõtet oma moodi arendades nõus. „Kuidas saad sa seda müüa, kes juba wäga hästi iseennast müüa oskab."

„See'p see on. Ja sellepärast ei wõi ma ka selle, olgugi, noorukese, mis wanasti oleks olnud otsitaw kui maasikmari, eest paraku kuigi palju lubada."

Arno murdis jälle näppe.

„Aga siiski ikka ära wõtad?"

„Ära wõtaks ja edasi toimetaks ma ta küll."

„No, siis ehk saame kaupa ka . . . Kuid ütle, saadad sa teda kuhugi teise linna?"

„Mis teise linna . . . Otsekohe wäljamaale!"

Arno naeratas.

„Ma tean, et sa neid wäljamaale oled saatnud ja wõib olla weelgi saadad, aga kuidas teda nüüd kohe nii otsekohe? . . . Ta pole ikka mitte nagu kiri, et pista ümbrikku, mark peale ja küllalt käib!"

„Aga kes seda ütleb, et tema on mul eksporteerimiseks waid ükssi?"

„On weel teisi?"

„Muidugi on."

„Palju?"

„Ei just mitte palju. Aga siiski — mõned."

„Ja mis wiguriga wead sa selle kanapere wälja?"

„Üsna lihtsalt — ühe wiin hea koha peale, teise mõneks tulewaseks kinotäheks. Ühega pean ma koguni abielluma."

„Abielud ja müüd ära?"

Bendereff naeris:

„Naist on ju kõige julgem müüa."

Ka Arno naeris.

„Mis ta nüüd julgem . . ." sõnas ta ja küsis: „Aga kas tasub see siis end nii ära, et sellepärast maksab enese wallalist põlwe ohwerdada?"

„Ma ei ohwerda midagi, ma jään ka pärast wallaliseks", finnitas Bendereff.

„Seda küll. Aga kui tahad uuesti kellegiga abielluda, seda teie ei saa!"

„Miks ei saa?"

„Noh, selleks, et uuesti abielluda, peab teine naine surnud või teie tast seadusliselt lahutatud olema, aga kuidas jaad sa ennast teha wabaks seaduslikult, kui naise wäljamaa awalikku maija müüb... See fakt, wennas, ei kanna seaduslikku walgust."

„Oo! Kannab küll, kui kandma panna!"

„Aga kuidas?"

Bendereff naeratas kawalalt:

„Aga kui mul paber taskus, meie mõlemi poolt seaduslikult alla kirjutud, et meie wabatahtlikult lahku läheme?... Aa!"

„Siis küll", jäi Arno mõteldes nõusse.

„Või arwad sa, et seda paberit ei usta ja minnakse mu mahamüüdud naist mööda maailma kolkaid taga otsima?... Oo! Igas asjas on oma konks!..."

„Jah, siis peab küll ütlema, on konks sees, kuid kuidas said sa selle konksu sinna sisse? Ma ei mõista, kuidas wõib naisterahwas, kui ta alles abiellub, lahutuse peale walmis olla. On tal nii wäga waja omada proua nime? On tal midagi niisugust, millise juures preili nimi just enam hästi ei tahaks sobida?"

„Oo, just wastuokfa... Ta ei tahaks sugugi loobuda preili nimest, ta lahkub sellest just kõige wastutahtlikumalt."

Arno wangutas pead.

„No, siin ei saa ma aru", sõnas ta. „Tähendab, tal oleks kasulikum olla preili!"

„Just kasulikum!" oli Bendereff nõus.

„Aga armastab teid nii, et abiellub teiega?"

„Waat, just ei armasta. Ta armastab kedagi teist, abielluks sellega, abielluks preilina, aga..."

„Aga?"

„Waat', siin just see konks ongi! Ja see konks on niisugune, mis ta kindlasti minu käte wahele kisub..."

„Nii, et neiu end wägisi tagant lükkab?"

„Waat just nii! — Bendereffi käest ta ei pääse!..."

Pruudist ilma!

„Homme hommikul tulen ma siia ja siis läheme registreerimiseks sisse kirjutama", rääkis Harry õhinaga. „Ometi wiimaks on käes see tund, kus ma sind wõin nimetada omaks!"

Liina wõpastas.

Ta oli tahtnud kõike Harry eest warjata, ära sõita nii, et poleks midagi lausunud, ja kui Harry siis oleks tulnud, oleks leidnud tema kodu tühjana, ilma temata. Oleks ütelnud, et ta kuhugi sõitnud. Wõib olla, Harry oleks kirunud, kuid ikkagi ootama jäänud. Ta oleks wõinud ju talle kirjutada. Ja kui siis tagasi tulla lahutud naisena, sadatuhat marka taskus, — see oleks küllalt lepitaw olnud ka truu Harryle.

Kuid nüüd . . .

„Kallis sõber!" sõnas Liina. „Kahjuks ei saa ma homme sinuga registreerima minna . . ."

„Miks?"

„Ma pean weidi ära sõitma."

„Kuhu?"

See oli küsimus, millele Liina polnud ette walmistanud wastust.

Kuhu pidi ta ütlema?

Harry ootas wastust. Nägi, et Liina wiiwitab, arwas, wist ta ei kuulnud ja küsis uuesti:

„Kuhu?"

„Maale sugulaste poole."

„Sugulaste poole. Milliste sugulaste poole ja kuhu?"

Liinal tuli järsku meelde, et Harry pärit Wirumaalt ja uskudes, et kui hoopis teisse kanti öelda, siis Harryl sealsest ümbruskonnast aimu ei ole, sõnas:

„Pärnumaale."

„Pärnumaale?" kordas Harry. „Waat, ei teadnud, et sul seal sugulasi on... Kes ja kus?"

Liina tundis, et ta satub ikka enam ja enam ummiku.

„Just ligidased sugulased mitte", rääkis ta põigeldes, „aga nad kutsuwad nii kangesti."

„Hm", ümises Harry, kes sellega mitte just rahul polnud.

Liina arwas, et nüüd sellega jääb ja katsus teha uut juttu, kuid Harry küsis uuesti:

„Ja kus see on, kuhu sa nende juurde sõidad?... Mul näib nagu tahaksid sa minu eest pageda?"

Wiimased sõnad ütles Harry naljatades, naeratades, kuid Liinale oli see nagu piits mööda keha.

Ja nagu iga naisterahwas, kes mõnda eksitust püüab heaks teha, ligines ta Harryle kallistustega:

„Kallike! Kuhugi ei taha ma sinu eest pageda!... Sa näed, ma olen ju sind oodanud, ja kui nüüd see silmapilk saabunud, kuidas tahaksin siis ma nüüd korraga sinu eest pageda?..."

Nii rääkis küll suu, kuid süda tundis teisiti. Ja see tõi Liinale pisarad silma.

Harry tundis, nagu oleks ta teda oma etteheitega haawanud, püüdis lepitada ja sõnas:

„Musikene! Ma tegin nalja. Sõida, sõida, sa ei sõida ju igaweseks... Sa oled minu järele nii kaua oodanud, ei ole patt, kui mina ootan nüüd weidikese sinu järele."

Need sõnad tulid nii puhtast hingest, süütu südamest, et Liinal walus hakkas. — Harry usaldab teda, kui oma äravalitut ja ta peab teda petma!...

Kuid ei aita — kas wõi walutawa südamega, kuid peab kasutama seda usaldust.

Ja nagu tänutäheks suudles ta Harryt.

Harry pani tal käe piha ümber ja tõmbas ta oma põlwele istuma.

„Millal sa siis sõidad?" küsis ta paitawa lahkusega. „Kas täna õhtul wõi homme hommikul."

„Ülehomme", sõnas Liina omal lihtsal meelel, sest just ülehomme pidi olema tema ärasõit Beaderekkiga.

„Ülehomme?" naeratas Harry. „Siis on ju sul aega küll ja küll homme selleks, et meie endid abiellujaiks üles anname. Ne-

gistreerimine tuleb waid kahe nädala pärast ja seniks oled sa juba ikka sugulaste poolt tagasi . . ."

Mis teha? Kas ütelda, et palju warem weel tagasi ja siis leidub weel ilusam aeg endid abiellujaiks üles andma minemiseks wõi et üldse nii ruttu tagasi ei saa, sest Bendereff oli rehkendanud kuudega.

„Aga Harrykene!" sõnas Liina. „Kui meie täna endid abiellujaiks üles anname, siis peab meid registreerima kahe nädala pärast, aga nii ruttu ei saa ma tagasi, mul läheb weidi kauem."

„Ei tee wiga!" naeratas Harry. „Meie anname inimestele rohkem kui kaks nädalat — meie wõime ju endid registreerida kas kolme wõi koguni nelja, wiie nädala pärast — meie anname rohkem kui kaks nädalat selleks, et keegi wõiks tulla ja takistada meid abiellumast, et tal on sinu wõi minu wastu mingisugused nõuded, sest meie teame, et ei leidu ainustki hinge, kes leiaks põhjust meie abielu takistada!"

See oli walus kuulata Liinal.

— Kui ta teaks! Kui ta teaks! — liikus tal mõteis, ja teda hakkas piinama südametunnistus, miks weab ta seda, kes talle kõige kallim ilma peal, ninapidi.

— Awaldada! Kõik awaldada! — kees ta südames. — Ta armastab teda, ta saab aru, mõistab, et see on kõik nende tulewiku pärast.

Sadatuhat marka on ju suur warandus sellele, kes pidanud elama peost suhu.

„Eks ole nii?" küsis Harry teda põlwel kiigutades.

Mis pidi ta wastama? — Et see ei ole nii? . . . Mispärast?... Wõi et see on nii? . . . Ja kui see nii on, mispärast tõrgub ta siis perekonnaseisu ametisse minemast homme?"

Liina tundis enese kui takkudesse mässituna.

Ta aimas, et see nii ei lõpe. Kõik see saladus oli nagu silmus ümber kaela. — Kas katkestada ehk sellesse rippuma jääda?

Harry pani tähele tema ebalemist. Ja katsus naljatada:

„Sa oled täna nii iseäraline. Mul on tunne, nagu ei armastaks sa mind enam. Nagu oleks sa wahepeal leidnud kellegi teise, kes rikkam . . . Ja rikkuses on õnn!"

Wiimase lause ütles Harry ohates ja see tungis Liina rinda kui kuum aur — seal jäi kitsaks tundmustele.

— Harrykene kahtleb juba... Kuid millega jaab ta lämmatada seda kahtlust? — Ei millegagi!... Ja see kahtlus wõib süüa nende armastust nagu rooste...

Liina oli wõitlust pidanud üle oma jõu ja langes nuuksudes Harry õla najale.

„Mis sul on?" küsis Harry teda paitades.

„Oh, ei, mitte midagi!" hingeldas Liina, ja juba sai Harry aru, et ta hingel on midagi.

Ta teadis, et õrnus teeb naisterahwad ligidateks, usaldajateks ja suudeldes Liinat sõnas ta:

„Räägi ometi... Ma näen, et sind miski piinab... Usu, igast asjast saadakse üle..."

See „saadakse üle" andis Liinale lootust. — Kas mitte kohe kõik ära rääkida? — pakitses temas.

Kuid siiski — hirm oli.

Harry sai aru, et Liinal on midagi hinge taga, mida ta kardab awaldamast, muutus weel enam õrn-õrnakeseks — kuigi ta tundis, et ta sellega alandab end muuskurikş — ja silitas teda:

„Räägi Liinake! Armastus saab kõigist aru! Armastus mõistab kõik!"

Ja kui ta nägi, et Liina weel kahtlewail silmil tema südant ei usu, kinnitas ta juba salakawala tooniga:

„Armastus andestab kõik!... Wõi ei usu ja minu armastusse?"

See oli löök, mis murdis Liina.

Nuttes langes ta Harry rinnale.

„Mis on? Mis on?" imestas see.

„Harrykene! Andesta!" nagu lõõtsutus Liina. Ja katkeliselt hinge longates jutustas ta ära loo Benderessiga, lootes, et aru saab temast Harry, mõistab, et see on nende tulewiku heaks käekäiguks. — Ta armastab ju ainult teda, Harryt, kuid on sunnitud...

Kuid see oli eksitus, suur eksitus awada seda saladust...

Harry muutus. Korraga oli kadunud temas wähem kui õrnus, tema silmis wilkus wiha. Wiha, mis oli armastus igatsetud naisterahwa järele.

Noor õrnatundeline Harry oli korraga muutunud kalgiks, julmiks. See oli haawatu lõwi wiha. Kuid ainult selle wahega,

et see wiha oleks sulanud, kui lumi päikse käes, kui ainult tema armsam oleks andnud tundmustele.

Kuid Liina seisis kui metsa pelletatu.

Ta aimas, et on tulemas midagi hirmsat, kuid mida — seda kartis ette näha ta aimdus.

Ent ei leegitse kaua armuwiha. See waheldub warsti meeleheitega.

Ja warsti langes kokku Harry. Nuttis kui wäeti laps.

Ta oli pruudist ilma!

Liina tõttas teda rahustama. Kuid tema hellad, andekspaluwad paitused tundusid Harryle nagu weriste käte kriimustused.

Mürgitud lill.

Lillele oli sattunud märki ja ta närtsis. Närtsis aegamööda, suri pikkamööda.

Salmet sõi, näändas ta ihu ja hinge jõle haigus.

Ants mõistis juba seda. Kuid ta ei wõinud minna aitama — siin oli tõkkeks weel wiimne häbelikkuse kate.

Ants murdus mures.

Kuid Salme kõndis nagu äraseletatud näoga. — Ta nagu närtsiw lill, tundis, et need on ta wiimased päewad.

Ta sai aru oma mehest — inimene on ekslik. Ja mis aitab siin enam wiha. Eksis, eksis — peab siis elu muutuma põrguks, täis tüli olema weel need mõningad päewad, mis wõib elada.

Nii mõnigi kord tahtis öelda Salme:

„Waata, mehekene, kuhu sa mind wiinud oled. Sa oled minus tapnud minu enese! Ma ei ole enam inimene, waid wari, mis warsti kustub! ..."

Ehk:

„Waata, mehekene, nii armastan ma sind, et suren sind needimata! Ma tean, sa ei ole tahtnud mulle anda seda õnnetust, näen, sa oled ise õnnetu ja mõistan, sinu piin on raskem, mis jääb sulle siis, kui ma ei tunne enam üldse piina! ..."

Kuid ta ei lausunud sõnagi.

Kannatas. Ja nägi, et kannatab ta mees.

Nii mõnigi kord sundis süda weel teda langema mehele rinnale, hüüdma:

„Miks tegid sa nii?! — Meil ei ole enam elu! Ei ole enam õnne!"

Kuid oli weidi südames kalkust ja see sundis hoiduma, külmaks jääma.

Nagu haua lehk hõljus nende wahel.

Ka Ants liikus nagu unes.

Tal oli weel ainult mõte — elada, weel elada. Näha oma last... Ja meeleheites lõpetada elu oma süütu lapsel, oma paljukannatajal naisel ja iseenesel.

Surra koos ilma lootuseta endid teises ilmas koos näha.

— — — — — — — — — — — — — —

Läksid päewad.

Hädaohuga harjuneti. Näis, nagu oleks kõik nagu enne.

Harilike igapäewsusega rääkisid nii Salme kui Ants.

Päewal oli kõik nagu ikka, kuid öösiti piinasid hirmsad mõtted.

Ja kõigil torkas silma, et jäewad näost alla nii Salme kui Ants.

Juba waibusid mornid mõtted Antsul. Ta hakkas nagu uskuma imet, et ei sünni midagi halba.

Salme oli lustilik.

— Elu ei ole mulle midagi annud! — mõtles ta. — Ei ole siis ka midagi kaotada, millegi järele tunda kurwastust! —

— — — — — — — — — — — — — —

Hommikul mindi tööle. Nagu igapäew.

Kuid õhtul ei tulnud koju Salmet.

Nagu nuga lõikas Antsu rinda.

„Ma tapsin oma naise! Ma tapsin oma naise!" karjus ta nagu meeleheitja.

Kõik waatasid küsiwalt üksteise otsa, kuid siis sidusid kinni Antsu, kui inimtapja.

Ja weel kinniseotult karjus ta:

„Inimesed, kas saate aru, ma tapsin oma naise!"

— — — — — — — — — — — — — —

Paari päewa pärast leiti uppunu Salme laip.

„Linnukeste" pesas.

See oli üks kõrvalisematest uulitsatest, kuhu nad pöörasid, kuid maja, millesse läksid, oli uus, kahekordne.

Ilus lai trepp viis teisele korrale.

Hugo kõlistas.

Oli kuulda, kui esikojas sisemine uks ketist lahti võeti, siis kuuldusid esikojas liginevad sammud ja keegi vanaeideke avas ukse.

Hugo läks mööda temast sõna lausumata ja tema järel Peet.

Nad astusid läbi pimeda esikoja suurde saali, kus oli keset tuba suur ümmargune laud toolidega ümber, klaver ja seinte ääres sohvad.

Saalist viisid kõrvuti kaks ust kõrvaltubadesse.

Hugo avas parempoolse ukse, vaatas üle läve sisse ja küsis:

„Gerda, oled kodus?"

„Jah!" vastas seest pehme naisterahva hääl.

„Sulle tuli külaline!" sõnas Hugo.

Naisterahva hääl vastas midagi, kuid mida, seda Peet ei kuulnud.

Hugo astus üle läve tuppa, tõmbas ukse oma järel kinni ja sõnas Gerdale:

„See on minu koolipõlve sõber. Ole tema vastu õrn, nagu oleks ta sinu peigmees. Kuid ära larista — ta saavutab kõik muidu."

„Hea küll!" sõnas Gerda, vaadates Hugo otsa, et ei tea milline suur isand see siis õige on.

„Siis tea," lausus Hugo tagasi pöörates. „Võib olla, on ta vast liig tagasihoidlik — ei taha oma sõbra kodus enese tüirasust näidata, — siis on sinu kohus teda ergutada."

„Püüan," wastas Gerda summitult. „Kui ta aga tuld wõtab . . ."

„Tuld wõtab . . ." kordas Hugo. „On waja süüdata, küll siis tuld wõtab."

Ja Hugo astus wälja toakesest Peedi ette.

„Wast oled nii hea ja astud sinna sisse," sõnas ta peremeheliku lahkusega. „Seal on mul kaunis kena tibukene — wast see suudab sind huwitada."

Peedil oli piinlik. Teda juhatati kui jõmpsikat. Kuid siiski ta tänas ja astus tuppa.

„Tere preilid!" kumardas ta.

„Tere, tere!" wastas Gerda.

Peedil oli nagu katkenud jutulõng, ukse pealt pööras ta tagasi ja hüüdis:

„Hugo, kuhu siis sina jääd? Tule ka, wast hakkab meil siin kahekesi igaw . . ."

„Minuga igaw?!" näitas Gerda end haawatuna.

Peet waatas wabandawa waatega tema poole. Hugo aga sõnas:

„Pole wiga, ma saadan teile midagi joogipoolist — siis ei lähe igawaks: Gerda ja konjak on nagu magneet ja elekter!"

Ja kadus kööki.

Peet istus akna juurde laua manu.

Gerda sohwal wiskas ühe jala teisele nii, et undruku äär kerkis nagu naeratawalt üle põlwe, ja küsis kussutawa õrnusega:

„Teil on wist õige paha tuju?"

„Ei ole just," puikles Peet. Talle tuli nii wõõras ette, kuidas hüppab ta äkitselt selle neiu kaela, olgugi ta kütkestawalt ilus, pikantne, keda ta esimest korda näeb.

„Siiski, siiski!" naeratas Gerda ja rahustas: „Warsti on teie tusatuju ununenud. Mina ei peaks mitte olema mina, kui meie teiega ei sobi!"

Eideke, kes awas ukse, tõi konjaki ja tee. Peet imestas, kuidas see just nagu warna otsast wõtta oli, kiirem weel, kui kõrtsis.

Oli eideke tagasi läinud ja ukse oma järel kinni tõmmanud,

tõusis Gerda johmalt, tuli istus Peedile sülle, just kui oleks see olnud ta kauane armuke, ja pani käe ümber kaela.

Peedi põlvedel oli tunne, nagu tahaks nad sülest maha tõsta neidu, oli nii wõõras, nii kebew.

„Joome noorusе terwiseks ja kõige selle terwiseks, mis annab meile noorus!" hüüdis Gerda täites klaase.

„Joome!" sõnas Peet, kuid ta sõnad tundusid nii kuiwadena, nii kurwadena.

„Oh, sa mu kallikene!" läks Gerda weel kodusemaks, silus Peedi põski ja küsis:

„Mispärast nii saamatu? Nii kurb?"

Peet ei osanud selle peale midagi wastata, waid kehitas õlgasid.

„Millega wõiksin ma teid lohutada?" küsis Gerda ja tema hääles tundus tõsiselt tundelik hoolitsew toon.

Peedile tundus see hääl korraga nii kodune, nii lootustandew, et selle neiuga wõib weeta aega, sooja tundega, jäädes eemale ülbusest.

„Laulge midagi!" sõnas ta.

„Laulda?" elawnes Gerda. „Oodake, ma toon gitarri."

Hüppas sülest maha ja kadus saali.

Peet jäi nagu jõmpsikas, nagu koolijüts, kes seisab lahendamata ülesande ees.

— Millega see lõpeb? — arutas ta aju. See neiuke näis talle nii õrn, nii armas — ta teadis küll, et ta just selleks — et kuidagi ei suutnud uskuda seda enesest, et ta tema seltsis saaks anduda tiirasele himu nautimisele. Gerdas oli nii palju õrnust, pehmust, peaaegu õelikkust.

Gerda tuli tagasi gitarriga.

Peet seadis end istuma ligi lauda, lootes et Gerda istub johwale — kus teda hea oleks waadelda. Jah, waadelda tahtis Peet teda kui pilti — nii armas näis ta tema silmale.

Kuid Gerda tuli ikkagi ja istus Peedile sülle.

„Teie tahate wist midagi kurba — teie tuju on niisugune melankoolne?" küsis ta.

„Jah, kurba!" wastas Peet.

„Esialgu . . ." rääkis Gerda. „Pärast muidugi lõbusamat nii,

kuidas kaob konjak ja tõuseb tuju... Aga joome enne — see teeb keelepaelad lahti.

Nad jõid.

Siis võttis Gerda paar akkordi ja algas tuntud muusiklaste romanssi:

„Sinu silmade helk —
oo, üksainuski pilk! —
meele rõõmsaks mul teeb,
mure eemal nu'st viib!...
Sinu mahe, õrn hääl
minu südames seal
ajab vahul' kui merd
kuuma verd!
Halasta,
kallike,
minu peale!
Ole täheks mul pimedal ööl!
Eks sa näe, mina nuttes ju palun sind!
Sa ei taha?!
Ei kuulegi mind!..."

Viimane laulu hääl ja hääl gitarril surid koos.

Tuli väike vaikus.

„Joome!" sõnas Gerda. „Terviseks!"

„Terviseks!"

Nad jõid, kuid see tundus kurb, nagu matuse jook.

„Noh, mis see on?" küsis Gerda patsutades Peedi õlale etteheitvalt. „Mis see on?"

„Mis asi?" küsis Peet, nagu juhmilt kohmetult ümbert kinni hoides sülesistuvat Gerdat.

„Lõbu on vaja" lõi Gerda hõisates vastu Peedi õla ja hüppas sülest.

Ja, gitarr käes, tantsis ja laulu ühel foxi viisil:

„Tuju nüüd loo,
pärast üles või poo,
mis seal ikka siis on —
viina joo!

Nüüd ju siin
olgu mure wõi piin,
ainus lohutus wiin!
Ela, wiin!
Aasta, mis läinud,
ei tagasi too,
lohutust otsid —
siis joo!
Noorus see kaob,
ajahammas meid taob,
kuni elust ja kaob,
hauda waob! . . .
Selge kui wiis
olgu ükskõik, mis kriis,
üks ta kõik, mis kapriis —
joo waid siis!
Pigistab king
wõi on rõhutud hing,
udune silmring,
peas wing . . . —
ä'ä lase maha,
ä'ä üles end poo,
edasi ela ja joo!
Kiirest kui wood,
mööda lähewad lood,
hingel lohutust tood,
kui sa jood! . . ."

Gerda wiskas ringi ja hüppas Peedile sülle.

Peet mõistis, et ta peab neiu käest ära wõtma gitarri, selle ära panema ja siis . . . Kuid ta ei saanud seda! Nii lapselik armas oli talle see neiuke, et kiimalus nagu põgenes tunnetest.

Uksele koputati.

„Sisse!" hüüdis Gerda.

Hugo tõmbas ukse lahti ja astus sisse.

„Kuidas elate?" küsis ta.

See küsimus tundus Peedile walus. Ta tundis, et ta selles õhkkonnas hakkama ei saa ja tõusis üles.

„Ma hakkan minema!" sõnas ta.

„Juba?!“ imestas Gerda, enne kui Hugo sõna lausuda sai, sest tal oli piinlik, et ta ei suutnud rahuldada oma peremehe sõpra.

„Lähed ära?“ imestas ka Hugo. „Miks?“

„Tulle, ma räägin!“ sõnas Peet Hugot välja kutsudes.

Oleksite näinud neid ahastawaid silmi, millistega jäi istuma Gerda. Tal oli walus, et temas puudus see weetlewus, millega ära wõrgutada meesterahwast, ära wõrgutada Peeti.

„Miks ei taha sa siia jääda?“ küsis Hugo, kui nad olid kahekesi saalis ja uks tuppa, kuhu jäi Gerda, wahelt kinni. „Ei ole minu Gerdakene küllalt weetlew? Ei ärata ta sinus seda loomulikku tungi, mida ta äratama peaks?“

„Ei!“ wastas Peet. „Waid just sellepärast, et ta mulle weidi parem, weidi kõrgem tundub selle profaneeritud maise kire jaoks!“

Hugo kehitas õlgasid.

„Waat' niisugust idealisti ei ole ma weel näinud!“

Daam, keda otsiti.

„On teile juba makstud?" küsis Lola — nii oli daami nimi, keda jälginud Peet ja kes salamahti ära sõitis kontsertaiast.

„Ei!" wastas autojuht.

„Mina maksan teile nüüd küll välja, kuid teie sõidate tagasi kontsertaia ette, ei ütle nendele härradele, et mind koju tõite ja kasseerite nende käest sõiduraha terwelt!" — õpetas Lola makstes.

„Wäga hea. Tänan!" sõnas autojuht ja sõitis tagasi.

Lola kadus majja.

„Mitte kellegile ei ole mind kodus!" hüüdis ta õhetawalt teenijale. „Mõistate, mitte kellegile! Ei täna, ei homme, ei ülehomme!..."

„Mõistan, preili!" imestas teenija.

Lola tormas tuppa ja langes diiwani nurka. Pööras enese ümber, nagu tahaks sealt kellegile kallale hüpata tiigrina.

„Kas ta nägi mind?" tuksles peas. „Sai ta aru?... Ja need kuradi kroonuraha raiskajad olid ka joobnud, muidu oleks ju nende seltsis wõinud wiibida — tuttawad."

Lolat närisid hingehambad.

Oli nüüd seda waja! Oli temal tingimata waja täna minna nende sahkerdajatega Kadriorgu!... Õige waja oli temal nende raha! Raha, mida andes loeti, mida ka temale, daamile nii anti, et kleepima pidi... Ja kuna ei puudust rahas — sterlingnaelad, dollarid seisid pakikestena, ka Soome marke oli järele jäetud ärimeestest, kellele ta müünud ja müüs wäliswaluutat... Oli seda waja, et ennast mehe ees, keda nii ihkas, — et ennast kohe awalikult liburks tunnistada — tema, kellel nii kõrge seltskondlik wilumus.

Jah, see mees, kes kukkunud ta südamesse kui põlew meteoor, oli Peet.

Lola oli kui halwatud. Süda närwitses, hing wandus.

Läks tund enesewiha ja hüsteeriat.

Wäljas kuuldus autopõrin, mis rauges ukse all.

„Tulid järele!“ käis läbi Lola pea.

Ta läks akna juurde ja kuulatas.

„Preili ei ole kodus!“ teatas teenija.

„Miks ei ole?“ lällutas üks sõitjatest. „Schoffer räägib, et ta preili koju toonud.“

„Oh, sa kurat!“ punawihastas Lola.

„Jah, oli kodus küll“, wastas teenija libedalt. „Aga ta läks kohe jälle wälja.“

„Kuhu?“ noris teine härra kärsitult.

„Waksali. Ta sõidab täna õhtul Narwa ja ei tule sealt wist tagasi enne nädalat.“

„On palju aega rongi ärasõiduks?“

Lola oli kehewil.

Teenija waatas uuri käsiwarrel — rongi ärasõiduks oli poolteist tundi.

„Poole tunni pärast läheb sõit,“ wastas ta.

„Hästi!“ rõõmustas Lola.

„Lähme järele, toome tagasi!“ wihatorises üks härra.

„Jah, kus sa teda seal poole tunniga kupeedest üles leiad!“ wiskas teine. „Wiimati wiib rong Narwa kaasa!“

„Mis siis jälle?“

„Ah, jäta juba. Hei, schoffer, sõitke „Wanemuisse“! Sähke, Kati, wõtke ja ärge wihastage.

Teenija wõttis wastu jootraha ja tõmbas oma järel kinni ukse.

Auto popises omale wihaselt habemesse ja kihutas pehmeksjäänud härradega minema.

Lola istus tagasi diiwanile.

„Kati peab minu käest saama hea waewatasu!“ kinnitas ta endamisi.

Suurendatud ettewõte.

„Oled üksi kodus?" küsis „Must Kutt", tulles Arno poole.

„Ei mitte just päris üksi," wastas Arno. „Toni magab, tal oli täna öösel wõrdlemisi hea ots. Püüdis ühe wabrikandi õnge. Kõrtsis laristanud see küll arwe peale, aga Tonile maksnud puhtas rahas."

„Noh, siis oli tal ilus!" naeratas „Must Kutt" kaasatundlikult, tehtult, sest mis läks talle korda Toni. — „Peaasi, sai raha kätte, kõrtsmik tehku selle wabrikandiga siis wõi kondipuru!"

„Seda küll", oli Arno nõus. „Aga küll see kelner wihastanud."

„Miks?"

„Noh, ta pidi ju kõik puhtas rahas peremehele wälja maksma. Pakkunud wabrikandi poolt allakirjutatud arwet, peremees tähendanud: „Ah, mis, täna on ta wabrikant, homme pole tal enesel enam midagi — puha naise oma. See pesu, mis seljas wast ainult, aga see mis kapis wõi pesunaise käes, see ka naise oma."

„Aga noh, mis pidi tegema siis kelner — ega's ta ju teadnud, et wabrikant wõlgu joob. Teadis, wabrikant, mõtles, sellel igatahes raha on!"

„Jah, aga peremehele ei loe see, mis mõtleb kelner. Peremehe teadmise järele peab kelner külalise otse kui röntgenikiirtega läbi nägema, kas tal on penni taskus wõi ei ole."

„Must Kutt" waikis weidi aega. Siis sõnas:

„Jah, igas asjas on oma risk!"

Arno pakkus suitsu ja küsis siis:

„Noh, oli sul midagi uudist, mida peab rääkima waid nelja silma all?"

„Jah, oli."

„Noh, siis lase käia. Meil on siin praegu küll kuus silma, aga

kaks silma on teisel pool waheriiet ja magawad. Lase aga wabalt kuulda."

„Ma mõtlesin, et kaua ikka niiwiisi wäiksel wiisil wireleda", wõttis „Must Kutt" asjaliku tooni. „Waja luua üks weidi laiaulatuslikum rotmarite selts. Üks kuritegewusline organisatsioon."

„No?"

„Na jah. Kui igasugused ametnikud ja suhtimehed organiseeruwad, miks ei peaks siis seda mitte meie? Meie ei taha ju olla mitte nagu sandid — neil puudub igasugune kutseühendus."

„Noh, ilus!" sõnas Arno. „Aga, luba, kuidas on seda organisatsiooni ette kujutada? ... Sul on ju praegugi mõningad käsilased, tarwitab su firma tingimata laiendamist?"

„Must Kutt" kehitas õlgu:

„Noh, läbi saab. Läbi saaks niisamuti, aga tead, mida suurem organisatsioon, mida laialdasem ettewõte, seda parem põli direktoritel ..."

„Ah, nii? Sul pole praegune põli küllalt nüüdsel waesel ajal hea? ... Oo, wennas! Suur tükk ajab suu lõhki! Waata, kuidas mina oma asja nii wäga ei laienda. Mul on waid ainult Toni. Ma wõiks siin pidada mitu wuhwat, kuid siis oleks ka palju ohtlikum politsei silm. Ühe linnukesega saad weel hakkama, aga kui neid palju, siis too neile mitu karjast ja karjakoera. „Libutibukesed" on üldse niisugused olewused, kes palju millegist ei hooli. Käsi laua peal tantsida — tantsib, olgu laual wõi kõige maitsewam karbonaad, — hüppab otsa, jalgadega sisse; käsi paljastuda, wiskab seljast wiimase riidehilbu, olgu keha wõi sada korda wäänikum, kui Shukowi karrikaturistlikied woolitööd ..."

„Must Kutt" lõi paberossi otsast küünega maha tuha.

„Hea nüüd küll, mis hea ...", sõnas ta aeglaselt. „Aga olgugi inimesel kord hea, ta tahab ikka paremat."

„Noh, kui sa näed selles mingit paremust," sõnas Arno, „siis lase käia!"

„Muidugi näen, kuid ma ei tahaks maitseda seda paremust ainult üksi."

„Tahad sellest paremusest osa saada lasta ka oma wähematele wendadele, ühingu osalistele?"

„Ei. Seda mitte. Sellega hellitaks ma nad ära ja hellitatud inimene ei ole enam mingi töötegija."

„Mh . . .“ wangutas Arno pead. „Oma kaaslastele ei taha sa osa saada lasta ühti, aga kellele siis?“

„Teisele direktorile.“

„Ja kes see oleks?“

„Tahtsin sind paluda.“

„Ahaa!“ naeratas Arno. „Selle taga seisab siis midagi. Ilmaaegu ju keegi teisele nii jumala muidu head ei paku.“

„Arusaadaw!“ naeratas ka „Must Kutt“ silmi pilgutades. „Muidu oleks mul see au üksi kuritegijate kuningat mängida.“

Arno tundis enese sellest meelitatud olewat, et niisugune mees, nagu seda „Must Kutt“, tema kaasabi wajas.

„Noh, siis seleta!“ ütles ta.

„Waata“, algas „Must Kutt“, „et seista niisuguse bande eesotsas, peab olema palju julgust, hoolimatust ja kawalat pead. Kuritegijate juht peab ka omast kohast olema hea Mussolini. On ta aga Pussulini, siis on asi sojs! . . No, waata siis nüüd. Seda julgust, seda hoolimatust on minus küll ja küll — ma wõiks kas wõi Hiina sõtta minna, mina piinaks niisama kui hiinlased, ei pilgutaks isegi silmagi, waid wilistaks wabalt läbi katkise hamba augu. Aga waat, mis mul puudub. . . Ma ei taha ütelda, et ma päris nudi oleksin, aga niisugune wikerpuuri nupp nagu sinul, see mul puudub. Julgusega tormad küll keerdkäiku sisse, aga kawalusega tuleb sealt wälja tulla! . .“

„Ah, siis meie peame koos sisse tormama ja koos jälle wälja tulema — meie ees ja need alamroimarid meie kannul?“

„Oo, ei! Mitte nii. Ma ütlesin seda waid piltlikelt. Ma tahtsin sellega seda ütelda, et mina saadan kõik asjad korda, aga sina annad niisugustes asjades nõu, kus on waja kawalust, kus wiguritega wõib imet teha. Waat, seda ma mõtlesin ja tahtsin ütelda.“

„Noh, siis ära niisuguseid asju ette wõta, kus kuradilikku kawalust waja — tööta seal, kus wõid rõhuda rinnaga!“

„Seda ma tänini ka tegin“, oli „Must Kutt“ nõus. „Kuid kas sa arwad, et meil, see tähendab, minul ja mu käsilistel, on ühine rind. . . Ei! . . Ja neid rindasid on waja pingul hoida, niidi otsas nagu marionette. Ja kurja sõnaga ainult ei tee siin midagi, siin on waja kawalust, oskust, kust tõmmata, kust järele lasta.“

„Ja arwad sa, et mina seda oskan.“

„Usun seda. Sul on nuppu, ja inimene, kel on heerdküsimustes arusaamist, kel ei ole muud, kui istu laua taga ja audu wälja plaane, ja ma usun, selles osutud ja suureks spetsialistiks."

„Tähendab, sina oleks see kindral ja mina operatiiw staabi ülem?"

„Ei mitte just nii, sest kindral wõib ju operatiiw staabi ülemat käskida, eks ole?"

Arno naeratas.

„Sa said minust teisiti aru. Ma tahtsin ütelda, et sina oled niisugune kindral, nagu oli seda mõni Türgi sõja aegne kindral, kes kihutas walge hobuse seljas ees ja wägi järel."

„Ah, soo. Tõid näituse wanast ajast. Aga siis ei olnud ju operatiiw staapi?"

Arno naeratas:

„Noh, oma kohta wõtsin ma wõrdluse nüüdsest ajast."

„Ha-ha-ha!" naeris „Must Kutt", kellele näis, et Arno ise oma hinda mõistab ja iseennast üles tõstab.

Kuid Arnol ei olnud mingit enesehiilgamise mõtet ja ta ei saanud aru, mida naerab „Must Kutt." Tõsiselt waatas ta „Musta Kutti" otsa.

„Mis sa naerad?"

„Niisamuti", wastas „Must Kutt" oma naeru tühistades; tal oli piinlik, just kui oleks Arno seliest haawatult aru saanud.

Esikojas kuuldus kobin.

Arno ja „Musta Kuti" silmad pöördusid ukse poole.

Sisseastuja oli Paul.

„Sina?" sõnas Arno.

„Tere!" tuli Paul „Musta Kutile" kätt andma. Ta samm oli juba kindel ja nägu pelgamata iseteadlik.

„Tere, tere!" wastas „Must Kutt", kellele Pauli julgemaks minek meeldis. „Tuleb just kui mõni Johannes, kes ust üles ei leia!"

„Kuidas nii?"

„Noh, kolistad liiga palju. Just nagu tulelsid läbi otsima."

Paul naeratas.

Ta oli riides wäga moodsalt. Tema hästi õmmeldud tume pruun ülikond ei olnud just mitte odaw.

„Nagu näha, oled sa päris pursuiks tõusnud?" küsis „Must Kutt." „Pidid ikka wist mõne suure kotimehe maha lööma?"

„Ah, mõne kiwisöekandja wõi?“ katsus Paul ärritada.

„Ei. Ma ütlesin, et pidid ikka mõne kapitalisti ära tapma, egas ja muidu ennast hiirpurhwi poleks saanud lüüa“, rääkis „Must Kutt“ tõgamist küsimisest mitte midagi wälja tehes.

„Eks ma ütelnud, et „liblika kass“ on ikka hästi söönud“, naeris Arno. Ja tähendas siis juure: „Ta on nüüd Toni ihukaitseja, Toni kannupoiss.“

„Ja tubli poiss!“ kuuldus waheriide tagant. „Esialgu oli küll weidi mämmel, just kui ei sünniks ilmas sarnast asja üldse teha.“

„Oo, Toni ka ülewal!“ naeris „Must Kutt.“ „Noh, kuidas jelle wabrikandiga eile öösel läks?“

„Wõi see wabrikantki teisem, kui iga teine inimene, kes wälja maksab.“

„Aga noh, wabrikant wiskab ikka suure summa kohe?“

„Kuidas juhtub. Teinekord ajab wõi äri selle wa maise naudingu eest pankrotti, teinekord tingib kui juut ja maksab nagu mustlane!“

„Must Kutt“ nähes, et läbirääkimisest enam asja ei ole, pööras Arno poole ja küsis:

„Oled nõus?“

„Olen nõus!“ kinnitas see.

„Käsi?“ sirutas „Must Kutt“ käe.

Arno patsis kokku.

„Toni, tule siia!“ hüüdis „Must Kutt“. „Mina pole küll wabrikant, aga wast sobime siiski. Arno, kas sul wiina on?“

„On!“

„Siis too lauale! Lase kiita!“

„Ah, tahad, et lepingu liigud minu poolt? . . Olgu!“

Ja Arno läks wiina tooma.

„Toni!“ hüüdis „Must Kutt.“

„Ah?“ küsis hääl teiselpool waheriiet.

„Sa oled küllalt olnud suurte ninadega raha eest, nüüd ole kord ka teist laadi suurte ninadega, see on, meiega ilma rahata!“

„Ei!“ naeris Toni. „Olgu suur nina wõi wäike nina — ikka raha ja raha!“

„Aga ei saa raha!“

„Siis ei!“

„Aga ma sunnin wägisi!“

„Mul on teine, kes minu eest wälja astuma peab!"

„Kes see on?"

„Paul!"

„Must Kutt" naeris.

„Kas sul pisemat poisikest ei ole?" küsis ta.

Paulile tundus „Musta Kutti" ütelus haawaw.

„Kas sul minusuguse wastu siis jõudu pole?" küsis ta wäljakutsuwalt „Mustalt Kutilt."

„On!" kärgatas „Must Kutt", kargas järsku üles ja enne kui Paul pilgutadagi sai, käis tugew hoop wastu nägu.

Paul taarus ja siis tuli näost weri.

„Mis siin on?" ehmatas Arno, kes wiimaga sisse tuli.

Paul nagu hoobist uimaseks löödud seisis keset tuba.

„Must Kutt" istus rahulikult, nagu oleks ta teinud oma töö

Waheriide taga kuuldus riide kahinat.

Arno tuli, pani wiina lauale, patsutas „Musta Kutile" õla peale ja sõnas:

„Nii ikka ei tohi!"

Waheriide tagant tuli Toni, üliriides, haaras Pauli palitu käe peale, wõttis Paulil käe alt kinni ja sõnas:

„Lähme!"

Paul läks kaasa, hoides kinni werd jooksvat nina rätikuga.

„Nägemiseni!" hüüdis Toni läwel. „Ja pidage meeles — sigaduse peale wastame ka meie sigadusega!"

Ja paukus uks.

„Mis see tähendab?" küsis Arno pöörates „Musta Kutti" poole.

See waikis.

Ilus „blond".

See on suurim hingepööris, kui inimeses seginewad himust aetud naisejanu ja õrn ilutsew armastus.

Peet otsis naist. Ta hing ning ihu olid täis wäljawoolawat tungi, kuid need pidid pakitsema paigal, sest Peet ei leidnud naist, kes oleks lohutanud ta südant ja kirge.

Peet ei otsinud neidu puutumatat, ei otsinud „ausat naist." See wõis olla ka müüdaw awalik naisterahwas, kuid tal pidi olema seda hinge ausust, heita ära tema, Peedi pärast, see ihumüüdawus ja anduda ainult talle, hingeliselt ühte sulades.

Kuid Peet ei leidnud.

Seal oli olnud Toni. See oli wilistanud Peedi aususeameelsuse peale. Kuulanud teda kui lollikest, weetnud aega nagu poisikesega, kes ei julge peale hakata ja siis läinud teisega, kes küll wastikum, kuid kes paneb hinge asemel lauale raha.

Toni oli lubanud talle pöörduda sellest elust, tulla temaga, olla aus, kui nüüd nägi ta, et see oli waid sügawast unest ülesäratatawa läbi une häälitsemine „jah, jah, ma tõusen!"

Ja siis see teine — neiu kontsertaiast.

See oli kadunud.

Peedil on kindel usk, et ta liblikas, kuid ta uskus, et olgu rüwetud ihu, hing on tal puhas, sest et kõigil neil meestel, ihurüwetajail ei ole hinge, nad ei puutu siis ka neile end müüwa naisterahwa hinge ja see jääb puutumata.

Lõbunaisterahwas wõib olla hingeliselt sama wärske, kui inetu naisterahwas ihuliselt, waatamata tema aastate peale.

Peet otsis ja otsis. Kuid kui talle pakuti, siis läks ta ära häbenedes nagu jõmpsikas.

Oleks olnud Peedis waid üksi kirg, siis oleks ta wastu wõt-

nud pakkumise ja rahustunud Gerda juures, kuid armastus tahab leida ise.

Ja tundega — ma oleks pidanud seda leidma ise! — lahkus Peet Gerda juurest.

Ta teadis, et Gerda sunnitud oma peremehest, sülkab esiplaanile ihu — wõta teda kui pakutud paberossi, kuid Peet otsis hingelist kokkukõla, mis oleks nii tihe kui meriudu ja kataks õrnusega ihulist janutlemist.

Ta oleks tahtnud armastada Gerdat, ta oli nii õrn, nii ilus...

Kuid ta wiskas enese ette otsekoheselt:

— Säh, janutse!..

Peet tahtis aga mõnuleda kui juues weini.

Ja nagu häbi hakkas Peedil, et Gerda ei hooli ta tunnetest, annab talle kui toit kaardi järele, sest andnuma peab — nii tahab Hugo.

Ja ta ei wõtnud wastu nii suhu sülitawat naudingut ja ... lahkus.

Lahkus ja otsis naist, kes annab esmalt hinge ja siis...

Siis annab ihu iseenesestki.

— — — — — — — — — — — — —

Oli mingisugune paraad.

Ilus ilm. Päike edwistas.

Rahwas oli seinana kolmnurga ümber Wabadusplatsi ja murruna mustawalt külwanud enesega üle Harju mäe.

Pea kohal tegi wiimsena püsiw aeroplaan weel wiimase surmajõlme ja kadus, lennates ära garaashi.

Paraad lõppes.

Nöisahel katkes nagu hall ämblikukiud ja inimese walgusid laiali mööda lageplatse ja linnasoppe nagu hiireerned.

Mööda pealuiseid uulitsakiwa lälsid põrisedes reas wäiksed tankid nagu suured raudmardikad. Inimesed saatsid neid kuhjawa hulgana ja õieli tungiga, just kui hakkaksid tankid iga silmapilk midagi jagama, kas piima wõi wiina.

Peet ja Hugo kõndisid keskuulitsal, nõndanimetatud hobuteel, nii tanki lähedal, et wõi ulata katsuma käega soomust.

„Waata, kus ilus blond!" sõnas Hugo tähendades trottuaaril daami, minewat mööda haudüksluiset maja.

Peet waatas. Neiu oli täiesti ilus.

„Walge weeroos!" lausus ta siis tahtmatalt luulelisena. Seal aga püüdis ta oma „südamenõrkust" wabandada oma sõbra, naistega hangeldaja ees ja ütles tehtud eluüksköiksusega:

„Mis niisugune preili wäärt oleks? Tuhat? Wiissada?"

„Oo, ei!" wastas sõber. „Ma ei mõtelnud selle peale. See neiu on tõesti walge weeroos. Seda tahaks rinnale, aga ei tahaks murda. Ei tahaks, et ta närtsiks."

Peet leidis, et nüüd enam pole kohane himumõõdulisselt hinnata, kuid weeroosi sõbra ees ka oma poolt südameweega kasta, see näis talle rumalana.

„Seda hoiaks, tõesti kui weeroosi!" sõnas Hugo. „Walaks piimaga! .."

Peet waikis. — Tema teeks sedasama.

— — — — — — — — — — — —

Sest päewast peale armus Peet blond iludusse.

Tuli ta wastu, hammustas Peet silmaga ahnelt tema nägu kui magusat õuna.

Ah, hammustada! Hammustada! ..

Ja Peet oli kui nõiut. Nagu wäike laps, kel silmahimu.

Teda, teda tahtis ta nagu tillukest kanapoega. Wõtta kätele, ligista huultele ja siis suudelda õrn-õrnakestesse sulgisse.

Kuid õrnusega ei saa kätte kanapoega.

Et suudelda õrnalt kanapoega, on waja teha enne kalgiks süda, ajada teda taga mööda õue, seinaääri, hoolimata tema läutsumisest, ja siis haarata kinni, kas wõi jalgupidi.

— Ja Peet audus plaani, kuidas haarata kinni seda õrna blondi neidu, et teda siis joobudes kallistada, uimanedes suudelda.

Waja oli muutuneda kiwiks, et pärast olla puuwillane.

Ja Peet tundis, et temas muutub naise püüdmise wõte, et ta saab tõsiseks kütiks, kes laseb... Haawab...

Haawa wõib ju pärast parandada.

Jälgil...

Unistades rahustawast naisest ja kujutelles armumängu temaga kõndis Peet uulitsail.

Astus kohwiku.

Kui leiaks sealt daamigi, kes Peedile nii saladuslikult ära kadus Kadriorust kontsertaiast — põhjus, mida Peet enesele ei osanud ära seletada.

Peet istus ja jäi ootama kelnerit.

Musta-hallikirja riides ratsapiitsaga isand, kes toona saanud daamilt kõnekorwiks grimassi, istus ühe teise meesterahwaga laua taga; nad olid ametis millegi wäljarehkendamisega.

Kelner tuli ja Peet tellis õhtusöögi.

Kohwiku tuli keegi daam eredas kostüümis, walge näo ja rõngastud silmega.

Kui ta keik saali jõudis, märkas teda musta-hallikirja riides isand ja hüüdis:

„Ah, good day! Where are you going to? Be seated please!“*)

„Thank you!“**) naeratas daam ja istus nende juurde.

Musta-hallikirju riides isand kutsus kelneri, laskis weel ühed nõud tuua ja katsus siis ise laulu improwiseerida, tarwitades oma wähest Inglise keele oskust:

Thank you!
Su suu
kui kibe lible punast kärbse seent!
Thank you!
Kes muu,

---

*) „Ah, tere! Kuhu lähete? Istuge, palun!“

**) „Tänan teid“ ehk „tänan sind.“

kui mina ostan sinu läätsaleent?
Thank you!
What do they amount to?"*)

„Ära lorga!" keelas daam. „Mis sa ajad alati jolki ja kelgid oma inglisteelega? Ma oskan ju palju paremini, kui sina."

„I understand!"**) wastas keelatu pooltrotsitult, pool ironiiga.

„Meil on kadaksaksad ja oraswenelased, — sina oled aga wihmainglane!" tähendas teine isand, kes seni waikinud.

Kõik naersid. Ka pilgatu ise.

— Wihmainglane . . . — mõtles Peet. — Milline ilus ajakohane sõna! . . Jah! . . Elu, sa oled palju leidlikum, kui mõne sulepea pureja pea! . .

Daam waatas Peedi poole. Tugewustas oma pilku. Siis, waadet tagasi wõttes, sosistas taja:

„Ei tea, kes on see isand seal?"

„Mine tea!" wastas musta-hallikirjaline. „Ma näen teda teist korda: eile wõi üleeile kõlkus ta ka siin laua taga."

„Ehk saad haneks?" pööras teine isand daami poole.

„Ei mina teda püüdma hakka!" naeris see küllus-hooletult. „Kui ta õige hani on, siis tuleb ise söödale."

Peet istus kui löödud. Ta kuulis ainult sosinat ja tundis nagu nälpsaks teda need usilised keeled.

„Lolal on täna põli!" naeris musta-hallikirja isand. „Sõitis Kadriorgu, teate nendega . . . noh. . ."

„Oo!" segas daam wahele. „Tuli sealt juba tagasi."

„No?"

„Jah. Kihutas autoga koju nagu kuninganna."

„Üksi?"

„Üksi."

„Wast läks tagasi?"

„Ei. Tagasi läks auto tühjalt. Eetsi oma. Mina tundsin."

„Tähendab, Lolal juhtus nendega midagi?"

„Peaaegu. . . Muidu raswased lutsud teised."

„Lolale waja saata kiri, wast on kodus."

„Mida sa talle kirjutad?"

---

*) „Kui palju maksab see?"

**) „Ma mõistan!"

Ja jälle pistsid nad kokku pead ja jälle kuulis Peet ainult sosinat.

— Lola on siis ta nimi... Jah, kahtlemata — see on tema!..

Peedi pea oli täis nagu ämblikwõrke, milles siples kalana miniatüürne ingel, kes kaugema mõtte waate all kujunes marmorkiwiks — Lola kujuks. Ja kõik see wõrk oli täis suitsuwooge nagu pilweussse.

Oli ajude udupilt.

Musta-hallikirja isandal oli kiri walmis ja ta läks seda ära saatma.

— Järele kirjawiijale! — käis läbi Peedi pea. — Siis leian ma ta kodu!

Ta jättis arwe taju lauale ja sammus kirjawiija järel wälja. Endamisi kordas ta end uskumapanewalt:

— Nüüd leian ma ta!..

Rahwahulk uulitsal oli jäänud tükilisemaks. Pigipimedat õhku tõrjus tagasi laternate märg walgus, pleekides läikima märge uulitsakiwa.

Oli sadanud wihma. Lühike järsk hoog, mis kohe üle läinud.

Peet tõttas kirjawiijale järele. — Nüüd saab ta teada temakese asukoha.

Kõnniteede liiwne märg ragises talde all ja wastutulijad tõttasid ahmates tagasi wihmawarjus ärawiidetud aega.

Peeti täitis mingisugune salapärane tunne: ta on nagu mõni nuuskur mõnest nuuskuriromaanist wõi kinofilmist — ja jälgis.

Kuna ta lugenud oli, et nuuskurid, nagu Sherlok-Holmes ja teised suitsetawad piipu, siis tõusis ka tal isu piibu järele, kuid et seda polnud, süütas põlema paberossi.

Eemalt tuli wastu auto, pritsides kahest keewast tuliääsist peeneid walguse kiire, mille wihud kallasid üle uulitsa, seinad, bulwaari puude oksad kogud, nagu piimaga.

Korraga tõmbas auto hinge kurku ja jäi sammu kümme Peedist eemal peatama.

Kohal oli ajalehe kiosk.

Teine härra kaldutwalt wintis, ronis wälja, ise laulis:

> „Üks laew läks põhja laksti!
> Kuid pärast surma maksti
> autasu tal ja palka,
> ning seati siis Russalka!.."

Wõis otsustada, et see härra oli tartlane, sest seda laulu laulis Tartu kabareedes üks kohalik kupletist, kuid Peet polnud kunagi Tartus käinud ja see laul oma russikase riimiga suutis teda niiwõrd köita, et ta käiku tasandas, peaaegu kuulatama jäi.

Kuid lõbus härra ei laulnud enam.

Ostis ära karbi paberosse ja kobis tagasi autosse. Auto köhis rinnad lahedaks ja wuras edasi.

Peet oli auto härra wemmallaulu kuulates läinud aeglasemalt ja kirjawiijast maha jäänud hulga maad. Kui auto oma walguse ära wiis, ei näinud ta kirjawiijat enam. See oli ümber nurga ära pööranud.

Peet pani jooksma. — Kas ka seda juhust kaotada!! ..

Süda kopsis rinnus, kuid ta kihutas edasi.

Ta jõudis käänakule. Pööras, kuid ees haigutas tühi uulits. Kirjawiijat ei olnud enam kusagil näha.

— Ruttu edasi! — käis Peedil läbi pea. Ses uulitsas ju palju aedu ja mitmed majad liinist sügawamal aia sees. — Wast jõuab weel trepile järele! ..

Ja Peet kihutas edasi.

Korraga tukastas ta liigtõttamisest: kirjawiija oli järgmise maja trepi juures ja sõlmis kinni lahtiläinud saapanööre.

Peet ei saanud parata, ta pidi kirjawiijast mööda minema.

Kuid kirjawiija oli waja ikkagi ette lasta.

Et mitte oma luuramist wälja anda, tõmbas Peet peatudes tikust tuld, nagu süütaks ta põlema paberossi... Kuid et seda suus ei olnud, — ta oli selle läbi närinud, siis waatas ta käel uuri.

Kirjawiija läks mööda, ilma et tal midagi nii iseäralik oleks paistnud.

Nüüd wõttis Peet wälja paberossi, süütas selle põlema ja kõndis järele.

Uulits, mis neid nüüd wiis, tegi wäikse pöörde. Nuka peal oli kahekordne walge maja. Alumine kord pime, ülemises tuled.

Kirjawiija astus ukse ette ja kõlistas.

Läks weidi aega, siis awati uks.

„On preili Lola kodus?" küsis kirjawiija.

— Lola... — mõtles Peet endamisi. — Ta peab siin majas kuulus olema, et teda ainult esimese nimega hüütakse.

„Ei ole!" wastas teenija. „Aga mis teil oli siis?"

Peet märkas, et ühes ülemises toas, mille aken lahti, kustus tuli ja aknale ilmus naisterahwa siluett, kes püüdis alla waadata.

— Lola! — tundis ära Peet.

„Preili Lolale saadeti kiri", seletas käskjalg. „Aga kui ma wastust ei saa, pean wiima tagasi kirja."

„Oo, ei!" rääkis teenija wastu. „Mitte tagasi! Andke siia! .. Ei, ei, ilma naljata..."

„Aga kui teda kodus ei ole?"

„Küll mina kätte toimetan!"

„Weel täna?"

„Weel täna."

„Ilus!"

See rahuldas kirjatoojat, ta andis kirja teenija kätte ja lahkus.

Peet kuulis, kuidas lükati ette uksele riiw.

Ta ootas weidi. Kannatas kuni kadus silmist kirjatooja ja astus siis kindlal sammul ukse juurde ning kõlistas.

Warsti awati ka talle uks.

„Wabandage, mul on asja preili Lola poole", sõnas Peet libeda kodususega.

„Teda pole kahjuks kodus!" wastas teenija.

„Tean, tean", naeratas Peet. „Minu jaoks on ta aga kodus."

Ja hakkas astuma üle läwe.

Teenija nagu segi löödud sest hoolimatusest, ei söandanud ka keelata.

„Aga ... wabandage! .." häälitses ta ainult ja astus Peedi eest kõrwale.

„Aga teistele kõigile ütelge ikka, et preili Lolat kodus ei ole!" manitses Peet.

Uks tema järel lükati riiwi.

— Aga nüüd? ..

Tee Lola juurde oli waba, aga ... aga kust otsast hakata peale?! ..

Armunud juudineiu.

Riwa Abramowitsch kiigutas magama oma juudiwõsukest, tagus talle nagu sundides wastu selga ja laulis pooleti inisedes:

„Shlow, Kindjen, shlow!
Der Vater huit die Shof.
Die Mutter shütelt Baimelein,
da fult härob a Draemelein...
Shlow, Kindjen, shlow!..“ *)

Mosest ei olnud weel kodus ja Riwa ei lootnud, et ta niipea tulebki. Ta oli juba sellega harjunud, et ta mees käib „kristlaste“ tüdrukute juures. Need olid ka Riwa meelest nagu tarbeained juutidele, kelle kohta ei maksnud olla armukade.

Oleks Moses käinud mõne juudi naisterahwa juures, siis oleks olnud iseasi.

Muret tegi ainult, äratas meelehärma, et wiibis ka kaua ära Rachel.

Riwa ei tahtnud seda küll uskuda, aga wägisi nagu iseendast pähe toppis see mõte ja röövis hingerahu, et kas mitte mõni „kristlane“ ei löö külge Rachelile ja ei röövi seda, mida peab ta hoidma oma mehele — juudile.

Riwa teadis, et ära ei wõrguta ta tütart küll rahaga — Abramowitschidel on endilgi raha — kuid ka Rachelil on süda ja see ei küsi wahel ei seisusest, ei rahwusest.

Wõib ju walge inimene armuda kollanahasesse — miks siis mitte ei wõiks Rachel hakata armastama mõnd „kristlast.“

Kuidas tuli Riwa üldse selle mõtte peale?

See aimdus tuli nagu ettekuulutaw unenägu.

---

*) Tõlkes oleks see: Maga, lapsuke, maga! Isa hoiab lambaid. Ema raputab puukest, sellelt kukub maha wiljakest... Maga, lapsuke, maga.

Ja tõsi — Racheli südamerahu oli ära wiinud Arno.

Rachel oli [illegible], oli wihane.

Ta wihkas Arnot. Kuid wahel on naisterahwa wiha täis warjatud armastust. Ja nii oli ka see Racheli juures.

Ta oli haawatud sellest, et Arno oli tema juurest pidanud lahkuma siis, kui ta oli walmis talle andume. Nüüd aga tahtis ta nimelt wiia Arno niikaugele, et see teda juba on wõtmas, kuid siis läheb tema, Rachel, eest ära nagu pala suust.

Ja see mõte õhutas teda.

Ta peab leidma Arno, teda weetlema, wõrgutama ja siis kui ta just januneb selle järele, millega wõib naisterahwas lohutada meesterahwast, siis keelduda wiimasel hetkel, ära wõtta eest kui joogijanulisel warastawat weenõud.

Riwa kahtles ja kartis — wast tütar wiimaks tõesti laseb end sisse wedada mõnest „kristlasest", kuid trööstis end sellega, et kui Rachelil on kord soontes juudiweri, siis oskab ta ka ajada äri, olgu see wõi armastuses.

— Rachel juba igaühega läbi ei lähe.

Nii mõteldes kussutas Riwa last, tagus nagu uneks uimasess pekstes käega wastu selga ja laulis:

„Schmul Meisse hot a Waib.
Heis sie Jasche, koht sie Kasche.
Geit in Waldt, wollene Zitskes,
kumt a eim kleine Witskes." *)

Kuid wäike juut, wäike Itzig wõi Haimke ei taha ega taha magama jääda.

Seal tuleb koju Moses.

Teda Riwa ei ootanud. — Ja üldse tuleb talle see ette naljakas, et Moses ei ole enam ära kodust öösiti.

Selle asemel wiibib alati ära kaua Rachel.

Ta ei ole küll kodust ära olnud korraga terwet ööd, kuid palju ei ole ka puudunud.

---

*) Tõlkes oleks see: Shmul Meissel on naine. Nimi Jasche. Keedab putru. Läheb metsa willaste sissidega, tuleb tagasi wäikse sipsikuga.

Ja nii ka täna. Wana Moses see igawene tüdrukute kütt ja mitmenaise pidaja on kodus, aga Racheli ei ole ega ole.

Moses kannatas ja kannatas ning läks wiimaks wanaeidelt küsima, et mis peigli sugu see on, et tütar nii kawa ära on, ega's ta poiss ole, et käib tüdrukute jahil, aga enda peale jahti pidada seda üks juudineiu ei tohi lubada.

Põhjus on nihuke. Harwa, kes abiellub juudineiuga. Sest juut ei taha ju lahkuda oma isaisade usust ja sellele peab juba õige hästi maksetama, kes ristiinimestest läheks naise tühja pärast juudi usku.

Ja siis weel. — Juudi neiud on wäga ilusad. Ja inimene, kes kosib ilusa neiu, tahab, et tal oleks ka ilus naine. Ja nii see on ka teiste rahwaste juures.

Aga juudi neiu nii pea kui mehele jaab, muutub kohe wastikuks juudieideks; tema ilusad rinnad weniwad kotti, kogu keha kuju muutub.

Sellepärast ei taheta neid kosida, waid ainult wõtta kui ettejuhtuwat ühepäewast õnne.

Seldakse, et ilus on. Aga seda, et armastatakse, seda ei ole. Kuid juudineiud ise on armastama wäga tulised, wäga kuumad.

Ja sellepärast mõned naljahambad ütlewadki, et ristiinimese weri juudiwerd wälja ei kannata, et see kõrwetab.

Tuliselt armastas ka Rachel.

Ta oleks üle külwanud Arno niisuguste tuliste juudlustega, milliste tõttu unustawad endid niipaljud noormehed juudineidude kaisus.

Kuid ta ei leidnud Arnot. Ja jõi sellepärast kõrtsis.

Mosese ja Riwa wahel kippus nende tütre asi aga juba riiuks minema.

Kaudne — otsekohene tapja.

Ajalehes seisis maalt lühike sõnum ,et Ants Ubak on tapnud oma naise — ära uputanud. Ja et kuritegija ise oma süü üles tunnistanud, roimas eneses midagi iseäralist salapärasust ei nähtud, siis ei toodud seda ka mitte suurte raswaste pealkirjade all.

Ajaleht ei leidnud selles midagi imelist, et mees wõis oma naise tappa. See on praegusel ajal üsna harilik. Just kui oleks kadunud maapealse kohtu prestiish, et siis kui waja on saata inimest õigusmõistmisele, peab tema tingimata ära tapma ja saatma pühama pale ette, kui meie maapealne kohus.

Wõib olla, et selles on ka süüdi see, et maapealne kohus inimesi pahandab — kutsub kella üheksaks, kuna asi wast arutusele tuleb waid kell üks.

Ja siis ei kanna kohtunikud mingisugust austustunde äratawat wormi, mis annaks neile weidi maiset pühadust, waid käiwad erariides, milles toimiwad ka muid oma harilikkinimlikke asju.

Kuid nii wäheste ridadega, kui läks mööda ajaleht sellest sündmusest — wõib olla, kirjutas kaastööline sellest küll pika loo, kuid toimetaja kärpis, see on, tõmbas punase tindiga maha kõik „isiklused" — seda enam äratas kõmu see sündmus maal, Antsu oma ümbruses.

Ja oli tõesti imestada, tõesti mille üle keelt peksta. — Ants ja Salme olid elanud, nagu see näinud igaühele haruldaselt õnnelikult, mesimagust, waikest abielu.

Ja nüüd korraga — Ants Salme tapnud!

Siin pidi tahtmata oletama, et ega's muidu tapnud Ants Salmet, kui et see murdis talle truudust.

Seda wõis arwata.

Aga kellega?

Selles ei tulnud mingisugusele otsusele, sest teati, et Ants armastas waid Salmet ja Salme Antsu — neil ei olnud kunagil mõnda teist, kellele oleks tuksunud süda.

Ja kui kusagil pole pihta hakata, siis loob kõmu jutt ise sündmusi ja puistab puru silma kuulajaile, et waat' nii oli.

Ja nii tõusis warsti ka suur kõmujutt Antsust ja Salmest.

Leiti, mis leidma pidi, et Antsul on linnas armuke.

Kuid ega's mees sellepärast lähe tapma armastatud naist, kui tal linnas armuke, kellele pistab pihku mõnisada wõi tuhat marka ja kes rahul sellega. Siin pidi ka naisel midagi olema.

Tingimata mõni armuke.

Aga et kedagi ei teatud, siis luuletati külge.

Üks kuulujutu rääkija sidus teda selle poisiga, teine teisega...

Aga selleks waliti siiski paremad poisid ümbrusest, sest Salme oli olnud naine austamiswäärt.

Ja kuigi kahtlustawad tõrjusid tagasi, et nad ka mõnd pilku oleks wahetanud Salmega, siis naeratati neile:

„Kes siis seda nüüd enam üles tunnistaks. See lastakse nüüd rahul jääda hingele. Olgu omal piinlik, aga ilma ees ikka ei näidata seda wälja. Iseasi, kui Salme elaks, siis wast ehk uhkustaksite sellega, et waat, mul on läbilöömist niisuguse naise juures, kui on seda Salme.

Jutud kerkisid, arenesid ja muutusid üksteise wastukäiwaiks.

Seal leidsid ametwõimud Salme kirja, milles seisis, et ta läheb surma wabatahtlikult, palub oma surmas mitte kedagi süüdistada.

Seda paberit oleks wõidud pidada mehe poolt wäljapressituks, sunnituks, mida oleks naine kirjutanud surmahirmul, kuid seal seisis edasi, et tema, Salme, surmas on süüdi küll Ants, et ta läheb surma tema pärast, kuid andestab kõik, sest inimene on ekslik, ja andestab sellepärast, et Ants on olnud talle parem mees, kui ta kunagi ootanud.

„... Kuigi lühikest aega...", seisis kirjas. „Aga selle lühikese aja jooksul on meie abielu omanud enam õnne, kui mõne teise oma mitmekümnete aastate wältel. — See, milles tema süüdi, jääb lasuma tema südamel, sellega ei ole tegemist kellegil peale minu. Mina aga tahaks, et see teda nii raskesti ei rusuks, sest ma armastan teda ikkagi nii wäga ja tema mind. Mis sünnib, see on parandamatus."

See kiri, allakirjutatud selge käega Salme poolt, pani uuri-wad wõimud ebalewasse seisukorda.

Ants oli enese üles annud tapjana ja ta sellena ka wangistatud.

Kui ta oleks olnud tõsine tapja ja see kiri kirjutatud tema surwel, siis oleks ta kohe selle ette toonud, uhkustundega, et waat, siin on dokument, teie peate sellega arwestama ja ei wõi mulle mitte midagi teha.

Kuid... Antsule enesele tundus selle kirja leidmine ootamata.

Ja kui temal ette loeti selle sisu, puhkes ta nutma ja kordas ikka waid:

„Mina tapsin ta! Inimesed, kas saate aru, mina tapsin oma armastatud naise!.."

Ja seda karjus ta niisuguse meeleheitega, et wõis kahelda tema meelemõistuse juures.

— — — — — — — — — —

Asi selgines uurimisel.

Siis kui küsiti Antsult üksikasjalisi seletusi, kuidas tappis ta oma naise.

Ta ei salanud neid.

Sest tema süü pakitses tema südamel ja ta awaldas selle.

Kohtukäiku huwitas ainult küsimus:

„Kas teie tõukasite oma naise wette?"

„Ei!"

„Kuidas siis? Teie ütlete, et tapsite ta. Kas wõtate tagasi oma endise ülestunnistamise?"

„Midagi ei wõta ma tagasi!.. Kui ta läheb surma, minu pärast, siis tähendab tapsin ma tema!"

„Wette teie teda ei tõuganud?"

„Ei."

„Kuidas siis teie teda tapsite?"

„Mees ja naine on üks. Ja see on ükskõik, kas tõukas ta end ise wette, wõi lükkasin teda mina, sest mees ja naine on üks ihu ja üks hing."

— Enesetapmine! — tulid otsusele uuriwad wõimud, kuid kahtlesid Antsu mõistuse juures.

Naisejanu.

Suuril silmil jäi Lola waatama Peedi otsa, kui see sisse astus ja wiisakalt teretas.

Ta oli teda igatsenud, temast unistanud, kuid nüüd tema sisseastumine tundus nagu näkku sülitamine.

Ta jäi kohe tummaks ega osanud midagi mõtelda.

Oleks Peet pannud talle sõnalausumata lauale raha, ta oleks läinud niisama sõnalausumata ja heitnud woodi, nagu olnud see paljude, paljude raha lauwa peale panijatega.

Kuid Peet tuli, andis kätt ja waatas talle silma.

Lola oli palju näinud silmawaateid pärast teretamist. Nii paljud olid tulnud samuti kui Peet, pigistanud ta kätt ja waadanud talle silma. Kuid nende pilk oli olnud himur-tsüüniline.

„Noh, kas hakkame?“ olid nad kõik küsinud silmega.

Hakata seda, mis on antud inimesele pühaduseks, kuid mida ta rojastab, sest et pühaduse mõiste on inimeses kahtlust ärataw.

Nagu kuriwaim ajaks teda taga:

— See on pühadus. . . No, oot, ma katsun, kas ma teda tõesti rüwetada ei saa! . .

Kuid Peedi silmis ei olnud seda rüwetamishimu.

Ta waade oli süütu, puhas.

Usaldataw.

Kuid on igas inimeses uss. See on jonn. Ja see oli ka Lolas.

Ta oli nii igatsenud süütut, puhast armastust, kuid nüüd, kus seisis tema ees Peet, waadates awameelselt tema südame, nüüd wiskas temas kukerpalli kurat ja ta wõttis tooni nagu elunaine, kes naerab wälja alles algajat poisikest.

„Noh, teie soowite?“ ütles Lola nagu peaaegu wäljakutsuwalt.

Peedil ei olnud kohe sõna üle huulte.

Ta hing oli poeesia, kuid siin lendas talle näkku igapäiset proosat.

Ta kannatas ära mõned minutid ja küsis siis:

„Preili Lola! Kas tohin teid armastada?"

See oli õrnus hääles, kuid Lolas ei olnud waibunud uss.

„Jah!" wastas ta. „Tuhat marka!"

Ei ole olnud Peedil waluſamat pistet, kui see. Ta tuikus jalgadel, sest süda ähwardas lainetada üle äärte...

Ta tõmbas rahataskn, wiskas sealt lauale kakstuhat — oma wiimase raha, sest enam tal ei olnud — ja tormas ukse poole.

Kuid enne, kui ta awada jai, seisis tema ees Lola. Hoidis sama krampliknlt, kui Peetki, kinni ukse käsiwarrest.

Paar silmapilku waatasid nad üksteisele silmi.

„Teie ei lähe kuhugile!" sõnas Lola. „Teie ei lähe kuhugile!"

Ja tema silmis peegeldas ahastus. Waikne meeleäraheitmine.

Peet tundis, et see naine on ligidasem, kui olnud keegi tema elwajal, kuid temas ajas end uss uude keeru.

Ja ilma, et teaks, mispärast, haawas ta Lolat edasi.

„Ah, sul on kahju, et ma wast tahan tagasi oma raha?" küsis ta puuriwa ironiiga.

See oli piste! See oli walus piste!

Kas tahtis Lola temalt raha? Ei! Lola tahtis teda armastada, kui inimest, keda armastab tema ja saab temast aru.

Lola sai aru, et ta walesti alganud oli — oo, see uss inimeses! — kuid enam parata polnud.

Silmapilkselt oli ta laua juures, haaras raha ja kargas uuesti karmplikult Peedi juurde, teda ahastuses kinni pidades.

„Säh, ära haawa mind!.. Siin on sinu raha..., kuid ära mine ära, ära mine! Ma palun sind..."

See oli ahastaw hüüd.

Peet pehmunes. Andis järele.

Lola tahtis olla talle meelepärast.

Ta ju armastas teda! Oli walmis ohwerdama end nii ehk teisiti.

Kui ainult saawuta jelle armastust, keda armastad.

Ja Lola wiis ta istuma diiwnile. Punus käed ümber ta kaela.

Nägi, Peet on ärritatud.

Teadis — rahustab tema närwe see, kui ta andub.

Ja tõmbas Peedi enesega diiwanile.

Nagu oleks suudelnud Peeti konn. Nii jälk tundus talle see.

Inimene, keda ta armastab, andub talle kui masin.

Kaastundmusest!.. Rahata!..

Peet wõpastas.

Lola käed ümber tema kaela tundusid ussidena. Nad õhetasid kuumusest, kuid tundusid siiski külmad.

Peet oli olnud naisejanus. Otsinud hinge, keda suruda rinnale, kui oma naist, kuid ... nüüd tegi talle see neiu, keda ta nii armastanud, keda ihaldanud, nagu kaastundmusest selle heameele, et ei wõta raha, waid...

Peedi peas keerles. Kees südames.

— Kas siis ei olegi muud, kui müüdawus. Kas siis naisterahwas ei ole enam kui pudel õlut, üks pabeross?!"

Tal oli walus.

Ta oli janunenud Lola järele, igatsenud teda, kujutellenud, et nad sulawad ühte hingelisest...

Kuid nüüd...

Tal oli olnud naisejanu, kuid talle pakuti waid kirgede rahustamist.

Naise, kui inimese järele oleks jäänud ta ikkagi janutlema.

Peedist kadus ära igasugune tagasihoidlikkus, igasugune enesepiiramine.

„Kas sa arwad, et ma tõesti tulin waid selleks sinu juurde?!" kärgatas ta Lola peale. „Arwad, et on ilmas wähe neid, kes mind selles rahuldawad... Kahetuhande marga eest leian ma neid wiis, kuus, seitse..."

Lola ehmus. Ja tõmbas kleidisaba, mida ta kergitanud katwamalt üle põlwede.

„Tagane!" hüüdis pahaselt Peet ja tahtis üles tõusta.

Kuid Lola hakkas talle kaela kui takjas.

„Ma ei lase sind minna! Ma armastan sind!" hädaldas ta põimides end ümber Peedi kaela.

Peet kaotas iseenese. Näis nagu oleks langenud ta hingelt raske koorm, kuid ... ka süda oli segine.

Lola tõmbas Peeti enesega diiwanile.

„Ei!“ kinnitas Peet. „See on minus surnud!“

„Armas!“ [illegible] nuttes Lola. „Mul ei ole sulle pakkuda muud! Ära põlga mind ära! Ma armastan sind!“

Lola nutt pehmendas Peeti. Tegi sentimentaalseks.

Ta waatas tema nutuwabinas tuksuwat keha.

— Ei! Tiirasuse pärast ei wõiks inimene nii nutta!..

„Ei taha sa mind!“ nuuksus Lola. „Ütle, ei taha sa mind?!...“

„Aga sinu hing?“ küsis Peet. „Sinu süda?“

„Nad on sinu! Tee nendega, mis tahad... Wõta mind nii, nagu oleks ma sinu naine!..“

Märgitud — määritud.

Sünged wangla wärawad awanesid ja laskid wälja Ilmi.

Ta oli ära istunud oma karistuse aja.

Wangla elu murrab, muudab inimeses ümber tema endise olemise.

Wangla on karistuseks kuritegijaile.

Seda suurimaks murdjaks aga neile, kes ei ole kuritegijad, waid osutunud nendeks elu paha nalja tõttu, oma aususe kiuste.

Nagu oli seda Ilmi.

Temas oli kalduma löödud usk üldse selle ilma õigusmõistmise sisse.

Ta sai koju.

Oli jälle waba inimene.

Kannatanud — ei tea isegi, mis eest.

Ja kuna see wangisolek oli talle waid üks eluline arusaamatus, pidi ta imestama ka jõudes koju ja kuuldes oma ema jutustust, et tulnud wõhiwõõrad meesterahwad ja toonud talle raha.

Üks neist olnud küll see, kes leidnud üles Ilmi poolt kaotatud raha, kuid kes ei tahtnud tulla tunnistajaks kohtu.

Oleks ta tulnud tunnistama, Ilmi poleks mitte wangi langenud, Ilmi au oleks kaitstud olnud, aga nüüd. . .

Ja siis pärast tõid nad raha Ilmi emale, nagu wastutasuks selle eest, et Ilmi istuma läks.

— Mis kasu said nemad sellest?

Ka Ilmi mäletas, et kellegi wõõra poolt temale wangimajja „padajänni“ toodi.

Südametäiega oleks ta selle tagasi saatnud, paraskisse wisanud, kui ta oleks teadnud, kelle poolt see, poleks see mitte hea

maitsenud „wõrmutka" kõrwal kõhule. Ja enne weel kui ta ise oleks jõudnud mõtelda, aitasid tal selle käest ära süüa ta kaaswangid.

— Mispärast tehti kõike seda? — uuristas ka Ilmi küsides, kuid ei leidnud wastust.

„Oli, mis oli!" sõnas emake. „Ei maksa ennast ärritada... Selle raha tõttu olen ma seni ilusasti läbi saanud ja ka sina wõid mõne waba päewa weel kodus wiibida pärast seda ilmsüüta kannatamist. Heida puhkama, eks homme päew too arutusi, uusi seletusi..."

Ilmi kuulas ja heitis magama.

Koduste pehmetes waipades uinus läbielatud mure.

Ja Ilmi tundis segamata õndsust kuni ta wiibis unerüppes.

Kuid seal tuli uus hommik.

Ülesärkamine.

Ja Ilmi seisis jälle tõsiasja ees, et ta peab minema omale uut töökohta otsima, sest Eestis ei ela inimene mitte leiwapuu all.

Ilmi otsustas minna tagasi Abramowitschi juurde.

Sest kuhu mujale! — Igaüks oleks ütelnud, et see on Abramowitschi juurest warguse pärast lahti lastud.

Teenib ta aga uuesti Abramowitschi juures, kõik wangutaksid päid, et waat, süsti on ta aus teenija, kui ta pärast wanglat uuesti oma leiwaanema juures tagasi.

Küll rääkis Ilmi ema, et need wõõrad awaldanud kahtlust, kas Abramowitsch enam üldse Ilmit näha tahab, temaga sõna räägib, kuid Ilmi jäi oma otsuse juure — minna paluma Abramowitschi.

Ka ema ei sõdinud wastu, ehk ta küll selle õnnestamisse wähe uskus.

Ta ei olnud kunagi Abramowitschi pahaks meheks pidanud, kuid siin rääkis enam emalik etteaimdus, kui arwamine.

Ilmi läks.

Päike paistis heledasti ja täitis inimesi elurõõmuga. Ja Ilmi mõtles, et päikese soojus tungib ka Abramowitschi südamesse.

Täis lootust ligines ta oma endisele teenistuskohale.

Jõudes wälja põikuulitsast, kust siis läks otsem tee Abramowitschi äri juurde, kuulis ta juba eemalt sõnelemist.

Ja nägi — äri ees seisid Abramowitsch ja weel keegi teine juut Lasermann ja riidlesid nii, et suud käisid peas nagu wäiksed lapse harmoonikud.

„Wos leks tu herum mit maine Sickselke!" *) wihastas Abramowitsch.

Kuid ka Lasermann ei jäänud wastust wõlgu.

„Shlis tsu sain shwants. Leig heruf a tsetale, dos sie to daine is!" **)

Asi seisis nimelt selles, et Lasermann oli käinud kabinettis Friedaga, keda Abramowitsch ülewal pidas.

Ilmi peatas. Silmapilk ligineda polnud kuigi kohane, kuna kaks juuti lausa uulitsal kõwasti kaklesid.

„Gei in Drerd Beigel bakken!" ***) karjus Abramowitsch harilise juudi sõimulause.

Lasermann kehitas õlgu, naeruwine libises üle ta näo ja ta wastas:

„Du bist shein too, ich gon nit geen!" ****)

Ilmi seisis.

Ei. Nüüd kus juut wihane, kus ta kakleb teisega, ei ole hea wahele minna.

Kuid tüli ei kestnud kaua.

„Du bist a greise Schnorh!" *) kähwatas Abramowitsch, pööras kanna pealt ringi ja läks oma ärisse.

„Du bist a Barch!" **) wastas nagu sülitawalt Lasermann ja pööras ka minema.

Need olid juudi kõige kangemad sõimusõnad.

Abramowitsch leidis aga, et juut sõimu alal siiski oma „kapitaaliga" wälja ei tule, nii et ta sisse astudes weel ühe weneleelse „kolmekordse" pobises.

Teenijad naisterahwad waatasid talle kõik imestanult otsa, et mis pagana „terwitus" see niisugune on.

---

*) „Mis lolad sa ümber minu plikaga?!" (Sickselke tähendab põlglik-pilkawalt nimetust ristiinimese plika kohta).

**) „Pane tal saba lukku! Pane talle silt külge, et ta sinu!"

***) „Mine põrgu leiba küpsetama!"

****) „Sina oled ees, ma ei saa minna!"

*) „Sina oled suur tattnina!"

**) „Sina oled kärnapea!"

Tuli ju Abramowitsch pärast äraviidetud ööd täna esimest korda ärisse.

Oli see „emarapukus" huultelt tulnud, märkas ta küll, et ta seda polleks pidanud ütlema, aga kui äriperemehel ei passinud tal teenijate ees end häbeneda ega nende käest wabandust paluda.

„Moen!" sõnas ta nagu rusikaga.

Teenijad wõtsid terwise wastu.

Abramowitsch wiskas tigeda, sööwa pilgu Frieda peale, kes oli olnud läinud ööl Lasermanniga ja läks oma kabinetti.

Ilmi pidi minema tagasi, et tulla teine kord.

Kuid temas oli seda usku, mis ütles — teelt tagasi minna, tähendab — loobuda.

Seda ta aga ei tahtnud.

Ta mõtles parem weidi oodata.

Ta oli waremgi näinud, kus juudid kaklewad nagu weris-peadega kuked, on walmis üksteist ära sööma, aga kui tuleb sinna wahele keegi wõõras, siis on nad selle wastu nii lahked, nii lahked.

Ja sellepärast otsustas Ilmi wiiwitada, ära oodata, mil unuueb Abramowitschi wihatuju, ja ta muutub tagasi juudilik lahkeks, kel küll ussisappi hamba taga, kuid kes seft wäljagi ei tee.

Ilmi seisis.

Mööda läksid inimesed.

„Mis sa arwad? Kena preili, eks ole?" sõnas keegi noor-mees mööda minnes teisele tähendades Ilmi peale. „Oma kolm-sada marka wäärt?"

Teine wiskas pilgu Ilmile otsa ja sõnas siis:

„Oo, nihukesi saab muidu!"

Ilmi tundis, kuidas ta punaseks läks.

See oli wiha.

Wiha mitte sellepärast, et teda teotati, hinna peale arwati, waid, et teda peeti nii odawaks, madalaks. Just kui hüppaks ta meestele ise kaela, et — niisuguseid saab muidu...

Ja mispoolest on temast parem Frieda? Wõi Elga?

Ja neile, mõtelda, mis maksab Abramowitsch!..

Weel paar möödaminewate poiste pilku ja Ilmi wihastas — ta ei seisa ju mitte kui juudi kaup waateaknal — ja astus Abramowitschi ärisse.

Teretas.

Ta terwis wõeti wastu. Ettewaatlikult, nagu oleks ta sõnad tõbised, nagu pilkaksid nad. Nagu wõiks nendest külge hakata midagi paha.

Ilmit waadati.

Ja nüüd tundis Ilmi, et nende pilkude keskel ei ole tal enam olemist, et teenimine Abramowitschi äris oleks talle Kolgata teeks.

Ja see teadmine wõttis juba jõu jalgadest, kui ta läks Abramowitschi kabinetti.

„Noh, mis olep?" pööras Abramowitsch sissetastuja poole. Nähes Ilmit, läks ta kulm pahaendeliselt kortsu.

Ilmi awaldas oma palwe.

Ta tegi seda nii alandlikul toonil, nii wiisakate sõnadega, kuid neis ei olnud hinge.

Ei olnud lootust.

Hinges ütles hääl, et kuigi Abramowitsch teda tagasi wõtab, ta juba ise ei jäe, sest piits on küll walus, aga walusamad on pilkawad pilgud. Piits lööb korra, on walus, kuid walu waibub. Ainult jutt õhetab. Kuid pilkawad pilgud, need söömad nagu hambawalu.

Abramowitsch kuulas rahulikult ära Ilmi kõne, nagu oleks ta täis lugupidamist tema wastu, kuid siis sõnas:

„Ai wai! Kas tei olep hull? Mis tei metlep, et minu wetap tagasi teid wiii niid!.. Niid, kus tei olep erameerit, kus tei olep waras?"

Seda kuuldes tungis Ilmile näkku weri. See ütelus lõi talle tulise rauana südamesse. Ta oli walmis kargama küüntega näkku, kuid taltsutas end weel.

Juut wõttis ümbriku, pistis sinna sisse mõned rahad ja ulatas siis Ilmile.

„Säh, wetap, et ei tulep keegi mind jelle see welja pressima... Adjee!"

Ilmi leidis, et edasi rääkida asjatu.

Ta pööras ümber, et tulla wälja.

Oleks Abramowitsch annud talle raha lahtiselt, ta oleks talle selle wisanud näkku, puruks rebinud ja wisanud wastu nägu rahatükid, kuid nüüd ... nüüd oli ta nagu loomusunniliselt wastu wõtnud ümbriku ilma, et isegi oleks teadnud, mis seal sees.

Kui ta kabinetist wälja tuli, peatusid ta endiste kaasteenijate pilgud ta peal.

Ilmi hoidis käes ümbriku, nagu mõne juhuslise wastutulija poolt antud lille.

Seda märgati.

Ja muigawad näoilmed nagu tahtsid ütelda, et waat Abramowitsch põlgab küll ära, laseb minna wangla, aga kabinetis wõtab siiski wastu ja annab raha.

Ilmi astus uulitsale. Läks koju poole.

Nüüd, alles, teel tuli talle meelde waadata, mis on ümbrikus.

Selles oli raha. Ja mitte just wäike summa.

Ilmi silma tulid pisarad. — Tähendab, Abramowitsch on hea mees, ta aitaks heameelega, kuid ei wõi, sest tema, Ilmi, on ju nüüd määritud! .. Kui pidalitõbine, kellest peab eemale hoidma! ..

Kahekesi.

Paul ja Toni võtsid toa.

Kahe voodiga.

Nad olid kumbki isenimega: Paul Muru ja Toni Lohk, neile ei oleks pidatud andma ühist tuba, sest ainult mees ja naine võivad olla öö võõrastemajas ühes numbris, kuid Toni oli üks niisugustest, kellele oli juba saatusest antud elada paljude meestega ja seda saadi aru ka võõrastemaja toa väljaandmisel.

„Kas aja peale?" küsiti ainult.

Ja kui Toni vastas, et võib olla, koguni mitmeks päevaks, siis kiskus võõrastemaja omaniku kulm kortsu, sest see oli vaid ühekordne üür, mis sai ta nüüd toa eest, muidu kus veetis paarike sees tunni, maksis ikka oma terve kahekümneneljatunnilise päeva hinna.

Ja niisuguseid paarikesi käis öö jooksul läbi palju.

Numbrituba oli suur ja kõle.

Kaks voodit, kumbki isemoodi tekiga, akna all laud ja ühes nurgas pesemise riist. Ja enam muud midagi. Just nagu ei oleks peale joomise — selleks laud — magamise ja pesemise võõrastemaja numbris enam midagi teha.

Tapeet oli vana ja täiskirjutatud.

Paul, kes üldse alistunud Tonile ja tegi vaid seda, mida see käskis, kel ei olnud omal enam isesesvust, hakkas nagu koolijüts tegema muud asja kooliõpetaja selja taga, lugema seinale kirjutatud ridu.

Ühe voodi kohal seisis:

„Wer kennt die Völker, nennt die Namen,
die gastlich hier zusammen kamen."*)

---

*) Tõlkes umbes: „Kes tunneb neid, teab nende nimesid, kes kohtanud siin mugavalt ja ... nii..."

Paul luges kirja seinal ja waatas alla woodi waiba peale.

Kui palju intiimsust oli näinud see lihtne waip?!

Ta oli näinud äärmist müüdawust, meeletuseni joobnuwust, kus inimene unustab riided ära, kus pea, kus...

Ta oli aga wõib olla näinud ka noori tütarlapsi, kes meelitatud elumeestest, näinud noorimehi, kes wärisesid tundepuhangust kõige hoolimatuma lõbunaisterahwa juures, kes siis kui noormees ohwerdab oma esimese pühaduse, suitsetab ja köhib...

— Kui palju sigadusi oled sa näinud, waip! — mõtles Paul endamisi. — Ja kui palju õrnust, mis heidetud sigade ette!..

Ukse ligidal seisis mingisugune määrus wõõrastemaja peremehe poolt, et ilma tarwiduseta mitte põletada elektrit, kuid keegi oli sellest aru saanud kui mingist kombluseõpetusest, millele ta mitte kaasa tunda ei tahtnud ja mille alla oli ta kirjutanud Aleksei Tolstoi sõnad:

„Не влѣзешь силой в совѣсть никому
и никого не вгонишь в рай дубиной". *)

Wõi tundus see, et elektrit mitte põletada ilma tarbeta ka sellele kirjutajale „paradiisi ajamisena."

Teises seinas seisis kiri, nähtawasti kirjutatud kellegi ingliskeele haigse eestlase poolt ja nimelt:

„It's a long way to Wiru tänaw..."**)

Näe, siin on olnud wist ka üks isand Pelgulinnast!" sõnas Paul Tonile, näidates kirjutuse peale.

Toni naeratas.

„Wäga wõimalik, et selle jalad on õige ruttu Wirru wiinud", sõnas ta. „Aga siit koju wõis tal wist küll kauge olla, sest et „girl" ta puhtaks tegi nii, et ära wõta woorimeest, waid kui mõni sõidab, siis jookse kõrwal.

Natuke eemal teise woodi kohal seisis jälle:

„Kui seda teaks mu wanemad!

Ei tea, kas pahaks panewad..."

Paul pööras silmad ära ja sõnas:

„Seinad täis kritseldatud nagu wäljakäigu kohas!"

„Eks tal sellega sarnadust ole", lausus Toni. „Siin jälle läbikäimise koht."

---

*) „Wägisi ei tungi sa südamesse kellegile ja kedagi ei aja sa kaikaga paradiisi."

**) Kauge tee on Wiru tänawani..."

Toni ütles seda teatud rõhuga, kuid Paul sai sest aru hoopis süütas mõttes. Ja tõi see ütelus temasse mingisuguse tulewikku aimamatuse tunde, et kes teab, kuhu siit läheb tee.

— See läbikäigu koht on ka meile nagu wahejaam — mõtles ta, — kust läheb edasi tee ei tea kuhu.

„Tahad sa süüa?" küsis Toni.

See toon oli niisama südamlik, niisama ka lihtne, kui kõneleks ta oma mehega.

Kohawahetus oli wiinud Paulilt isu.

„Mina küll mitte!" wastas ta. „Aga kui tahad sina, ma helistan."

„Jah, mina tahan küll!"

Paul ligines uksele, kus seisis kellanupp, et kõlistada.

„Ei, ei mitte siin!" peatas teda Toni. „Tead meie sööme seekord oma kulu peal ja meil ei ole mitte ükskõik, mis meile ette antakse. Siin tuuakse aga sööki ainult ette selleks, et wõtta raha, aga mitte selleks, et wõõrad söönuks saaksid."

Paul peatas.

Toni oli ütelnud — oma kulu peal ... — Tema, Paul, oli olnud ju alati Toni kulu peal. Tahab ta siis sellega ütelda, et nüüd sõber Paul, hoolitse enese eest ise.

Ta seisatas. Nagu kindel keha, kel kuid löödud otsast maha pea.

„Noh, mis sa mõtled?" küsis Toni palitut selga tõmmates.

Paul tuksatas ja sai aru, et ta Tonit aitama peab.

„On juba seljas!" sõnas see andeksandwa naeratusega, kui Paul talle palitut selga aitama tõttas.

Paul jäi jälle seisatama nagu koolipoiss, keda üleannetuselt tabatud.

„Noh, mis sa waatad?" küsis Toni imestanult, sest ta märkas Pauli silmis nii isesugust selget helki. „Aja ruttu palitu selja ja lähme! ... Wõi tahad jälle, et ma su palitu käsiwarrele wõtaksin ..."

Paul tundis, et tema kohus oleks olnud sõna kuulata, kuid Toni ennine ütelus, et nagu oleks nüüd nad oma kulu peal, millest Paul järeldas, et ka tema ise enese eest maksma peab, tõi tema rinda wäikese keerlewa ussi.

„Ma ei tule!" ütles ta nagu haawatult.

Toni ei olnud niisugust wastust iialgi ootanud.

— Tähendab, Paul ütleb enese temast ära?!...

„Miks?" sai ta oma rahutust alla surudes üle huulte.

Paul ei wastanud.

„Ütle miks?" peaaegu ahastas Toni ja haaras kätega õladest kinni Paulil.

See Toni närwilikkus wiis Paulilt iseseiswuse.

— Wõib olla, ei olnud see nii... ei pidanud ta mitte nõnda mõtlema, ütlema...

Toni waatas Pauli silmi ja ainult Paul ei pannud tähele, et neis silmis peegeldus ka ahastus, ahastus sõbra järele...

„Ütle, miks?" küsis Toni weel kord, seekord juba enam nõrkewal häälel.

Ja see Toni nõrkewus andis Paulile hoogu.

Temas julges keerdu lüüa uks.

„Ütle, miks?" küsis Toni juba päris abitult. Sest ta kartis, et jätab maha teda Paul.

See oleks olnud talle walus!

Nad ei olnud küll kui pruut ja peigmees. Toni andus kõigile ja igaühele ning Paul pidi teda selles weel aitama, et keegi segama ei kipuks — oleks olnud ta tema peigmees, ta oleks pidanud ise keelama, ise wahele tulema ja ütlema: „Kasige Toni juurest, teie waise ihu rüwetajad, ta on minu!"

Kuid seda ei olnud. Paul pidi kui truu kannupoiss seni pidama wahti, kuni Toni oma häbiäriga walmis, et teda siis jälle saata uut otsa tegema.

Ja nüüd oli tal tunne, nagu tahaks Toni temast lahti saada.

Kuid Toni ahastus seisis selles, et kuna ta küll andunud ihuga kõigile ja igaühele, oli ta hing kiindunud Pauli külge. Hing janunes tema järele, mitte ihu. See ei osanud üldse enam janutada armu järele.

„Ütle, miks?"

See tundus Paulile weel wiimase sosinana ja ta sai aru, et ta selle peale wastama peab.

„Sa ütlesid ju, et siin oleme meie omal kulul", seletas ta juhmilt, ja ainult nüüd tuli temasse wäike häbi kohmetus—kas ta ei konnitse mitte lapselikult. „Ja tead, mul ei ole ju midagi!"

Oli näha, kuidas kadusid pilwed Toni näolt. Tagasi tuli jälle ta endine elurõõm.

Paul nägi, et [illegible], warsti naeratab ta ja see sõbralik naeratus teeb naeruwääriseks tema sõnad!

„Aga oota! Ma olen mees! Ma püüan ja tajun sulle kõik!“ hüüdis Paul lüües käega wastu rinda.

„Ha-ha-ha! Kes siis sellest räägib?!“ naeris Toni. „Kui ma ütlesin omal kulul,“ siis mõtlesin ma sind ja ennast!“

„Aga mul tundus, et sa seda tahtsid anda mõista just minu kohta!“

„Millest sa seda järeldad? Sa pole ju wist kunagi olnud oma ette mees . . .“

See ütelus oli Paulile walus, kuid ta tundis, et Toni silmis oli ta seda ära teeninud. Ja tema endist elu ei wõinud ju Toni teada.

„Sa ütled, et ma pole olnud mees? . . . Jah, sa pole seda weel näinud. Aga on inimesi, kes seda näinud on, enne minu langemist . . .“

„Pea!“ peatas teda Toni. „Kas sa ei taha sellega, et sa end langenuks tunnistad, alla kriipsutada minu langemist?“

„Ei! Selle peale pole ma weel mõtelnud. Sa oled minu silmis olnud alati niisugune ja ma pole millegistki tulnud mõttele, et sa langenud . . .“

Need südamest tulnud sõnad rahustasid Tonit.

„Aga, et ma mees olla wõin, seda ma sulle näitan!“ kinnitas Paul eneje tulewiku mina sisse uskudes, tõotust andes.

Toni pani käed ümber ta kaela.

„Ole mulle meheks!“ palus ta. „Hingelijeks meheks! Niisuguseks meheks, kelle südamel peale Jumala on waid Toni.“

„Ma ei usu Jumalat!“ sõnas Paul nagu haawatult.

Kuid Toni ei pannud tähele seda tema silmapilkliste tujatuju puhangut ja rääkis rahustades edasi:

„Siis niisuguseks meheks, kelle hinges on, kelle südamele on kõige lähedam Toni. Ihu ei ole mul sulle enam pakkuda. See on rüwetatud. Ja las' rüwetawad seda edasi teised. Ja kuna ma ei saa sulle enam pakkuda puhast ihu, kuunab minu hing sinu wastu kahewõrdselt!“

See liigutas Pauli.

„Tonikene!" rahustas ta, silitades Toni pead. „Kes neidudest ei ole andnud teistele, niisamuti rüvetajaile seni, kuni ta ei leia omale kallima. Ja kes ei andu naistest edasi wõõrastele, kui ta mehega läbi elanud, ja see, mis tundunud enne waimustaw, kui kunst, muutunud hingetuks, kui käsitöö. Ma olen õnnelik, et sa oleks minu, aga ma ei suuda sinu eest hoolitseda kui mees! ..."

„Aga sa ütlesid, et sa tahad olla meheks, näidata, et oled mees!"

Paul waikis. Nagu löödult. Just kui talle oleks öeldud, et näed, su ees on õnn, aga sina seda ei saa, sest sa pole mees.

Toni nägi, et ta riiwanud teda, wõib olla, teinud haiget ta hingele, ja parandas:

„Paulikene! Ole mulle meheks, nagu olid sa seni. Seni ei kuulunud sulle minu hing ja sa olid waid minu „kass", nüüd aga kuulub sulle minu hing ja sa oled minu mees. Ära põlga mind ära, et ma teistele andunud — pesunaise mees paneb samuti oma naise pestud pesu selga, olgugi et naine ka teistele peseb ja need ta pestud pesu selga panewad ..."

See oli öeldud nii lapselik naiiwilt, kuid seda suurema südamliku komismiga, et Paul tagasi hoida ei suutnud naeru.

„Olgu! ... Ma ei teadnud, et abielu on niisama labane!"

„Iga asi on labane. Ainult südamlikkus annab talle mõiste. Ka palitu selgapanek on labane, ma saan sellega ise walmis, aga see, kui sa aitad, ehk aitan mina sind, see on südamlikkus."

Ja Toni wõttis Pauli palitu.

Paul pidi weel küll nagu mingist südame kärbsest hammustatuna küsima, et miks ei lubanud Toni temale warem ise seda südamlikkust, et oleks lasknud tal selga aidata palitut, kuid suutis siiski waikida.

Ja kui Toni talle palitu selga aidanud ja siis naeratawalt näkku waadanud, sai Paul aru, et nii parem olnud.

Nad läksid restoraani õhtust sööma.

— — — — — — — — — — — — — —

„Mida preilid käsewad?" kummardas kelner Toni poole, lootes sellelt kaasasolewa meesterahwa taskut laastawat tellimist. „Kohwi liköörriga? Wäljamaa weini?"

„Lubage wäike karahw wiina, kaks õhtusööki ja kaks pudelit õlut!" sõnas Toni mitte sugugi liigutatud sellest kummardusest. „Lubage toidukaart."

„Meil on wiini schnitsel, lamba raguu...“ tahtis kelner ette lugeda, kuid Toni tähendas uuesti:

„Lubage toidukaart, meie loeme ise.“

Kelner wiskas arusaamatuse pilgu Toni poole ja tõi kaardi.

Ja wiimaks arwas ta taipawat ja ta nägu lõi muigele. — Tähendab, Toni kostitab kedagi omal kulul!... See on wist igatahes mõni ligidalt sugulane. Muidu oleks Toni ju kõiksugu kallid sööke ja jooke wälja tellinud ja teda laastanud.

Ja kelner oleks olnud jälle teinekord tema kasuks, nagu see ikka olnud.

Tahtis keegi rikas isand kabinetti mõnd lõbunaisterahwast, siis saatis kelner ikka Toni järele.

— Möödaminew nähtus! — lõi kelner käega ja wiis neile toidu.

Oli õhtusöök lõppenud, lahkusid Toni ja Paul restoraanist. Kelner saatis neid suuremeelse kumardusega, just kui oleks tahtnud ta ennast trööstida, et homme on ka päew!

Ja wast homme tuleb Toni wõõraga, kes on alles wõõras, et lainetab kui merihädaline.

— — — — — — — — — — — — — —

Kui nad oma wõõrastemaja numbri tagasi jõudsid, oli wäljas juba pime.

Ja esimesed ööliblikad oma söötadega juba numbrites.

Teiselpool kõrwas toas oli weel waikne, kuid teises kuuldus joobnu laul:

„Oh, plika, ära karda ja,
ei ma tule kallal' sulle kirwega!
Ai, kukkula, kukkula, kullassaa,
ai, särewere ruudi rallallaa!...“

„Ega nüüd pole terwel ööl rahu!“ tähendas Toni.

„Kuidas nii?“

„Noh, kes aja peale tulnud, need ei larmitse. Toimiwad, mis toimiwad ja lähewad jälle. Aga kes terwe öö peale tulnud, need lakuwad ja lärmitsewad kuni hommikuni.“

Kõrwal aga läks edasi lällutaw laul:

„Siis plika talle wastu jorises
ja omal kõht tal korises...
Ai, kukkula, kukkula, kullassaa,
ai, särewere ruudi rallallaa!...“

„Kuula, wiiul!“ sõnas Toni nagu etteheitwalt, just kui oleks toonud siia teda Paul, kuna tema oleks tahtnud paremat, waiksemat kohta.

Paul istus laua taha.

„Nüüd tahaks südametäiega juua!“ pahwatas Toni. „Et lämmatada kõrwu, et nad ei kuuleks seda lärmi ja ...“

Toni lause jäi pooleli.

Paul waatas talle otsa.

Ta nägu oli paljulubaw.

Ja ometi oli ju tema, Paul, ka ikkagi inimene.

Weres lõi nagu midagi mässama.

„Aga kust saab wiina?“ küsis ta nagu janutades.

„Wiina saab siitsamast“, tähendas Toni. „Nad müüwad altkäe.“

Paul, keda joobnuks teinud see äkiline elumuudatus, see uus olukord, tõusis püsti ja õhetas:

„Jah, juua tahaks küll! Juua ja ennast unustada!“

Ennast unustada?! — Toni sai aru, et see tema jaoks.

„Mine ja kõlista!“ käskis ta. „Mulle nad wiina ei keela. Ära sina aga end nii wälja lase paista. Ei keela küll, aga ikka peab nuruma.“

Paul kõlistas ja istus tagasi oma kohale.

Warsti tuli teenija ja Toni läks temaga esikotta.

Kui ta tagasi tuli, hõiskas ta:

„Wiina saab! Saab wiina! Ja siis joome! Unustame endid! Sest noorus on ilus aeg! Noorus ei tule enam tagasi!“

Kuid wist peitis see laul eneses niipalju kurbust, et Toni murdus, wajus woodi äärele, ja tema pilgus hüüdis appi, nagu karjus mingi kaduwa järele ahastaw lootusetus.

„Kui inimesel oleks kaks elu!“ ohkas ta.

„Seda ka on!“ püüdis Paul teda tasa trööstida. „Üks ihuline ja teine hingeline!“

„Ei!“ peaaegu karjatas Toni nagu oleks teda torgatud walusasse kohta. „Üks hingeline, teine ihuline — kuid nad on ikkagi üksteise kammitsas. Ma mõtlen kahte, täiesti iseseiswat elu!“.

„Kuidas, et sinu elu oleks kahes isikus?“

„Ei. Et kui ma läbielanud olen ühe elu täis lollusi, rumalusi, eksimisi, et siis oleks mul ees weel teine elu, lapsepõlwest peale, kus ma läheks elu uuesti puhtana — siis ma teaksin, kuis ennast hoida!"

„Aga kui sa unustaksid kõik, nagu meie oleme unustanud oma esimesed lapsepõlwe aastad? Meie ei mäleta enam, millised olid meie hälliääred!..."

„Seda ei olegi tarwis mäletada!"

„Aga kust ajast saadik on waja mäletada? See piir on nii tume, nii udune. Kas mäletame kõike seda, mis teinud me lapses eas, mille eest meid karistatud?"

„Ka seda ei oleks tarwis. Kui meie oskaksime ka ainult selle eest hoiduda, mida tegime meie pahasti suurest peast."

„Igaüks on suurena niisugune nagu tal lapsena kael kaswanud!" sõnas Paul. Ja sealsamas hakkas tal piinlik. — Kas teda niisugusena kaswatati, kas olid tal lapsepõlwes eeldused selleks, kelleks saanud ta nüüd? Temast pidi saama aus, eeskujuline inimene, mitte kuritegijate käsialune, müüdawa naisterahwa sulane.

„Mind ei kaswatatud mitte liibuks!" sõnas Toni kurwalt ja kaks nägematut pisarat weeresiwad üle tema näo.

„Aga, wõib olla, oleme meie juba ilmas elanud," rääkis edasi Paul. Kuid ta hääl kõlas nii kajalöidmatalt, kaledalt, tühjalt. „On ju õpetus, et inimese hing elab igawesti, rändab ühest kehast teisse, wõib olla on meie hinged juba olnud kümnetes kehades, kes niisamuti olnud abitud, niisamuti kaebanud kaduwa nooruse järele, aga meie ei mäleta mitte, nagu endi sündi. Surma ja sündimise wahesein on eraldanud kõik. Meie ei mäleta midagi. Ja kuigi meie hing elaks edasi uues kehas, ei mäletaks ikkagi seda, mis elatud, ei tuleks meelde, et kunagi istutud räpases wõõrastemaja numbris ja kaebatud elu järele, mis niisama räpane!"

„Aga on ju neid, kelle elu hiilgaw!" ahastas Toni. „Miks ei olle see nõnda meil?!"

„On ju hingesi, kes loodud hobusteks, linnuks, elewandiks, kalaks — meie oleme inimesed. Miks ei ole loodud inimeseks mõni peni, keda ajab taga kaerapüüdja — see on looduse tahe. Meil ei jäe muud, kui nukrustada ja oma eluga rahul olla!..."

„Ja juua ning kõike unustada!" kargas üles oma meeleheitest Toni, nagu tahaks ta wõtta klaasi, tühjaks juua ja maha wisata puruks selle elu palge ette, kes teda wallab.

Kuid wiina ei olnud weel.

Ja Toni oleks nagu haaranud tühjust.

Seal kuuldusid teenija sammud.

— — — — — — — — — — — — — —

On kord laskunud ahastus hinge, siis ta sealt ei waibu. Ta wajutab kui tinane udu, mässib kõri kui wing.

On walus. Nagu oleks hinges haawad.

Ja kui wõtta wiina, siis uputab, ajab õhetama ja . . . paistetama.

Jorutaja joodik kõrwaltoas oli jäänud wait. Kuuldus waid korskamine ja tema ööseltsilise kähisew hingamine.

Toas oli kui hauawaikus ja see norin ja hingeldaw kähin tegi selle waikuse weel õudsemaks.

Toni ja Paul jõid.

Jõid, et uputada tundeid.

Neil ei olnud sõnu, sest sõnadega oleks tulnud nutt — kahetsus kadunud lapsepõlwe järele, kust saadik kõik oleks wõinud olla teisiti. Ja nad pigistasid kinni huuled, et ei tuleks ainustki sõna, sest iga waluga wäljapressitud hääl oleks ähwardanud murda paisu, mille taga pakitses nutt.

Teispool numbrisse tuldi.

See oli öine paarike. Mees tugewate jalaastumistega ja naisterahwa kergelt kopsiw käik.

Nad tulid tasa.

Oli kuulda lahti riietumist. See sündis sõnata.

Siis kägises kriiksuw numbri woodi. Solistati wett.

Ja paarike lahkus sõnalausumata.

Just kui oleks käinud nad laotsil lebawa surnu juures.

Ja wõib olla, pidasid ka nemad samuti nooruse matuseid, kui Toni ja Paul.

Naisterahwas — tal ei olnud meest, ta waid kujutas wast ainult enesele ette meest, keda ta armastaks. Ja armastades seda olematu meest, andus ta igaühele, pigistades kinni silmad ja kujutelles, et see... et see on tema ihaldatu.

Wõi oli temal juba purustud hing. Ei olnud enam ihaldawat.

Oli ainult waja raha, et elada üle homset päewa.

Ja meesterahwas... Wõib olla, oli ta meremees, kes eemal kodust, eemal naisest, igatses naise järele, sulus silmad ja wõttes seda müüdawat olewust, tundis end olewat kodus, meretaga olewa naise juures...

Wõi oli see lihtsalt... kirgede pakitsemise wäljasülitamine!

Toni ja Paul jõid.

Neil puudus hingerahu!...

— — — — — — — — — — — — — —

Ainult, kui tuppa paistsid esimesed tõusewa päikese kiired, leidsid nad teise woodi tühjana ja Toni ning Pauli magama rahulikult üksteise kaisus.

Ometi oli saabunud rahu.

Kui saatus tahab tallata...

Suured on saatuse tujud, jahmatawad ta tahtmised.

Saatus on kui hasart kaartimängija, kellel on ükskõik, mis ta mängu paneb — keda ta mängu paneb.

On meesterahwaid, keda nähes ilusaid naisterahwaid, olgu süütaid neidusi wõi ausaid teise mehe naisi, waldab tahtmine neid tallata.

„Kuid. . . saatus ei peaks olema ju midagi nii maise tundmustega, kuid siiski — ta oli kord jalge alla haarnud Ilmi ja tallas teda edasi.

Ilmi otsis kohta. Kusagilt ei leidnud ta seda. Igaltpoolt waatas otsa talle peremees äraütlewalt ja selle seljataga hirwitas saatus.

Ilmi küsis kohta.

Igal pool asjata.

Ta jõud lõppes.

Ta hakkas paluma kohta...

Nüüd lükati teda juba põlgawalt tagasi.

Jah, ahastus, mis enne wanast äratas kaastundmust, kutsus igalpool esile pahandatud eemaltõuke.

Wist olid need eemaltõukajad ka olnud kord samases wiletsas seisukorras ja nad... ei tahtnud meeldetuletada oma minewikku.

Ikka kindlamini ja kindlamini asus Ilmi ajju, et aususega ei äraela ilmas.

Kuid mida teha? Mida peale hakata?

Hakata ennast müüma? . . .

Ilmi teeks kas wõi seda, et toita end ja oma wana emakest, kuid... ta wõib ju saada lapse!

Kui ausa inimesele, olid talle wõõrad need „kunstid," millede abil toimiwad need naisterahwad, kes müüwad rojastamiseks

seda, mis antud inimesele elwandmiseks, igale ilmaletulijale esimeseks pühaks kodaks.

Ilmi murdis pead.

Kuid pea ei ole, mille murrad katki ja sured.

Kui kannatad, suurendab peamurdmine sinu kannatust weel enam.

Kas minna wargile?

Wargile?...

— Kui ei anta mulle midagi saada mu ausa töö eest, siis pean ma ju ometi...

Ja Ilmis paisunes ikka tugewamaks mõte — wõtta oma loaga.

Ja mida suuremaks muutus nälg, seda painawamaks muutus ka warguse tung.

— — — — — — — — — —

Kui inimest piinab häda, siis tulewad talle selga räid.

Wist sellepärast kutsutaksegi täituruks laata, kus paljud, paljud inimesed silmaweega rinnus peawad maha müüma hädaga oma wiimase, et ära elada homseni, ülehomseni...

Seal müüakse asju, mis on wiletsad niisama, kui need, kes neid müüwad.

Ja sealt, täiturult, tõi ka omale Ilmi räbalad nääruriided, milles minna wargile, mida siis wisata ahju, ära põletada, kui töö korda saadetud — wast juhtub keegi nägema — et ei oleks midagi leida, kui tuldakse läbi otsima. Nääruriietest ei oleks kahju.

Ilmi riietus end nendesse. — Peeglist waatas talle wastu tüüpiline sulineiu.

Ta oli selles osas nii loomulik, et koguni kahtlema hakkas:

— Wist ei olegi ma määratud ausaks naisterahwaks. Wast olen ma juba saatuse poolest sulineiuks loodud?!...

Ja mitte kahetsus, waid enesewäärtuse tunne libises üle ta näo.

— Aga oskus?!... Aga oskus?!...

— — — — — — — — — —

Juba hallas hommik.

Uulits oli inimestest tühi.

Ilmi peatas Abramowitschi akna all.

Selles äris teadis ta kõik, kus midagi seisab.

Kui ainult sisse pääseda!

Aga uks oli lukus. Tugew uks ja tugew lukk.

Või kuidas hakkaks ta, naisterahwas, üldse palja käega murdma lukku, kui see ka mitte tugew?

Ja imelik... Miks tuli ta siis siia akna alla. Ta teadis juba, et uks kinni ja et läbi luku midagi ei warasta.

Ta teadis seda. Kuid ta arwas, et lööb aknale augu sisse, pistab käe läbi ja aitab sellestki, mis jääb korwaks pihku.

Ta waatas ringi. Uulits oli endiselt tühi.

Aken katki lüüa... Kuid millega?

Ta oli olnud nii hajameelne, et ei wõtnud kaasa ühtegi löögiriista; ei waiarat ei kiwi. Nii hajameelne...

Ja kes wastutab, et ei jäta ta oma hajameelsusega põgenedes maha pea?! . . .

Ilmi läks otsima kiwi.

Seda ei ole kerge leida linnauulitsalt, kus iga kiwi oma kindlal kohal.

Ta pidi tonkima mitmele poole, põikuulitsaisse, turuäärde, enne kui kusagilt leidis juhuslikult wäikese tüki telliskiwi.

Kuid oma ringkäigul oli ta saanud juba tuttawaks. Joodikud, kellel taskus waid pudel denatuuri ja marka wiiskümmend naisterahwa jaoks, wiskasid ahnelt silma uue kaltsupreili peale ja wanad mutikesed Wiruwärawa mäe ümber, kellel wanasti wastuwõtte kodudeks olid turuäärsete putkade wahed ja kes nüüd pugesid läbi traat-aia Wiruwärawa mäe puhmatesse ehk olid walmis minema ükskõik kuhu wärawa alla, waatasid kadedusega uue „wõistlejanna“ peale.

Ja kui paljud neist ei waadanud seda waluga südames, sest nad olid küll seltskonna jätised, kuid siiski... emad, kellel kodu lapsed, kes ka kord tungiwad seltskonda... kättetasuma oma ema saatuse eest teistele naistele.

Nagu olles juba ärateinud kuriteo — hiilides hirmunult piiludes siia-sinna ja hoides hõlma all telliskiwi tükki nagu röövitud wara — ligines ta Abramowitschi aknale.

Uulits oli endiselt tühi.

Ilmi waatas ringi.

— Üks hoop ja aknas on auk ning tema wõib läbi pista käe, wõtta seda, mis pihku juhtub.

Ilmi waatas weel korraks ringi, et olla selles kindel, et teda keegi ei näe.

Ja lõi kiwiga wastu akent.

— Kõks! — kõlas heledalt ja kajas wastu hommikusilt tühjailt uulitsailt.

Kuid paks aknaklaas jäi terweks. Ei wõtnud auku sisse niisuguse nõrga hoobi all.

Ehmunud enam sest kajast kui kõksatusest enesest, waatas Ilmi ümberringi.

Oli näha, et uulitsa algul jalutas aeglaselt linnawaht, kordnik. Ta ei olnud kas seda lööki kuulnud ehk selle peale mitte tähelpanu pööranud.

Nagu erutud, nagu oleks sattunud juba ärritusse, lõi Ilmi weel. Kuid ikka weel nõrgalt — just kui oleks kartnud ta lüüa kõwem, et klaas puruneb ja on eemale kuulda.

Ja nagu abitult, appikutsuwalt waatas Ilmi ringi.

Seal jahmatas ta. — Ühe wastas maja pööningukorra aknal liikusid eesriided.

— Kas sealt märgati teda?!...

Eemalt kuuldus liginewa woorimehe sõidu mürin.

Ilmi pillas kiwi maha, mis kukkus keldrikorra aknasse, ja punus minema.

Läks koju mööda kõrwalisi uulitsaid wabisedes hirmust nagu lastud lind.

— Ei! Temast ei saa, temast ei saa warast!...

— — — — — — — — — —

Kuidagi ei tulnud uni.

Ja kui see wiimaks tuli... Ta sai alles magama jääda, kui tuldi läbi otsima.

Sel ööse oli toimepandud Abramowitshi juures wargus ja teda oldi nähtud.

Kui Ilmile seda teatati, kohkus ta lubiwalgeks.

Ta wandus, et ta wargusest midagi ei tea.

Kuid kes seda kuulis.

Alustati läbiotsimist.

Leiti too sama näruülikond, mille ostnud Ilmi täiturult ja milles teda tähelpandud.

Nüüd jutustas Ilmi awasüdamliselt ära, et ta hädaga war-

gile minna tahtnud, kuid pole suutnud seda korda saata. Kinnitas oma südame vere juures, et ta ei waleta.

Kuid selle peale naeratati ainult.

„Tunneme juba teiesuguseid!" lausuti.

See oli Ilmile liig.

Nagu haawatud taltsutatud murdja muutus ta metsaliseks ja nähes silmis waid pimestawat wiha, tahtis näkku karata oma kimbutajaile.

„Kas saate aru, ma olen süüta!" karjus ta.

Selle wastuseks oli aga waid waikne pilkaw naeratus.

Ilmi waene emake oli ära kohkunud, hoidis enese hirmunult nurka ja ta wabisewad huuled kogelesid ainult:

„Pai härrad, andke andeks! Pai härrad, andke andeks!"

Kuid ei seisnud tabajate wõimuses andeks anda, ja Ilmi wõeti ning wiidi kaasa.

„Ma olen ilmsüüta!" ahastas Ilmi.

„Jumala eest, ta on ilmsüüta!" nuuksus ka ta wana emake.

Kuid tabajad, keda juhatud jälgile, kes leidnud Ilmi juurest äraandwad riided, olgugi, et ei leitud ühtegi asja, sõnasid kuiwalt:

„Küll ta politseis üles tunnistab, kuhu pani ta warastatud asjad."

Pettunud armastus... Tasuw kirg...

Lola oli andunud armastuses. Ta ihkas, ta tahtis Peeti.

Kuid kartis, et Peet ei leia tema armastuse küllalt kange, küllalt kuuma ja... suurendas oma kallistuskuumust meelega. Ta oli ju harjunud mängima armastust ka nende wastu, keda ta sugugi ei armastanud.

Kuid omas püüdmise õhinas tegi ta wea.

Ka Peet ihaldas, tahtis teda, ja oleks andunud ta talle loomutruult, olgugi kuulmatalt, kuid siiski hingeliselt wabisewa südamega, Peet oleks seda mõistnud, see tasane hingewärin oleks läinud läbi were.

Kuid selle asemel — ta tundis kunstlikku kuumust, masinlikkust. Nii tehtud armastust, et selle alt ei tundunud enam tõsine armastus, tõsine iha, milles kees Lola süda.

Lola, kartis, et kas wast Peet ei leia tema andumises müüdawa naisterahwa ükskõiksust ja püüdis olla wõimalikult wastutulelik, wõimalikult tuline.

Ja Peet, kes otsis hinge, leidis enese pettununa.

— Ei! Ei!... — otsustas ta. — Temas ei ole enam hinge? Ta wõib mind küll armastada, kuid ses ei ole enam hinge. See on waid ihujanu ihu järele! Elu on teinud ta andumismasinaks ja ta andub mulle kui masin!...

Peedile oli see nii äraütlematu walus.

Hommikul lahkudes kippus käsi nii wägisi rahakoti järele, kuid pilk Lola silmadesse, ainult, kust helkis wastu weel puhtarmastust, truudust — pehmendas teda.

Ta läks Lola juure ja surus ta huulile tugewa musu. Surus hambad wastu hambaid.

Lola nagu jõi musu.

Peet tundis, kuidas läbi tema keha käisid krambid.

— Kas see ei ole waid mäng?! — käis läbi ta pea ja nagu külmunult kalestas ta muju.

Lola pani käe ta kaela ümber ja küsis waikse õrnusega:

„Kallim, nii tuled jälle?"

Ja kui Peet wiiwitas, Lola näost nagu seletust otsis, kus lõpeb süda ja algab mõistus, tehtawus, kunstlikkus, rääkis Lola josinal eda:

„Ehk tulegi ära minu juure!"

See oli Peedile nagu nüri piste. — Ta ju liblikas... ei teagi, mis ametnik Peet... kutsub teda oma juure... kas tahab ta wast teda toita oma häbitegudega?...

Ja Peedile tundus just kui oleks muutunud Lola käsi, mida ta hoidis ümber Peedi kaela, külmaks, libedaks ussiks.

„Wõi tulen ma sinu juure?!" sosistas edasi Lola.

„Näeme!" sõnas Peet nagu ahastawa häälega ja lahkus.

Lola saatis teda uksení.

Tema hinges nagu karjus üks hääl: „Pea teda kinni! Pea teda kinni! Ta lahkub sinust!" Kuid Lolal ei olnud sõnu kinnipidamiseks. Oli waid palwe pilk — Peet, saa minust aru!

Kuid Peet, kes juba wiidud pettumusele, ei suutnud enam aru saada sellest hingeni tungiwast pilgust. See tundus talle nüüd ka niisama kunstlisena, kui mõne hüpnotiseerija oma.

Tasa pani Lola Peedi järele kinni ukse. Kuid Peedile näis nagu oleks wajunud see kinni tema järele raskelt, läbiraiudes igasuguse läbikäimise Lolaga.

Lola sai aru, et — kaotud see mäng!... Nii puhas kui oli tema armastus, ei mõistetud seda.

Ja ta langes diiwanile ja nuttis.

Peet astus uulitsale. Jahe õhk tuli talle näkku.

Ja see karastas.

— Ah, niisugused olete teie naised! — nagu ahastas ta, nagu wihastas — ka teie armastus on kunstlik nagu teie näoilu! Teie ütlete, et teil on süda, kuid teie arm on niisama tehtud, kunstlik, masinlik, kui töö tellimise peale... No, oodake! Ma tahan teid tellida!... Kui teie minus olete juretanud minu õrnema tunde teie wastu, siis tahan ma wõtta teid nagu lihunik ostab wasikat!...

— — — — — — — — — — —

Ja nüüd tõusis temas tung selle ilusa blondi, selle „weerooši" järele, keda näinud ta Hugo seltsis paraadil.

Kas selleks, et suruda teda südamele ja kasta oma südameweega?

Ei!

Et hammustada?

Nii nagu oli Peet esimesel filmamisel hammustanud ta nägu kui magusat õuna, nii tahtis ta nüüd teda hammustada läbi.

Hammustada läbi nagu kõrwa krõmpsluu ja siis jätta longu.

Sellasteks olid kujunenud Peedi silmas naisterahwad.

Kuid kus leida seda ilusat blondi, seda „weeroosi"?!...

— — — — — — — — — — —

Peet otsis teda päewast päewa.

Ta jäi ikka leidmataks.

Ja mida kauem ta teda otsis, mida kauem kiheles ta tema järele, seda maldawamaks tõusis temas kirg teda suruda, suruda alla...

Et siis minna juurest hirwitusega:

— Ennäe naisterahwast, keda ma põhja saatnud!...

Tallinn ei ole mitte nõnda suur, et mitte leida inimest, keda otsid ja tunned waid näo järele.

Ei näe teda täna, homme — kord juhtud teda ikkagi nägema.

Pea asi, kui sa siis ei lase teda silmist.

Nii juhtuski. Peet nägi teda minewat.

Kas koju wõi kodust eemale — kuid kannule! Et mitte ei kaoks jäljed.

Neiu pööras hoowi, läks majja.

Ja hoowis wallatawate laste käest sai Peet teada ta nime.

Oli ta neilt, küsinud, kas elab siin majas see blond preili, kes mööda läks, noogutasid lapsed peadega ja mõni julgem neist ütles kinnitawalt „jah."

Nad waatasid esialgu nagu wõõrastades Peeti, aga kui see lahkel näol küsis, kuidas on selle preili nimi, hõiskasid lapsed peaaegu kooris.

„Ha! See on Olga!"

„Olga?" kordas Peet just kui ei tahaks ta uskuda, et niisugusel ilusal wõib nimeks olla Olga. „Aga teine nimi?"

„Waher!.. Olga Waher!.." häälitsesid lapsed.

Peet tänas ja lahkus.

— Olga Waher... Kui ilus nimi!.. Ja neist jääb ainult esi=

mene, kui ta mehele läheb... Teise wahetab ta, wõib olla, palju hullema wastu...

Seal tuli Peedil jälle tuhin teda tabada, wõita ja siis minna...

Minna sülitawalt.

— Ja kes kosib weel teda pärast seda?...

— Aga kui paljude neidude juurest on mindud niisama sülitawalt, kuid neid on siiski kositud!

— — — — — — — — — — — — — —

Nüüd teadis Peet ta aadressi.

Kuid edasi?

Kas minna tema korteri mingi ettekäände all?... Ja milline wõiks olla see ettekääne?...

Ja... kui on tema kodu niisugune, et halwab armunaudingu ettekujutuse? On seal samane labane igapäewsus, kui mõne kingsepa kodus, kus mees taob hommikust õhtani kottasi ja naine hoiab last ja mõlemad nad tõrelewad tütrega, miks hulgub see ringi...

Ja kui näeb ta seal kodus tema ema!...

Siis teab ta ka, milline on see blond iludus, see „weeroos", kui ta jaab wanaks, sest ema on tütre tulewiku näopilt.

Ei! Ta ei lähe sinna. . .

Ta kirjutab kirja. . .

Õrna armastusest unistawa...

Ei! Nii naiiwne ei ole enam nüüdne noorus! Nüüdseaja neiu meeli ei waimusta enam luule, ei mahakirjutatud mõnest „Mõistlikust seltsilisest" nagu wanasti, ei oma luuletatud.

Nüüdse aja neiu ihaldab meest hoolimatat, ka armastuses pokssijat.

Nüüdse aja neiu keeldub mehele, kes küsib, palub, kuigi ta pärast tänab.

Nüüdse aja neiu sattub hasarti mehest, kes wõtab wägisi, astub peale nagu kukk kanale, kes sööb ja salgab...

Rikutud kõlblus karjub kõlbluse rikkumise järele.

Kadunud on õrnus, armuluule, harrastatakse tarzanlikku tiiwasust, ahwilikku proosat.

Ja wõib siis olla erand ka see blond iludus, see „weeroos", kes kaswanud üles samases kihwtises wees, kus arenewad kõik praeguse aja pühadustallajad?

Wõib Peet uskuda, et ta waimustub tema südamlikkusest?...

Ja... päh... Peedil ei olegi enam seda südamlikkust. Naine on tülgastanud tema südame ja seda tülgastust tahab ta wälja walada naiste peale.

Peet ei taha enam ilutseda armastusest, ta tahab murda, wäänata, wõtta ja jätta.

Ta ei anna tõotust kosida. Ei, walelikuks ei taha ta jääda!

Ta on aus ja ütleb otse näkku, millise sihiga tahab ta oma kätewahele teda, seda „õrna weeroosi"!

Kuid kuidas läheb ta seda ütlema talle suhu-silmi. Läheb tema koju... ütleb seal alasti tõde, ja wanemate kuuldes...?!..

— Ei!

Kuid saama peab ta tema!...

— — — — — — — — — — — — —

Peet kirjutas.

Mitte läbimõteldes lauseid, riimides sõnu, waid nii kuidas kohe kukkus paberile mõte.

Kirjutas õrnemat ettepanekut, kui ärilikku nõudmiskirja — loe ja täida!

Kuid kirjutas hingega, tundest painatud.

„Austatud Olga!

Andestage, kui olen otsekohene. Ma ei hellita Teie ettekujutusi millegagi. Ma ei ole petis.

Ma janunn Teie järele.

Wõib olla, see üks moment, ja mul on täis isu Teist. Ma ei armasta Teid siis enam, ei ole Teile oma armuga kõõlujaks kõrwal...

See wõib olla. Sest ma olen armastanud naisi ja... pettunud neist. Ja Teie olete ka waid naine!...

Teile ei tee see midagi. — Teie ei ole mitte pärit toonekurgede ajajärgust — mulle kui tundmata ligemesele näitate aga üles inimese armastust, wabastate mind piinawast ihast.

Rahuldab teid kakstuhat marka, siis tulete homme kell 6 „Central" wõõrastemaja tuba nr. 7.

See on kõik, mis ma lubada wõin ja usun — raha ei maksja kunagi põlata.

Loodan, et Teie häbi ei tee praegusaja naissoole.

Teid austaw Peet."

Lugemata pani Peet kirja ümbrikku.

„Ta tuleb!" sosistas ta ise kindlas usus.

Pani palitu selga ja läks, laskis kirja postkasti.

„Ta tuleb!" sosistas ta weel kord nagu hüpnotiseerides, nagu sundides tulema Olgat.

Sunnitud abielu.

On hakanud saatus kedagi nöökima, siis ei anna ta sellele armu, ta kiusab teda küll hirmutades, küll hirwitades, küll kimbutades...

Harry oli läinud ja Liina ei näinud teda enam.

Sest ajast saadik, kui ta oli talle awaldanud, et ta sunnitud on abielluma Bendereffiga, kuigi lühikeseks ajaks.

Kuid... olukord lepitab kõik.

Ja nii siis ka Liinat selle mõttega, et, wõib olla, et neist Harryga ei saagi kunagi paari.

See mõttemuutus oli üllataw just Liina juures.

Selle, hingeliselt truu naisterahwa juures.

Oleks ta olnud weel mõni teine...

Mõni teine oleks ütelnud — on mul sadatuhat marka, ma wõin walida ise omale mehe, sest mehi, kes lähewad raha järele õnge, on nüüdsel ajal enam kui kunagi enne.

Ei wõiks ütelda, et oleks Liina löönud Harry peale käega, kuigi ta ei nutnud, ahastanud.

Sest tema hinges peitus ikka see tulisüsi tuha all, et kord wabadena kohtame jälle, ja kuna wana arm ei roosteta, ja kuna armastusel ei ole minewikku, siis...

— — — — — — — — — — — — — —

Bendereff hoidus kiriklisest laulatusest.

Ta rääkis, et see oleks toonud hiigla kulud. Jumala arm waheltkauplejate kaudu ei ollagi nii odaw.

Liina, kes oli hingeliselt usklik, oleks sellele wastu waielnud — sest ka pastorid tahawad süüa ja oma maise ihu häwitamiseks kuidas weel! Ja wanasti taipas rahwas anda prohwetitele eluülespidamist wabatahtliselt, nüüd peawad aga pastorid

katsuma wõtta jõuga, sest wabatahtlise annetusega ei saa nad isegi sisse seada detektor-aparaati, kuna taewast kuuleb waid lampaparaadiga.

Aga...

Liina ei waielnud wastu, sest ka see abielu ei tulnud tema hingest. See oli waid kommetimäng, kuhu juure ei sündinud kutsuda Jumalat tema maise esituse läbi.

Bendereff ja Liina registreeriti abielurahwaks.

Mingisugust muudatust ei toonud see nende ellu pärast pulmapidu, ööks wastu teist päewa.

Bendereff lubas Liinal minna magama oma koju.

Milline abielumees oleks loobunud pulmaööst?!

Asi oli nii kummaline, et tuli isegi ette imelik Liinal, kes küll Bendereffile oleks andunud sunnituna.

Nii nagu annawad paljud naisterahwad mingisuguse sihi kättesaamiseks, ise sealjuures mõteldes päewauudiseid.

Siis tehti notaariust imestama panew akt — abielu lahutuskokkulepe pärast kahepäewast abielu. Ja Bendereff andis Liinale kohustuse, et ta kohustab end maksma talle abielulahutuse puhul sadatuhat marka.

Oli läbi asjaajamine notaariuse juures, mindi koju.

Kumbki omale poole.

Kuid nii loll ei olnud Liina, kui wõis arwata temast.

Wõib olla ka, temas ei olnud seda tarkust, teda ajas, kihutas waid üks sisemine hääl ja...

Liina astus sisse teise notaariuse juure ja laskis teha Bendereffi kohustusest ärakirja.

Milleks — ei teadnud ta isegi enesele ära seletada, kuid ta tundis, et ta seda tegema pidi.

— — — — — — — — — — — — — —

Liina ja Bendereff olid seaduslikus abielus juba neli päewa ja siis ainult saatis Bendereff Liinale kirja, et ta ümberkoliks elama oma mehe juure.

— Sulle on sisseseatud oma ette kaks tuba ja mina sind ei tülita! — seisis kirjas.

Wõib olla oleks Liina tõrkunud minemast, kuid tema ema, wana waateline inimene, sõnas:

„Oled sa kellegiga paari laulatatud, siis pead ka elama tema juures. Oled sa teinud seda wastu oma südametahtmist, siis

palu andestamist Jumalalt, et ta mitte ei karistaks sind petmise pärast."

On silmapilke, kus inimene aimab seda, milles ei olegi ta ise teadlik.

Ja nii sõnas Liina, lahkudes isamajast ja andes ema kätte seaduslikelt kinnitud ärakirja Bendereffi kohustusest:

„Ema, wõib olla juhtub minuga midagi... Siis pööra adwokaadi poole, näita talle seda dokumenti, seda ärakirja, ja, wõib olla, ei ole see paha sulle."

Ei saanud sellest aru küll põrmugi Liina ema, kuid et armastas ta tütart, siis wõttis ta seda dokumenti kui ilmalist sakramenti.

Liina läks Bendereffi juurde.

Bendereff oli kui aumees, kes wõtnud naise waid seks, et temaga olla uhke uulitsal, sest ilus naine on niisama, kui ilus lill nööpaugus.

Liina elas Bendereffi juures, kuid Bendereff ei käinud tema juures.

Mitte sellepärast, et ta ei saanud aru oma mehekohustustest, waid...

See abielu oligi waid komöödia.

Komöödia... Sunnitud komöödia.

Nagu näitelawal, kus peawad suudlema inimesed, kes on riius oma eraelus. Ütlema üksteisele meelitusi rahwa ees, kuna nad isiklikult ei salli üksteist silmaotsas. . .

— — — — — — — — — — — — — —

Bendereff awas kirja.

Ja ta nägu läks lubiwalgeks.

Riias olid sisse kukkunud ta ametwennad, kelle kaasabil toimetasid nad naisterahwaid Boenos-Airesi ja Montevideo awalikkudesse majadesse.

Ja oleks waid ametwennad... Oleks töötanud Bendereff omal käel...

Kuid seisukord oli niisugune, ja Bendereff tegewus oli ka sellega paraliseeritud, sest ka tema äri läks Riia kaudu, Riia seltsimeeste läbi.

Bendereff sülitas.

— Mis peab ta tegema nüüd Liinaga, kellega abiellunud

waid seks, et teda edasi müüa Lõuna-Ameerika?... Kas jätma omale naiseks?...

Bendereff oli teinud kõik ettenäilikult.

Ta kirjutas alla dokumendi, et maksab Liinale abielulahutuse puhul sadatuhat marka ja wõttis Liinalt allkirja, et nad mõlemad lasewad endid lahutada wabatahtliselt.

Esimesest dokumenti oleks muidugi hoidnud Liina enese juures ja ühes sellega ka kadunud, teisega oleks aga tema, Bendereff, saawutanud abielulahutuse, wormilise wabanemise naisest, kelle ta maha müünud...

Nüüd aga...

Katkestud oli elawakauba wäljawedu, sest osalised Riias kabati.

Mis siis, kas jäädagi elama Eestisse Liinaga kui mees ja naine?!...

See oli, mis ämardas Bendereffi meeleolu.

Ja ainult pilkawa naeratuse tõi see ta huulile, kui ta luges ajalehest muidu wäga autoriteetlist otsust, et Eestis üldse elawa kaubaga kaubitsemist ei olla.

— Ha-ha-ha! Kes wõtab siis selle peale patendi?!... naeris ta.

Kuid seal andus ta jälle ärimehelikuisse mõtteisse — kuidas müüa maha Liinat, et tulla ise jälle wälja puhtana kui kala weest.

— Ha! Siin wõib mind aidata Link! — arwas ta leidwat pääsetee.

Ükskõikne ses asjas.

Olga Waheril seisis ligidal see päew, kus ta kaotab waba waliku meeste kohta ja muutub iseseiswast inimesest teise omanduseks — Olga pidi saama naiseks.

Olga oli kehwade wanemate laps ja rikas ei olnud ka see, kes teda kosis. Arusaadaw, et siis ettewalmistused suurt peamuret tegid.

— Kui tuhat markagi kusagilt saaks! — mõtles Olga, aga see mõte oli nii lootusetu.

Olid ju need, kellelt wähegi laenata wõis, läbi käidud.

Ja siis kui Olga ning ema mõtlesid, kuidas pääseda üle kitsikusest, et kas mitte midagi panti wiia, tuli Peedi kiri.

Olga awas ja luges.

Ta tundis, kuidas tungis talle näkku weri.

— Nii häbematalt wõib inimene kirjutada...

Ema märkas tütre ärewust ja küsis:

„Kellelt on see kiri?"

Mis pidi tütar ütlema?...

Näitama emale seda kirja?...

Ei!

Ta tegi wõimalikult ükskõikse näo ja rääkis:

„Albert" — nii oli ta tulewase nimi „kirjutab, et tal on kõik korras ja loodab, et seda oleks ka mul..."

Ema ohkas.

„Ära ohka, emake!" tõttas Olga rahustama eidekest. „On siiaajani läinud ilusti, läheb edasi ka nüüd. Ma loodan siiski, et saan laenata, see tuhat marka wõi weidi enam... Ma püüan!... Küll Albert pärast ära tasub."

„Katsu jah, lapsuke!" sõnas ema. „Eks te siis ise pärast läbirääkigi, aga praegu on muidu küll nii loll — just selle wiletsa raha pärast."

„Ma püüan!" silitas Olga ema pead ja lausus siis: „Mul on ükskoht weel, kust ma loodan saada..."

„Mis koht see on?" küsis emake.

Kuid Olga waatas mittemidagi ütlewalt:

„On!"

— — — — — — — — — — — — — —

Juba hommiku wara wõttis Peet ära numbri.

Ta oli weel hirmul, miks ei wõtnud ära ta seda eile, sest sinna wõis wahepeal ajuda mine tea, kes.

Peet tellis toa ja laskis panna lauale walmis nõud, et siis kui tuleb oodetaw, antakse kohe lauale lõuna, antakse joogid, mis joowastawad.

Peet waatas kella. Aeg ligines.

—Kuidas ennast ülewalpidada, ja mis ütelda kui Olga koputab ja astub sisse?!...

See oli, mille üle kindlale seisukohale ei tulnud Peet.

Wiimaks mõtles ta — waja on lasta teda tuppa ja siis tulla alles ise, siis on tema, Olga nimelt, ise otsija, mitte otsitaw.

Ja nii ka nõuks wõeti.

Peet lahkus toast ja käskis teenijal pidada wahti korridooril, et niipea, kui tuleb keegi daam ja koputab numbri seitsmenda uksele, siis teda sinna sisse lasta ja paluda weidi oodata.

„Saab tehtud!" kinnitas teenija truilt teenistuswalmis, sest Peet oli annud talle jootraha juba ette, teenija aga lootis, et jaab weel.

„Ja nii kui tuleb, kohe mulle ütelda!" käskis Peet ja läks ise alla saali.

„Teie käsu peale!" awaldas oma truudust teenija ja Peedil polnud alust tema walmisolekusse mitte uskuda.

— — — — — — — — — — — — — —

Kaks minutit enne määratud aega läksid trepist üles kerged naisterahwa sammud.

Olga koputas uksele nr. 7.

„Olge head, astuge sisse!" pööras tulija preili poole kumardades teenija. „Härra tuleb kohe."

Olga wiskas kahtlustawa pilgu üle teenija, kas ei aima ta midagi wõi kas ei ole wast kardetaw, et ta tema külaskäigu siia räägib ära ta tulewasele mehele.

Kuid teenija ilme oli nii puine, nii ükskõikne, et Olga weendus — tema ei räägi sellest kellegile sõna.

— Ja, wõib olla, on see üsna harilik, et siin käiwad naisterahwad meesterahwaste numbrites... Ehk ümberpöördult... — mõtles Olga. — Ja on see nii harilik, et mindki, kes ma siin esmalt, tähele ei panda... —

Teenija näoilme oli nii lage ja mittemidagi ütlew ning asjalikult astus Olga numbrisse.

Wõttis istet ja jäi ootama.

— Waat, millise wembu wiskab weel saatus! — mõtiskelles Olga.

Seisukord oli küllalt kummaline, tulla tal kui pruudil anduma wõhiwõõrale meesterahwale raha eest!...

Olga ei olnud sugugi üks neist pirtsakaist. —

Ta oli andunud paljudele, paljudele noormeestele. Andunud lootuses, et kui üks ei kosi, teisele ikka meeldib ja kosib.

Ja nii oli ta oma andumisega wõlunud ka selle, kellele ta nüüd läheb naiseks.

Andumine oli olnud talle seni armu abinõu, sest iga neiu tahab mehele. Raha eest end kellegi tundmata meesterahwa kätewahele anda, see oli alles midagi uut.

Oli ta ju kõiki neid tundnud, kellele armus andunud, need olid talle meeldinud...

Aga nüüd...

— Kuid siiski, mehine peab olema see mees, kes kirjutab niisuguse mehise kirja!...

Kiri oli nimelt küllalt häbematu, kuid just suguliste suhteis meeldib naistele häbematus.

Meeldib küsimatus, sest naisterahwas on selleks liig häbelik, et anda küsimuse peale oma nõusolekut.

Ja see oleks liig igapäine.

Wägisi wõtmine on aga midagi romantilist.

Teenija teatas Peedile, et daam tulnud ja Peet tõttas trepist üles oma numbrituppa.

Ainult ukse ees tuksatas ta weidi.

— Mis ütelda? Kust alata?...

Kuid et ei pähe tulnud midagi, awas Peet ukse ja astus üle läwe, et rääkida, mis toob suhu silmapilk.

Olga istus üliriietes.

„Tere preili!" kummardas Peet wiisakalt ja astus lähemale, et anda kätt. „Ma olen teile wäga tänulik, et tulite..."

Peet pidi ütlema: „Ma ei oleks uskunud, et tulete!" kuid tabas end — nii oleks ta näidanud, et ta oli olnud neiust paremas arwamises, kui see tõelikult, ja see oleks haawanud neidu. . .

Siis pidi ta ütlema: „Ma uskusin, et tulete!" — kuid sellega oleks ta heitnud neiu peale weel suurema warju, just kui jookseks see iga kutse peale — ja waikis.

„Olge head, kui tohin aidata teil maha wõtta üliriided!"

Neiu tõusis ja lubas seda.

Peet oli olnud temast waimustuses, kujutellend isegi unenägudes, kuid nüüd, silm silma wastu, ei olnudki ta midagi nii iseäralist.

Kuid siiski niiwõrd, et Peedil ei hakkanud kahju kahetuhandest margast.

Wabanedes riietest, istus neiu uuesti.

„Wast sööte wõi joote midagi?" pööras tema poole Peet. „Ma tellin kohe."

„Ma tänan!" wastas Olga. „Kuid kui arwate, et ma tulin siia sööma ja jooma, siis eksite. Mul on wähe aega."

Olgugi, et pärast ligidalt nägemist, Peet temas midagi iseäralist ei leidnud, mis kõdistaks, ei tahtnud ta siski lasta teda ära minna. — Kahte tuhandet marka wõib saada teine kordki, kuid mitte niisugust neidu.

— Kuid kas on ta nõus selle peale? — käis Peedil peast läbi. Ja just selles juhtes näis asi kahtlane.

— On mis on! — mõtles Peet. — Sellepärast on endid kuningadki alandanud, miks siis ei wõi seda teha mina, kuna seda ei saa teada keegi, ei seo see mind millegagi.

Ja Peet langes Olga ette.

„Armuline neiu!" rääkis ta õhetawalt. „Andke mulle rahu! Ma olen unistanud teist! Ma ei saa enne rahu, kui olete minu!"

Üks mõistis oma ütelust nii, julgesti wäljaöelduna, kuid teine mõistis seda teisiti.

Peet küsis waid silmapilguks, kuid Olga tegi wälja, just kui joowiks Peet teda omale eluks ajaks.

„See on wõimata!" sõnas Olga tasa. „Mul on juba peigmees ja meie abiellume neil päewil."

See oli öeldud südamlikkusega.

Peet seisis weel weidi aega põlwili, siis tõusis üles ja sõnas mahalöödult:

„Wabandage! Ma ei teadnud!“

Ta läks eemale.

Olga istus endiselt edasi.

Nagu juhmilt rääkis Peet.

„Andke andeks! Ma ei teadnud seda... Ma nägin, et teie tulite ja siis...“

Olga nägi, et asi kippub waibuma. Kuid kakstuhat on ka raha.

„Ma tulin teie kirja peale,“ sõnas ta. „Teie kirja peale. Kas mäletate weel selle suu!“

„Mäletan!“ käis nagu elektrijuga läbi Peedi ja täie julgusega haaras ta Olga oma käte wahele.

See ei pannud wastu.

— — — — — — — — — — — — — —

Kolmtuhat marka luges lauale Peet.

„Ületasin ma teie ootuse?“ küsis Olga wõttes raha.

„Ei!“ wastas Peet. „Kuid see on sellepärast, et teie andsite mulle tähtsa õpetuse elus. Naine on ja jääb müüdawaks!... Kui ma seniajani selle juures kahtlesin, siis olgu see tuhat marka teile selle eest, et mind wabastasite sest kahtlusest!“

See ütelus oli haawaw.

Olga pidi rebima puruks rahad ja wiskama talle näkku, kuid... kodus oli raha waja.

Arno, „Must Kutt" ja Ko.

Kawatsus tõestus. Arno ja „Must Kutt" organiseerisid distsiplineeritud kuritegijate salga.

Üks pidi ühte, teine teist aitama, kuid seltsimeest mitte wäljaandma, küll aga wõtma tema kuriteod oma nahale.

Sattub keegi istuma, siis istugu ta juba kord ja istugu ka teiste seltsimeeste pattude eest.

Organisatsioon oli korda saatnud juba mitmed kuriteod, ilma et keegi liikmetest oleks sisse kukkunud.

Ja seda ei tahtnud lootagi.

Seal tuli wahejuhus.

Arno oli lugenud Ilmi wangistamisest, tema kohtuotsusest. Ja oli lugenud, et Ilmi käest midagi kätte ei saadud.

Arno pidas Ilmit wargaks.

See ei olnud midagi iseäralist, pidada kedagi wargaks.

Kuid Arnol oli Ilmi wastu mingisugune sümpaatia.

See tüdruk oli läinud talle hinge.

Kohe esimestest silmapilgust peale.

Ta oli küll Ilmi wahepeal silmast lasknud, puhtütelda, unustanud, kuid niipea kui ta temast midagi kuulis, kerkis ta jälle tema silme ette nii kodusena, nii kodusena.

Ta tuli otsusele — Ilmi on waja wabastada wanglast.

Arno läks „Musta Kutti" juure.

„On sul oma käsualuste hulgas mõni wiimase järgu jõud, keda wõiks asetada mõne teisega?" küsis ta.

„Must Kutt" ei saanud aru tema küsimisest ja küsis omalt poolt:

„Ah, et teda siis lasta nelja tuule poole?"

„Ei."

„Aga kuidas siis?"

„Waata," hakkas seletama Arno. „Neil päewil langes kinni

keegi, kes wäga hästi kõlbaks meie organisatsiooni, meie liikmeks, kellest oleks meil wäga suur abi. Ta on küll alles algaja, aga wäga osaw warras. Ja mis peaasi, ka siis kui wargus täitsa kindlaks tehtud, et aina ta end ära ja raiub wastu kui tuld."

„Ah, on niisugune?" küsis „Must Kutt" häälega just kui oleks ta kõike seda rääkimist liig wähe tähele pannud.

„On."

„Meesterahwas wõi naisterahwas?"

„Naisterahwas."

„Naisterahwas ei oleks paha. Neid wõib meil olla ka üks rohkem, naisterahwas tasub enese igakord ära. Kui ei suuda ise midagi sisse teha, siis on tal kohe käepärast äri, millega raha teha. Naisterahwast ei maksa kunagi ära põlata — tema kohe istub rahahuniku otsas."

„Ma arwan, et ta nii saamatu ei ole, et peab ennast alandama enesemüümiseni," tähendas Arno kuiwalt.

„Seal ei ole midagi alandada," waidles „Must Kutt." „Alandamine oleks see, kui ta laseks oma naha üle lüüa mõnel poisinolgil tühipalja armastuse nimel, ainult armastuse eest. Wõtab ta aga raha, siis on ikka loll see, kes maksab."

„Siiski," sõnas Arno. „Ma teda heameelega selle töö peal ei näeks."

„Must Kutt" waatas talle otsa esmalt weidi naeratades, pani aga siis laginal naerma.

„Ha=ha=ha! Tuleb wälja, sa oled wist armastama hakanud? Kas wõib sulle õnne soowida?"

Arno, kes palju kunagi ei kohmetanud, kohmetas nüüd. Üle näo jooksis õrn nagu palawiku puna. Weidi häbi oli.

„Ja kes ta siis on?" küsis „Must Kutt."

„Noh, tead, seesama, kelle emale meie pressisime Abramowitschilt wälja raha, kellele wiisime wangimajja padajänni ja kes nüüd murdwarguse pärast Abramowitschi juures kinni wõeti."

„Ah, see. No, siis on ta oma lühikese arenemisaja peale waatamata juba kunstnik küll. Mõtle, naisterahwal niisugust wargust korda saata, selleks peab ikka olema nuppu ja näppe."

„Sellepärast ma räägin!" rõhutas Arno, kes jälle tagasi sai oma rahu, kuna kõrwale kaldus kahtlustus niisugusest sentimentaalsest asjast kui on seda armastus. „Ja mis peaasi.

Ta jõudis kõik ära peita jäljetult, nii et mitte midagi ei leitud peale selle kaltsulipaka kostüümi, milles ta korda saatis warguse. Wõib olla, olid kaltsaka kaaslased, kuid kõige pinnimiste peale kinnitanud ta waid, et ta ei olla süüdi. No, muidugi, oli süüdi... Wahel nutnud koguni... Waat, niisugust oleks meile tõesti waja."

„Hm..." mõlgutas „Must Kutt." „Ega laita pole. Eks kui ta lahti saab wanglast, tõmbame oma laagri."

„Oo, see läheb kaua. Ta kukkus kaunis pika aja peale. Waja oleks warem teda wälja saada ja tema asemele mõni teine saata."

„Kuidas?... Kuidas mõtled sa seda teha. Kas sa ei tea, et ei wangi ega ka kroonuteenistusse ei saa enam nüüdsel ajal saata asemikku? Kellel lops käes, peab selle isiklikult läbi tegema."

„Aga siiski on weel teine tee — ja wõib wahetada wabalt. Jimi tuleb wälja ja keegi teine läheb istuma."

„Ära aja hullu juttu! Kumb meist siis tunneb paremini wanglat, kas sina wõi mina? Mina, Jumal tänatud, olen omal eluajal mitu korda kinni istunud — ja pole wist soolaputkassegi saanud.

„Ega see ei tähenda," waidles Arno wastu. „Sina kõigi oma wangis istumistega ei tulnud selle peale, mina aga taipasin seda, ilma et mul ise oleks pruukinud wee-leiwa peal olla."

„No, lase siis kuulda!"

„See on wäga lihtne. Saadame kellegi nõrgema uuesti Abramowitschi äri liigutama. Toob ilma kimbutamata midagi ära, on hea. Langeb lõksu, tunnistagu, et ka eelmine murdwargus on olnud tema töö."

„Ja kas arwad, et see sinu hoolealune siis lahti saab?"

„Miks mitte. Ma lasen adwokaadil asja uuesti üles wõtta, ja kui juba on, ütleme tõeline süüdlane, miks siis teda enam kinni peetaks?!... Mina ise kannan adwokaadi kulud! Ja hea adwokaat ajab asja wõi niikaugele, et kohtunik wõtab kätte ja mõistab heast peast waat' weel koguni iseenese kongi!"

„Ha! Saan aru!" naeratas „Must Kutt" kawalalt. „Nüüd on kindel — see on armastus! See on armastus!"

Arno kohmetas. Just kui oleks torgatud teda walusasse kohta, ja siis, et oma kohmetust warjata, rääkis ta edasi:

„See trikk ei ole mitte päris minu wälja mõeldud. See on pärit wanast tsaari ajast. Siis sündis nii palju kuritegusi, milledele jälgile ei saadud, aga paberid seisid ja ootasid käiku. Aga mis käiku sa annad, kui ots alles lahtine. Protokolli teha oli kerge, aga tabada — see oli teine tubakas. Ja siis just sunniti nii, et kuritegija, kes millegi asja pärast sisse kukkus, pidi oma naha peale wõtma terwe rea teisi kuritöid, millest ta undki ei olnud näinud, ainult selleks, et wõimud saaksid paberid ära lõpetada ja arhiiwi panna."

„Aga kui see meist Abramowitschi äri puhastama saadetu kinni ei kukugi ja wabalt noosiga koju tuleb? Ega's seal selle-pärast kõwendatud walwet ikka ole, et kord muru wargus toime pandud — arwatakse, kui kord käidud, ega enam tulda."

„Noh, siis wõib ise politsei jälgile saata. Muist asju realiseerimise ja muist laseme tabada. Ja siis las' tunnistab, et need asjad, mis ennem rööwitud, on ka kõik juba maha müüdud."

„Aga miks siis just seda. Ei tabata teda Abramowitschi juures, wõib ta ju mujale sisse murda. Kusagil ikka tabatakse. Ja mehe süüteod oma kukile wõtta, olgugi, et neid ei ole tabatud. Aga seks, et neid üldse kimbutama ei hakataks."

„Seda wõib ka..."

Ja Arno waikis.

„Aga miks sa ei taha, et ta istuks ära oma aja?" küsis „Must Kutt" asjast rohkem huwitades. „Meiesugustele wenda-delle-õdedele ei ole kinniistumine kahjuks..."

„Ma ei taha, et ta kinni istub," lausus Arno tasa häälega, milles tundus ojawõtlikkus.

„Ha!" naeris „Must Kutt." „Saan aru! Saan aru! Armastus! See on armastus! See on see kõige kuradim asi! .."

Arno tundis enese trotsituna:

„Ah, mine sa oma hullu jutuga! Mina ja armastus... Ära aja seinu naerma!"

Kuid „Must Kutt" pilgutas kawalalt silmi ja sõnas:

„Armastus ja häda ei tule kumbki kellaga!"

Ja kui Arno selle peale midagi ei lausunud, waid tusaselt waikis, laulis ta:

„Oh, armastus, sa rikud were ära!"

„Oo, armastus, sa hinge piinaja!..."

Kuritegijate koosolekul.

Oli süda öö.

Kadriorg kohises tumedalt. Ja seda õudsem tundus see nagu luuraw waikus puude all.

Kastisarnase madala kiwimajakese poole, mille aknad luukidega kinni, läksid tumedad inimkogud.

Täna oli istung „Musta Kuti" juures.

Ruumikas toas tundusid need kahtlased näod nagu juba istuwad wangis. Taburette istuda jatkus ainult kahele, teised kolm neli istusid naril, „Must Kutt" ise laua otsas, kuna ülejäänud püsti seisid.

Oodates wäsis nii mõnigi neist, kes toetas end wastu seina, kes istus lihtsalt põrandale, „Musta Kuti" kõrwale lauale istuda ei söandanud keegi neist — aukartusest oma juhi wastu.

Rewolwrid, mida „Must Kutt" hoidis warjul aknal lillepoti õõnsuses, peitusid nüüd tema kaenla all, et sealt juhede abil tarwiduse korral pihku joosta.

Uuemaks attribuudiks oli seinale siginenud nahkpiits.

Salkkonna liikmeid kogus ja kogus ning wiimaks olid nad kõik koos.

Nende hulgas ka kaks naisterahwast Walli „Tähniline" ja Weera „Uss". Nad istusid kumbki teisel taburetil.

Walli oli osaw naiswaras. Julge ja libe. Ka kõige kardetawamatest olukordist oskas ta tabamatuna wälja pääseda.

Meesterahwaid ei lasknud ta enese peale kunagi mõju awaldada, ja teda oleks wõidud pidada täielikeks meestepõlgajaks, poleks ta mitte salas südames kandnud armastust „Musta Kuti" wastu.

Ta armastas teda, kuid ei awaldanud seda, sest ta tundis

„Musta Kuti" waadet armastuse peale — see pidas seda naeruwäärseks.

Kuid mida enam salajasema pidas ta armastuse, seda kuumem oli see.

Weera oli aga hoopis naisterahwas teist laadi. Weera meelitas ohwreid enesemüümisega. Meesterahwas, kes himust aetud järgnes temale salaurkasse, tehti seal Weera abiliste poolt paljaks, wastuhakkamise puhul pekseti isegi läbi.

Need kaks naisterahwast olid kaks isesugust tüüpi, kuid weel kirjum oli meesseltskond. Neid oli küll suurärimeeste laadilisi, portfellidega kaenlas nagu ministrid, küll „shimmi poiste" wälimusega, kel, näe, muud huwiks ei ole, kui charleston ja plika kojusaatmine, küll werd tarretama panewate nägudega isikuid sügawate kinnikaswanud haawadega näol, kaelal, kätel . . .

Tundus, nagu oleks just kuritegew ilm see, kus ei ole seisuswahesid, kus tõmbawad ühiselt noota nii aristokraatlise ilmega isand, kui endine sunnitööline.

„Arnot ei ole weel!" tähendas „Must Kutt". „Ta pidi aga täna tingimata tulema."

„On tal mõni hästisissetoow plaan?" küsis keegi, keda kutsuti „Rõugearmiliseks".

„Jah, tal on neid mõningaid."

„Siis kahju küll, kui ta ära jääb."

„Must Kutt" ei lausunud selle peale midagi ja tekkis waikus. Kõikide kõrwad terinesid, et kuulda wäljast liginewaid samme; waatasid iga wähema kõbina juures ukse poole, et nüüd astub sisse Arno . . . kuid Arno ei tulnud ega tulnud.

Nii mõned kirusid juba teda salaja hinges. Oli ju see kooswiibimine asi wäga riskantne — wõis iga silmapilk sisse kukkuda.

Kuid awalikult ei julgenud Arno kohta keegi teha ka õrnkibedat märkust — ta oli ikkagi nende juht.

Sellepärast siis waigiti ja ainult sosinal trööstiti üksteist, et küll ta ikka tuleb.

Wiimaks katkestas waikuse ise „Must Kutt".

„Meie ei pruugi teda ka küll just mitte oodata," jõnas ta. „Ta seletas oma plaanid mulle ära nii, et ma teid wabalt walmis korraldada wõin."

Heakskiitmise nõusoleku kahin käis läbi salga.

Ja „Must Kutt" hakkas jagama ülesandeid.

— — — — — — — — — — —

Salkkond „Musta Kuti" õudses toas on jäänud õredaks.

Ja õreneb ikka enam ja enam.

Iga liige, kellele ette räägitud ta ülesanne, lahkub.

Jääwad ainult mõningad. Julgemad, kes ei karda politsei „oblaawat".

Istuwad ka weel mõlemad naisterahwad.

Weerale on „Must Kutt" ta ülesande teataw aks teinud ja Weera on rõõmus, sest ots on niisugune, kust ka omale salaja wahelt teha wõib.

„Aga sinul, „Tähniline"," pööras „Must Kutt" Walli poole. „Sinul tuleb täita ülesanne, mis mitte ei ole neist meeldiwamatest. Aga kui on kord juba kohustus, siis pead ja seda täitma."

Ja Must Kutt" seletas ära Wallile, et ta peab korda saatma sissemurdmise katse Abramowitschi juures ja sissekukkudes tunnistama oma kordasaadetuks ka selle sissemurdmise, mille eest istub kinni Ilmi Woog. Ja siis weel teiste kuriteod, mille pärast weel salkkonna liikmeil on kartus sisse kukkuda.

Walli kuulas ja ikka enam ja enam paisus puna ta näole.

Juuresolijad said aru, et tema peale on pandud tõesti raske kohustus, kuid nad uskusid, et Walli, kes annud oma kaaslaste ees truudusetwande, kuigi rõhutult, siiski wasturääkimata oma ülesande täidab.

Kuid nii pea kui „Must Kutt" lõpetas, nägid kõik, kuidas tigedalt wälkuma lõid ta silmad!

— Nüüd tuleb midagi! — aimasid nagu kartusega hinges, kes tundsid Walli iseloomu.

„Ei!" peaaegu kriiskas Walli. „See nummer ei lähe läbi!"

Nagu hirmunult pöördusid kõigi pilgud Walli peale.

„Musta Kuti" nägu läks tusaseks, kulm kortsu.

Walli aga rääkis tuliselt, wihast õhetawal näol:

„Ma saan aru, kui ma pean ennast ohwerdama wangiks oma seltsimeeste pärast, kes organisatsioonis tähtsamad, kui mina, kuid kes sissekukkunud ... Aga meie perest ei ole weel

keegi sisse kukkunud! ... Ja see mingisugune Ilmi Woog ei kuulu ju meie perre."

„Aga ta jääb kuuluma!" rõhutas „Must Kutt".

„See on veel küsimus!"

Nüüd pöörasid kõikide silmad „Musta Kuti" poole, et mis ütleb tema selle peale. Ei ole ju keegi seni julgenud talle wastu rääkida.

„Musta Kuti" nägu jäi aga muutmatuks.

„Olgu nii wõi teisiti, aga see on minu käsk!" sõnas ta ja tuli laualt maha. Kõndis paar sammu edasi tagasi mööda tuba.

Walli südames kramplesid tunded.

— Siis temast armastatud „Mustal Kutil" on armuke! Armuke, kelle heaks ta ohwerdab teda, Wallit, teda, kes teda nii wäga armastab! ...

„Ei täida sa minu käsku?" küsis „Must Kutt" rahulikult, täis enesewäärtuse tunnet.

„Ei! Ei! Ja weel kord ei!" kargas tema ette Walli, käed kramplikult rusikas. „Sinu armukeste heaks ei ohwerda ma end mitte!"

Neis sõnades oli niipalju kihwti, nii palju tigedust, et kõik seesolijad jahmatasid.

„Mis sa räägid?" küsis „Must Kutt", ja näha oli, et ka teda waldas wiha.

„Sa kuulsid juba!" leegitses Walli. „Sinu armukeste eest ma end ei alanda!"

Miski ei muutunud „Musta Kuti" näos. Kuid kõigile ootamatalt haaras ta seinalt piitsa ja see plaksus wastu Walli selga.

Hoop hoobi järele.

Walli langes põlwili, siis kummuli.

Pilt oli südantlõhestaw ja nii mõningad toasolijaist astusid ligi „Musta Kutile" paluwa ilmega näos, et „Must Kutt" hoiduks, halastaks.

Tiheda ringina piirasid nad peksjat ja peksta saawat.

„Must Kutt" tõstis külma ükskõiksusega pea.

„Mis teie soowite? Ma olen teiega juba rääkinud, ma usun, teie wõite minna!"

Salkkondlased kumardasid alandlikult ja lahkusid.

„Must Kutt" ja Walli „Tähniline" jäid kahekesi.

„Must Kutt" wiskas käest piitsa nurka.

Walli nuttis edasi kumuli.

Nüüd, kus ei olnud nägemas teisi, kus ei pruukinud „Mustal Kutil" enam näidata oma wõimist, istus ta laua peale ja küsis poolpilkawal ilmel:

„Noh „Tähuline"! Ei taha sa ka nüüd minu soowi täita?"

Walli tõstis pead.

Tuba oli tühi ja nelja silma all tundis ta olema omal jõudu tundmuste awaldamiseks.

„Noh?" küsis „Must Kutt" teda wastama ergutades.

Walli tõusis aeglaselt püsti. Nagu läbipekstu, kel walutab ihu, kuid kes ei loobu mõttest uuesti kallale karata.

Ta oli püsti ja seisis silm silma wastu „Musta Kuti" ees. Ja ta waade läks ikka enam ja enam wäljakutsuwamaks.

„Mustale Kutile" hakkas see peaaegu juba nalja tegema.

„Noh, ütle weel kord, ei kuula sa minu sõna?" pööras ta püsides tõsisena Walli poole.

See oli nagu rabaw elektrisäde küsitule. Nagu ahastuses meeltheitew, kargas ta „Musti Kaela" ja hingeldas:

„Saa aru — ma armastan sind! Ma armastan sind! Tapa mind ära! Peksa! Raiu mind tükkideks! Ma armastan sind ikka! Kuid ära ohwerda mind oma armukese eest, kes, wõib olla, ei wäärigi sind nii kui mina!"

Ja nagu uss põimis ta end ümber „Musta Kuti" kaela.

„Must Kutt" püsis rahulikuna. Ta ei harutanud lahti enese küljest Walli käsa.

— Soo! Armastus! — käis tal peast läbi.

Ja ta naeratas halwakspanewalt, kuid siiski... ses naeratuses oli ka tsipakene kaastundmust.

Neratas weel. Ja silus siis nagu andeksandwalt Walli pead.

„Sa eksid!" sosistas ta tasa.

See oli niisama, kui oleks ta annud luba, et — armasta, ma saan sinust aru ja...

Walli pigistas end tugewamini tema ümber.

— — — — — — — — — — —

Weel ei olnud hommik. Algas alles nõrk agu.

„Must Kutt" tõusis Walli juurest üles ja läks esikotta, jooma wett.

Ka Walli ajas end naril istukile.

— Kas loobub ta nüüd oma kawatsusest? — ebales ta. — Kas saab ta nüüd aru, kui wäga tema, Walli, teda armastab....?

„Must Kutt" tuli tagasi, köhatas ja ligines narile.

„Lebame weel!" jõnas ta. „Tänane öö on nii kui nii mokas, oma ülesandele lähed homme ööjel!"

See oli kui nõelapiste Walli südame.

— Siis nii äraandlikult oli kasutatud teda?! ... Nii egoistlikelt oli wõetud tema armastust?! ... Tema armastas, kuid teda oli tallatud! ... Loomaliku, pulliliku tundega ... Ja tema omas tulises armastuses ei jaanud sellest aru! ...

See oli silmapilkne ahastus, siis oli ta narilt ülewal.

„Sina! ... Sina! ..." hingeldas ta.

„Noh, mis nüüd?" imestas ükskõiksena „Must Kutt". „Tule tagasi!"

Kuid Walli haaras kinni korra peast nagu ammutaks ta sealt kätele jõudu ja tormas siis wälja.

„Must Kutt" jäi narile istuma.

Ta wangutas pead:

— Mine, saa sa naisterahwast aru! ...

Rachel ja Arno.

Juhtumisi astus Arno „Lindeni."

Istus lauda.

Seal märkas ta üle paari laua istuwat üksi Racheli.

Rachel oli teda märganud juba enne. Ja imelik hiilgaw sära oli ta silmis.

Oli olnud, mis olnud, kuid nad olid siiski tuttawad ja Arno kummardas.

Rachel wastas kerge naeratusega.

Kuid seda raskemail hoopel hakkas taguma tema süda.

Ta oli sest nurjaläinud juhtumisest saadik, kus ta tahtis südametäiega edasi lasta anda Niinat haigust Arnole, kuid peaaegu iseennast unustama pidi, nii armunud Arnosse, et ta koguni kahetses seda silmapilku, miks ei läinud see lõpuni.

Arno mõtles teda kutsuda kerge liigutusega oma lauda, kuid nägi, et Racheli laud kaunis koormatud tellitud söökest ja jookest, kuna tema kelner weel waid tellimist täitma tõttas.

Ka Rachel pidi kutsuma teda, kartes, wast Arno naeratas ainult seks korraks ja siis ei tee enam temast wäljagi. Ja siis on juba alandaw minna tema juure.

Kuid juba tõusis püsti Arno ja ligines Racheli lauale.

„Tere, mu preili!" kummardas ta wiisakalt.

Rachel ulatas waikides käe.

Arno suudles seda.

Ja märkas, kuidas läbi Racheli käis mingisugune nõksatus.

„Olep hee ja istup sei!" sõnas Rachel Arnole tooli pakkudes.

Arno tänas ja istus.

Kelner tuli Arno tellimiste täitmisega ja ainult weidikese tukastas, leides eest laua tühjana.

— Inimene wõib ju ka siin kusagil ära käia ... — mõtles ta ja pidi hakkama laduma kandikult lauale.

„Siia!" hüüdis Arno Racheli lauast.

Kelner kummardas ja kolis ringi.

„Mida teie joote?" pööras Arno Racheli poole.

„Aga mida teie?" küsis oma poolt Rachel. „Tohin ma teid kostitada?"

Arno kulm läks kortsu.

Ta tõmbas Racheli kõrwa üle laua enese poole ja sosistas:

„See on mulle hawaw. Olgugi teie rikka kaupmehe tütar, ei ole ka mina mitte jant. Ja kui ma küsin teilt, ei ole mitte ilus teil omapoolse tellimisega mind tagasi lükata. See oleks waid siis, kui mina telliks walget wiina, teie waid joote schampagneri, kuid ma ei ole weel midagi tellinud, ootan weel teie soowi — olgu see ükskõik, milline!"

„Annap see andeks!" paitas Rachel teda õrnalt põse peale. „Mina ei tahab teid see haawata!"

„No, mida ma tohin siis tellida?"

„Iks konjaak — see hakkab ruttu pehe."

„Aga kas ei waluta teil järgmisel päewal pea?"

„Noh, siis minu meletab see ennis aeg, nil sai joodus see konjaak."

„Dupuy wõi Martell?" küsis Arno.

„Minu perast wei Cherry Blossom, kui ta aga on konjaak!" õhetas neiu.

Tema huuled wabisesid, nagu tahaks nad midagi rüübata ... Rüübata armu ... Hingeni, üdini tungiwat armu ...

Arno aga ei waatanud enam tema otsa, waid andis tellimise. Kelner läks.

— — — — — — — — — — — — — —

Oli juba ammu üle südaöö, kui Racheli silmad nägid weel waid Arno silmi, sulasid neisse.

„Sõidame kuhugi hotelli!" sõnas Arno, sest ta märkas, et kirg Rachelis hakkas ajama üle ääre.

„Oi, seidab!" oli Rachel rõõmustades nõus. „Aga meie tuleb see perast see siia see tagasi!"

„Oo, jah!" oli Arno nõus.

„Aga kui siin see kinni pantaks?“ küsis Rachel, lootes, et Arno wastab, et siis on ka hotellis hea, mis peale ta waid heatahtlikult jaatanud oleks, kuid Arno sõnas:

„Oo, siia saab ka pärast kella neljagi weel sisse. Siin on üldse kolm ust. Pruugib sul just peaukse ees kõlistada. On weel laks kõrwalust. Keegi kurat ei tea, kuhu sa lähed, aga lähed kabareesse, mis kaupleb wabalt üle aja ... Ei wõi just ütelda, et onupoja poliitika, aga wist käiwad seal suured ninad laristamas ja et wäiksed kadedaks ei saaks, siis ...“

„Ah, jetab rahule sina need suured naased!“ sõnas Rachel wahele. „Iga inimene oleb see suur, kui temal oleb see raga.“

„Autosid on all tühje igatahes küll ja küll“, arwas Arno.

„Oo, jaa, muidugi!“ rõõmustas juudineiu ja laulis:

„Wir wollen sparen —
mit Auto fahren! ...“ *)

Arno kutsus kelneri ja tasus arwe.

„Aga mette see era kraamida!“ tähendas Rachel. „Mei tuleb weel see tagasi.“

„Kuulen!“ kummardas kelner.

Rachel ja Arno läksid trepist alla.

Tasa mügisedes nagu siil sõitis minema „Lindeni“ ukse eest kinnine „Renault“ auto-tõld, mis wiis paarikese parimasse Tallinna hotelli.

— — — — — — — — — — — — — —

Oli juba hommik ja koristati ära kõik lauad, kuid Racheli ja Arno laud seisis ikka puutumata.

Kuid ...

Wiimaks koristati ära ka see.

---

*) Meie hoiame kokku — sõidame autoga! ...“

Saatuse jonn.

Läbi akna eesriide tungisid tuppa esimesed päikese kiired, kui Paul unest wirgus.

Ta waatas Toni poole. See magas weel magusasti.

Paul waatas.

Uinunud olid nad kuumalt üksteise kaisus, kuid kas tuli see sellest, et kumbki nägi omaette uninägu, kuid hommikul olid nad lahus. Toni magas pöördunud suuga wastu seina.

Hea oli lesida.

Paul pidi wõtma uuesti ümbert kinni Tonil, suudlema teda magawana, kuid seal tuli talle meelde lubadus — Paul oli tõotanud end näidata mehena.

Ja ta läks wälja woodist, numbri lahedusse sooja teki alt.

Nüüd wirgus ka Toni.

„Kuhu sa lähed?" küsis ta sirutades kätt Pauli poole. „Tule maga edasi, on weel wara!"

Nii weetlew kui ka näis Paulile see kaisutusse kutsuw käsi, kuid hommikune jahedus oli jahutanud tema aju — ta tahtis olla mees.

Ta kummardas üle magawa Toni, suudles teda ja sõnas hellalt nagu kussutaks last:

„Maga, Tonikene! Maga! Ma lähen, otsin omale töö ... Ma tahan töötada, et sul mitte ei pruugiks ..."

Ta hääl tardus kurgus.

Toni waatas ta otsa pehmelt, nagu andestawalt, paistas tema nägu ja lausus siis, ajades huuli torru nagu ihates musu:

„Aga, kallike, kust saad sa siis tööd praegusel ajal? Kus on see koht, mis ootab sinu järele? Kus ei ole juba neid kohahädalisi ootamas ilma sinutagi küllalt?"

See oli öeldud nii hellalt, kuid Paulile tundus see siiski nii walusana, nii walusana . . .

„Ma pean leidma siiski!" ütles ta ajades end uhkesti sirgeks, pidades aga siiski kätt weel Toni peos.

„Eks katsu siis!" lausus Toni pehmelt, raputades õrnalt ta kätt, nagu tahtes ütelda: „Jäta juba see asjata jooksmine, tule parem siia teki alla."

Ka Pauli hinge näris kahtlus, et wast on see tõesti asjata. Kuid ta tahtis siiski, ta tahtis siiski weel püüda näidata, et inimesed wõiwad ära elada ka weel ausalt.

Ta wabastas oma käe ja läks ajas palitu selga.

Toni jälgis tema tegewust awasilmil.

„Nägemiseni!" astus Paul woodi juure ja suudles Tonit.

„Nägemiseni!" patsutas see teda weel paitades käega.

Toni ajas käe ümber tema kaela. Ja sõnas:

„Õnn kaasa! . . . Aga kui sul ei wea, tule tagasi oma Toni juure. Tea, just sinu pärast tulin ma ära Arno juurest . . . Ja ma ei usu, et sa lahkud minu juurest! . . ."

„Ei!" kinnitas Paul. „Iialgi!"

Toni lasi käe lahti ja Paul läks.

Läks tagasi waatamata, sest ta silmi imbusid pisarad; ta ei tahtnud neid näidata Tonile.

Ta läks suurtele lootustele, kuid wähemagi lootuseta hinges.

Kaasatundlikult waatas Tonile talle järele.

— Aga kui ta ei tulegi tagasi! . . . On nii mehine, et kui paenutada ei anna, siis murdub?! . . . Ei leia tööd, siis hukkab enese?! . . .

Ja Tonil oli korraga hinges walus.

Nii walus . . .

— Kuid . . . kui ei tule, ei tule! — püüdis end trööstida Toni. — Mis kaotan ma õige sellega?! . . . —

Toni tegi kalgiks südame, kuid see ei tahtnud selleks jääda.

— Ta tuleb tagasi! — usutas ta end! — Tuleb, tingimata tuleb! . . .

Nagu hüpnotiseerida selleks tahtis ta Pauli.

Seal lendas tema silme eest mööda see aeg, kui kaua olnud ta Pauliga tuttaw — ja see ei rääkinud kuigi kindlast Pauli mi-

newikust. Tuli meelde juhus, kus Paul sattunud homoseksualisti ohwriks. Ja . . . sellega pidi ta kaotama oma kindla „mina."

See tuli Tonile meelde ja see rahustas teda.

— — — — — — — — — — — — — —

Kui ei ole usku inimesel ettewõttesse, siis see ka ei õnnesta.

Paul oli käinud paljudeis kohtis, kuid asjata.

Wist oli see lootusetus wajutanud tema peale oma märgi, et ka seal, kus tõesti koht waba oli, talle ära üteldi.

Tema wälimuses, wäljaastumises ei olnud seda kindlust, seda julgust, mis oleks usutanud tema kätte usaldamast kohta.

Ta ei tundunud koha otsijana, koha nõudjana, waid . . . koha kerjusena.

Ei aidanud mingisugused sõnad, waid teda tegi kõigile wõõraks küsimus: — Miks olid sa siis seni kohata?! . . .

Alguses uhke, iseseisew, pärast mõningaid äraütlemisi murdunw, oma selgroogu kaotaw, muutus ta lõppude-lõpuks närwiliseks, teenistuse järele ahastajaks.

Töö aga ei tunne kaastundmust ja ükski ametkoht ei ole headtegew asutus.

— — — — — — — — — — — — — —

Toni magas hiljani.

Uni oli tal küll kadunud ühes wäljaläinud Pauliga, kuid ta lebas siiski weel edasi woodis.

Wahel wajusid ka kinni silmad, kuid see ei olnud siiski uni.

Ka mitte ärkwel olek.

Midagi selle wahepealist. — Inimene küll ei maga, kuid ta meeled hõljuwad uninäos.

Jõudis lõuna. Paul ei olnud weel tagasi.

—Kas tõesti leidis ta omale koha?!

Toni ei uskunud seda.

Aga kui Pauli tahe siiski teostus?

Siis . . .

Siis peab tema end tundma naisena nagu tuhanded teised, ootama koju meest ja tegema talle mugawaks kodu.

Mees teeb tööd ja tema ootab.

Toni oli harjunud ootamisega. Kuid oodates õhtut, oodates uusi läbielamusi, mitte ühte ja sedasama meest.

Ja juba pures Tonit hirm, et selle tüütuse all wõib puruneda armastus.

Siiski

Tonil oli nagu tunne, et ei muutu midagi.

Ja ses tundes oli koos kahju, kahju waikse südamliku elu järele, ja lohutus — lootus elada sama kirjult, kui senini.

Weri on kui praad, mis lõhnab selle järele, kuidas ta sisse küpsenud . . .

— — — — — — — — — — — — — —

Oli juba õhtu.

Tonit piinas juba hirm — wast ei tulegi tagasi Paul! — Wast ei tulegi ta tagasi! . . .

Ta oli hirmul, kuid sealjuures häbenedas ta seda.

— Miks pidi ta just tagasi ootama Pauli?! . . .

Tonil oli küllalt raha, et maksta arwet, et elada ses wõõrastemajas nädalapäewad.

Kuid Pauliga sidus teda midagi ligidast.

Oma eluajal oli andunud ta sadantele meestele ja ükski ei olnud ulatanud talle nii südame ligi, kui Paul.

— Miks laskfin ma teda minna?! . . . — noomis ta iseennast.

Tal oli korraga hinges niisugune malbaw kahju nagu ahastus inimese järele, kelle uhkuses surma saatnud.

— Mul on ju raha, meie oleksime wõinud sellega midagi peale hakata! . . .

Ja weel enam piinas teda südametunnistus ette wisates, just kui ei oleks ta usaldanud Pauli.

Tonil oli walus.

Wägisi, wägisi kippusid pisarad laugele.

— Ah! — karjatas ta ahastuses ja jooksis kumuli woodi.

Tema nutust tuksuw wabisew keha nagu kaebas weel igatsedes millegi järele.

Kuid Paul tuli tagasi.

Tuli. Astus sisse koputamata.

Tonile tuli see ootamata ja tõstis üles padjust oma nutused silmad.

„Mis sul on?!" tõttas tema juure Paul.

Nii palju oli Tonil südamel paisu, nii palju tagasihoidlikkust, et enam midagi tagasi hoida ei mahtunud ja ta kaebas:

„Ma kartsin et sa ... ei tule enam tagasi!“

Nii alandatuna kui oli tulnud Paul koju, tõstis see südamlikkus temasse tagasi hinge.

„Sul oli siis ilmust kahju?“ küsis ta kõlata häälel.

„Jah!“ wastas Toni. „Ma kartsin, sa ei leia midagi ja ei tule enam tagasi! ... Ütle, kallis, sa ei leidnud midagi? Eks?“

Rusutud peanoogutus oli wastuseks.

„Ja tulid siiski tagasi! ... Oo, kuidas ma sind armastan!“

Ja Toni hakkas nagu nutuhoost wabisedes Paulile kaela ning külwas üle ta kuumade suudlustega.

Wältas silmapilk südamlust, kramplikke õrnusi.

Toni wäsines, Paul kainenes.

„Ma ei leidnud tõesti midagi!“ sõnas Paul ja ta hääles tundus jällegi proosalik lootusetus.

„Ma aimasin seda kohe!“ sõnas osawõtlikult Toni.

See oli küll öeldud nii hingeõrnalt, nii sõbralikult, kuid Paulile tundus nagu tahaks Toni talle ette heita tema saamatust.

„Aga ma ei jäta seda nii!“ kinnitas ta. Homme hommikul lähen ma sadamasse! Ma wõin teha ka kehalist tööd! ... Ma tassin kotte, kiwisüsa ...“

Toni tõmbas õrnalt paitawalt üle ta juukste.

„Kallike, kes nõuab siis sinult seda?!“

Paul waatas nagu imestades otsa talle suuril silmil.

„Aga meie wahekord? ...“

„Meie wahekord ... Peab siis sellepärast kõik muutuma, et meie hinged üksteist leidnud? ... Peab siis pagar korraga hakkama korstnapühkjaks, kui ta armastab wõi pottsija hingekarjaseks? Ehk õmblejanna halastajaks õeks ja uulitsanaisterahwas ammeks?“

„Aga ...“

„Ei ole siin midagi aga. Kui sa mind armastad, siis armasta mind nii nagu ma olen ... Sellasena oled sa hakanud mind armastama, siis ära tee oma armastuse nimel minust nonna!“

„Aga ...“

„Hing on sinu!“ peaaegu karjus Toni. „Ja mis mul pole sulle enam puhtana anda, seda ära nõua ka minult!“

Tekkis waikus.

Paul oli rusutud.

Läks weel mõni minut, siis hakkas end temas ringi keerama uss, seesama uss, mis närib läbi armastuse.

„Ja tähendab — hing on minu, kuid — ihu eest pean ma maksma?"

Waikus oli andnud Tonile mahti enesekogumiseks.

„Ha-ha-ha!" naeris ta awameelselt. „Ära ole nii sõge! Ära mängi näitelawa esimest armastajat! Meie ees on elu! . . . Ja mis on elu? — Pettus! . . . Ja oled sa kurb, et ma sind ei peta?! . . ."

Paul waikis.

„Oled sa sellest haawatud, et ma sulle ei tunnistanud, et ma olen muidu alles rikkumata, et ainult need, need, keda sinagi tead, et need ainult olidki minu esimesed?! . . . Siis mine wõta omale naine, kes mängib sinu silmi truudust, kuid keda wõib wõtta iga sinu sõber, sest ka sinu aus naine on inimene, ka tema ihkab wahelduſt, mis puutub meesterahwastesse . . . See, sinu naine, andub siis hingega, aga minul on andumine äri. Wõõras meesterahwas wõib mind ihuliselt suudelda, aga minu hing siilitab talle näkku . . ."

Need olid tulised sõnad. Wägisi, wägisi pehmendasid nad Pauli südame.

Kuid hakkas kitsaks jääma sel ussil ja ta wiskas uue keeru.

„Aga seda ei tea ju keegi!" sõnas Paul oimetuna.

Toni waatas talle otsa suuril silmil nagu tahaks pahwata: „Tohoo, sõge, säh!" kuid taltsunes ja sõnas siis salwawalt:

„Muidugi, kui sa niiwõrd pime oled, et ei näe oma sõprade pilkawaid nägusi . . . Ei näe, kuidas naeratawad nad sulle näkku: „Waat, mina olen sinu naisega läbi läinud! . . ." Wõi mis tähendab hoidumus weel minu juures? — Kes ei tea, kui ma su naine, et sa abiellunud libuga? Samuti kui sui sõbrad ei lakka naeratamast kahemõtteliselt sinu a u s a naise puhul, et näe, see, kellega ta abiellus, sellega olen ma läbi läinud . . . Wõi igatsed sa omale puutumata neidu? . . . Jäta juba parem see mõte — selleks oled sa liiga aus. Kelmide päralt on neidude süütused! Ainult südameta inimene wõib murda õit ja sinnasamasse maha wisata."

Paul istus. Oli lasknud norgu pea; hoidis käte wahel nagu kipuks see paistetama.

Toni lõpetas.

Toas wältas kauane waikus.

Rahunesid meeled, rahunesid tunded.

Siis läks Toni Pauli juurde, wõttis tal kinni ümbert pea ja küsis tundewaba aralikkusega:

„Ütle, Paul, põlgad sa mind ära?“

Wastuseks tõstis Paul pea, haaras ümbert kaela Tonil ja surus tema huultele tulise musu, kuumema, kirglisema kui ta kunagi Tonit suudelnud.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ja jälle nagu poleks midagi olnud, nagu poleks mingit wahekorda, kõndis Toni tänawal ja weidi temast eemal „kassina“ Paul.

Paul tundis, see oli suurim alandus talle, kuid kunagi ei olnud ta end nii ohwerdanud kui nüüd, olla kannupoisiks Tonil, oma naisel, andunuisel teistele.

Nii wäga aga kui kribeles Pauli süda, ei teinud aga Toni sellest elumuutusest wäljagi. Nii harilikuna, nii harjununa tundis ta enese, et ununes isegi meelest, et on keegi Paul, kel on tema peale õigust.

Ja mispärast õigust? — sellepärast, et ta temale andunud?

Aga Toni on ju enne teda andunud paljuile meesterahwastele, mõningaid nendest ka armastanud — kes tohib aga üle seada õigusi tema, Toni, kohta?! . . .

Juba pigistas pimedik uulitsa gaasilaternaid nii, et nende walgus ulatas nagu läbi waewa kuigi kaugele.

Oli päew, mil Wirus hulkus lõbunaisterahwaid haruldasel hulgal.

Wastutulewad meeste näod oli, nagu otsustas Toni — odawad.

— Kas mitte loobuda täna, minna tagasi numbri ja tunda end Pauli kõrwal korralikul naisena? . . .

See oli mõte, mis wilksatas korraks Toni peas.

— Kuid kas ei tunne siis ka jälle Paul ennast kohustatuna tema kui naise wastu ja ei kipu jälle sadamasse tõstma kotte ja kiwisüsi? . . .

Niiwiisi mõtiskelles seisis korraga tema ees Peet.

„Tere õhtust, preili Toni! kumardas see.

„Tere, tere!“ sõnas Toni. Ja korraga tuli temas nagu tahe minna mööda, wabaneda Peedist.

„Kas meie ei räägiks jälle veidi?“ pööras Toni poole Peet Annega kaunis ülekohesega.

„Rääkida? Seda võib. Aga kuhu sõidame?“

„Kas või sinna, kus olime kord.“

„Tahate mängida jälle endist poisikest? ... Kutsute mind võõrastemaja numbri ja hakkate pidama oma kombluseutlust?“

„Ei!“ vastas Peet rõhuga. „Nüüd olen ma mees!“

„Siis sõidame!“

Toni haaras Peedil käe alt kinni ja sundis teda kiirendama samme.

„Me läheme lähema autode seisukohani ja sealt juba sõidame, eks?“

„Muidugi!“ oli Peet nõus.

Nad läksid.

Nende järel kõndis Paul. Ja ta tundis, kuidas tuigis tema näkku veri teadmisest, mis teeb võõras meesterahvas sellega, keda ta armastab.

Juba tahtis ta tormata nende vahele, tõugata neid lahku, kuid sealsamas küsis ta enesest:

„Mis õigusega?!“

Ja ahastava hingega jälgis ta neid, abitu, et ta ei või omale hoida naisterahvast, keda ta armastab.

Toni ja Peet astusid autosse — neil oli oma siht.

Paul loinkis aga uulitsal sihita veel kaua, kaua ...

Purustud elu ja murtud elu.

Inimese elu jookseb ka omais roopais. Otsesihis või tehes kääruſi nii, nagu neid ette joonistanud saatus.

Kuid ka inimelu teel on omad katastroofid. Siis kui lendab elu välja roopaist, lendab kraawi, kuristikku . . .

Tõkkeks inimelu sõidul on nii mõningaid asju.

Kõige sagedamini ikka armastus.

On inimene kaotanud südame, on tal weel alles pea. Kuigi see nüüd udune, sest kaotatud südameweri woolab ka pähe. Aga niipea, kui murdub süda, on kadunud ka ajude selgus. Siis lööb were ringjooks ajju, ja kui juba weri ajudes, siis weri silmis. Ja on weri silmis, siis on moonutatud silmanägemine nagu wihasel härjal ja inimene walmis, nagu punasega wihale aetud härgki, iga peale.

Harrys murdus süda.

— Tema Liina ja saab walmis sellega! — See oli mõte, mis ei annud talle rahu öil ei päewil.

Küll oli Liina talle ära seletanud asja põhjused, wandunud oma truuduse juures, kuid armastaw süda on egoist, talle on wõõrad igasugused teised mõtted, teised wõtted, kus olgugi ka tema huwides, jaab temast armastatu läbi kaju keegi wõõras.

Rikkalik on armastaja ettekujutuswõime.

Ja Harry peas järgnesid pilt pildi järele, kuidas Bendereff naudib tema tulewast pruuti. Igaisse loomulikkuisse, mitteloomulikkuisse seisendisse asetas neid kahekesi Harry ettekujutus.

Nii nagu oli ta neid näinud althõlma müüdawatel piltidel, mille tükk kakskümmend marka.

Ta kujutas seda ette ja tal oli raske, raske, et nii toimib keegi Bendereff, kel on raha, temast armastatuga sajatuhande marga pärast.

— Wiletsa sajatuhande marga pärast! — kriipsutas Harry aju, kuid sadatuhat marka oli ka siiski talle aukartust ärataw summa, ja Harry sai aru, et sadatuhat marka on siiski enam, kui tema truu armastus.

Nii sai ta aru oma südame järele.

Harilikult ei kaalu süda maiset warandust, kuid siin sai ta kaalujaks. Wäga wõimalik selle tõttu, et olid uimastud Harry ajud, et ajude töö langes südamele.

Harry kujutles, kujutles — tema armsamast jäi järele waid libu, kes selleks, et saada sadatuhat marka, andus Bendereffile igal wiisil

Sadatuhat marka ... Harry sai aru, et see oli suur summa. See oleks palju tähendanud nende elus, kuid armastaw süda säeb juba esimesest pilgust saadik selle peale monopoli, mida on tarwitanud nii paljudki teised seni ilma armumata ... Säeb monopoli, unustades minewikku, kuid nõudes kõige waljemat truudust tulewikust.

Sada tuhat marka ...

Harry hindas oma armastust hingeliselt, kuid siin wisati talle wastu maiselt — sadatuhat marka ...

Pidi Harry alanduma hingega alla selle sajatuhande?

— Ei!

Harrys oli süda ja ta otsis seda.

Otsis seda, mis kaasas südamega.

Kuid süda ütles, et on weel tema, kuid see, mis kaasas — wälja üüritud.

See wõis olla wälja üüritud, mitu korda müüdud juba warem, selle kohta ei wõinud olla Harryl ütlemist, kuid et lubati tema armastuse ajal wõõrale see, mis kuulub kaasa südamega — süda hingeliselt ja see ihuliselt — see ajas teda marru.

Ja inimene on ihuline.

Nii ka Harry.

Ta ei rahuldunud hingest — ta sattus ahastusse, et oli lubatud wõõrale see, mis pidi käima koos hingega, et oli lubatud wõõrale ihu.

Inimene on [illegible]. Ja tihti tundub hinge äralubamine kergemana, kui ihu äralubamine.

Kuid — ihu saad elus nii palju, kas raha eest wõi muidu. Hinge ainult üksikuil kordil. Harwa. Aga ka kunagi mitte müüdawalt nagu ihu.

Harry aga ei tahtnud ühtegi wõõrast ihu. Ta oli hingega kiindunud Liinaga ja tahtis, et nad ei oleks mitte ainult üks hing, waid ka üks ihu . . .

Kuid siin.

Tuli keegi tundmata Bendereff ja wiis ihu.

Jäi järele hing teotatud ihus.

Ja inimene kinnitab, et ta elab südame järele, elab nii, kuidas weab teha hing, kuid see on enesepettus, see on teiste pettus — iga inimene elab oma ihu huwides.

Kui oleks olnud Liinal tuhat hinge ja ta oleks jätnud need Harryle, Harry oleks warisenud samuti kokku, ja nagu saatuse pilge — just hingeliselt, — et antaw teisele Liina ihu.

Nii otsib hing teispoolt wastu omale mitte hinge, waid ihu. Ja kui ei leia, siis . . .

Imelik! Kuidas wõib olla süda materialistlik . . .

Aga on.

Ja mitte ainult imestamiseks.

Nii juhtus siis ka Harryga, et ta kaotas ihu mitte omamise mõttes hinge igasugused lootused.

Wõib olla, ei olnud tema arm nii suur, et lubada wõõrastele kaisutada oma pruuti ja siis talle andestada. Wõib olla, seadis ta tõesti üles nõuded, mis rasked praegusele elule.

— Ei wõi siis ka, olgugi mehe naisel, wabadust anduda mehele, kes talle meeldib?! . . . Nüüdsel ajal, mida nimetatakse wabadusajajärguks.

— Aga kui see mees talle meeldib, siis mingu temaga, jäägu temaga! — lõi Harry käega.

Ta lõi käega.

Kuid tundis, et ta sellega kiskus wälja tükki oma ihust.

Siis tegi aga wabatahtlik jaatus tõkke.

Ja Harry lendas wälja roopaist.

— — — — — — — — — — — — — —

Hommikul, kui magas Harry weel uuele päewale karastawat und, koputati ukse peale ja siis tuldi sisse ilma, et Harry oleks unest wirgunudki.

Tuldi sisse. Ja siis wirgus Harry.

Wirgus mitte enam elule, waid elust äratõukamisele.

Teda süüdistati kuritegewuses, mida teinud ta meeleheitel, meeleheitel oma muutunud pruudi pärast?!...

Kes oleks saanud temast aru?!...

Ei keegi. Sest nii kuiwad, kui on numbrid üldse, on ka kroonu raamatupidamine. Numbrid ei tunne südant. Kaks korda kaks ei ole kolm ega wiis, kui sa armastad, kui sa ka kõigest hingest, kõige palawamalt armastad...

Harry oli ära raisanud kroonu raha meeleheitel. Meeleheitel õnnetus armastuses...

Kuid wastust andma pidi ta meele-mõistuse juures.

— Aga kust wõtab ta weel meele, mõistuse?

Ja kuigi...

Aga Harryle naeratas läwelt wastu hirmutis ja selle nimi oli häbi.

„Otsige! Mul on kõik alles!" sõnas Harry jõuetult.

Ja kuna see oli öeldud lõhestawas hingepiinas, äratas see tabajais usaldust ja nad asusid läbiotsimisele.

Nad usaldasid Harryt liiga, et laskisid ta silmist, kuigi küll ainult minutiks.

Kuid ka sellest oli küll, et wälja wõtta browningi.

Kõlas pauk ja Harry langes.

Surm oli silmapilkne.

Juuresolijad waatasid üksteisele näkku, etteheitwalt, miks keegi ei märganud, et asi läheb nii kaugele, et takistada.

Kuid see tundus siiski hilisena.

Harryt ei olnud enam.

— — — — — — — — — — — — — —

Harry surm tegi Liina hinges murrangu.

Kallas, mille poole ta püüdis, oli ära.

Harryt ei olnud enam.

Ja ses meeleahastes oli ükskõik, millised weed teda loputawad.

Ta wiskas end saatuse hoolde.

Elada Bendereffiga, siis elada.

Liina arwas Bendereffist aru saawat.

— Bendereff teadis, et tema, Liina, armastab Harryt ja ei olnud sellepärast pealetikkuw. Nähtawasti lootis ta, et tema, Liina, ajajooksul aru saab, kui hea mees on tema, Bendereff, ja tema külge kiindub.

Nüüd näis see Liinale, et see ongi see kõige õigem armu ja usalduswõitmise tee — anda enesest aru saada aja jooksul ja siis mahti lasta otsustada.

Wõib olla, Harry polnud pooltki nii hea, tema, Liina, waid ei näinud, kuna keew arm ajas silma were wahu.

— Jah, nüüd saab ta Bendereffist aru! Ta jääb tema juure! See on mees.

Ja imelik, nii kuidas waheldub naisterahwas meeleheide muretu naeruga, nii wõiwad wahetuda ka tema südames armastatawad. Ja Liina tundeid, mis purustatud Harry surmaga, waldas nüüd painawalt Bendereff.

Temas oli midagi salapärast!

Ja just see, mis on meesterahwas weel tundmatu, mis weel salapärane, see wõlub naisi.

— Olgu! Tema, Liina, lepib oma saatusega! Kunagi ei pruugi Bendereff wälja maksta sadatuhat marka, sest tema, Liina, tunnustub tema naisena.

Ei ole enam Harryt, ei ole lahutust.

— Ja kas oleks siiski enam lahutust, kui Harry weel olekski?! . . .

Niisugune julge mõte wõib tulla pähe wärske haua juures ainult naisterahwale. Sest naisterahwa armastus on waid ühepäewa liblika lend.

— — — — — — — — — — — — — —

Liina läks Bendereffi tuppa.

See wõttis teda wastu kui wõõrast, ise uudishimuline, milline asi wõis küll teda tuua.

„Noh, naisuke?" küsis ta familjäärselt, tehtud lahkusega. „Mis on?"

See oli küsitud asjalikult.

Liina südames aga rabelesid tunded. Liina süda oli nagu willkraasimise wabriku „hunt" — masin, mis kisub, rebib . . .

„Ma tulin otsusele", sõnas ta, maha surudes hingelinetust. „Et ma jäen siiski sinu juurde."

„Sellepärast, et ei ole enam Harryt?" küsis Bendereff kihwtiselt.

„Sellepärast ja . . ."

Liina ei lõpetanud oma lauset.

Bendereff waatas talle otsa. Ta ei kaotanud oma rahumeelt.

Oleks olnud see temasse sissearmunud Liina, wõib olla, oleks siis olnud see asi temale tülitaw, sest meesterahwas on tundelik ka nii mõnigi kord süda, aga see oli Liina, meeleraheitew, oma saatusele alluw.

Ja sellega, leidis ta, wõib olla, mida waja, ilma mingisuguste stseenideta.

„See on armas sinu poolt!" sõnas Bendereff. „Ja ma saan sulle olema selle eest surmatunnini tänulik. Ma ei tahtnud mitte, et pidi surema sinu Harry, kuid saatus tahtis seda. Wõib olla, sinu enese kasu pärast, sest Harryl poleks olnud sulle pakkuda ilmaski seda, mis mul . . . Ma ei rõõmusta aga end sugugi sinu kallima surmast. Ei! Ma tunnen sulle kaasa. Ja wõtan mütsi maha alati minnes sinuga tema haua juurde."

Liina silmi imbus mingisugune säraw helk. — Siis tema, Bendereff, ei olegi nii halb! . . . Ka temal on süda! . . .

Liina tundmused lainetasid üle, ja nagu kallast otsides astus ta ligi Bendereffile, wõttis sellel kinni käsiwartelt ja laskis pea ta rinnale.

— Allunud! — käis wõiduõõmus mõte läbi Bendereffi pea. Ja seal ütles talle kaine mõistus, et waja on taguda rauda kuni ta weel soe.

Ja nüüd hakkas ta naisele rääkima, et ta peab sõitma ära tü-

kiks ajaks. Ja et naine ei tunneks mitte igawust, mingu ta Linki perekonda.

Küll rääkis Liina, et ta wäga hästi ka üksi kodus olla wõib, kuid Bendereff palus siiski tungiwalt, peaaegu nõudis, et Liina teeks tema soowi järele.

„Saa aru," seletas Bendereff. „Siin majas ei ole midagi minu oma, see kõik on üüritud."

See oli Liinale uudis ja ta jäi kuulatama.

Bedereff tundis, et hakkab mõjuma tema wale.

„Ja tahad sa tõesti, et mina pean kulutama nii palju selle korteri peale sinu äraolekul?" rääkis ta edasi. „Ennem raiskan ma selle raha sinu tualettide peale."

Siin ei olnud Liinal enam midagi wastu rääkida. Sõnas waid ainult:

„Siis wõta minu jaoks mõni wäike toakene, miks saadad sa mind wõõrasse perekonda?"

Bendereff kõigutas kulmu. Oli ju ta ise ka weel Liinale wõõras, kuigi tema mees.

„Aga miks ei taha minna sa Linki perekonda?" küsis ta nagu haawatult. „Nad on minu paremad sõbrad ja, kardan, sul oleks muidu igaw. Iseasi oleks, kui ma saadaks sind ükskõik kuhu, aga ma saadan sind a u s a abielurahwa juure."

Liina waikis. Kinnirääkituna.

Hinges oli küll mingisugune tume aimdus, aga Liina arwas, et see sellest, et ta weel üldse wõõras Bendereffiga ja kardab tema kawatsusi nagu iga teise wõõra omi, olles ebausklik nende wastu.

— Ta ei taha ju mulle paha! — püüdis ta trööstida end, kuid see troost ei lohutanud.

Nõusoleku, et ta läheb Linkide juurde, ta siiski andis.

Ja see oligi, mida wajas Bendereff.

— — — — — — — — — — — — — —

Mõni tund hiljem istus Bendereff Linkide perekonnas. Asi oli juba maha räägitud, weel andsid seletada mõned peensused.

„Nii siis", rääkis Bendereff. „Ma sõidan Riiga. Et näha ja kuulda, mis saab nende asjast seal. Mul ei ole küll wähematki kartust koos nendega sisse kukkuda, kuid see seltsimehelikkus, see köidab ... Ja siis saabub teile telegramm, et ma surnud. Ehk

weel parem, ma jagan telegrammi, et ma sõidan jäädawalt ära, kas Brasiilia, Austraalia, Uude-Meremaale wõi ükskõik kuhu, peaasi aga tagasitulemata . . ."

„Jah", kinnitas Link. „Äraareis on igatahes parem, kui surm. Pärast surma wõib ta juba üheksa kuu pärast abielluda, aga eemal elamise puhul on waja abielulahutuseks kaks aastat. Aga selle kahe aasta jooksul on ta mul juba niiwõrd taltsas, et ei unista enam mingisugusest abielulahutusest. Paberil on ta sinu proua, aga tegelikus elus — igaühe."

Bendereffi kulm wajus kortsu.

„Seda ma ei tahtnud!" sõnas ta. „Mul ei ole see sugugi huwitaw, et ta sattub sellele teele minu naisena. Minu plaan oli kindel. Naisena oleks ta olnud mulle seni ainult, kuni ma teda poleks weel maha müünud. Lõuna-Ameerika lõbumaja ukse sulgemisega oleks olnud ka lõpp minu abielul . . . Meie abielu wõib olla ka praegu üks, kaks, kolm — lahutatud, sest mul on sellane leping taskus. Aga Liina taskus on paber, et ma kohustan talle maksma sadatuhat marka. Seesama paber, mis oleks surnud ühes temaga sinna lõunamaa lõbukohta. Liina oleks söönud süfilis ja paber purunenud ühes temaga."

Link naeratas.

„Ma saan aru", ütles ta. „Aga see on just see kõige hullem asi ilmas, et kõik ei lähe nii, kui ette kawatsetud. Ja nii siis tuleb teil ikkagi mängida mehe osa. Kas wõi ära putkates."

„Jah! Ei ole parata!" kehitas Bendereff õlgu.

— — — — — — — — — — — — — —

— Ei ole midagi parata! — kahetses hinges ka Liina, kui ta Bendereffi ärasõidul ümber kolis Linki majja.

Bendereff ise oli tusane. Ja Liinale näis, nagu oleks see sellepärast, et ta ei taha lahkuda oma wastwõetud naisest, keda ta hakanud armastama.

Wähemalt uskus seda Liina enese kohta.

Ja tema arwamist kinnitas see, et Bendereff oli tema wastu erilisselt õrn, tähelepanelik.

Kuid ka Link ja proua Link sulasid Liina ees. Sulasid Bendereffi nähes ja ka tema seljataga.

See wastutulek oli nii ülemäära lahke, nii südamlik, et Liinasse

asus kahtlus — nii ei wõi see ikka olla … Kas ei ole see mitte silmakirjalikkus?

Siin ei osanud Liina anda mingisugust wastust.

Ja ta pidi naerma wastu Linkide libedusi, kui südamest tulnuid.

Olgugi, et südames kihheles mingisugune aimdus — siin ei wõi kõik õige olla! ..

Bendereff sõitis ära.

Kuid enne ärasõitu oli tal weel salajane läbirääkimine Linkiga.

Liina juures seisis sel korral proua Link.

Ja kui Bendereff siis lahkus, jumalaga jättis, arwas Liina tema näos leidwat, et seal ei olnud wähematki kahetsust mahajääwa naise kohta.

Just kui poleks tal seda olnudki.

Küll suudles ta lahkumisel Liinat, aga see oli enam näitelawaline suudlus, tehtud, hingetu …

Siiski, Liina ei julenud tol korral weel uskuda, et see — juudase suudlus. Kuigi hing wabises.

Koduste abinõudega.

Järgmisel päewal pärast kuritegijate salkkonna koosolekut, tuli Arno „Musta Kuti" poole.

„Kus olid sa eile?" küsis see.

„Soojal kohal!" naeratas Arno.

„Soo!" sõnas „Must Kutt" lühidalt. „Ka minul läks siin asi soojaks."

Ja siis jutustas ta ära öise läbielamuse Walliga.

„Noh, siis soowin õnne!" ulatas Arno naeratades käe. „Sind armastatakse!"

„Mine seenele!" lükkas „Must Kutt" tagasi Arno käe. „Mulle ei ole waja armastust! Naisterahwas ilma armastuseta rahuldab mind rohkem, kui see, kes mind armastab."

„No?!"

„No, ütle, mis on naisterahwas?... Ainult mehe himutäite abinõu... Ja on see himu mööda, siis wõib ta minna... Aga, waat, kui ta armastab, siis ta just ei lähe, siis oled talle nagu midagi wõlgu... Siis oled sina nagu süüdi selles, et tema süda on hakanud armastama!..."

„Ja Walli tegi nüüd sind temaga seotuks?"

„Just nii. Aga kui ma seda ei tunnustanud, siis tundis ta, nagu oleks murdnud ma mingi wande ja jooksis minu juurest nagu pankrotti jäänust minema ahastawas meeleheites... Waat, hukkab weel enese!"

Arno wangutas pead.

„Ja mõtle, milline nali!" rääkis „Must Kutt" edasi. „Minule ei andunud ta ju esimesena, et oleks wõinud mulle kaela ajada ta murdmise süüd. Ta oli ennem andunud teistelegi, aga nende pärast ei läinud meeleheitele..."

„Ei armastanud neid!" tähendas Arno.

„Ei armastanud . . . No, kurat wõtku, olen siis mina selles süüdi, et ta mind hakkas armastama?! Ihu on ihu ja naisterahwas naisterahwas, ja ma ei ole mitte poisike, et ilutseda armumõtteis. Mul on himu ja muud midagi. Samuti kui janu. On janu — joon. Ja siin niisamuti. Ei hakka weekruusi juures laulma, luuletama, ega ka anduwa naisterahwa juures armastusest paistetama . . . Silmapilk, ja — mööda. Wõib minna! . . . Ja midagi ei ole tal minu peale kaebada! Kes käseb anduda, kui ta ei tea, kas ma teda kosin wõi mitte! Aga andub ta, siis on see ju talle ükskõik . . . Ja kellele on andumine ükskõik, mingu edasi! Ja kes jäeb andumisega üles kohustusi, mingu ka edasi! . . . Mina end ühegi naisega ei seo! Naisterahwas on mulle waid niisama palju, mis ninarätik nohu ajal."

„Sa ei hinda naisterahwa südant!" sõnas Arno.

„Jah, see on tõsi!" kinnitas „Must Kutt". „Naisterahwa südamest ei ole külm ega soe. Ma hindan naisterahwas midagi muud. Ja seda ei tea ette ei näo, ei armastuse kraadide järele. See on loodusest. See on Jumala and. Ja selle järele otsustan ma, keda jumal armastanud luues teda siia ilma, keda mitte."

„Ja kuidas oli Jumal olnud Walli suhtes?"

See küsimus oli nii otsekohene, et „Must Kutt" jäi wahtima suuril silmil Arno otsa.

„Ei pannud tähele!" sõnas ta wiimaks. Ja siis nagu ennast wabandada püüdes, seletas edasi: „On inimesel janu, ei waata ta wee wäärtuse peale, waid joob. Ja on janu läinud ja pole mingit erilist halba mekki suus, tähendab, wesi oli hea."

„Nii. Aga jäi siis sinul suhu eile öösel halb maik?"

„Ei. Seda mitte. Oleks joonud weel hommikul, aga ta ahastas ja läks!"

„Ahastas?" Mispärast?"

„Noh, sellepärast, et ma talle ütlesin, et tal ikka oma ülesanne täita tuleb."

„Ah, nii. Siis wõid teda nüüd rõõmustada — seda ülesannet ei ole tal waja mitte täita."

„Soo?!"

„Jah, just see lahendatakse kodusel teel."

„Kuidas kodusel teel?"

„Noh, ma olin tänase öö niisuguses wahekorras, millest mitte

ei räägita, waid ainult mõista antakse, Abramowitschi tütre Racheliga ..."

„Must Kutt" purtsatas naerma:

„No, sinul wead selle juudiplikaga! Oskad sa temaga ka midagi rääkida? Ta räägib ju seda wa juudi keelt — schento moschento ... Wõi näitate ainult näpuga? ..."

„Ega see näpuga näitaminegi paha ole!" naeris Arno. „Näe, üks inglismadrus kosis eesti neiu. Kumbki ei osanud üksteise keelt, aga, näe — kaksikud said!"

„Must Kutt" naeris heasüdamlikult.

„Noh, ja see Rachel siis teeb nüüd minu eest kõik!" rääkis Arno edasi. „Räägib wana Abramowitschile haugu pähe, et see ise leiab mõne, kes enese wargaks tunnistab ... Abramowitsch maksab talle muidugi ... Ja siis on kõik hea."

„Must Kutt" waatas weidi kiiwa Arnot ja küsis siis:

„Oled sina siis naisterahwa jaoks nii hea, et isegi juudineiu sinu eest oma isa tolaks tegema hakkab?"

„Ei saa teisiti!" tähendas Arno. „Rachel teab ju, kes meie oleme, ja kui ei täideta meie soowi, siis wõiwad nad wabalt lõdisedes ennustada, mis tuleb."

„Ah nii!" lausu „Must Kutt" ohates, nagu oleks ära laskunud mingisugune raskus tema hingelt.

Arnol ei olnud enam midagi rääkida. Ta wõttis wälja paberossikarbi ja ulatas „Musta Kutile."

„Kõige lollem", rääkis see paberossi wõttes, „oli see, et Walli arwas nagu oleks see Ilmi minu armuke!"

„Oli armukade wõistlejanna peale!"

„Mitte see ei haawa mind, nagu saaks Walli aru, et on keegi teine ja mitte tema, waid see, et ta üldse seda arwata saab, et mul keegi on!"

„Mõistan, sa tahad tema ees esineda wabana?"

„Just nii wabana!"

„Et sellega alla kriipsutada, et waat — ma olen waba sulle!"

„Ah, mine metsa!" pahandas „Must Kutt" ja pani paberossi põlema.

Ämbliku wõrgus.

Esimesed Liina päewad Linkide juures möödusid mõnusalt, kui kunagi mugawas kodus.

Liinale anti mõista, et Bendereff on rikas ja omale ning naisele kõike lubada wõib.

Ja milline naine hoiduks tagasi, kui ta saab, mida ihaldab ta süda.

Ja mida ihaldab naise süda? — Uhkust, toredust.

Ja selle eest hoolitses juba proua Link, et Liina enesele teha laskis seda, mis ilus, mis tore.

„Küll Bendereff, kui tuleb tagasi, õiendab arwed", seletati Liinale. „Tema ise käskis hoolitseda oma naise eest nii, et see oleks omas riietes esimene linnas! . . ."

Liina wõttis seda kui tõtt.

Ja ta rinnas ärkasid tunded — kahju, et ta oma meest selle aja jooksul nii wähe armastanud.

See läks ilusasti, Liina tegi kulusid oma mehe nimel, kui korraga saabus Bendereffi kiri, et ta sõidab ära Austraalia ja ei taha teada enam oma naisest Liinast ega kellegist. — Liina tasugu ise omad wõlad! — seisis kirja lõpul. — Temal olla see kerge, ta olla ju naisterahwas . . .

Kui Link Liinale ette luges selle kirja, jahmatas see.

Läks näost walgeks kui lubi. — Ta sai aru haawamisest kirja lõpul.

Link aga tegi sõbraliku näo, awaldas oma kaastundmust ja sõnas siis:

„Mis teha?! Mina ei ole ka mitte nii rikas, et seda kinkida. Tuleb ikka teil kuidagi tasa teha."

„Aga kuidas?" ahastas Liina.

„Noh, küll minu proua õpetab!" rahustas Link. Ja lisas

siis juurde: „Teil on see kerge, teie ei ole mitte mõni nooruke, mõni alles ellu mineja. Teil on elus igatahes juba midagi olnud. Ma mõtlen, nii meestega . . .“

Link rääkis seda küll nii sõbralikult, nii tasaselt, kuid see mõiste oli nii näkku karjuw.

Ja ilma, et oleks saanud enam sõna suust, jäi Liina hämmastanult talle näkku wahtima.

— — — — — — — — — — — — — —

Läks päew päewa järele. Liina elas Linkide pool tülitamata elu.

Ainult proua Link ei lasknud teda silmast. Käis Liina wäljas, siis oli tema tal alati kaasas.

Proua Link oli nii mahe, nii lahke, nii sõbralik, et Liina seda, mida ta kuulnud Linki enese käest juba kurjaks naljaks, mitte ustawaks hakkas pidama.

Kord rääkis ta sellest ka proua Linkile. See naeratas ja wastas nii südamlikult, et ega see asi nii hull ei olla.

Ühel päewal, kui Liina rääkis, et ta sõidab waatama oma ema, sõnas proua Link kohe:

„Oot', ma tulen ka! Ja siis toome sinu emakese siia waatama, kui hea on sinul!“

Olgugi, et see oli öeldud näiiisest südamlikust lahkusest, kuid mingisugune õrn aimdus hinges ütles siiski Liinale, et tema järele walwatakse.

Ta ei puigelnud wastu. Liina ja proua Link sõitsid Liina ema poole, tõid selle tütre uude koju, kus teda kostitati, talle meelitusi räägiti — seletati, et tema tütre põli on nüüd parem, kui kunagi enne.

Ja kui wanaeideke ikka meelde tuletas Harryt, andes mõista, et selle surmasüü lasub waid ikka Liina hingel, seletati talle, et seda on ikka nii tahtnud saatus. Saatuse kätes olla inimelud, mitte Liina käes. Saatus tahta sõda, saatus tahta katku, saatus tahta enesetapmisi.

Kuid nii mugawana, kui seda Liina kodu ka näidati, nii roosiline, kui pidi olema tal elu Linkide juures, Liina naeratas küll järelekiitwalt, kuid selles naeratuses puudus õnne sära.

Seda ei märganud aga wanaemake, sest õnn tütre õnnest tegi ta silmad märjaks ja see andis sära ka tütre silmile.

Koos proua Linkiga saatis Liina jälle tagasi oma ema.

Liinakese ema tänas ja palus Jumala õnnistust Linkide perele.

Jätsid jumalaga ukse ees.

Liina suudles ema, kuid selles suudluses ei olnud südamlikkust.

See oli suudlus, millega suudeldakse warjates midagi paha, pigistades kinni hinge wäljawoolamist.

Proua Linki saatel sõitis Liina jälle tagasi.

Jälle läksid päewad.

Liina elas Linkide juures ilma, et oleks teda tülitatud.

Kuid ta tundis enese olewat siiski nagu kuldses puuris.

— — — — — — — — — — — — — —

Liina märkas juba mõnda aega, et Linkide pool käiwad palju külalised, härrased. Ja niipea, kui ilmuwad külla mõned härrased, kuulduwad ka tubades, kus neid wastu wõetakse, lõbusad naisterahwa hääled.

Kas elawad nad kohe Linkide korteris? — Liina polnud neid ühtegi kunagi näinud. Wõi oli see Linkide korter nii suur. Wõi tulid nad neil juhusik juhtumisi? Kuid Liina nägi tihtigi, et tulid härrased üksi, ilma daamideta, ei näinud ka üksi tulewat daame, aga läbi seina kostsid toast, kus jutlesid härrased, warsti peale nende ilmumist naisterahwaste hääled.

Läksid päewad. Ja wiimaks hakkas Liina ikka enam ja enam aru saama, et Linkid peawad salalõbumaja.

Kuid kus asuwad need lõbutüdrukud?

Liina, kes lugenud mõningaid romaane langenud naisterahwaste ja walgeiks orjeks ära müüdute elust, hakkas ette kujutama, et igatahes Linkide korteri all asub mõni kelder, kus peetakse kinni neid õnnetuid . . .

Wõõraste, nende ihu ostjate saabumisel tuuakse neid sealt wälja ja sunnitakse lõbustama wõõraid, sunnitakse naerma . . .

Nii kujutles Liina.

Kuid läbi seina kostis laul mitte sugugi sunnituna.

— — — — — — — — — — — — — — —

Waldab meesterahwast tiirasus, naisejanu õhtul, siis on tal neid oma himu kustutamiseks leida kõikjalt — uulitsalt, parkest,

kõrsest. Weab aga enese meesterahwas sõlme kiimalususs teist-päewa ajal, siis peab olema kindel koht, kuhu minna.

Nii paljudel on seda „Wanemuine."

Öösiti peatawad seal autod julgesti, ei kustuta isegi tulesid. Päewased autod aga peatawad nagu kõheledes ja see, kes astub wälja autost, see härra kaob majja nagu wargsi.

Paljud käisid aga Linkide pool.

Õigem, proua Linki pool. Sest olgugi, et mees enamasti just küll korraldas, juhtis äri, aga kodus tegi ta seda waid naise kaudu nii, et külalistel, kes tulid rahustama oma ajudesse löö-wat kirge, tuli tegemist teha ainult proua Linkiga.

Iga proua Linki külaline, kes tuli, wõis saada oma rahus-tuseks soowitud naisterahwa weerand, kõige hiljem poole tunni jooksul.

See tuli sellest, et Linkidel ei olnud majas ühtegi neid, waid kõik telliti kodust.

Proua Linkil oli album, kus olid sees nende pildid, keda wõis ta kätte toimetada oma „kaubatarwitaile."

Muidugi mõista, pidi olema „kaubatarwitaja" ustaw inimene, sest proua Linki katalogis polnud ainustki „plangualust", see on registreeritud awalikku naist, waid kõik „ausad andujad."

Ja mitte kõik neiud. Ja kuigi neiud, siis mitte tuulepealsed.

Seal oli näiteks kontoripreili P., kellel olid rikkad sugu-lased, wend tähtsal kohal, aga tema näopilt seisis proua Linki albumis ja pärast tööaja lõppu oli ta alati saadawal. Waja oli talle waid kõlistada sõbranna Herta wõi Helwi nimel.

Seal oli kingsepa M. proua. — Ei wõi ütelda, et mees tee-nis just wähe. Kuid naine oli noor ja tarwitas ehteid. Oleks mees nende jaoks mitte sugugi raha andnud, siis oleks naise patune kõrwalteenistus ammugi awalikuks tulnud, kuid mees andis naisele ehete raha, uskudes, et peab aitama — mees oli nimelt kaumis kidsi, sest raha sai ta raske tööga — kuid sest rahast ei aidanud. Ja naine, mitte tahtes kurwastada oma meest, tee-nis kõrwalt.

Ja wõis teha seda wabalt, sest neil oli juba kaks last ja mees tema järele ei walwanud.

Ja ei tulnud kahtlemisele ka sõprade imestusest, kuidas wõib käia ta naine nii uhkesti riides.

„Ma annan ju talle seks raha!" sõnas kingsepp ilmsüütult.

Sõbrad wangutasid pead ja sõnasid:

„Eks lase omale siis ka teha ilusad riided, muidu pole teie enam paar, ja naine laseb ju juurest jalga."

Selle peale naeratas kingsepp ja sõnas:

„Mis nüüd mina... Ma olen meesterahwas, ega's meesterahwal ole ilu waja, kui ta muidu mees on. Aga kui naisega jalutad, on ikka silmale ilus näha, kui ta kenasti riides on. Waat', ei taha uskudagi kohe, et on sinu naine."

„Wõib olla, et ei ole ka", jussitasid sõbrad. „Sa teed päewad läbi tööd, kas ta seni saab olla ilma meheta. Mine tea, kelle käest saab ta need riided."

See aga juba pahandas kingseppa.

„Ärge teotage mu naist!" wihastas ta nagu ähwarduseks, et ta wõib wihaseks saada. „Minu naine on juba minu kahe lapse ema. Ja mina ise annan talle ta ehete jaoks raha!"

Sõbrad taltsunesid siis.

Oleks aga keegi neist küsinud — kui suure summa? — ja siis kuulnud kingsepa wastust, siis oleks wist kõik naerma pahwatanud ja waene kingsepa naine, kes oskas olla mehele aus, truu, kuid ka ennast ei unustanud, oleks olnud põrmuni kahtlustatud.

Siis käis proua Linki pool keegi tantsijanna. Oma meelest täitsa ilmsüütult. Sest teda oli peremeeste poolt sunnitud andunma kabaree kabinettes wõõrastele, kes tegid peremehele „suuri arweid", kuid temale pistsid tasku waewalt tuhandelise... Temale, tema artistlise oskuse juures!

Ja sealjuures ei imetletud tema wõimisi, waid wõeti teda, kui sunnitöölist, sest kabaree naisnäitlejannade kohta on arwamine, et nad enam andumiseks, kui numbri ettekandmiseks.

Tegi ta aga proua Linki juures mõne tantsu, kus teda wõeti kui igat teist naisterahwast, eelistatud ainult selle poolest, et nägu enam meeldis, seal satuti sellest suurde waimustusse ja kui mitte tantsu eest, siis andumise eest häbeneti anda talle nii wähest summat, kui anti igale teisele tema ametiõele proua Linki asutuses.

Ka ühe kunstniku proua pilt oli albumis. Selle soowijatele tähendas aga proua Link, et tellimine olla wäga kahtlane, sest ainult erilisel juhusel.

Muidugi ei jäänud keegi ootama erilist juhust, waid walis mõne teise, hõlpsamini kättesaadawa, sest lõppude lõpuks ei ole naise ja naise wahel, mis puutub himurahustusse, just suuremat wahet, kui weel käis wõtta pea. Olid ju proua Linkil konjakid kodus.

Wäga wõimalik, et selle kunstniku naise pilt oli jäänud proua Linki kätte siis, kui ta weel neiu oli, sest siis oli ta ka wäga armastanud ohwitsere. Nüüd aga wast ei wisatud tema pilti wälja sellepärast, et ta oli albumi iluks, sest too naine oli ilus. Sellest hoolimata, et peale tema oli albumis weel 192 naisterahwa pilti, kes wabalt saadawal.

— — — — — — — — — — — — — —

Oli keskpäewa aeg.

Jakob Kärmelil ei olnud mõneks tunniks mingit asjaajamist. Kõndis uulitsal ja waatles naisterahwaste jalasääri, mis nagu magneediks olid paljastatud wõimalikult lühikese undrukuga.

On jalasääri mitmesuguseid. On niisuguseid, mis kaotawad igasuguse weetlewuse, on ka neid, mis weetlewad.

Juba küll, küll oli möödunud jalasääri, jämedaid, ja Kärmel imestas, kui inetu wõib olla naisterahwas alt. Seal läks aga mööda keegi daam niiwõrd ilusate säärtega, et Kärmelil kõik kadus peast, jäid weel waid ajudes sibawad ilusad sääred.

Kärmel tundis, et wereringjooks sai temas erilise hoo. Midagi nagu paisunes kusagil.

— Ei! Seda naisterahwast ei pea näpust laskma! — käis tal läbi kuumendawa pea, ilma et ta oleks seda ette mõtelnud, kuidas wõib suhtuda tema wastu nende ilusate säärte omanik. Wast warjab neid tema eest wõi kätega!

Kuid kui lööb weri pähe meesterahwale, siis ei hooli ta millestki, siis ei ole tal enam häbi ja ei järgne mitte wabandus, waid wiha, kui nasterahwas ei alistu tema soowele.

Ja Kärmel tõttas järele naisterahwale, kel nii ilusad sääred.

„Wabandage!" peatas ta daami, kergitades kübarat.

Jälgitu waatas talle otsa.

„Mis te soowite?"

Ei kuulnudki Kärmel tema häält, juba sest näkkuwaatest oli küllalt, et Kärmel tuksatas, „mh" tegi ja ümber pööras, nagu wett wastu nägu saanud peni.

Daam oli niiwõrd inetu!

— Oh, sa Looja! Küll teed sa wahest nalja! — mõtles Kärmel endamisi, sest see käis talle sula tigeda saatuse pilkena, et naisterahwal, kes nii ilusad sääred, on nii hirmus nägu! . . .

Kuid on weri korra löönud pakatama, siis ei rahune ta enne, kui ta ei saa õitseda.

Tusastatud tujul hiilis Kärmel weel üht küll teist naisterahwast, kuid teadmine ütles, et neil ei ole päisepäewal aega tema jaoks, ja ta läks proua Linki poole.

Proua Link wõttis wastu teda kui kunagi soowitud ülalist. Ja pani tema ette albumi.

„Keda soowite?" küsis ta, ise naeratades.

Kärmel pidi parajasti lehitsema hakkama, kuid siis waldas teda juba ennustusena pettumus.

„Ma olen need juba kõik läbi lehitsenud ja kes wähegi meeldinud . . . Oleks teil ka kedagi uut!"

„On uut!" sõnas proua Link wõiduröömsalt ja lõi albumi lahti.

„Kas see pole uus?!" uhkeldas ta siis, näidates wiimse pildi peale albumis, mis kujutas weel wäga noort neiu. „Uus ja wärske!"

Kärmel jahmatas. Ja sõnagi ei tulnud ta suust.

Pilt oli tema õetütre oma. — See oli Ida Sun.

Proua Link, kes seisis seljataga, tema näomoonutust muidugi ei märganud ja seletas edasi:

„See on weel täitsa nooruke. Ainult tutwuse kaudu sain ma ta."

— Tutwuse kaudu?! — nagu lõikas Kärmeli. Ja ta tahtis teada, millise tutwuse kaudu.

Kuid ta ei wõinud küsida järsku, ta hääl oleks ära ehmatanud proua Linki.

Ta ootas weidi, lasi kõneleda edasi proua Linkil ilma, et ise midagi oleks kuulanud, ja kui tundis, et juba weidi rahulikumalt wõib rääkida, küsis:

„Kes teda siis teile soowitas?"

„Oli keegi hea härra!"

Kärmeli pahandas see, et proua Link tema eest warjata katsub. Kuid ta sundis ennast rahule ja küsis õrn-õrna juudase häälega:

„Ütelge ta nimi. Ma tahan seda härrat tänada. Sellel härral oli õigus — selle neiu tee oleks pidanud juba ammu siia olema."

Nii südamlikult kuuldusid üteldud olewat need sõnad, et proua Link nende tõsiduse juures sugugi ei kahelnud, ja ta rääkis ära, et selle tütarlapse sokutaja olnud Arno, Arno Aur.

— Ha! — nüüd teadis Kärmel.

„Tooge siis mulle siia see tütarlaps!" käskis ta juba lihunikuhäälega.

„Peate wabandama!" kumardas proua Link. „Ta saab wabaks waid peale lõunat. Kui soowite seni kannatada, siis olge head!"

„Ei soowi!" sõnas Kärmel järsult.

Proua Link kehitas õlasid ja ei teadnud, mis ütelda.

„Tuleb wälja, et ikka ei ole kedagi uut!" urises Kärmel. Tal oli küll peaaegu ükskõik — ta oli ennast nii pinninud, et saada waid tema juure see, kes waba ja kohe saadaw.

„Olen olnud ma rahaga kidsi?" küsis ta edasi. „Ja ka tütarlapse wastu, kui ta mulle wähegi meeldinud, olen olnud ma helde!"

Nüüd torkas proua Linkile meelde, et wast kõige parem ongi, saata Liinat Kärmeli juurde. Kärmel ei ole ju rahaga kidsi — igaüks tema albumist tahaks teda — ja kui Liina näeb, et selle tööga wõib hästi teenida, wast lepibki oma seisukorraga ja jääb talle, proua Linkile, truilt kasutada.

Kasutada seni, kuni ta sisse kukub, awalikkude naisterahwaste nimekirja üles wõetakse.

Siis wõib ta wabalt minna, siis on tal pass käes ja wõib tegutseda omal käel.

„Mul on siiski weel uudist!" sõnas proua Link salakawalalt, ahwatlewalt. „Daam, kes pole weel albumiski."

„Proua wõi preili?"

Proua Link kahtles weidi, kuid siis riskeeris ütelda õigust ja sõnas:

„Proua."

„Noh, siis läheb," rahunes Kärmel.

„Aga kui oleks preili olnud?" küsis proua Link.

„Preili astub sellele teele waid siis, kui ta juba üdini riku-

tud, proua näeb aga ära oma kogemusest mehega, et see andumine polegi nii hull asi, seda wõib ka wäga hästi teha äriks . . ."

„Aga kas ei wõi mõtelda neiu sedasama?"

„Ta kardab lapse. Ta tahab ju mehele. Ja see äri wõib läbi tõmmata ka lootusest punase kriipsu. Ja juhtub äpardama, mis siis? Naine wõib aga sissekukkumise ilusti weeretada mehe kaela. Ütleb aga — see toonekurg oli sinu tellitud! — ja mis talle teed?!"

„Noh, toonekurega küll, aga kui juhtub midagi muud, tõesti midagi paha, mis arsti järele karjub?"

„Noh, ja mis siis? Wõi pole seda olnud? Jälle saab waene mees sõimata. Sest milline mees ei lase altaisa. Ja kus wõib tema teada, kellelt sai ta haiguse, kas naiselt wõi mõnelt wabanaiselt. Saab oma naise käest pragada, tähendab see on süüta."

„Wõi nii!" wenitas proua Link, kel soow oli tagasi wiia juttu asja juure. „Siis teil ei ole midagi selle wastu, kui ma saaksin nii kaugele, et suudaksin teie juurde meelitada selle proua?"

„Oi, palun wäga!"

„Püüan!" kummardas proua Link. „Kuid ühe peale juhin tähelepanu. Ta ei aima seda, milleks tuleb ta teie juure, ta on weel ses äris wõhik. Püüdke olla helde, wast sellega wõidate. Ta ei ole ju mul mitte ette walmistatud selleks. Teie ärge waadake ta peale, et ta peab, kuid nii et . . ."

„. . . ta ei pea küll, kuid andub siiski!" lõpetas proua Linki lause Kärmel.

„Just nii!" kiitis proua Link.

„Noh, kutsuge ta siia!" sõnas Kärmel uhkesti, kellele wahel naisterahwa wõtmine pakkus sama huwi, kui mõnel peru hobuse taltsutamine. „Kutsuge ta Jakobi ette! Ta on ju ka ainult waid naisterahwas."

Proua Link kummardas weel ja läks.

— — — — — — — — — — — — — — —

Liina istus ja luges Mait Metsanurga „Ennäe inimest!"

Luges sellepärast, et walinud selle raamatu teiste hulgast, et inimene tahab weenduda kõiges selles isiklikult, mille kohta wõetud eitaw seisukoht.

Nimelt oli teada, et Tallinnas keegi keskkooli juhataja, wäga austamiswäärt isand, kes polnud mitte sugugi nii raudkepplik-

uskliik, ka mitte silmakirjaks, kes wäga suur kirjandusharrastaja, kel suur raamatukogu mitmekeelseid töid, oli lasknud ahju wisata kooli raamatukogu jaoks ostetud mainitud raamatu, sest see ülistada lihu.

„Niisuguse raamatu koht ei ole kooliraamatukogus!" oli ta ütelnud. „Lugegu nad seda kus tahes. Ostku sealt, kust ostawad „Amoreseid", „Lora Mirandasid" ja „Tallinna saladusi."

Liina luges.

Ja luges ka sihilikult. Lootes õigustatud olla selles olus, kuhu tal — nagu annud mõista Link — ähwardas tulla astuda.

Proua Link waatas teda silmapilgukese läwel.

Läks siis tasakesi ja istus Liina kõrwale.

Igal inimesel on juba loomusunniliselt mingisugune eelaimdus ligemast silmapilgust. Ja Liina wõpatas kergelt.

Siis tundis, kuidas süda kiiremini tuksuma hakkas. Weri oli ärritatud — teda oli nagu alandawalt haawatud.

Proua Link istus weidi aega rahulikult.

Liina luges. Kuid tema silmad ei näinud. Ärewusest.

Ärewus pidurdas ta hinge.

Oli waikus. Ka õhk tundus surnuna.

Liina ootas häbistawat, alandawat.

Ootas. Ja ootas innuga, nagu enese karistuseks.

Wiimaks sõnas proua Link, püüdes olla sõbralik, lahke:

„Minu mees wist rääkis teile juba?"

Liina pidi üles tõstma jahmatanud silmad, arusaamata näo, pidi küsima: „Mida?" — kuid hing ütles, et raskem on alluda süütana, kui ettewalmistatuna, kuigi süda wastu rabeleb.

„Jah!" sõnas ta waewalt kuuldawalt, pead raamatult üles tõstmata, nagu loeks ta edasi, kuid silme ees wabisesid tähed ja tantsisid end laamaseks uduks.

Proua Link, kes aga sellest otsekohesest ütlusest mulje sai, et Liinal näiliselt selle wastu midagi ei olegi, sest ta ei waielnud wastu, tõusis üles ja sõnas juba proosalikult:

„Noh, siis sa juba tead. Ja praegu on paras silmapilk?"

Nüüd alles tõstis Liina üles oma silmad; neis peegeldus ahastus läbi ilmsüüta naiiwsuse.

„Milleks?!" küsis ta nagu hirmuga tagant aetaw.

Proua Link ei waadanud talle näkku, tegi tegemist millegi

muuga, muidu oleks ta jahmatanud, nähes neid nagu appikarjuwaid, ahastawaid Liina silmi. Nüüd aga rääkis ta edasi:

„Seal on keegi rikas ärimees. Naisemees — sellepärast wõite olla mureta — ta on terwe. Ma rääkisin talle, et teie ei ole neist niisugustest, noh, et te olete peaaegu aus naisterahwas . . ."

Nagu noaga lõikas Liinale rindu sõna, et ta — peaaegu aus! . . . Ta pidi karjatama, üles kargama, kuid oli nagu halwatud ümbrusest, ümbritsewast õhust, proua Linki sõnadest.

Proua Link aga rääkis edasi:

„Olge siis nii . . . pidage endid ülewal, kui aus naisterahwas, ja ainult pikkamisi, pikkamisi . . . Andke ta teadmisele see lohutus, et ta ära wõidab mitte müüdawa naisterahwa, waid ausa! . . ."

— Müüdawa naisterahwa! — kramplesid Liina ajud. — Teda oli tehtud juba müüdawaks naisterahwaks!

— Ei! . . . Nüüd karjub ta näkku! . . .

Kuid niipea, kui inimene kaotanud iseseiswuse, muutub ta nagu orjaks, araks . . .

Ja isegi ahastus ei jõudnud temast kuuldawale tuua seda hinges karjuwat haawatust, wastikustunnet . . .

Ja oleks proua Link lõpetanudki, ehk pööranud tema poole küsimusega — ta oleks ütelnud näkku talle oma südame, kuid proua Link rääkis edasi, rahulikult, asjalikult, nagu saadaks ta turule sisse ostma oma teenijat, mitte teda, Liinat, ennast müüma.

„Niiwiisi teenite meile tagasi oma ülespidamise kulud, ja see ärimees ei ole mitte kidsi — ka teile isiklikult annab ta ilusa jootraha. Kui mitte kleiti, siis paar kingi saate ikka selle raha eest."

Proua Link lõpetas ja ootas, et Liina tõuseb üles ja läheb.

Kuid Liina jäi istuma.

„Nii siis, palun wäga!" sõnas proua Link käskiwalt, kuid mitte käskiwa tooniga. „Ma saadan."

„Ma ei lähe!" lausus Liina hääletult.

„Miks?" imestas proua Link. „Kas arwate, et ma teid ei tea kelle juurde saadan? Ei! Mees on tõesti mehine!"

Liina puhkes nutma.

Proua Link jäi silmapilguks nõuta. Siis astus Liina juurde, silitas ta pead ja rääkis:

„Näe, Benderffiga ei tahtnud teie ka abielluda, aga elasite koos kui midagi!"

„Meie wahel ei olnud midagi!" nuuksus Liina.

„Ei olnud, ei olnud", arutas proua Link. „See rippus ära Benderffi heast tahtmisest. Oleks ta nõudnud, teie kui naine ei oleks wastu tõrkunud."

Liina rind lainetas.

„Ja kui ma poleks tõrkunud, ta oli ikkagi mu mees, kuid hambad oleks ma kokku pigistanud!"

„Eks te pigistage hambad kokku ka nüüd!" naeratas proua Link ja juba tõusis temas timmukalik tagakiusamise tuju. „Bendereffile läksite kokkupigistatud hammastega, minge ka siin. Tapab ta teid ära? Teie elus ei ole see ju esimene. Ja ei maksa mängidagi lapsukest, kui teie enam laps ei ole."

Liina wiiwitas weel.

Wabises.

Proua Link leidis, et on paras aeg anda wiimast hoopi.

„Wõi arwate, et kui teie nüüd jonnite, teile jäetakse niisama? .. Minu mees juba teab! Hea küll, punnige nüüd wastu, minu mees walmistab teile siis niisuguse tulewiku, et teie olete ennast walmis pakkuma igaühele, et ainult pääseda, hinge tõmmata. Siin aga ei kisu weel keegi kinni teie kõri."

Liina nuuksus. Raske oli tõusta, minna kui tall rojastuse altarile.

„Noh?" küsis proua Link weel kord ja tema hääles tundus juba wali käskiwus.

Sel silmapilgul astus sisse ka ise härra Link.

„Mis siin on?" küsis ta.

See hääl hirmutas Liinat, ajas teda põgenema ... põgenema hundi suhu, karu käppade wahele! ...

„Ma lähen!" sõnas ta lootusetult ja tõusis üles.

Link waatas küsiwalt naise otsa. See pilgutas talle kawalnaeratawalt silmi.

Siis wõttis proua Link Liinal käe alt kinni ja wiis ta.

Enne Kärmeli juurde astumist kuiwatati silmad, puuderdati nägu, punatati huuled.

Siis mindi, ja proua Link koputas uksele, just kui ei oleks ta omas kodus, waid mõne restoraani kabineti ukse ees, mille taga wõib olla parajasti keelatud arm.

„Sisse!" kuuldus tugew mehe hääl.

Proua Link awas ukse ja astus sisse Liinaga.

Kärmel tõusis püsti ja teretas.

Waewalt kuuldawalt wõttis Liina wastu terwituse.

„Härra Kärmel ja proua Bendereff!" tutwustas proua Link.

Liina ulatas masinlikult käe. Kärmel wõttis ja suudles seda.

„Olge head, prouad, istuge!" sõnas ta siis.

Liina istus.

Ta pilk langes lauale. See oli rikkalikult kaetud. Konjak, wein ...

„Ma wast segan?" kumardas proua Link ja pööras minema.

Kärmel ei lausunud midagi. Liina oleks küll tagasi hüüdnud proua Linki, nagu merihädaline karjunud kellegi kolmanda järele, kuid ei julgenud.

Ja tasa, nagu kikiwarwul, kadus proua Link toast.

Kärmel ja Liina jäid kahekesi.

Mürgi turul.

Wist pakkus Pauli lonkiw wälimus nii palju usaldust, et talle julges Wana-Wiru uulitsas ligineda keegi noor jõmpsikas ja küsida:

„Turket otsite?"

Paul seisatas ja waatas poisile küsiwalt otsa. Waatas jellepärast küsiwalt, et ta ei saanud aru, mida küsis poiss. See sai aga aru, nagu kahtleks wõõras tema kauba juures ja hakkas seletama:

„Eht Merck! Wiiekümne margalised pulbrid ja kahekümnewiiesed!"

Pulbri nimetusest alles taipas Paul, et poiss pakub kokaiini.

Kunagi ei olnud Paul seda tarwitanud, kuid nüüd, ahastuse silmapilgul, tuli temas tung proowida. See elustawat närwe — oli ta kuulnud. Tegewat erksaks.

Kuid ta oli ka kuulnud, et wäikeste pulbrikeste müüjad segawad oma kaupa muude ainetega, bertolett-soolaga, asperiiniga, hiniiniga wõi lihtsalt kriidiga.

Ja Paul, kes kunagi nuusutanud polnud, tegi end asjatundjaks ja sõnas:

„Ma ei taha nii wäikseid pulbreid. Tahan suuri."

„Suuremaid ei ole!" seletas poiss. „Wõtke mitu, teeb üks wälja."

„Ei!" sõnas Paul. „Siis jääb kaup pooleli."

Tal oli usk, et oli ta kord sattunud kokaiini müüjate uulitsale, siis ei ole see poiss ainuke.

Ja tõesti, eemale waadates nägi ta nii mõningaid kahtlaselt luurawaid kujusid.

Ei wõinud need olla ju nuuskurid, siis oleks poiss neid kartnud.

Kuid poiss ei loobunud sehwtist.

„Linnul" on suuremaid! Grammilisi!" seletas ta. „Ma viin teid kohe tema juurde.

Paul oli nõus ja poiss pistis punuma.

Oli kuulda vaid, kui ta teiste käest küsis:

„Kas „Lindu" nägid? See tahab „Linnu" enese käest."

— Mh. See „Lind" peab igatahes olema ses kokaiiniga hangeldajate peres mõni suurem nina! — mõtles Paul. — Ega's muidu otsita „Lindu" „ennast."

Ei läinud kaua aega, kui poiss oli tagasi kellegi pika härraga.

„Kui palju?" oli selle küsimine.

Ja juba ta ilme, nii palju kui wilets Aia uulitsa nurga laterna walguses seda näha oli, ütles, et siin on tegemist suurema „kalaga."

Ja tema käest ostes ei kartnud Paul mitte, et jaab segatud kraami.

„Kaks grammi tahaks", sõnas paul endamisi kaheldes, et kui kallis wõiks see minna raha järele.

„Lind" wõttis wälja tikutoosist kaks pulbrit.

„Palju see tuleb?" küsis Paul.

„Wiissada marka."

„Mis firma?" — ja seal juures tegi Paul näo, nagu oleks ta kogenud kokaiini ostja.

„Merck!" wastas Lind silmi pilgutamata olgugi, et tema kokaiin ei olnud sugugi „Merck", waid „Boeninger."

Paul maksis raha ja kadus pulbritega sest uulitsast, kust neid müüdi.

Kui kergesti oleks wõidud ka teda pidada kokaiinimüüjaks ja läbiotsimisel oleks leitud ju ka temalt kaks pulbrit kokaiini ... kaks suurt pulbrit kahesajawiiekümnelist, mis niisama palju, kui mõne jällemüüja kakskümmend kahekümnewiielist ehk kümme wiiekümnelist — terwe tikutopsi täis tee neid pisikesi pulbrikesi kohe!

Nüüd tõttas Paul otse koju.

Kuid ...

Ei saanud ta hoiduda kirest kokaiini juba proowida teel.

Porduelu pahandused.

Kärmel wiskas weel diiwanile lebama jääwale Liinale mõned tuhandelised undruku peale ja astus siis toast wälja.

Astus proua Linki buduaari ukse ette ja koputas.

Proua Link tuli ise awama ust.

„Ma lähen ära!" sõnas Kärmel ja selles hääles tundus rahulolematus millegagi. „Säh, siin teile!" — Ja pistis proua Linkile pihku summakese. „Wahetasuks."

Proua Link sai kohe tusatujust aru ja mõistis, et selles süüdi Liina.

„Noh?" küsis ta. „Ajas oma jonni? Ei andunud?"

Kärmeli nägu läks laiale naerule.

„Proua, keda te lolliks teete?" küsis ta. „Teie rääkisite mulle temast nii ja nii, et ta on aus naisterahwas, on proua, mitte mõni harilik lõbunaine, kelle eest maksa raha ja wõta kui topkat... Mitte põrmugi sellesarnast!... Lammas!... Täieline lammas! . . ."

„Na?!" imetas proua Link, ilma et oleks weel midagi aru saanud.

„Just kui lammas oma niitja ees!"

„Ikka andus?" küsis proua Link.

„Andus . . ." kordas Kärmel, just kui oleks ta walmis mõne andumise peale süüdistama. „Aga kuidas? . . . Nagu lammas. Elutult! Kaasatundmatult!... Wiibi just kui mõne minestanu juures!"

„Andke andeks!" wabandas proua Link. „Ma ei tunne weel teda. Ta on alles uus."

„Siis ärge korjake neid uusi uulitsalt, kus meeste wastu juba tülpinud ollakse!" praalis Kärmel. „Uulitsalt oskan ma neid leida isegi . . . Mispärast tulen ma siia? Et leida siin pere-

kondlikkust, mugawust, mis aitaks unustada kodu... Kallistusi!... Aga mitte, et mind rahuldatakse nii haige lamba moodi. Söögimajas antakse sööt ka elawamini ette."

„Ma ei kandnud teda!" wabandas weel proua Link. „Ta on meil uus."

„Ilus uus!" riiwas Kärmel. „Sakste wana, pruugitud!..."

Ja niisugune ülbe otsus tehti naisterahwa üle, kes oli armastanud waid üht, armastanud südamlikult, kõige hingega, kuid saatusest liikatud tallata kõigile.

Kärmel jättis jumalaga ja lahkus.

— Ei nii see äri temaga küll ei lähe! — wangutas proua Link pead ja läks mehe juurde.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Oli aeg, kus Liina oli rõõmu tunnud rahast. Kuid nüüd... Nüüd krotsis ta neid käte wahel, nagu tahtes neile midagi kätte tasuda.

— See on ju ausus! — nagu hirwitas keegi Liinale kõrwa. Ausus, mida oli mäkerdanud, teotanud keegi loomalik Kärmel... See ausus oli nüüd ta oma käte wahel ja wõis seda krotsida... Tundku rahapabergi walu tema aulanguse eest.

Sisse astus Link.

Tõsise näoga astus ta Liina ligi.

Liina ulatas talle raha ja sõnas lõdisedes:

„See on kõik! Enam ei annud!"

Link wõttis sõna lausumata wastu raha.

„See oli antud teile jootrahaks," rääkis ta. „Aga et teie meile juba palju wõlgu olete ja teie selle raha kõik mulle annate, siis wõtan wastu ja arwan wõlast maha."

Liina waatas Linkile hirmunud silmil, just kui kardaks ta midagi, kardaks, et Link lööb.

Link püsis aga rahulikuna.

Sõnas siis:

„Kuid meesterahwastega ei oska teie weel ümber käia.. Mina ise õpetan teid!"

Sellest ei saanud Liina järsku aru, kuid Link waatles teda silmapilgu, siis kiindus ta pilk Liina säärtele ja... ta asus diiwanile ning haaras Liina kaissu.

Nagu haarab uppunu õlekõrre järele, nii hingeldas ka Liina ja sosistas:

„Aga härra Link! Mis ütleb teie proua?!"

„Midagi ei ütle!" raius Link. „Mis äri kasuks sünnib, selle wastu ei ole kaasrääkimist!"

Liina nägi, et ülewõimu wastu midagi teha ei ole ja jäi taltsaks — tehtagu temaga mis tahes.

Kuid sest meeleheitest äratas teda hele kõrwalops.

„Kas nii tohib olla?!" pragas Link. „Teie peate mehi ärritama, ergutama, aga mitte nende käte wahele ära surema!"

Ja näitlema elu kõige ropemat silmakirja mängu sundis Link Liinat.

„Et see igaühega nii oleks!" kinnitas ta ja lahkus toast.

Nuttes langes Liina diiwanile.

— Mis oli ta nüüd weel? Inimene wõi tooruste lampkast?...

— — — — — — — — — — — — — — —

Peale lõunat tuli keegi peenes riides noormees ja palus proua Linki jutule.

Proua Link kehitas õlgu, kui talle teatati külalise tulekust — ühtegi noorhärrat ei olnud talle tuttawat — ega's ometi nuuskur?!...

Siiski... Laskis paluda noorhärra oma buduaari.

Tulija oli wäga wiisakas. Teretas ja ulatas Jakob Kärmeli nimekaardi mõnerealise soowitusega sellel.

Kuna noormehest esialgul silma paistis proua Linkile mingisugune kahtlane ärewus, siis seletas ta nüüd seda sellega, et noormees on wist esimest korda niisugustes kohas, kui tema, proua Linki, juures.

„Teie soowite siis kedagi?" küsis proua Link juba wabamas intiimsuses.

„Jah!" wastas noormees. Ja kartes, nagu tooks proua Link talle üksköik, millise naisterahwa, sõnas ta: „Härra Kärmel rääkis, teil olla mingisugune album, kus nad kõik sees. Ma ise waliks omale wälja."

„Jah, jah!" wastas proua Link. „Olge head. Lähme!"

Noormees läks kaasa.

Ja proua Link pani lauale albumi.

Noormees lehitses, lehitses.

Weidi kahtlane tundus küll proua Linkile see, et noormees lehitses weidi kiiresti, kuid rahustas end mõttega — wast noore silm tabab esimesest pilgust, kes köidab, kes mitte.

Siiski küsis ta:

„Noorhärra ei leiagi omale kedagi?"

„Oo!" rahustas teda noormees. „Ma lehitsen korra läbi, näen nad kõik ära ja siis walin alles kõige meeldiwama."

— Õigus! — pidi proua Link enesele tunnistama. Olid ju need, kes weidi lehitsedes kohe oma igatsetu peale näpuga näitasid, selle albumi juba mitmel kümnel korral läbi lehitsenud.

Mõni ei lehitsenudki enam, waid ütles kohe:

„Mulle tooge nr. 73!"

Ja kohe waatas proua Link oma eriraamatust järele ja leidis, et isand soowib proua Ewalet, tisleri naist, kes ei ela küll kaugel, kuid keda kutsudes peab olema ettewaatlik, et mees aru ei saaks.

Noormees lehitses albumi kuni lõpuni ja siis tuksatas weidi. Wiimase leheküljе juures.

Oli märgata ärewust.

— Wist läks südamesse?! — mõtles proua Link.

„Wast kutsute mulle selle preili?!" küsis noormees ja näitas pildile, mille all seisis nr. 193.

„Heameelega!" wastas proua Link. „Ja loodetawasti on ta ka praegu waba, saab tulla. Oleks teie tulnud enne lõunat, siis ei oleks saanud ma teie tellimist mitte täita!"

Nagu mingisugune sõna pakitses noormehe kurgus, kuid ta neelas selle alla.

Proua Link wabandas, jättis noormehe üksi ja läks.

— — — — — — — — — — — — — — —

Noormees istus kaua.

Lehitses albumi.

Waatles ka teisi nägusid peale nr. 193-da.

Ja ta pidi tunnistama. Näo järele tundis ta neid paljuid Mõnd ka nimepidi.

Seal näiteks oli ühe ärimehe proua.

— Mis tõi küll teda siia albumi? — arutas eneses noormees. — Nende äri on ju näiliselt tulutoow. Wõi on mees niiwõrd kidsi? . . .

Noormees lebitses ja waatas. Waatas ja mõtles.

Huwitus teistest, kuid süda tuksus haamrina ikkagi albumis olewa nr. 193-da pärast.

Wiimaks kuuldusid liginewad sammud. Kahed sammud. Ühed tugewamad — prowa Linki omad ja teised kergemad — nr. 193!

Ilma et oleks arugi saanud miks, kuid noormees tundis, et peab end peitma.

Ta waatas ringi.

— Ha! Portjäärid! — Ja ta puges naabrituppa wiiwasse ukseawausse, portjääride warju.

Enne ukseni jõudmist peatasid sammud.

Tulijad rääkisid.

Siis läksid tugewamad sammud tagasi, kuna kergemad liginesid.

Uks awanes ja läwel seisis noor neiuke.

Ta waatas tuppa, kuid leides selle tühjana, pööras ümber ja hüüdis:

„Aga siin ei ole ju kedagi!"

Prowa Link, kellele ta seda oli ütelda tahtnud, oli aga juba kadunud teistesse tubadesse ja neiuke seisatas weidi nagu nõutult.

„Ah, ei ole kedagi?!" kargas noormees wälja portjääride tagant. „Ida!?"

„Ralf!" karjatas neiu. Tarretas silmapilguks, kuid jooksis siis wälja toast, kui murdja suust.

Ralf talle järele.

Nagu õhust tundis neiu, et wend ta tabab.

Ahastusohus riiwas ta pilk lahtist akent, silmapilk oli ta sellel ja hüppas alla.

„Ida!" karjatas weel Ralf, kuid just sel silmapilgul kadus neiuke aknalt.

Ralf seisatas kui halwatu, haaras käega otsaesist — see oli läinud märjaks silmapilkselt.

— Surnud! — oli esimene mõiste kiir, mis willkjatas Ralfi ajus, sest Linkide korter asus teisel korral ja all kõwa kiwiwulits, paekiwist kõnnitee . . .

Neiu karjatust oldi aga kuuldud.

Sisse astus ise härra Link. Tema ümarguune alati nagu õlist läikiw nägu tundus seekord kare kuiwana ja tema muidu

nii laijad liigutused tundusid järskudena. Ka tema mahedalt põrisewas baritonis oli käre toon.

„Mis siin on?!" küsis ta.

Ralf ei wastanud.

Nii lühike, kui ta oli, weeres Link tagatuppa, et küsida Idalt, millega on ta ärapahandanud wõõra, teda süüa, kui ta peksuwäärt, kuid ... tuba oli tühi!

„Kus on preili?!" astus Link Ralfi ette.

Nagu loomusunniliselt waatas Ralf akna poole.

Sellest oli küllalt Lingile arusaamiseks, et juhtunud midagi. Tugewal käel haaras ta noormehel rinnust kinni, raputas ja karjus:

„Kus on preili?!"

See oli hirmus karjumine. Waikne, nii et seda wast waewalt kuuldi kõrwaltuppa, kuid südantlõhestaw, südantpurustaw, südantsööw ... Nagu öökulli kisa soos pimedal ööl ... Kuid mitte nii lapselik nutlik ... Ennem seisis Ralfi ees hüääne.

Ralf tahtis eemale lüüa Lingi kätt — ei uskunud ta nii wäikses mehes nii suurt jõudu — seal tõstis Link ta poolelt õhku ja karjus uuesti:

„Kus on preili?!"

„Ta hüppas aknast alla!" ahastas Ralf.

„Miks?!" karjus Link. „Miks?!"

Ralf ei wastanud. Ta püüdis end wabastada Lingi tangilisest käest.

See wihastas Lingi, ta tõukas suure hooga Ralfi wastu seina ja läks ise aknale.

All uulitsal ei olnud kedagi. Ka ainustki wereplekki kiwidel. Mingisugune kahtlus lõi läbi Lingi ajude.

Wastu seina löödud Ralf tuli nüüd talitsunult akna poole, et näha seal oma õde uulitsal were sees ja siis langeda kokku ahastusest.

Kuid ei saanud ta weel aknale, kui wõttis tal uuesti rinnust kinni Link.

„Kes teie olete?! Kuidas on teie nimi?!"

„Ralf Sun."

„Ralf Sun ..." kordas Link. „Sun ... Ja kes olete teie selle preilile?"

„Wend."

Tugew hoop lendas wastu Ralfi pale ja lüüasaanu kukkus põrandale.

Link astus talle ligemale ja wihastas:

„Siga!"

Ning siis rääkis edasi:

„Teie tundsite ju ära albumis, et ta teie lihane õde?.. Miks laskside kutsuda ta siia?.. Kas selleks, et lihane õde peaks andunna o m a wennale wõõras kohas?!... Teie nurjatu!"

Ralf tahtis tõsta wasturääkiwalt pead, kuid Link rääkis edasi:

„Wõi tahtsite te teda kimbutada?.. Muidugi kimbutasite... Sundisite hüppama läbi akna..."

Siin tuli küll Linkile kahtlus, kas Ida üldse hüppas aknast wälja, sest wäljahüpates oleks ta saanud tingimata surma. Kuid ta ei annud ainu oma kahtlusest. Ja milleks? — On Ida wälja hüppanud, on kadunud. On ta aga enese ära peitnud tuppa, kuhugile, siis kuuleb ta, et siit majast heaga ei pääseta.

„Miks sundisite teda selleks?!" nõudis Ralfilt wihane Link. „Kas iga inimene ei wõi enesega teha, mis ta tahab? Olete teie tema tulewiku määraja? Olete?.. Ilus, kui olete. Ta peab olema karske. Aga teie ise? Kas ei ole teie käinud neidude juures, kes oleks pidanud ka olema karsked? Kes oleks pidanud ka olema niisugused, nagu teie õde... Ütelge, kas olete käinud?!" — Ja seal juures pani Link oma rusika Ralfi kõri alla.

„Olen!" kogeles Ralf.

„Soo!" jai uut hoogu Link. „Kõik, mis wõõras, on muidugi jalaga segada, eks ole? Aga mis oma, see on püha... Aga kas ei olle teie ka mõtelnud selle peale, et need, keda olete tallanud teie, et ka neil on omaksed, et ka neile on oma suguluseliige püha?!"

Ja ühes selle küsimusega tabas Ralfi hoop nii, et ta lendas kägarasse nurka.

„Ära tee teisele seda, mida sa ei taha, et see juhtuks sinuga!"

Seda ütles Link, salalõbumaja pidaja. Kuid Ralfile tundus, et ta rääkis Õnnistegija sõnadega.

Taja ajas end Ralf püsti.

„Wõib olla, kui sa koju lähed, leiad eest elusana oma õe", rääkis Link. „Ära haawa teda sellepärast, et sa oled meeste-

rahwas ja wõib kõike, kuid tema kui naisterahwas ei wõi midagi. . ."

„Ei! ei!" peaaegu karjus Ralf. — Leida õde elusana, see lepitaks kõik.

„Siis kasi!" wiskas Ralfi peale wälja oma wiimase põlgtuse Link, ja Ralf lahkus.

Ralf lahkus. Ja olles juba uulitsal, nähes puhtaid uulitsakiwe, taipas ta, et Ida tõesti pääsenud eluga.

Kuid Linki manitsus oli juba ununenud.

— Küll ma talle kodus näitan! — wihastas Ralf.

Ja läks koju.

Kuid kodus ei olnud Idat.

Ralf telefoneeris haigemajadesse — ka neis ei olnud wastuwõetud ühtegi haiget, kelle nimi oli Ida Hun.

— Pettus! .. Pettus! .. — wihastas Ralf. Ja hoolimata oma õest — nüüd tõukas ta enesest ära — paisus temas tige tasumise plaan. — Nüüd ma talle näitan! .. —

— — — — — — — — — — —

Mis sündis aga Idaga?

Kukkudes teiselt korralt alla kiwisele kõnniteele, oleks pidanud jaama ta tingimata surma.

Kuid . . .

Samal silmapilgul jõitis alt mööda auto.

Mis oleks tähendanud auto, oleks Ida ennast surmata tahtmult hüpanud aknast alla? .. Ta oleks langenud kõnniteele.

Kuid, kas see oli saatusest wõi . . .

Kuid Ida wõttis hüpates suurema hoo, ei kukkunud mitte uulitsale, waid pead pidi auto pehmetele patjadele. . .

Hugol oli nimelt wõetud tol korral suur üüri „Fiat."

Ja nii õnnestas põgenemine Idal.

Põgenemine ühest elust teisse ilma surmata.

— — — — — — — — — — —

Ralf läks koju.

Läksid nädala päewad.

Kannatada olid need rasked.

Ida koju ei ilmunud.

Ja siis otsustas Ralf:

— Lõpp sellele mürkale! .. —

Kuritegijad ja nuuskur.

Noor inimene on aatelik.

Ta tahab teha head inimkonnale.

Ja noor inimene on wastuwõtlik. Paendlik. Ja iga weetlewa sihi järele tormaja.

— — — — — — — — — — —

Liidia Säde oli lugenud nuuskurromaane. Sherlok Holmesi, Nathus Pinkertoni, Nick Carteri . . .

Ja oli waimustuses nende salapolitseinikkude trikkidest kuritegijate wastu.

— Aga miks ei wõiks olla salapolitseinik ka naisterahwas? — mõtles ta endamisi ja wõttis nõuks teha katset. — Kui õnnestab, wõib hakatagi salapolitseinikuks.

Mõeldud, tehtud.

Liidia tellis omale kalisee püksid, et oleks kergem jooksmisel, ronimisel.

— — — — — — — — — — —

Oli hiline öö..

„Musta Kuti" rööwsalk läks sissemurdmisele.

Kõige ees wäike jõmpsikas, päris poisinott.

Selle järele läks juba suur kogu — rõugearmilise näoga „Küüslauk."

Siis weel tükk maad, ja sammus „Sõrmik", wiisakais riideis härra.

Ja nii edasi üksteise järele, iga kuritegija wahet sülda kümme.

— — — — — — — — — — —

Liidia seadis end „salapolitseinikuks" ja astus uulitsale.

Kõndis siia, sinna, waatas igale poole, kuid kusagilt ei paistnud silma midagi kahtlast.

Ja kui pole midagi kahtlast, kuid on waja midagi kahtlast, siis wõib ju waadata kahtlustawa nuuskuri silmaga ka kõige ilmsüütuma asja peale.

Ja nii ka Liidia.

Ta kujutles end millegi tähtsa, millegi õudse roima luurajana ja hiilis siia, hiilis sinna.

Kuid tõsiselt jälgida polnud midagi.

Temast läks mööda „Musta Kuti" wargaõpik.

Poiss waatas talle terawalt näkku.

— Ametwend! — käis lollistaw mõte läbi Liidia pea. — Poisikene lugenud niisama nuuskurijutte, kui temagi ja nüüd praktiseerib.

Nähes seda poisikest, näis talle nagu oleks ka tema ettewõte poisikius, pidi lööma käega ja minema koju.

Pööras juba ümbergi.

Seal nägi tulewat „Küüslauku."

— See on tingimata roimar! — otsustas Liidia innuga ja temas tundus uuesti kange tahe jälgida inimest, kes wõib olla kuritegija.

Ja hinge pidades, waiksel kassi sammul järgnes ta „Küüslaugule" ilma, et oleks selles tunnud midagi poisikselikkust.

Nii jälgis ta uulitsaid. Kuhu pööras jälgitaw, sinna Liidia järele

Wiimaks läks see asi kahtlaseks „Sõrmikule", kes kõndis mõningad sammud tagapool „Küüslauku."

— Naisnuuskur! — naeratas ta. Hiilis siis talle ligemale. Mitte ei hiilind, waid läks. Nagu aus mees kunagi.

Liidia kuulis oma järeltulewaid samme, waatas tagasi, kuid nähes oma selja taga tulewat wiisakas riides härrat, ei ennustanud ta midagi paha ja läks edasi endamisi õhetades.

„Sõrmik", tulnud rutuste sammudega, oli Liidia kohal. See andis teed, et ta mööda läheks.

Kuid seal kargas „Sõrmik" Liidiale kallale.

Küll oli kargamine osaw, sihitud ohwri silmapilkse waigistamisega, kuid Liidial läks siiski korda karjatada, hüüda appi.

Ja nagu luust läbilõikaw röögatus, kajas ta appikarje põrgates wastu kaledaid magawate majade seinu, heljudes tühjal öisel uulitsal.

Isegi tuli widises laternas sest hüüdest.

„Küüslauk" pööras ümber ja jooksis rabelejate juurde.

„Nuuskur!" tähendas „Sõrmik." Mõlemad waldasid ühiselt naisterahwa ja sel ei olnud pääsu.

Kohale jooksis ka wargaõpik.

Liidiale topiti rätik suhu ja pöörati temaga põikuulitsasse.

Kuid wargaõpik ei olnud sugugi rumal. Ta teadis, mis tal teha.

„Appi! Appi!" karjus ta kõigest kõrist, istus siis kõnniteele maha ja tegi süljega silmad märjaks, just kui oleks ta nutnud.

Kuuldus politsei wile ja warsti oligi kordnik kohal.

Ta tõttas nutwa jõmpsika juurde.

„Mis on?"

Poisike lõdises, nuttis ja seletas, et ta läinud apteeki tooma oma haigele emale rohtu, kuid seal tunginud tal kallale sulid ja röövinud ära raha.

„Kuhu poole nad läksid?" küsis linnawaht.

„Sinnapoole!" näitas poisike.

„Hea küll", sõnas linnawaht. „Küll nad kätte saadakse." Ja läks ise minema koguni wastupidises suunas.

— Lõi wist ise ka kartma? — arwas wargajõmpsikas. — Tal enesel wist ka suured rahad kaasas . . .

— — — — — — — — — — — — — — — —

Tükk maad wiidi Liidiat wägisi.

Põikuulitsas oli osa, kus ei olnud maju, waid ainult plankaiad.

Põikuulits ise oli tühi.

Seal wõttis „Sõrmik" wälja rewolwri, näitas Liidiale ja sõnas:

„Waadake, siin seda riista. See tapab kohe. Sellepärast siis, kui teie ei tahaks, et see kuul teid tapaks, kõnnite rahulikult meie wahel. Ei tee ainustki häält . . . Ma räägin seda sellepärast, et ma pean teil ära wõtma rätiku suust — ei ole ilus, kui teie nii ühes meiega kõnnite. Kuid appikarjumise ja põgenemise peale ärge mõtelge. Meie oleme juba nii suured kuritegijad, et teie tapmine meile enam süüdi juurde lisada ei saa, meie oleks ilma sellletagi surmalapsed. Sellepärast siis teadke, et meie ei kohku sugugi tagasi teid maha laskmast. Inimene, kes elu ja surma peale wäljas, ei kõhkle sugugi selle juures, kas teid

tappa wõi ellu jätta. Surnuna olete meile wähem kahjuta ja nii siis wõite ise aru saada, kui kergesti lendab kuul teie kehasse ja lõpetab teie elu niipea, kui teete ainukese waljema hääle. Kas saite aru?"

Ja samal silmapilgul tõmbas „Küüslauk" tal rätiku suust.

Ei olnud waja enam Liidiale pikemaid hirmutamisi; ta oli nii kui nii „walmis", pehme.

„Kas saite aru?" küsis „Sõrmik" weel kord.

„Jah!" wastas Liidia waewalt kuuldawalt.

„Noh, siis teate. Lähme."

Ja nii nad läksid — Liidia ning „Sõrmik" ees ja „Küüslauk" nende kannul.

— — — — — — — — — — — — — — —

Röövkäik oli läinud nurja ja sellepärast walitses „Musta Kuti" juures suur pahameel.

„Ainuke saak, mis oli", rääkis „Must Kutt." „On see naisterahwas. Wähe sellest, et on salapolitseinikud, tekkiwad ka omad eraamuskurid. Aga et tal jäädawalt kaoks isu edaspidi luurata meid, mis meie talle teeme?"

„Soolakuppe!" naeris keegi kõrisewal häälel.

„Ei! See oleks naisterahwa kohta liig jäme", waidles teine wastu. „Aga mõtelge ta ilusate jalgade peale!.. Mõtelge, ilusad warbad! Ja kui nüüd panna tükk ilusat puhast walget paberit ta warwaste wahele ja süüdata põlema, eeh... mis?!"

„Hä-hä-hä!" naeris „Must Kutt." „Ma näen, et teie olete tundelikud, kuid tundelikkus on elu nõrk külg. Peab waatama, kus on kasu sees. Seltsimehed, teist on palju poissmehed, ja poissmehel naisterahwast saada on kaunis tülikas ja kulukas asi... Nüüd aga on korraga meie wõimuses naisterahwas. Astuge sappa!"

Rõkkaw naer oli sellele wastuseks ja juba tekkis rüselemineegi sabastumise puhul.

Seal kõlas korraga Arno hääl.

Keegi ei pannud tähele, mil ta sisse tulnud.

„Andke see naisterahwas mulle!"

„Must Kutt" waatas talle tõsiselt otsa — ka Arno oli tõsine — ja sõnas siis oma alamatele naerdes.

„Jah! Mis teha! Ülemusel on eesõigus! See naisterahwas ei ole enam waba — jaba wõib lahku minna."

Nüüd astus juba Arno nende keskele.

„Ärge mõtelge, et mina tarwitan teda selleks, milleks ta teille lubati", wäätis Arno. „Ei!.. Selles suhtes ei wõiks meil olla naiste puudust. Ja mispärast siis peame meie sundima naisterahwast, kes selles põrmugi kaasa ei tunne, wägiwaldselt meile anduma?.. Kui see oleks karistuseks, siis ka peate loomulikuks, et isad ka oma tütreid hakkaks karistama niimoodi?.. Ei!.. Ta on ära teeninud karistuse ja peab selle saama ilma, et meie endid tema kombluse tulul rahustaks. Ta tegi lapselikult, et meid luuras — jai selle idee wist mõnest nuuskuriromaanist, lapsed loewad ju neid — ja peab siis saama ka lapse karistuse — witsu!.."

Lõbus naerulagin käis läbi ruumi.

„Siin ei ole midagi naerda!" hüüdis Arno. „Kes hakkawad peksma?"

Keegi ei wastanud.

„Noh?"

„Meie häbeneme!" wastas keegi nurgast.

„Ah, häbenete?" wõttis Arno sõna sabast kinni. „Kui teie häbenete, siis teie tuletegi teda peksma. Rebite tal jalast need kalifeed ja annate witsu nagu lapsele... Teil ei ole weel last? Noh, see wõib tulla ja siis on teil praktika... Kui teie neist kalifeedest jagu ei saa, rebige puruks! Küllap juba leidub, mis talle kojuminekul undrukuks ümber anda."

Tekkis waikus.

„Noh, siis see otsus jääb!" sõnas „Must Kutt" kinnitades.

Liisk oli langenud ja nüüd waatasid kõikide silmad Liidia poole, kes seisis nurgas, rätik silme ees, mis pantud Kadrioru teel, et ta kunagi üles ei leiaks „Musta Kuti" asukohta.

Liidia ihu wabises.

„Noh, teised wõiwad lahkuda!" tähendas Arno. „Peksmine ei ole mitte teatri etendus. Ja pealegi, kui teie pealt waatate, siis peksja häbeneb."

Wiimase lause ütles Arno naeratades ja naerdes läksid kuritegewuslise organisatsiooni liikmed wälja.

„Ma ei jää ka sisse", ütles „Must Kutt. „Ma tulen ka

wälja ja seal räägime edasi. Mulle ka niisugune luulelikkus ei meeldi. Täiskaswanud naisterahwale nagu lapsele witsu anda, see on ju luule, mitte enam mingisugune proosa."

— — — — — — — — — — — — — — —

„Häbeneja" ei pääsenud oma ülesandest, ta pidi kõrwaldama kõige pealt kalifeed. Kuid, et ta end naisterahwa riietuses ei tahtnud teha asjatundjaks, siis käristas ta need lihtsalt maha.

Liidia seisis kinniseotud silmega paigas kui kuju, käed rinna peal. Alguselt püüdsid need küll siiski loomusunniliselt paljastamisest takistada, kuid koorija käed olid karmimad, hooletumad.

Minge, tooge wäljast witsad!" käskis Arno.

„Häbeneja" läks. Ja wäljas wõeti teda wastu suure naeru-laginaga.

„Kas hakkas häbi?" küsiti.

Aga kui ta tagasi pööras wisadega, anti talle nõu:

„Noh, kui sa häbened, siis tunne wähemalt naisterahwale kaasa, wõta see peks oma nahale!"

Kuid tõgataw ei laususnud sõnagi.

Wahepeal oli aga Liidia langenud põlwili Arno ette ja palus.

„Ei ole wiga", trööstis teda Arno. „Wäiksed lapsewitsad on terwisele kasulikud."

Witsutaja astus witsadega tuppa.

„Noh, mu preili!" palus Arno wiisakalt. „Kumarduge!" Liidia wiiwitas.

Wiiwitus muidugi ei meeldinud ja „häbeneja" ei häbenenud nüüd enam, waid tõmbas Liidia pingile ja saps saps napsasid witsad rõõska noort ihu.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kinniseot silmadega wiidi Liidia peaaegu kuni Russalkani ja lasti seal lahti — mingu ükskõik millise nelja tuule poole.

Kriips läbi!

Rachel oli lubanud kõik teha ja Arno ootas juba ammugi sõnume Abramowitschi poolt. Kuid sealt poolt ei olnud weel kuulda ei kihku ega kahku.

— Wististi ei leia wana Abramowitsch Ilmile asemikku? — arwas Arno. — Juut ikka juut, tingib ja tahab odawasti saada. Ja kes siis nii rumal on, et hakkab wõileiwa eest kinni minema . . .

Kuid Arno ootas ja ootas ikka.

Juba oli Ilmil äraistutud pool aega, kuid Racheli lubadusest ei olnud midagi kuulda.

— Oleks ikka wõinud saata Walli! — mõtles nüüd Arno, kuid oli juba hilja.

Ja Arno kirus Racheli, et see wedanud teda ninapidi.

— Juut ikka juut . . . Olgu meesterahwas wõi naisterahwas . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Kuid ei olnud sugugi nii kergesti see asi toimiw, kui arwas Rachel.

Nimelt ei jäänud sugugi saladuseks Racheli wiibimine Arnoga wõõrastemaja numbris.

Oleks nad läinud weel mõnda kõrwalisemasse wõõrastemajasse, aga ühte paremasse hotelli, ja pealegi weel, kus restoraan.

Ja eks juhtunud neid seal nägema Lasermann ning warsti, weel ennem, kui Rachel silmapilgu leidis oma plaanist isale rääkida, toodi see jutt ka wana Abramowitschi kõrwu, et tema tütar olnud öö läbi numbris ühe „kristlasega."

Wõib ette kujutada, kuidas wihastas Abramowitsch. Ta oli walmis isegi maha lööma tütart, kuid seal tuli talle meelde, et teda wõidakse panna wangi ja tema wangisoleku ajal wõib minna äri pankrotti.

Seal leidis ta radikaalsema abinõu. Ta ajas tütart minema.

Kuid Rachel ei langenud sugugi tatele *) ette põlwili, waid seletas, et ta rahumeelega minna wõib. Kui tema tatele seda wõib, et peab peale perekonna weel ülewal paari liignaist, siis igatahes on ta weel ilmas mõni niisugune, kes jõuab ülewal pidada teda, Racheli.

„Aga kui see on kristlane?“ kägistas Abramowitsch omal keelel.

„Ja kuigi!“ wastas Rachel. „Ja ma usun, isegi see, kellega olin ma numbris, ei kohku tagasi mind ülewal pidamast.“

„See kelm?!“ wihastas Abarmowitsch.

„Noh, kui see kelm on, sa tema peale näpuga näitad“, rääkis Rachel rahulikult. „Siis wõin ma ju ka lasta end ülewal pidada mitmeist. Weel rohkemaist, kui sul näppe näitamiseks.“

Wana juut läks näost punaseks. Nii tigedaks just kui oleks talle keegi risti kurku toppinud.

Ei wõi ju juudid seda kannatada, et nende hulgast on naisterahwas, kes andub ristiusulisele. Ja mis peab siis weel ütlema selle neiu isa?!...

Tagajärg oli see, et Abramowitsch tütre sõimamisest loobus, ta majja jättis, kuid kõwasti keelas kusagil käimast.

Selle järele pidi walwama mammele **) Riwa. Kuid kuidas saab ema weel waadata täiskaswanud tütre järele?..

— — — — — — — — — — —

Arno ajas parajasti habet, ei aimanudki, et tulija naisterahwas, arwas mõne sõbra olewat ja hüüdis ükskõikselt:

„Sisse!“

Rachel awas ukse, kuid nähes westi wäel Arnot, häbenes nagu weidi ja ütles teretamise asemel:

„Oi, pardoon!“

Arno pööras ümber, ei teinud Racheli kohmetusest wäljagi, tõusis püsti ja läks talle wastu. Wahuse lõuaga.

Racheli pilk haaras teda üleni. — Nüüd ei näinud Arno talle sugugi enam nii weetlew. Koguni kahtlus tõusis, kuidas wõis see olla, et ta teda armastanud?!...

„Noh, mis on?“ küsis Arno. „Asjad joones?“

Rachel ei teadnud kohe, mis ütelda.

*) Isa.

**) Ema.

Wiimaks wõttis südame rindu ja sõnas:

„Ei oleb ja ei saab ka!"

See järsk ütelus oli Arnole üllatus:

„Miks?!" küsis ta suuril silmil.

„Minul ei oleb medagi peele hakata see mit papaa!" kaebas Rachel nüüd juba käsa laotades nõutult, wist ära hirmutud Arno terawast waatest.

„Noh, tahab siis teie härra papaa meiega kangust proowida?" küsis Arno altkulmu.

Rachel ei wastanud.

„Istuge ometi ja jutustage, mis siis teie misjonist sai wõi ei wõtnud teie seda ettegi?"

Rachel istus ja jutustas.

Arno kuulas.

„Noh, ja mis meie siis nüüd teeme teie härra papaaga?" küsis ta siis, kui Rachel lõpetanud.

Rachel ei lausunud midagi, ainult neelatas nagu oleks ta neelanud alla mingisuguse sõna.

Arno waatas talle silmi.

Need näisid nagu niiskena.

„Wõi ohwerdate ennast papaa eest?" küsis Arno ilma, et tal wähematki himu oleks olnud selle juudineiu järele.

Rachel kohmetas.

„Oi, wast tei jetab neesama?!" kogeles ta. „Minu ei saab enam olla tei wastu nii warm ja mes huwi teil siis see tegep?.."

„On siis teie armastus juba läbi põlenud?.. Ei wallanud ma teie meeli tol korral küllalt?" küsis Arno.

Rachel lasi pea alla.

„Ha!" naeris Arno. „Ma saan aru. Teie tundeid haawab mu seebine lõug ja kaelusjeta kael. Aga mis siis, kui ma jälle ilmuksin teie ette täies elegantsis?!"

Rachel ei wastanud ega tõstnud pead.

„Noh, wastake!" ja Arno tõstis ta pea lõugapidi üles.

See tundus Rachelile nüüd nagu liig ja ta tõusis püsti.

„Noh, niid tei teeb!" sõnas ta. „Minu oleb kill teinud see keik, mes oleb see menu weimuses, aber . . ."

„Pole wiga, pole wiga!" rahustas Arno.

Rachel jättis jumalaga ja läks.

Kuritegewuse „sööt".

Arno kaastundlikkust plaanist ei tulnud wälja midagi. Ilmi istus ära oma aja.

Olgugi, et wanglas ei olnud mingisuguseid mugawusi, siiski tõi wabanedes wabaõhk Ilmi rinnust wälja sügawa ohke.

— Mis teha jälle?!. Mis peale hakata?!.

Oli selge, et ausal moel ei ela ära mitte päewagi. — Ei wõta ju teda teenistusse keegi.

— Aga kui ära minna teise linna?..

— Ka teistes linnades küsitakse tunnistusi, soowitusi?

— Aga maale?

— Ka maal küsitaks, kas ei ole mitte kohtu poolt karistatud? Ilmi oli wabaduses. Kuid ka ses wabaduses oli tal wangla. Nägematud müürid piirasid teda igalt poolt.

— Mis teha?!

Ta oleks pidanud wabanedes wanglast kohe jooksma koju, hõiskama, rõõmuga kaela hakkama oma emakesele, kuid mingisugune raskus rusus rinnus, pisarad kippusid silma, segastades sihti koju poole.

Siiski ta läks. Kobades nagu pime.

Läks koju, et sealt jälle kobada ellu. Kobada nagu pime. Sattuda tule peale ja ärapõletada tiiwad.

— — — — — — — — — — —

Ja kui kõik temast eemale hoidsid nagu Israelis pidalitõbisest, oli siiski üks, kes teda ei unustanud.

See oli Arno.

Ta tuli Ilmi poole ja awaldas soowi temaga rääkida nelja silma all.

Emakesel, kes juba tundis Arnot, oli aukartus ja ühtlasi ka hirm tema ees.

— See ei wõi mu Ilmile kasuks olla! — mõtles ta ilma et oleks teadnud, mis asja pärast soowis Arno rääkida Ilmiga.

Siiski . . . Ta eemaldus.

Arno ja Ilmi jäid kahekesi.

Arno istus.

Ilmi seisis. Tal oli nagu mingisugune hirm.

„Olge head, istuge!" sõnas Arno just kui oleks oma kodus.

Ilmi istus aralt.

„Preili!" algas Arno. „Ma tean, teie olete aus inimene, kuid teil ei lasta elada ausalt. Ausana langesite teie autusse ja kui teie läksite wälja autuse peale, langesite jälle."

Muskliд liikusid Ilmi näos.

„Mu härra", sõnas ta. „Jah, ma läksin wälja autuse peale, warguse peale, kuid ma ei suutnud seda korda saata. Kuid see oli saatuse tahtmine, et keegi teine tegi läbi selle, mida tahtsin mina. Ja kui ma kandsin karistust, siis ainult selle eest, et ma k a w a t s e s i n . . ."

„Mh", ümises Arno. „Tähendab, warguse ei saatnud korda teie ? . . Ärge häbenege ütlemast — teie olete ju oma aja kinni istunud, teid ei karista enam ükski kohus, kui teie nüüd puhtalt üles tunnistate."

„Kas siis keegi enam mind ei usu?!" õhkas Ilmi ahastawal häälel. „Ma ei warastanud! M i n a e i w a r a s t a n u d!"

„Mina usun!" lausus Arno rahulikult, olgugi, et ta siiski weel ei uskunud.

„Jah, teie teete nagu teie usuks!" sõnas Ilmi nagu haawatult. „Kuid teie ei usu siiski!"

Arnol oli piinlik.

„Ma usun!" ütles ta siis kindlalt. „Ja tohin loota, et minu kui mehe sõna loeb."

„Ma tänan!" sõnas Ilmi tasa.

„Nii siis", rääkis Arno edasi. „Nüüd nägite, kui kaugele saite teie aususega. Mitte kaugemale, kui wangla, eks ole? Ja sealjuures millist elu teie elasite? Elasite rasket elu. Ja poleks mina mitte sundinud Abramowitschi maksma teie, teie ema kasuks, mis oleks siis jäänud teist järele ?"

Ilmi waikis.

„Ma tänan teid!" sõnas ta. Kuid selles ütelusеs oli rohkem hingeõhku, kui häält.

„Ma tahan teid aidata ka tulewikus," jatkas Arno asjalikult, üleolewalt. „Teie läksite wälja hädaga kuriteo peale, läksite hirmuga, wastu tahtmist, sest et ei olnud eneses kindel, ja — ei õnnestanud. Mina aga saadan teid kawakindlalt, plaani järele; kõik on ette rehkendatud, ja see peab olema tõesti äraandlik juhus, kui siis sisse kukute."

Arno toon oli nii waldaw, nii sundiwalt painaw, et Ilmi nagu hüpnotiseeritума tundis enese olewat tema wõimuses.

„Aga ma ei taha enam minna kuriteole!" ahastas Ilmi nagu andekspaluwalt. „Ma ei taha enam minna wargile! ... Ma tahan töötada, toita ema ... Kas ei ole teil minu jaoks midagi ausat?"

Arno mõtles, wangutas pead ja sõnas siis jälle ärimeheliku asjalikkusega:

„Well!*) Wõite olla ka чуть-чуть**) ausamalt. Waadake nii. Teie katsute meeldida restoraanis wõi kabarees mõnele rikkale ärimehele. Küll mõni meie meestest teid informeerib, on sel raha wõi mitte. Nii siis, pummeldate, lähete kabinetti, siis lasete kas end koju saata wõi olete walmis minema tema poole. Wiimasel juhusel olge ainult siis nõus, kui lähete jala. Küll meie siis enne teie tema koju jõudmist wabas õhus teame, mis teeme. Mängime ühe wabaõhu näidendi. Tuleb ta aga teie koju, siis lasku ta kõige kaheteistkümne apostli ja kümne ministri nimel autoga. Küll meie ta toas seina äärde seame. Teda tõsiselt ja teid nii silmakirjaks, et teie mitte sisse ei langeks."

„Aga ma ei joo joowastawaid jooke!" wastas Ilmi tasa, just kui lasuks selles tema surmasüü, et ta seda ei tee.

„Noh, siis laske anda omale kerget wäljamaa weini. Hoolitsege ainult selle eest, et ta enese täis pumpab. Ja meelitage teda sellega, mis on just see naisterahwa magneet. Temal ei ole tähtis see, kas teie joote wõi mitte, peaasi, ta tahab, et teie talle anduksite!"

Nagu mingi hädaohu eel läksid Ilmi silmad ahastawalt suureks.

„Ei! Seda ei!"

---

*) Hüwa!

**) Weidi-weidi.

„Miks?"

„Ma ei wõi teha!. Ennem tapke mind!"

„Miks?"

Arno hääl oli nii pehme, nii wennalik, et Ilmi usaldas:

„Ma olen alles puutumatu!"

See ütelus oli Arnole uudiseks. Üksisilmi waatas ta Ilmi otsa.

„Ma olen ses asjas wõhik!" rääkis Ilmi häbaldades edasi. „Ma tean, on neidusid, kellele ei ole see miskiks, kuid ma ei julge, ma ei oska — sellel wõiwad olla ju tagajärjed!"

See tuli Ilmi suust niisuguse hingelikkusega, et just kui lapse-naeratus pehmendas Arno.

„Teie olete süütu?!" püüdis ta siis teha pilkaw-naeratawat nägu, nagu ei usuks ta Ilmi sõnu.

„Jumala püha ausõna!" wandus Ilmi, wälja tuues kogu oma hinge.

Nüüd uskus Arno, et tüdruk ei waleta. Kuid nagu keegi ei osta siga kotis, nii küsis ta ka:

„Aga ega teie ei waleta? Kui teid wiia arstlisele järel-waatusele?"

„Wiige!" karjus Ilmi. Ja pigistas hambad kinni selle häbematuse eel, et julletakse kahelda tema pühaduse juures, sunnitakse teda häbistawalt paljastama mingisuguse libudega harjunud arsti juures.

Arno waatas talle weel kord tõsiselt otsa ja siis lõi tema nägu särama.

„Suurepärane! Jumalik!" hüüdis ta. „Kui teie olete süütu, on see teile, ma ütlen, lausa õnnistuseks! . . . Kes teid sunnibki anduma?! . . . Mina mitte! Mul on see üks kama kõik, kas mõni rahamees leiab oma kirgedele rahustamist wõi mitte. See on niisama, kas Wenemaalt toodud siga saab enne tapamajasse wiimist süüa wõi mitte. Parem ärgu saagu. Ja teie ainult narritate teda. Lubate ja wiiwitate . . . ütlete, et läheme meile, aga enne seda juba, kas wõi kodu trepi ees, astuwad tema juurde need õiged „meied." Teie muud kui pistate hirmunult minema. Öhake „Issand, Jumal!" wõi „kurat wõtku!" — kumb teie keelel paremini kõlab ja punuge, nagu läheks tooma abi. Ehk karjuge kas wõi appi, eemal. Tuleb kordnik juurde, rääkige, et

teile tungiti kallale, aga ei tea just, kus uulitsas, sest teie tulite mõtiskelles ja hirmuga ei pannud siis tähele, millisest uulitsatest läbi jooksite!"

Kaks ärahirmutatud silma waatasid Arno otsa. Ilmi oli kui ärahirmutatud ori, kes ei julenud midagi wastu rääkida.

Arno waatas talle näkku ja tahtis teda lootustada:

„Lapsuke, kas teie siis aru ei saa, et teil midagi karta ei ole?! Ja teie õnn, et olete süütu!... Satubki wahel politsei teile kaela, kui teie kellegi meesterahwaga kusagil olete, naisterahwa, kes andunud, teeksid nad niisuguse kahtlase öise olemise järele kergesti libuks, aga kui on neiu süütu — wõta näpust! Teie wõite kas wõi laua peal tantsida, sabad kaela tõsta, aga kuni teie puutumata olete, ei kleebi teile ükski wõim piletit sappa!"

„Aga sundan siis mina wastu panna meestele, kui nad wägisi?!"

„Wägisi?!... Lapsuke, see on juba wägiwald, see on wägistamine... Ja teate, mis selle lõbu eest saada wõib?... Waat' siin on just see konks, et kohus ei saa inimese kirgedest aru!... Ja kas tahab rahamees saada karistatud?! — Sialgi!... Ta ennem maksab nii, et jatkub teile ja jatkub meile... Oo, olge mureta, lapsuke! Ka meie oleme knihwimehed... Ja teie parem äratundmine ütleb, et on parem jääda nõusse minuga. Teie teete, nagu ma käsin!"

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ilmi kogunes pea.

Ja läks nagu hasarti. — Talle tegi lõbu narrida mehi.

Ta nägi, kui wäetikesteks, kui lollikesteks muutus ka kõige sihikindlam ärimees kirgede aurus.

„Läheme meile!" ütles neile Ilmi juba julgelt, sest teadis — teel tulewad mehed, kes wabastawad tema sest kiimalussanulisest saatjast.

Ja mis sai nendest, see ei liigutanud Ilmit enam sugugi.

Sest esimene ohwer oli kannud käes laulatussõrmust, oli Ilmile isegi halwakspanewalt rääkinud oma naisest...

— Paras talle! — oli mõistnud Ilmi süda. — Omal naine kodus...

— — — — — — — — — — — — — — — —

Öölokaali saal.

On juba mõningad wöörad.

Lõbunaisterahwad istuwad kahekesi, kolmekesi lauas. Nende pinnaks silmas on Ilmi, kes istub ka üksi.

„Küll me talle näitame!“ wihastab üks ööliblikas.

„Jah, kas jääb plangu alla või mitte!“ täiendab teine.

Wööraid kogub kaunis wisalt.

Ilmub noor ärimees Murdai ühes sõbra Aleksiga.

Lõbunaisterahwad lööwad ärkwile. Murdail on raha, on waja teha end silmapaistwaks.

Ja nad, waadates Murdai poole, püüawad teha wõimalikult paljulubawaid liigutusi, weetlewamat näoilmet.

Aleks satub peagi kütkestawate pilkude wõimusesse ja küsib:

„Kas kutsume ka paar preilit?“

„Kui wastikud on need müüdawad näod!“ sõnab Murdai.

„Niisugused on need naisterahwad kõik!“

Kuid ainult Ilmi ei tee Murdai laua poole silmi. Ta ei tea seda weel, et seal üks suurem „hani.“

Rahulikult sööb ta oma õhtueinet, nagu äraeksinu.

Kuid ta on nii ligidal Murdai lauale, et see juba tähele pannud teda.

— Mis?! — mõtleb Murdai. — Ta ei tee minust wäljagi?!... Tähendab, ta on mõni uus . . .

Ja uute peale on weel Murdai maias.

Seal tuleb Ilmi laua juurde kelner ja annab Ilmile wäikese kirjakese.

— Ha! Laudakutse! — saab aru Murdai.

Ilmi awab kirja. Selles seisab, et selles ja selles lauas istub suurem rahamees, katsugu saada tema, Ilmi, ta oma wõrku.

Ilmi lõpetab kirja lugemise ja tõstab pea, et waadata, kus on see laud.

Tema ja Murdai pilgud puutuwad wastamisi kokku.

Kuid Ilmi ei kaota ennast. Rahumeelega waatab ta Murdaile näkku ja rebib siis ise saadud kirja peenikesteks, peenikesteks tükkideks.

Joob siis klaasi, ega mõtlegi lauast lahkuda.

See ärritab Murdaid. — Ha! Kellegi kutse peale ta ei läinud, kas lükkab tagasi ta ka minu kutse?!

Ja tõuseb üles ning läheb Ilmi laua juurde.

„Preili, kas tohin teid oma lauda paluda?“

„Miks?" tõstab Ilmi üles oma süütu waate.

„Mul oleks teile midagi rääkida!" sõnab Murdai, et midagi rääkida, ilma et tal oleks, mis rääkida.

„Siis wast olete nii hea ja istute minu lauda?"

„Kui tohin?!" Ja Murdais ütleb sisemine hääl — mitte lasta minna silmapilku!

Ta istub.

Kui lauaomanik kunagi. Ilmi säeb end kutsuma kelnerit.

„Oo, ärge waewake end!" sõnab Murdai. „Lubage mul tellida ja ka teile pakkuda?"

Ilmi laseb kahtlewa waate üle Murdai ja lausub siis, nagu suuremeelselt:

„Palun!"

Murdai kutsub kelneri ja annab rikkaliku tellimise.

„Aga nüüd wast ehk wabandate mind, mul on paar sõna ütelda minu sõbrale?"

„Olge nii hea!"

Murdai tõuseb ja läheb Aleksi juurde.

„Katsu sa olla täna lõbus üksi, lõbus naistega ja nende mittetulemata lastega!" räägib ta. „Mul on wist täna kaunis erakordne ots... Säh, siin sulle raha!"

Ja Murdai paneb kauni patsaka summa Aleksi ette.

On siis waja Aleksil lauda Murdaid?.. Siis kui on raha?..
— Ei!... Murdai mingu Muhumaale — Aleks kutsub preilid!..."

Murdai pöörab Ilmi poole tagasi ja „püüab tungida tema hinge."

— — — — — — — — — — — — — — — —

On juba kaunis hiline.

Arno, „Must Kutt" ja „Sõrmik", kel jalutamine läinud wäljas igawaks, tulewad lokaali.

Muuskur Nirk, kes seni istunud ilma wähemagi kahtlustawat märkimast, saab nüüd nagu uut erutust.

Arno märkab Ilmit kohe, kuid läheb enne hulk aega, kui Ilmi tähele paneb oma „kaardiwäge."

Kohe tõuseb ta üles ja wabandab Murdai ees, et ta peab silmapilguks kuhugi minema.

Murdai ei ole ka sugugi neist mõistmatuist. — Ta saab aru, et ka naisterahwas, kes joob, kuhugil ära käima peab.

Kuid tol minutil, kui tõuseb Ilmi, lahkub lauast ka Arno. Need „asukused" ei ole ju üksteisest kuigi kaugel.

Arno läheb aeglaselt.

Ilmi jõuab talle järele, ja ilma et keegi aru saaks, sõnab ta mööda minnes:

„See kutsub mind kabinetti!"

„Mine! Ja siis koju!" jaab Arno weel Ilmile hüüda ja siis kaob see walge ukse taha, millel seisab „0".

— — — — — — — — — — — — — — —

Juba palus kelner lahkuda wõõraid, sest et aeg sulgeda uksi.

Ilmi ja Murdai olid ikka weel kabinetis.

Küll olid nad kahekesi ja küll meelitas Murdai oma rahaga, kuid Ilmi oli kindel enese juures ja kinnitas waid:

„Kodus! Kodus, seal! . . ."

Arno, „Must Kutt" ja „Sõrmik" lahkusid.

Nende järel Nirk.

Kuid kas oli Nirk liig algaja wõi Arno ja ta seltsilised liig tähelepanelikud, kuid warsti astus „Must Kutt" Nirki juurde.

„Keda sa kuradi luurad?" küsis ta wäljakutsuwalt. Ja wäänas täie jõuga, kuid Nirk sai enese weel eest ära hoida. Ja wilistas.

Ligidal kuuldus ka ligineva korrapidaja wile.

Arno ja ta kaaslased ei tahtnud sekeldusi ja põgenesid.

Nirk nende kannul.

Kuid see ei meeldinud „Musta Kutile", ta pööras ümber, tegi käega liigutuse, mis oli Nirgile niiwõrd paljuütlew, et ta istus uulitsakiwile.

Kurjategijad kadusid.

— — — — — — — — — — — — — — —

Kui Nirk üles tõusis, ei olnud põgenejaist enam jälge kusagil.

Kohale ruttawa korrapidaja saatis ta neile küll järele, kuid ise süütas.

Seal tulid Ilmi ja Murdai.

Nirk tundis ära Ilmi, sest ta oli teda tähele pannud kui uut. Ja Murdaid tundis ta juba ammugi.

Ning siis, kuigi jäi see ka tähelepanematuks teistele, kuid Nirk oli näinud, kui Arno ja Ilmi olid wahetanud mõningad lauseid. — Kuritegeline ühendus! — oli olnud juba siis Nirki kindel otsus.

Ilmi ja Murdai läksid. Käealt kinni. Kõige südamlikumas jutuajamises.

Neid jälgis Nirk.

Seni kuni nad kadusid majja, kus elas Ilmi.

Siis jäi Nirk seisatama, kõndis maja ees edasi-tagasi ja istus wiimaks trepile.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Kallaletungimist teel ei olnud.

Ka oma kodu trepil lootis weel Ilmi.

Kui juba kinni läinud uks tema ja Murdai järel, tundis Ilmi, et teda maha jäetud.

Ta nägi, et rahamehe asemel just tema ise see ohwer.

Ilmi ei olnud enam ema juures ja tema kodu oli kõigi mugawustega.

Ainult teenida tuli ise.

Kuid kaua lepib meesterahwas noore naisterahwa kodus ainult sellega, mida pakutakse laual. Ta tahab pigemini naisterahwast ennast.

Ja nii ka sündis, et Ilmi leidis enese Murdai käte wahelt, kust ei näinud enam wäljapääsu. Murdai oli oma meelest küllalt pingutanud oma kirge ja leidis, et nüüd on kord aeg seda paisult lasta.

Nähes, et ei ole enam pääsu, et peab murduma see, mida hoitud hingeõnnistusena, wõttis Ilmi üle wõimust ahastus ja ta puhkes nutma nagu wäike laps.

Sarnane juhus oli esimene Murdai elus.

Ta peaaegu jahmatas sellest, jäi peatuks ja kirg kadus nagu häbenedes kehast.

Nuttew keha tukkus ta käte wahel.

Murdai waatas ülesse. Waatas neiu peale. Ja wiimaks hakkas ta saama nagu aru.

— Wist puutumatu . . . Kes ihaldab oma põlewa hingega läbielamusi, kuid kardab siiski neid, sest waheteki on rebenemata! . . .

Süütu neiu Murdai käte wahel!

See oli juhus, mis tegi ta pehmeks, kui ingli.

Ilmi kuid nuttis edasi.

Ja nagu nõelast tilkusid ta pisarad Murdai südame.

„Ärge nutke!" vaigistas Murdai. „Olete kitsikuses, ma aitan niisamuti. Naiste juures ei ole ma kunagi metsaline."

See rahustas Ilmit. Ja kui Murdai teda enam vaigistanud, saavutanud Ilmi kui merehädalise poolehoiu, rääkis see ära oma loo.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Murdai oli kuulanud osavõtlikult.

Kuid tema aju, tema süda puresid ühe asja kallal... — Tema ees on puutumata neiu. Inimene, millist tema, vana naistekütt, veel mitte leidnud neidude hulgast.

Ja kui inimesel on midagi tundmatut, siis tema kui põleb selle järele.

„Tulge mulle naiseks!" ütles ta tõsisena.

Ilmi ei uskunud oma kõrvu.

Murdai sai sellest aru.

— Usub, et petan... Kuid mina petan ainult siis sind, kui sa petad ka mind, kui ei ole sa puutumatu...

„Ma ei saa!" ohkas neiu, sest talle tuli korraga taip iikagi midagi välja pressida. „Ma olen seotud oma organisatsiooniga!"

Murdai võttis välja tšekiraamatu ja kirjutas:

„Sähke, siin on kolm korda suurem summa, kui see, mis nad oleks minu juurest leidnud, kui nad oleks mulle tulnud kallale", rääkis Murdai ulatades tšekki Ilmile. „Võtke see raha pangast välja, viige oma juhile ja paluge oma vabastamist!"

See liigutas Ilmit. Tänulikkusest kaotas ta enese.

Murdai hoidis teda rinnal, kui oma pruuti.

Ja siis... siis kaotas Ilmi oma süütuse.

Kui kired rahunenud, meel kainenenud, Murdai oli jälle asjalik, kinnitas ta endamisi:

— Ta ei petnud mind... Ei peta ma ka teda!...

Ja vaadates, silitades rammestunud Ilmit, sosistasid ta huuled nagu küsides, nagu iseteadlisselt vastates:

— See — minu naine!...

— — — — — — — — — — — — — — — —

„Noorhärra! Noorhärra!" ajas tänawat pühkiw kojamees üles Nirki. „Teie olete magama jäänud."

Raputamise peale tegi Nirk silmad lahti.

„Mis?! Kes?! Kus?!" kargas ta üles nagu hädaohus.

„Wast noorhärrad lähewad siit oma koju", naeratas kojamees. „On juba walge, siin nii lollakas magada..."

Nirk wihastas ja kadus.

Kojamees wilistas talle „kus sa käisid, kus sa käisid, sokukene?" järele ja pühkis edasi.

Siis awanes uks ja lahkus Murdai.

Juurteta taim.

Nagu oleks lukkunud pomm, ehmatas Hugo, kui kukkus tema autosse wäljahüpanud Ida.

Ehmatas. Kuid järgmisel silmapilgul haaras ta nagu loomusunniliselt kinni Ida ja hakkas teda raputama, wähendades sellega kukkumise mõju.

Autojuht waatas üle õla ja tahtis peatuda, kuid Hugo andis nagu erutatult käsu:

„Teie sõitke edasi!"

Autojuht andis sõidule uuesti sisse hoo.

Seal peatas autot linnawaht.

„Mida te teete?!" küsis ta seaduse waljusega, näidates raputatawa naisterahwa peale, just kui küsiks ta sellelt.

„Mis te segate?!" karjus talle Hugo. „Inimene on suremas, meie sõidame arsti juurde abi otsima ja teie peatate! Kas oli keelatud kiirus wõi?"

„Ei olnud", mühises linnawaht.

„Mis teie siis segate?! Auto on niisama, kui erakorter!"

Linnawaht jahmus. Ütles waid weel autojuhile:

„Sõitke!"

Jälle tõmbas auto hinge rindu ja wuhises edasi.

Ida hakkas juba toibuma.

„Kuhu ma sõidan?" küsis autojuht.

See küsimus pahandas Hugot. Olles, isegi mitte arusaades, millest, ärritatud, karjus ta autojuhile:

„Sõitke!"

Autojuht reageeris selle peale nii, et pööras auto põikuulitsasse, et sealt wälja sõites teha suurt ringi.

Ida oli toibunud täiesti ja istus autos liikumata nagu wahakuju.

„Kuhu tohin teid sõidutada?" küsis Hugo.

Ida ei wastanud. Tal polnud midagi wastata. Tal ei olnud enam ainustki sihti.

„Wabandage, kus on teie kodu? Tohin teid wiia koju?" küsis Hugo olles wõimalikult õrn.

„Mul ei ole enam kodu!" rääkis Ida liikumatult nagu kunstunes..

„Tähendab, see oli teie kodu, kust teie hüppasite aknast alla?"

„Ei!"

Hugo kehitas õlasid. Nagu loomusunniliselt — just kui oleks õlad kahelnud.

Auto kihutas edasi weel mõned sõõmud.

„Kuhu tohin siis teid wiia?" küsis Hugo.

„Ükskõik!" wastas Ida oimetult. „Ehk laske mind maha siinsamas."

Sealjuures istus Ida edasi autos nagu kunstunes. Ainustki liigutust ei teinud ta tõusmiseks.

Hugo waatas Idale näkku.

Ida pilk sihtis kaugusesse. Ida ei pannud tähele teda waatlewat Hugot.

— Ilus laps! Ja noor! — mõtles Hugo juba ärimeheliku kalkuleeriwalt. Ja heategewuse kõrwale kerkis nüüd lummutawa pilwena omakasu püüd.

„Sõitke meile!" käskis ta autojuhti.

Ja waatas siis kähku Ida peale, kas see wast midagi ei kahtle.

Kuid Ida istus endiselt liikumatuna.

See andis Hugole rahu. Ja ennustades juba õnne oma eelseiswast ärist, mõtles ta:

— Ka taewas on minu poolt! . . . Nagu taewast kukkus mulle see neiu! . . .

Et see ta wõimusest pääseb, seda ta enam ei uskunud.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Hugo oli küllalt ettewaatlik.

Ta näitas end Ida silmis waid heategijana, tegi wälja, just kui oleks talle ükskõik, kes on Ida.

Näitas, nagu oleks ta juhitud waid inimarmastusest.

— — — — — — — — — — — — — —

Sõnakuulelikult nagu lapsuke, kel pole enam wanemaid, nagu linnuke, kel pole enam oksa, nagu talleke, kel pole enam ema, jäi Ida Hugo kontori.

Kui talle anti omaette tuba, ei tunnud ta mitte ainult enesel olema nagu wõõral uues wõõrastemaja numbris, waid nagu inimesel, kes sattunud uute wõõrasse maailma.

Hugo käis ringi temaga wäga südamlikult. Wennalikult. Ja oleks olnud Hugo weidi wanem, oleks wõinud ütelda — isalikult.

Ida kogenes pea. Hakkas isegi usaldama.

Sügama peopesi ja neid hõõruma pani Hugot aga see, et Idal ei olnud mingit kippumist äraminekuks.

— Sellest lapsest saab asi! — mõtiskelles Hugo endamisi omas ärimeheliккuses.

— — — — — — — — — — — — — —

Gerda esines Idale omas õrnuses, õelikuses. Ja kui mitte sel päewal, siis päew hiljem, jutustas Ida Gerdale oma loo, oma kurblooluse.

Nagu õele, mitte midagi salates.

Gerda pidi seda aga edasi rääkima Hugole.

„See taim on juurteta!" ütles Hugo, kui Gerda oli kõik edasi annud. „Selle panen ma nüüd oma waasi sisse ja karastan teda seni wärske weega kuni ta närbub . . ."

„Walge kurat".

Mitte asjata ei hüüta kokaiini „walgeks kuradiks." Weetleb ära kedagi kurat, siis pakub ta talle nii palju õnnestawat, nii palju waimustawat, et inimene unustab ära Jumala ja usub waid kõikwõimse kuradi armulikkusse.

On aga hing wõõrdunud jumalast, läbi küpsetud kuradist, siis on ta põrgu kadunud hing, kui ei päästa teda weel wiimasel silmapilgul risti täht.

Nii ka kokaiiniga.

Alguses tõstab ta sind taewani, annab sulle lendliku luuleanni. Kuid siis . . . wargsi koorib sind paljaks. Ja seniks, kui on laastatud sinu waine wara, oled ka muutunud kaltskaabakaks, lõpetab ta ka sinu waimlise lennu, jäeb järele ainult uimastud pea... Pärast seda tuim mõistus, halwatud energia.

Paul nuusutas esmakordselt. Ja talle näis, nagu oleks suur tema waim, nagu wõiks ta sünnitada teoseid, mis panewad imestama maailma.

Kuid . . .

Ei kuulanud käsi, ei kuulanud sulg, ei wõtnud midagi wastu paber.

Ja oli waid joowastaw enesetunne:

— Ma wõin! —

Kuid ei wõinud midagi.

— — — — — — — — — — — — — —

Toni pidas silmas Pauli.

Ta teadis, et Paulil ei ole kusagilt saada raha, et ta wajab raha, kuid kui mees ei küsi.

Sai aga aru ka, et Paul kokaiini ostmiseks raha saama peab. Kokainist ei põrka tagasi millegi ees.

Ja et midagi halba ei juhtuks Pauliga, pani ta tema taskuisse salaja raha. Paul nii, et pidi aitama, et Paulil mitte ei tarwitseks riskeerida ainult unistusilmas wõimalikkude ettewõtetega.

Paul leidis taskust raha. Ja oli hinges tänulik Tonile.

Ta langes suuremeelsusesse. Oli walmis ohwerdama end Toni eest.

Kuid ei taipanud, et tema ohwer oleks wõinud seista hoopis elukardetamatus asjas. Toni palus igas õhtupalwes Jumalat, et wabaneks Paul kokaiini kiusatusest.

Juba hakkas mässima kokaiini kurat teda ümber sõrme. Ja ninasõõrmes antud allkiri kohustas Pauli.

Kadus, mis oli temal weel wäärtuslikku. Sulas see raha, mille puistas salaja ta taskutesse Toni.

Paul langes.

Õigem, Paul warises.

Mitte ainult ihulisélt, wälisélt. Ta leidis omale olewat kaltsud wäga loomulikuks katteks. Wähemalt ei tunnustanud ta oma langust.

Aga ka hingeliselt.

Rahuline Paul oli muutunud närwiliseks meelepildujaks. Kohati kutsus ta ülewalpidamine naabrites üles lootusetust — et kord piirab Pauli liikumist hulluwärk ja sellest ta ei wabane.

Alguses kõiki wihkaw isemeelsus, närwiline uhkus, wahetus warsti tagakiusamismaaniaga, ja nüüd tundis Paul olema enese kõige wiletsama, kõige tagakiusatama, õnnetuma, abituma olewuse.

Uppuja näeb abi õlekõrres ja hukkuja pääsmist sõbralikus naeratuses. Ja ei jõudnud, ei osanud olla Paul tänulik Tonile, et see teda oma juures pidas.

Ei osanud olla tänulik, kui oli kaine, kuid täisnuusutanuna kokaiini ei tahtnudki ta olla tänulik, waid purustaja . . . tasuja — ei tea, mis eest . . .

„Meie sõidame Tartu!" sõnas ühel soodsal silmapilgul Toni.

„Sõidame!" oli nõus Paul, kuigi tema enesest arusaamisesse kahelda wõis.

„Hus!" kiitis Toni.

Ei aetud enam pikemalt juttu, ja järgmisel päewal algas sõit.

Kokaiini nuusutajad kaotawad energia. Kaotawad enesetunde,

enesetahe . . . — ja Paul lonkis wööras linnas Toni kõrwal nagu talleke.

Seda oli tahtnudki Toni.

Paul jälgis teda nagu taltsutatud metsinimene, nagu eluhoidew ori.

Ja Paul ei pannud tähelegi, kui tee oli wiinud teda prof. Puusepa kliiniku.

Lahkudes kliinikust mõtles Toni, kuna Paul rawitsemisele jäi, — siit selgub selle inimese elutee! Siit selgub meie saatus! . . .

Toni tundis, ta oli hakanud armastama uppunut, kes wajub esmakordselt wee alla, kuid kes wõib igatahes kohe jälle tõusta pinnale.

— Kas tõuseb ta?! — kahtles ainult Toni hirmuga mõtteis. — Kas on wõimalik tema mustas igapäewsuses surmata „walget kuradit?!"

Pöörisest sadama.

Peet oli igatsenud naisi. Nüüd oli ta kaotanud nende wastu igasuguse lugupidamise.

— Naisterahwas on uss! ... Ussi peab materdama! ... Ei wõi jätta ka naisterahwale ... Ussilikult peab käima ümber ussisooga.

Ja nagu hasarti oli sattunud Peet.

Ta ei saanud isegi aru, kuidas waldas ta naisterahwaid, sundis anduma süütuid neidusi mitte paludes, waid hirwitades nende üle.

Seal otsib aus meesterahwas omale naiseks süütut neidu, kuid ei leia, sest ... neid ei ole.

Tema, Peet, aga tallab murdwargalikult häbitusse noorte plikakeste hirmul hoitud süütused.

Ja teda armastatakse.

Just kui oleks läbikäimine naistega samuti kui härjawõitluses. Mida enam härgi tapad, seda kuulsam, mida enam naisi sulle anduwad, seda kuulsam sa naiste seas ...

Peet ei hoolinud.

— Naisterahwas on müüdaw! — tunnustas ta. — Naisterahwa hinges istub oma enese juut, oma enese ihu müümiseks! ...

Ja kui paljuid noori süütuid hingi ei haawanud ta sellega, et ta jättis neile raha — neile, kes andunud talle puhtast armastusest ehk alistuses heroi ees, kes suutis neid wõtta.

— — — — — — — — — — — — — —

Ühel õhtul sattusid uulitsal wastamisi Peet ja Lola.

Räägitakse, naisterahwad on kõik ühesugu ilusad selja poolt, kuid Peet ei eraldanud Lolat teisest ka näo poolt.

Ja poleks mitte teda peatanud Lola, oleks edasi läinud Peet.

Peet tundis enese kohmetust. Kuid mis wõiks olla wastutasuks järgnewale kohmetusele? — Peet, kes sellega harjunud, et naisterahwad endid müüwad, tuli otsusele, et waja tal ka Lolale teenida lasta ja küsis:

„Noh, preili, kas läheme?"

Lola waatas talle näkku, et kas ta mitte ei töga, sest niiwiisi: „Poiss, kas läheme?" küsis ju tema, Lola.

Kuid Peedi näos oli otsekohelikkus, tähendab, tema küsimus oli tõsine.

„Lähme!" sõnas Lola.

Peet oleks ehk õnnelikum olnud, kui Lola oleks äraütelnud, sest täna just oli Peedil siht, keda püüda, kuid ta ei tusanenud sugugi ettetulnud juhtumisest.

— Naisterahwal on aega ka teine päew! — mõtles ta selle kohta, kellega pidi kohtama.

Peet kutsus „Renault" auto, mille taks kõige odawam ja sõit läks.

— — — — — — — — — — — — —

Oli päikesepaisteline hommik.

Peet tõusis woodist ja keris üles akna eesriided.

Rõõmus päike sädeles laual pudelitel ja klaasel.

Peet hakkas end kiiriste riietuma.

Lola, kes seni lesis woodis, hüppas ka teki alt wälja, hakkas end riietuma.

Midagi pidi wäljenduma Peedist, et ta waatles teda nii hirmunuil silmil.

Aeg läks waikides.

Peet oli riides ja hakkas lahkuma.

Näis, et ta ei taha lahkuda seltsis Lolaga, kellega tulnud koos numbrisse.

Näis, et ta peab seda loomulikuks, et Lola maha jääb — libu ei pea oma kaasaskäimisega häbistama meest!. .

Oli Peet riides, wõttis wälja rahakoti ja luges lauale summa, mille üle tawalik libu oleks õnelik olnud.

Kuid Lola oli haawatud. Ta astus Peedi ette ja see oli südamweri, mis karjus ta suust:

„Meie tõotasime olla kui mees ja naine!... Kuhu jäi selle tõotuse pidamine?!... Sa ei taha mind?... Hea küll...

Kuid ma ei andunud sulle raha eest! ... Ma andusin sulle, kui mehele ... kuigi ainult tänapäewa mehele ... kellele on naisterahwa murkud juba ükskõik! ... Häbi! ..."

See tuli karjatusena Lola hingest, siis kattis ta kätega silmad, wajus toolile ja nuttis.

Peet oli hämmastanud.

Ta oli murdnud nii mõningaid südameid, kuid keegi neist ei teinud talle etteheidet. Just nagu oleks pidanud see nii olema. Aga see müüdaw naisterahwas, see nuttis, see süüdistas teda truudusmurdmises ...

— Komöödia! — käis läbi Peedi pea. Ja et mitte näidata end naeruwäärsena, tõstis ta pea selga ja naeratas pilkawalt.

Kuid Lola märkas seda. Aga mitte haawatud ei jaanud ta sellest, waid waimustud.

„Sa oled mees!" hõiskas ta. „Sa oled mees!"

Nagu oleks ta tahtnud kinnitada — nii minnakse naisterahwa juurest, nii peab tema juurest minema.

Lola lapselik-naiiwne hüüe nagu röövis Peedilt iseseiswuse. Tal oli pentsik tunne, nagu oleks toiminud ta nagu laps ja nagu kiidaks see naine teda emalikult.

Ta waatas Lola otsa.

Kuid see waade sai talle saatuslikeks.

Lola waates peegeldus ta hing, ja Peet kaotas enese ning kukkus Lola kaela.

— — — — — — — — — — — — —

„Kui wäga ma sind ka ei armastaks!" rääkis Peet. „Kosida ei wõi ma sind iskagi!"

„Miks?"

„Naisterahwal, kes jaab naiseks, on hingel waid perekond. Ta tahab olla ema!"

„Mina mitte!"

„Ei usu. Igas naisterahwas ärkab warem ehk hiljem emalik instinkt."

„Aga mis oleks sul selle wastu", küsis Lola ettewaatlikult, „kui meil oleks laps, keda meie wabalt üleskaswatada wõiksime?"

Peet tundis, et teda hakkab ära wõitma armastus ja ta tõttas katkilõikamata waheforda.

„On sul soow saada lapsi," rääkis ta. „Siis jääme kohe üksteisele wõõraks. Ma põen kolmandat korda tripperit."

Peet lootis ärewust Lola näol, kuid see waatas talle otsa just kui poleks midagi olnud.

„Ja olen ka praegu haige", täiendas Peet.

Ka selle kohta ei tumestanud ükski pilw Lola nägu.

„Ja mul oli siifilis!" õhkas Lola. „Kuigi rohtudega kinni maetud. Ei ole kardetaw. Ja sinu ohust, mille ka mina nüüd kinni püüdsin, saan ma üle."

„Siiski, näed, et niisugusel puhul ei saa olla juttugi me abielust. Meie oleme mõlemad haiged, milline wõib olla meie järeltulew sugu?!"

„Waata!" hüüdis Lola. „Mitte ükski naisterahwal ei ole emalik tunne, waid ka meesterahwal isalik .... Kuid nüüdsel ajal on waja wälja katkuda need tunded! ... On's meie elu hea? ... Sugugi mitte! ... Oleme sellega kindlustatud, et on parem põli meie lastel?! ... Sugugi mitte! ... Mida enam inimesi maapeale saab, seda enam wiletsam on nende elu, seda wähemad töö-wõimalused ... Ärgem saatkem mitte oma wõsusi ilma nuhtluseks enestele ja teistele. Tundkem kaasa neile poegadele ja tütartele, kelle wanemad ei suutnud hoiduda neid loomast, ärgem sünnitagem neile wõistlejaid, kes tapawad neid wõistluses ja üleliigsest pingutusest surewad piinasurma ka ise!"

Peedi silmad lõid särama.

Oma haigusest oli ta Lolale waletanud, ta oli terwe, kuid oma terwist oli ta walmis ohwerdama siifilishaigele niisuguste põhimõtete eest.

— Wähem inimesi ilma, seda wähem pisaraid tuleb silma! ...

„Meie peame looma järeltulewat sugu, sest mida enam sünnib rahwast, seda tugewam on riik ... Kuid mis on riik? ... — See on seesama rahwa kogu, kellel seda pahem elu, mida suurem tema ühiskond, mida enam toowad emad lapsi, uusi kohatahtjaid, ilma... Praeguse aja mõistes ei peaks mitte olema austamiswäärt ema, kes sünnitab lapsi, waid kangelane on see ema, kes loobub loodest! ..."

Toas oli silmapilkne waikus. Nagu oleks lehwinud surma õhk läbi ruumi.

Peet tundis, et tema rinnus lainetas. Nagu wereline poolehoid sidus teda korraga selle naisterahwaga.

„Ma saan aru, meestele meeldib waheldus naisterahwastes“, sõnas Lola.

„Ah, mis!“ wastas Peet. „Kires on naine naine.“

„Aga waheldusel kaob see järeltulew sugu. Iga üksijäänu mahajäetu peab sellest omal nõul ja jõul lahti saama.“

Peet waatas Lola poole, et näha, kas mõistab ta seda hukka. Kuid Lola rääkis edasi:

„See näib ülekohtune ... Kuid nende elude suhtes, kes peaksid muidu tulema ilma, on see õigustud. Au neile naistele, kes lumbutanud meestele andumise jäljed! ... Kes on weel nüüdseaja meestest, ma ei ütle läbikäimatad, waid haigustest läbi imbumatad? Tripper on neile sama harilik nagu nohu ... Ja mis elu wõib anda niisugune isa, kes kannab isc weres roostet? ... Ainult roostest elu, wirelewat elu, kes oma organismiga iseennast sööb. Roostes werega inimesed elawad nagu pidalitõbised ainult enesele. Igaüks elagu jälgedeta! ...“

Uuesti tekkis waikus. Kuid see oli pehme, nagu suine öö.

„Peet! Elame iseendile!“ hüüdis Lola.

„Elame!“

Ja Peet ning Lola sulasid kokku ükSteise kaenlas.

Loobumine nende hulgast.

Wäljas edwistas naeratelles õrn hommikpäike, kuid „Musta Kuti" juures olid kõik pahases tujus. Nii „Must Kutt" ise, kui ka igaüks salga liige, kes uksest sisse astus. Sest kes aga tuli, see teatas nurjaminekust.

„No, seda wõib ka weel wiimaks karta, et mõni weel politsei küüsi ka kukub!" urises „Must Kutt". „Kes pole weel ilmunud? . . „Rõugearmiline", „Wasajalg" ... Need oleks ammu juba siin olnud, kui nad kusagil „rebaseraudu" ei oleks sattunud."

„Muidugi oleks siin olnud!" kinnitas „Küüslauk."

„Ja Ilmit ei ole ka, mine tea, mis sellega juhtunud!" lausus „Sõrmik."

„Mis temaga siis ikka juhtuda wõis — ta ju naisterahwas", arwas Arno. „See on nüüd küll kindel, et tema politsei küüsi ei sattunud, kuid tegi mis tegi temaga see ärimees Murdai, see pole meie asi. Haawaw on ainult, et meie pidime sellele nolgile noore neiu kätte jätma ilma, et meie sellest midagi kasu oleks saanud. Et plikal see öö noore poisiga mitte mokast mööda ei jooksnud, wõib arwata."

„Wõtaks kurat seda plikat!" kirus „Must Kutt".

„Miks?" küsis Arno.

„Sest ajast saadik, kui sa ta siia tõid, ei õnnesta meil enam ükski asi. Näe, ka sinul — sul pole kunagi midagi luhta läinud — oli eile tema kannul tühi noot."

„Ega see olnud tema süü, see oli loll juhus."

„Aga miks ei olnud! Kas sa ei mäleta siis enam seda rahakapi lahtimurdmise lugu, kus sa selle asemel, et raha kapist wõtta, sinna weel koguni juure panid, miljonite asemel leidsid eest waid seitsesada marka ja sinna kakssada marka südametäiega juurelisasid."

„Must Kutt“ ei lausunud otsekoheselt selle peale mitte midagi, kuid rääkis edasi.

„Ma ei ole sugugi ebausklik, kuid kohe, kui see Lita meie sekka astus, oli mul tunne, et ta midagi head enesega kaasa ei too, et ta toob meie keskele midagi paha, kisub õnnetusse. Ma ei taha ütelda, et ta tahaks wõi teeks seda meelega, waid mõni inimene on kohe juba niisugune õnnetusekülwaja. Nagu mõnel kurisilm, nii teises kuriwaim. Paratamatult toob ta enesega ühes äpardusi ja õnnetusi . . .“

Siin katkes jutt, sest Ilmi astus sisse.

„Noh, tagasi?...“ urises „Must Kutt“. „Ega see ka head ei tähenda. Oleks parem tagasi tulnud tema asemel „Röugearmiline“ wõi „Wasajalg“, ma oleks aru saanud . . .“

Ka Arno ei lootnud Ilmist midagi ja küsis ainult seks, et aimata waid eilse nurjaminelu kahju wäärtust:

„Kas saite umbes teada, palju tal eile üldse raha kaasas oli?“

„Umbkaudu . . . Nägin . . . Wõin aimata . . .“

Ja Ilmi nimetas summa, mille peale kõigil suud lahti jäid.

Siis puhkes lahti kirumine.

„No, ütle nüüd, et on sellest tüdrukust miskit kasu!“ pahandas „Must Kutt.“ „Tema teab ainult . . . Arwab umbkaudu . . . Õige mul hea kaastööline! . . .“

„Must Kutt“ oli rääkinud haawawalt, kuid Ilmile oli tema urisemine nagu õnne sissemängu muusikaks. Tal näis, et kurjategijad nagu ei tahagi teda eneste hulka, ja see andis talle loodustawat julgust awaldada, et ta sest kuritegewuslisest elust hoopis loobub.

„Kas selleks, et nüüd meid üles anda?“ küsis „Must Kutt.“

„Sialgi!“ tõotas Ilmi ja tundus, et see hääl tuli tal südame põhjast. „Juba härra Arno pärast — ta on meile, mulle ja mu emale, palju head teinud. Kui palju pean ma maksma oma wabaduse eest?“

See küsimine tuli kõigile ootamata. — Ilmil raha? . . . Palju raha, nii et küsib koguni uhkelt . . . Kuidas sai ta selle? . . . Warastas? . . . Igatahes warastas . . .

„Sinu raha on meie raha!“ rääkis „Must Kutt“ rõhuga. „Mis sa ka üksi warastad, pead jagama meiega. Õigem, annad raha siia ja meie jagame. Meie pole sugugi nii häbematud, et sind ilma jätame.“

„Ma ei warastanud ega warasta kunagi!" peaaegu karjus Ilmi.

Arno naeratas.

„Noh, andke meile siis pool nii palju, kui sel isandal eile kaasas oli ja olete prii!"

See oli öeldud Ilmi nullistamiseks, pilkawalt... Kuid Ilmule oli see päästew wälk selgest taewast, mille kiirtest tuli kinni haarata. Ja liigutusega nagu sopahaugust wälja hüpates wiskas ta lauale Murdai tsheki.

„Siin on kolm korda niipalju!"

„Must Kutt" waatas tshekki ja naeratas salakawalalt:

„Tunneme niisuguseid asju!... Mine raha saama ja siis nabitakse sind kinni!"

Ilmi jäi nagu abituks.

„Ei, seda küll ei ole," seletas Arno. „Mis ettekäändel wõib meid kinni nabida? Murdai andis selle tsheki Ilmile. Wabatahtlikult. Ja Ilmi andis edasi meile. Andis. Kui meie oleks temalt warastatud, siis wõiks tema meid süüdistada, mitte Murdai."

„Mine tea..." pomises „Must Kutt."

„Noh, siis toon ma raha ise pangast wälja ja annan teile kätte!" leidis Ilmi wäljapääsetee.

„Aga kui teete rahaga wehkat?" küsis „Küüslauk."

„Noh, tshekiga oleks ta wõinud samuti wehkat teha!" lausus Ilmi eest Arno.

„Oleks see rahakott olnud, ma oleks aru saanud, et see warastatud", rääkis „Sõrmik". „Aga tshekk... Selle pidi see pursui igatahes andma heast tahtmisest. Ka puutumata neidu ei hinnata nii kallilt. Ja kui Ilmi öö eest sarnase summa wälja tõi, siis peab küll teda ses mõttes pidama libude kuningannaks!"

Kõik naersid.

„Ei!" ütles Ilmi uhkelt. „Selle summa maksan ma kui tulewane proua Murdai!"

Mõned katsusid weel naerda, kuid märgates Arno tõsist nägu, jäid ka tõsisteks. — Siis ikka tõsi?!..."

„Soowin õnne!" sõnas Arno.

Ilmi tänas.

„Noh, kas siis kutsute meid kõiki pulma ka?" küsis „Must Kutt."

See küsimus pani Ilmi jälle kitsikusse seisukorda, kuid warsti rõkkas tuba naerust — kurjategijad said isegi aru, et see ei lähe . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Raha toodi ära ja „Musta Kuti“ kamp pidas lõbusaid päewi.

„Esimest korda wist meie elus auga saadud raha!“ naeris „Must Kutt.“ „Ja pole wäga wigagi!“

„Ah, suurt wahet pole ka!“ lõi „Küüslauk“ käega.

— — — — — — — — — — — — — — —

Ainult Arno oli kurb. Sestsaadik, kui olid lahkunud Toni ja Paul, tundis ta enese üksildasena. Küll oli ta pannud mõningaid lootusi Ilmi peale, mitte, et teda armastada — Arno tundis ainult naisterahwa tarwitamist — waid, et leida omale wäärilist seltsilist.

„Musta Kuti“ kamp ei läinud talle enam korda.

Toniga oli olnud tal nii kodune. Omane oli Paul.

Ja laita ei olnud elu.

Nüüd . . .

— Õige eriline au olla rööwlipealik! — mõtles ta. — Kui ei ole enam mingit kodusust . . . Just kui kümnik hädaabi töödel . . .

Kahju oli Tonist. Piinlikkusega mäletas ta tema lahkumist.

Kahju oli Ilmist. Kuid lohutas see, et Ilmi tegi hea partii.

— Kas õige asutada omale ka „kodu“, kosida rikas naine, mõni äripidajanna? . . . — arutas Arno edasi. „Ja siis hakata ausaks marodööriks? . . . Mh . . . —

Ja mõte arenes, arenes . . . otsuseks . . .

Jaht õe järele.

Ralfil ei olnud aimugi, et Ida ära oli proua Linki juurest. Mitte leides õde pärast tema tabamist ja aknast alla kargamist ei kodust ega ka kusagilt haigemajast, oli Ralfil kindel arwamine, et Ida läks tagasi proua Linki juure.

— Lõpp sellele mülkale! — otsustas weel kord Ralf ja asus teostama plaani. Selleks leidis ta ka juhtumisi paraja kaasaaitaje, kellegi oma noorpõlwe sõbra, kes elab Riias, kuid läbisõidul Tallinnas. Ralf oli teda kunagi millegis hädas aidanud ja nüüd lootis ta, et sõber ka teda aitab. Sõber oli muidugi nõus, aga Ralfi lootus seisis selles, et sõber nii mõistlik on ja tema õde ei puutu. Teadis ta ju wäga hästi küll, et ta õde andunud paljuile — et see oli talle waid niisama, kui ninanuuskamine — kuid tema, kui wend usaldas ju teda oma sõbra käte wahele päästmiseks, mitte kiimlemiseks.

„Telli preili nr. 193!" õpetas Ralf sõpra. „Enne muidugi lehitse album hoolega läbi."

„Ah, nr. 193?" küsis sõber. „See on hea, et sa tead ära ta numbri albumis, sa tead, näo järele ju ma su õde ei tunne, pole kunagi kokku juhtunud, üksteist näinud . . ."

Räägitud — tehtud. Sõber läks proua Linki juure ja tellis omale preili nr. 193., kuna Ralf jäi ootama parajat aega, mil tulla politseiga, tabada õde ning tuua kadu ja karistust Linkide wahetalitusurkale.

— — — — — — — — — — —

See sündis ajal, mil Bendereff oli teel tagasi koju. Ja suure summa rahaga, mida ta wõitnud Riias kaardimängus. Bendereff oli nimelt osaw, peaaegu tabamata omas walskuses, mängides kahtekümmend ühte.

— — — — — — — — — — —

Ralf oli awaldanud arwamist, et preili nr. 193. elab wististi Linkide juures, ja nii näis ka olema, sest ei läinud kuigi palju aega, kui tellitaw juba kohal oli.

Proua Linki kaudu wõis tellida jooke ja suupisteid, et olengut lõbusaks, mugawaks teha, ja Ralfi sõber, aukartusest oma sõbra õe wastu, laskis katta rikkaliku laua.

Aeg läks. Paarike jutles.

Tellitu, nähes, et wõõras waatab tema kui omasuguse inimese peale, tundes lõbu ajawiite westlusest ilma alandawa tagamõtteta, püüdis olla tema wastu tänulikult lahke, katsudes ära hoida oma ülespidamisega külastajast kahtlaseid mõtteid.

Ralfi sõber oli suur elumees. Ta oli palju läbi käinud naistega. Otsekohesest müüdawatest rääkimata, oli ta ka kõige ausamate juures harjunud nägema, et nende sihiks meeste suhtes oli ikka waid püüd neid endid andumiseks wõtmiseks ahwatleda. Ta teadis, et nagu meesterahwas, niisamuti peab ka iga naisterahwas „maha jooksma sarwed“ ja et sarnasest naisest saab truu abikaasa — ta on saanud tunda nii mitmesuguseid, harrastades flirti andumistega kui sporti, kuni kaotanud huwi meeste kirgiseäraldusie wastu; andumine ei ole talle enam sport, waid elutarwidus, mida wõib tüütamatalt rahustada üksainus mees, ta abikaas.

— Ma abiellun temaga! — otsustas Ralfi sõber endamisi. — Päästame ta siit, ja ta on õnnelik, leides rahu waikses abielus.

Ralf oli wälja ootanud omateada paraja aja. Oli juba ammu üle südaöö, käes keelatud aeg, mil ei tohi koos wiibida patustamiseks wõõrad inimesed paarikesena.

Politsei tuli sisse.

Paarike istus laua taga kõige wiisakamas jutuajamises.

Ka Ralf kohkus. Daam tema sõbra seltsis ei olnud Ida.

„Mida soowite? Mida soowite?“ küsis härra Link, tehes näo, nagu ei teaks ta, milles seisab asi.

Daamilt nõuti isikutunnistust.

„Lubage tutwustada — proua Bendereff!“ tutwustas wõidurõõmsalt Link. „Ja nüüd tahaks ma teada, miks rikutakse minu maja rahu?!“

Ja kuna daam tõesti passi järele oli Liina Bendereff ja sissekirjutatult elas Linki korteris, wõis kui aus proua igal ajal ausalt wastu wõtta külalisi, siis ei jäänud tabajail muud üle kui wabandada.

Wiisakuse pärast pidi Ralfi sõber, kuigi tabajate kaastegelane, maha jääma. Lahkudes sõnas Ralf talle:

„Ma ütlesin nr. 193. Wiimane pilt albumis!“

„Just nii — see daam oli nr. 193. ja ta pilt oli wiimane albumis.“

— Siis on Ida kadunud! — käis Ralfi hingest läbi walus juga.

— — — — — — — — — — —

Seal tuli ootamata kojujõudnud Bendereff, ja leides oma naise südaööl kahekesi wõõra meesterahwaga, pidi, loomulikult, tegema skandaali.

Ralfi sõber pidas end ülewal aumehelikult.

„Ma olen walmis teile rahuldust andma!“ sõnas ta. „Ma olen walmis teiega wõitlema!“

„Ei! Seda ei ole see naine wäärt!“ wastas Bendereff tähendades halwakspanewalt Liina peale.

„Aga miks elate siis temaga?!“

Bendereff ei wastanud. Ralfi sõbrale näis nagu ootaks ta, et tema edasi räägiks. Ja ta rääkis:

„Mulle on see haawaw, et teie oma naisest, keda ma hakanud tõsiselt austama, nii põlastusega räägite...“ Ja siin tegi ta heroilise shesti. — „Wabastage ta, ma abiellun temaga!“

„Seda wõib juba läbirääkida,“ sõnas Bendereff ärimehelikult.

Ja — Bendereff oli küllalt kawal aferist — wiimaks asi lõppiski sellega, et Bendereff sai lahti naisest ilma, et tal oleks pruukinud talle maksta kohustatud sadatuhat marka. „Aumees“ loobus sellest „aumehelikult“ Bendereffi kui petetud mehe rahuldamiseks.

Nii siis sai Liina tagasi ausasse ellu, ausa mehe ausaks abikaasaks.

Kuid kes otsib, see leiab. Ja nii sattuski wiimaks Ralf oma õe õigetele jälgile. Ja korraldas tabamiskallaletungi kombluswalwega Hugo juure.

Kuid tagajärg?

Pääsemise asemel täielik hukkamine!...

Nimelt leiti, et Ida on kroonilises pahas haiguses. Nüüd ei saanud enam kuidagi aidata wend. Ida registreeriti awalikuks naisterahwaks ja, kui meestele paraku terwislikult hädaohtlik, saadeti wäljarawitsemiseks Weerenni uulitsa suguhaiguste rawila.

Seal põdes ta kaua. Haigemajas, mis tundus wanglana.

Wiimaks lasti ta sealt wabadusse.

Nüüd oli ta kaitstud oma wenna wastu. Ta oli seaduslikult awalik naisterahwas ja wõis wabalt oma ihu müüa, kellele tahtis.

Müüs end, müüs ja põdes jälle. Jälle rawitseti.

Jälle wabanes ja jälle haaras uuesti haiguse, sest on mehi, kes ei pea libu inimeseks ja lähewad tema juuree haigusega. Enam ei tahtnud Ida sattuda rawila-wangla ja hoidis end arstlisest järelwalwest kõrwale.

Ta tabati ja wiidi wägisi.

— Mis sai tast wiimaks?

— Mis saab neist kõigist, kes wajuwad ja kelle käed ei küüni enam kinni hoidma lauka äärest?! ...

Aeg muudab.

Midagi ei ole ilmas püsiwat. Muutlikud on ajad, muutlikud inimesed. Muutuwad olude sunnil.

Kas tunneme wähe inimesi, kes ei olnud mitte midagi, kuid keda rikastanud juhus, samuti kui langenud otsa üle öö need, keda peetud omail kohtil kindlateks.

Nii on saanud hobusewarastest palwewennad ja mõistlikud inimesed muutunud julmideks teeröövliteks. — Raspuutinid ja Kaupenid korduwad elus alatasa. Nii nagu miljonäär piiritus-kuningas wõib mõne sissekukkumise järele kaota oma waranduse ja sattuda trellide taha, nii wõib ka inimene muutu sama juhus-likult oma meelsuses. Sõnaga — inimeste muutumises ei ole loo-gikat.

Ja seda ei oleks wõinud arwata ka Arnost. Et tema wõis teha naisewõtmisega hea partii, see ei imestanud kedagi, sest mille peale ei olnud Arno oma kelmusega mees!... Aga et sai temast aus wäikekodanlik kaupmees, seda ei oleks keegi julenud ennus-tada.

Nüüd aga elas ta rahulikult oma kehaka naisega — kuidas sobisid nad teine teisega, wõis olla koomilik! — ja tegi kristlikku äri. Ja selle asemel, et ostjaid süstemaatiliselt nülgida, leppis ta palju wähema kasuga, kui ta wõistlejad, sest ta oli naise läbi nii kui nii jõukas.

„Musta Kutiga" oli ta katkestanud igasuguse läbikäimise ja uskus, et tal temaga enam kunagi tegemist teha ei tule. Kuid inimene ei wõi millegi peale ette kindel olla.

Ja ühel ööl puutus ta kokku „Musta Kutiga".

Siis kui see oli sissemurdnud tema kauplusse wargile.

Ilma et „Must Kutt" oma nuuskimise teol kuulnudki oleks, seisis Arno äkki tema ees ja karjus:

„Seisa! Mitte käsi üles tõsta!" — Sest ta teadis, et niipea kui oleks „Must Kutt" üles tõstnud käed, oleks ta kumbagi kätte jooksnud kaenla alt juhe abil rewolwer. Oli ju teatawasti kord Arno neid rewolwriist isegi kasutanud siis, kui näljane Paul talle kallale tormas.

„Kas sa ei näe, kuhu sa sisse murrad?" küsis ta „Mustalt Kutilt". „Kas sa ei tea, kes ma olen?"

„Kaupmees nagu iga teine, kelle juurde sisse murtakse," wastas „Must Kutt" rahulikult.

„Kas sa siis ei mäleta, kes ma olin?"

„Ka kurat oli enne Jumala ingel!"

See wõrdlus tegi Arnole nalja. Ta naeratas.

Sel silmapilgul tuli aga Arno naine, kes kobinat kuulnud, ja, nähes warast äris ning oma meest sihtimas tema peale, hüüdis:

„Ma lähen toon kohe politsei!"

Ja tahtis jooksta, kuid „Must Kutt" peatas teda:

„Pidage!"

Arno naine seisatas.

„Ütle talle, et sa oma wana kaaslase lased rahus ära minna!" käskis „Must Kutt" Arnot. „Meie ju wanad seltsimehed!"

Arno naine waatas arusaamatalt oma mehe otsa.

— Wanad seltsimehed?... Siis tema mees Arno olnud ka waras?!...

„Noh, siis mine!" käskis Arno „Musta Kutti". See kummardas, soowis Arnole weel seltsimehe poolest head abielu õnne ja lahkus.

Arnol oli palju tegemist, et seda kuidagi naisele ära seletada, mida ta seni tema eest warjanud.

Oli mingi pilwitus, kuid siis oli Arno majas jälle rahu.

Ja käes aeg, kus omal ajal „laineid löönud" Arno enam millegagi wälja ei paistnud.

— — — — — — — — — — —

„Must Kutt" ei pääsenud aga tema juurest siiski heaga.

Tema kannul oli olnud Nirk, kes ta nüüd politsei abiga kinni nabis. Oli ju „Must Kutt" wahepeal saanud tagaotsitawaks isikuks. Tema turjal lasusid mitu rasket kuritööd.

On ju kuritegewusel wäga palju sarnasust lumepalliga — mida enam weereb, seda suuremaks kaswab. Ja „Must Kutt" ei olnud enam lihtne kuritegija, waid julm röövel.

Juba mitut aega otsiti teda, kaua, kaua ei saanud teda kätte, kuna „Sõrmik", „Küüslauk", „Rõugearmiline", „Wasajalg", Walli „Tähniline" ja mitmed teised istusid juba ammu mugawalt wanglas. Weera „Uss" aga, kes süfilisse jäi, kadus ära Tallinnast, et mööda teisi linne ringisõita ja oma tõwele ohwreid leida. Wäga wõimalik, et ta ka kusagil tabati ja sunniwiisil rawitsemisele pandi, kuigi see enam ei tasuks ära waewa — Weera oli selleks juba liig mäda, et temast weel inimest saada. Nagu muud jätised, peaks ärahukatama ka seltskonna, inimkonna jätised.

— — — — — — — — — — —

Päewal, mil olid arutamisel „Musta Kuti" rohkearwulised kuriteod, oli kohtusaal rahwast täis. Seal istusid kõrwuti Paul ja Toni. Nüüd mees ja naine. Paul oli tulnud rawitsuselt tagasi täiesti ümberloodud inimesena; ta oli saanud tagasi oma endise tahe ja energia. Paranenud oli ka Toni. Oma ihumüümisest saadud raha oli ta tagasi pöörnud oma ihu rawitsemisele. Ja kuna Toni ei olnud niisugune, kes „kergelt saadud raha" jälle kergesti läbi laskis, siis oli tal enesemüümisest ikka niipalju raha järele jäänud, et wõis midagi muud müüma hakata.

Seal istus Ilmi. Tema kõrwal Murdai. See oli olnud wiimane Toni ühe öö mees. Kas oli talle juba nii ruttu ta süüta naisuke, kelle ta saanud puutumatuna, ära tüütanud?! ... Oo, mehed, mehed!

Toni ja Murdai waated puutusid kokku. Toni ei mõtelnud midagi, kuid Murdail tuli meelde, et kui oli läinud ta järgmisel päewal kellegi teise ööliblikaga samasse salaurkasse, kus üüriti paarikestele aja peale woodid, siis nägi nende autojuht laterna walguses tänawal maaslamawat inimkogu. Juure minnes leiti see olema naisterahwas meesterahwa riietes. Ja kohale kutsutud politsei tegi awalikuks, et äratägistatu oli keegi naisnuuskur. Arwatawasti tahtis ta wäljendudes mehena paljastada salaurgast, kuid langes ise ohwriks salaurka kuritegewale käele.

Kes aga oma endise löögiwenna kohtupäewal puudus, see oli Arno.

Lõpp.

A/S „Wabe-Mee“ trükikoda, Tallinnas